



BİLİŞİM HUKUKU

BİLİŞİM HUKUKU

BİLİŞİM, İNSAN HAKLARI VE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

- Bilişim Teknolojileri ve İnsan Hakları
- Kişisel Veri ve Kişisel Verilerin İşlenmesi
- Kişisel Verilerin Korunmasının Önemi
- Kişisel Verilerin Korunması Hakkı
- Kişisel Verilerin Korunmasında Hâkim Olan Temel İlkeler

ÜNİTE

2

BİLİŞİM ALANINDA SUÇLAR VE BİLGİSAYARLARDA, BİLGİSAYAR PROGRAMLARINDA VE KÜTÜKLERİNDE ARAMA, KOPYALAMA VE EL KOYMA TEDBİRİ

- Bilişim Alanındaki Suçlara İlişkin Türkiye'de Yaşanan Süreç
- Bilişim Suçlarına İlişkin Temel Kavramlar
- Bilişim Sistemi
- Bilişim Sistemine Girme Suçu
- Sistemi Engelleme, bozma, Verileri Yok Etme Veya Değiştirme Suçu
- Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu
- Bilgisayarlarda, Bilgisayar Programlarında ve Kütüklerinde Arama, Kopyalama ve El Koyma

ÜNİTE

4

E-TİCARET

- Elektronik Ortamda Sözleşmeler
- Elektronik Ortamda Reklamlar
- Elektronik Ortamda Haksız Rekabet

ÜNİTE

6

BİLİŞİM HUKUKU ALANINDAKİ SON GELİŞMELER

- İnsan Hakları Teorisine İlişkin Temel Bilgiler
- Unutulma Hakkı
- Unutulma Hakkına İlişkin Yargı Kararları
- Unutulma Hakkına İlişkin Ulusal Mevzuat

ÜNİTE

8

BİLİŞİM, İNTERNET VE HUKUK

- Bilişim Hukuku
- Bilişim Hukuku Mevzuatına Genel Bakış
- Bilişim, Bilişim Sistemleri ve İnternet
- Türkiye'de İnternetin Yönetiminde Yer Alan Yetkili ve Sorumlu Kurumlar
- İnternet Süjelerinin Sorumluluğu

ÜNİTE

1

TÜRKİYE'DE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- Türk Ceza Kanunu
- Türk Medeni Kanunu
- Türk Borçlar Kanunu
- Elektronik Haberleşme Kanunu
- Elektronik Ticaret Kanunu
- Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı

ÜNİTE

3

5651 SAYILI KANUN BAĞLAMINDA İNTERNET ORTAMINDA YAPILAN YAYINLARIN DÜZENLENMESİ VE BU YAYINLAR YOLUYLA İŞLENEN SUÇLARLA MÜCADELE EDİLMESİ

- Temel Kavramlar, Başkanlığın Görevleri ve Erişim Sağlayıcılar Birliği
- İçerik, Yer ve Erişim Sağlayıcılar Bakımından Öngörülen Bilgilendirme Yükümlülüğü
- İçerik Sağlayıcının Kullanıma Sunduğu İçerikten Sorumluluğu ve Yükümlülükleri
- Yer Sağlayıcının Yükümlülükleri
- Erişim Sağlayıcının Yükümlülükleri
- Toplu Kullanım Sağlayıcının Yükümlülükleri
- İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi

ÜNİTE

5

BİLİŞİM ORTAMINDA FİKRÎ VE SİNÂİ HAKLAR

- İnternet Ortamında Fikrî Haklar ve Korunması
- İnternet Ortamında Sınai Hakların Korunması

ÜNİTE

7

KAVRAM
PANOSU

Öğretmen Diyor ki! Bu ünite; bilişim hukuku mevzuatı ile ilgili kanunlara, Türkiye’de internetin yönetiminden sorumlu olan kurumlara ve internet sùjelerinin özelliklerine dikkat edilmelidir.

Önceki Sınavlarda Çıkan Soru Adedi	
Ara Sınav	Dönem Sonu
5	1 - 2

Bilişim hukuku, ekonomik ortamlarda, iletişim, bilgi ve belge paylaşımının sağlanmasının hukuki çerçevesi ve sonuçları ile bu ortamda vukuu bulan hukuka aykırı fiillere ilişkin yaptırımların öngöröldüğü mevzuatın (uluslararası antlaşmalar, kanun, yönetmelik vs.) oluşturduğı hukuk normlarının tamamına verilen bir isimdir. İnternet ve elektronik ortam ile bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin mevzuat, bu hukuk alanının ana eksenini oluşturmaktadır.

BİLİŞİM HUKUKU

İlerleyen teknolojik gelişmeler, bilişim hukukunun ortaya çıkış sürecinin nedeni olarak kabul edilmektedir. Bilişim sistemlerine hukuk düzenlemelerinde yer verilmesi ölkelerin gelişmişlik düzeyleri, ulusal ekonomileri, bilim ve teknolojiyi hayata geçirme istemleri ile yakından ilgilidir.

Bilişim Hukukunun Yapısı

Bilişim hukuku bünyesinde birçok farklı hukuk dalını barındırması ve/veya birçok hukuk dalıyla iç içe geçmesi nedeniyle, multi-disipliner bir hukuk dalı olarak tanımlanmaktadır.

BİLİŞİM HUKUKU MEVZUATINA GENEL BAKIŞ

Bilişim hukukunun iribatlı olduğı hukuk dallarının çok olması nedeniyle, bilişim hukukunu düzenleyen tek bir kanun ve buna bağılı tali mevzuat bulunmamaktadır. Bilişim hukukunu oluturan mevzuat, birçok kanunun içine serpiştirilmiş ve bu nedenle dağınık bir görüntü sergilemektedir. Yine bu dağınık görüntüyü “bünyesinde bilişim hukukunu ilgilendiren normlar bulunduran mevzuat” ve “bünyesinde doğrudan internet ortamını veya bilişim alanını düzenlemeye yönelik normlar bulunduran mevzuat” olarak iki alt başlık altında toplamak mümkündür.

Bünyesinde bilişim hukukunu ilgilendiren normlar bulunduran mevzuatın genel özelliğı, bunların esas olarak başka hukuk dallarını düzenlemeleri, ancak yine de bünyelerinde bilişim hukukunun ilgi alanına giren normlara yer vermeleridir.

Bünyesinde doğrudan internet ortamını veya bilişim alanını düzenlemeye yönelik normlar bulunduran mevzuatın genel özelliğı ise, bunların bünyelerinde doğrudan internet ortamını veya bilişim alanını düzenlemeye yönelik normlar bulundurmalarıdır.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

Kanun’un 1. maddesine göre bu yasanın amaç ve kapsamı; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlölük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Kanun’un 2. maddesinde tanımlar başlığı altında yasada yer alan bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir. Buna göre;

a. Bakanlık: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığını,

b. Başkan: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanını,

c. Bilgi: Verilerin anlam kazanmış biçimini,

ç. Erişim: Bir internet ortamına bağlanarak kullanım olanağı kazanılmasını,

d. Erişim sağlayıcı: Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri,

- e. İçerik sağlayıcı: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,
- f. İnternet ortamı: Haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortamı,
- g. İnternet ortamında yapılan yayın: İnternet ortamında yer alan ve içeriğine belirsiz sayıda kişilerin ulaşabileceği verileri,
- ğ. İzleme: İnternet ortamındaki verilere etki etmeksizin bilgi ve verilerin takip edilmesini,
- h. Kurum: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunu,
- ı. Toplu kullanım sağlayıcı: Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanım olanağı sağlayan,
- iş. Trafik bilgisi: Taraflara ilişkin IP adresi, verilen hizmetin başlama ve bitiş zamanı, yararlanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve varsa abone kimlik bilgilerini,
- j. Veri: Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri,
- k. Yayın: İnternet ortamında yapılan yayını,
- l. Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri,
- m. Birlik: Erişim Sağlayıcıları Birliğini,
- n. Erişimin engellenmesi: Alan adından erişimin engellenmesi, IP adresinden erişimin engellenmesi, içeriğe (URL) erişimin engellenmesi ve benzeri yöntemler kullanılarak erişimin engellenmesini,
- o. İçeriğin yayından çıkartılması: İçerik veya yer sağlayıcılar tarafından içeriğin sunuculardan veya barındırılan içerikten çıkartılmasını,
- ö. URL adresi: İlgili içeriğin internette bulunduğu tam internet adresini,
- p. Uyarı yöntemi: İnternet ortamında yapılan yayını içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından içeriğin yayından çıkarılması amacıyla öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınmaması halinde yer sağlayıcısına iletişim adresleri üzerinden gerçekleştirilecek bildirim yöntemini ifade eder.

Kanun'un ilerleyen maddelerinde ise internet sùjeleri olarak adlandırılan içerik, yer ve erişim sağlayıcılarının uymaları gereken kurallar, bu sùjelerin sorumlulukları ve hangi durumlarda erişimin engellenmesi ve engelleme kararının verilmesinde kimlerin yetkili ve görevli olduğu düzenlenmiştir.

İçerik, yer ve erişim sağlayıcılarına genel olarak internet sùjeleri denilmektedir.

İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesine göre ticari veya ekonomik amaçlı içerik sağlayıcıları, yer sağlayıcıları ve erişim sağlayıcıları, gerçek kişi ise adı ve soyadı, tüzel kişi ise unvanı ve sorumlu kişiler, vergi kimlik numarası veya ticaret sicil numarasını, yerleşim yeri, tüzel kişi ise merkezinin bulunduğu yeri, elektronik iletişim adresi ve telefon numarasını, sunduğu hizmet, bir merciin iznine veya denetimine tabi bir faaliyet çerçevesinde yapıyor ise, yetkili denetim merciine ilişkin bilgileri, kendilerine ait internet ortamında, kullanıcıların ana sayfadan doğrudan ulaşabileceği şekilde ve iletişim başlığı altında, doğru, eksiksiz ve güncel olarak bulundurmakla yükümlüdür.

İçerik sağlayıcı (m. 2/f), internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur. İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur.

Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içeriği bu Kanun'un 8. ve 9. maddelerine göre haberdar edilmesi halinde yayından çıkarmakla yükümlüdür. Yer sağlayıcı, yer sağladığı hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini bir yıldan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikle belirlenecek süre kadar saklamakta (İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesine göre altı ay) ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla yükümlüdür.

Erişim sağlayıcı, kendi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir. Buna karşın erişim sağlayıcı herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde erişimi engellemekle; sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla (İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 8. maddesine göre bir yıl) ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla; faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Kurum'a, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmek ve trafik bilgilerine ilişkin kayıtları yönetmelikte belirtilen esas ve usullere uygun olarak Kurum'a teslim etmekle; erişimi engelleme kararı verilen yayınlarla ilgili olarak alternatif erişim yollarını engelleyici tedbirleri almakla; Kurum'un talep ettiği bilgileri talep edilen şekilde Kurum'a teslim etmekle ve Kurum tarafından bildirilen tedbirleri almakla, yükümlüdür.

Kanun'un 7. maddesi klasik anlamda bir internet süjesi olmayan ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılarını (örneğin internet kafeleri) düzenlemektedir. Bu hükme göre bunlar, mahalli mülki amirden izin belgesi almakla yükümlüdür. İzne ilişkin bilgiler otuz gün içinde mahalli mülki amir tarafından Kurum'a bildirilir. Bütün internet toplu kullanım sağlayıcılar, konusu suç oluşturan içeriklere erişimin engellenmesi ve kullanıma ilişkin erişim kayıtlarının tutulması hususlarında belirlenen tedbirleri almakla yükümlüdür.

Kanun 8 ve devamı maddelerinde ise erişimin engellenmesini düzenlemektedir. Kanun 4 farklı kapsamda erişimin engellenmesini düzenlemektedir. Birinci koruma tedbiri olarak öngörülen erişimin engellenmesi, ikincisi önleme amaçlı olarak erişimin engellenmesi; üçüncüsü kişilik haklarının, internet yoluyla ihlaline bağlı olarak ilgililerin başvurusu üzerine erişimin engellenmesi ve dördüncüsü de özel hayatın gizliliğinin ihlaline yönelik yayınların erişiminin engellenmesidir.

Koruma tedbiri olarak öngörülen erişimin engellenmesi 8. maddede düzenlenmiştir. Buna göre internet ortamında yapılan ve içeriği katalog suçlardan birini (bunlar intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucuyu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma, sağlık için tehlikeli madde temini, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama, suçları ve Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlardır) oluşturduğu yönünde yeterli şüphe bulunan bir internet sitesine erişim, hakim veya mahkeme tarafından engellenebilir. İnternet yayını katalog halinde sunulan suçlardan birini oluşturduğu ve ilgili yayının içerik veya sağlayıcısı yurt dışında bulunması durumunda veyahut yer sağlayıcısı yurt içinde bulunsun bile, internet yayını çocukların cinsel istismarı, müstehcenlik veya fuhuş suçlarını oluşturduğu durumlarında, erişimin engellenmesi kararı re'sen Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı tarafından verilmektedir.

Önleme amaçlı olarak erişimin engellenmesi ise yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak hakim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, Başbakanlık veya milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili bakanlıkların talebi üzerine Başkan tarafından internet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Başkan tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, Başkan tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hakim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

Kanun'un 9. maddesine göre internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına ve/veya yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hakimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir.

Özel hayatın gizliliğinin ihlaline yönelik yayınların erişiminin engellenmesi ise İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, Kuruma doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir.

Kanun erişimin engellenmesi kararının yerine getirilmesi için Erişim Sağlayıcıları Birliği'nin kurulmasını öngörmüştür. Birlik özel hukuk tüzel kişiliğini haizdir. Birliğin merkezi Ankara'dır. Birliğin gelirleri, üyeleri tarafından ödenecek ücretlerden oluşur. Birliğe üye olmayan internet servis sağlayıcıları faaliyette bulunamaz.

5651 sayılı Kanun'a 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile eklenen ek madde 3 ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) 2016 yılında kapatılmıştır.

5369 Sayılı Evrensel Hizmet Kanunu

Bu yasanın amacı; kamu hizmeti niteliğini haiz, ancak işletmeciler tarafından karşılanmasında mali güçlük bulunan evrensel hizmetin sağlanması, yürütülmesi ve elektronik haberleşme sektörü ile bu Kanun kapsamında belirlenen diğer alanlarda evrensel hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kanun'un 2. maddesinde tanımlar başlığı altında yasada yer alan bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir. Buna göre:

a. Bakanlık: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığını,

b. Kurum: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunu,

c. Elektronik haberleşme: İşaret, sembol, ses, görüntü ve elektrik işaretlerine dönüştürülebilir her türlü verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektrokimyasal, elektromekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesini, gönderilmesini ve alınmasını,

ç. Evrensel hizmet: Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde coğrafi konumlarından bağımsız olarak herkes tarafından erişilebilir, önceden belirlenmiş kalitede ve herkesin karşılayabileceği makul bir bedel karşılığında asgari standartlarda sunulacak olan, internet erişimi de dahil elektronik haberleşme hizmetleri ile bu Kanun kapsamında belirlenecek olan diğer hizmetleri,

d. Evrensel hizmet yükümlüsü: Elektronik haberleşme sektöründe, ilgili mevzuatına göre Kurumca yetkilendirilmiş ve bu Kanun kapsamındaki hizmetleri sağlamakla yükümlü kılınan işletmeciyi,

e. Evrensel hizmetin net maliyeti: Bir işletmecinin, evrensel hizmet yükümlülüğünün gereklerini yerine getirmek için sağladığı durum ile hiç yükümlü olmasaydı içinde bulunacağı durum arasındaki net maliyet farkını,

f. İşletmeci: İlgili mevzuatına göre Kurumca veya bu Kanun kapsamına alınmış hizmetler bakımından ilgili diğer mercilere yetkilendirilmiş olan işletmecileri,

g. Alt yapı: Evrensel hizmetin sağlanmasını teminen hizmetin verilebilmesi için gerektiğinde öncelikle fiziki ortamın oluşturulmasına yönelik her türlü teçhizat, ekipman bilgisayar, yazılım ve donanımı ifade eder.

Kanun'un 3. maddesinde ise evrensel hizmetlerin sağlanmasında ve bu hususta yapılacak düzenlemelerde hangi ilkelerin göz önüne alınacağı belirtilmiştir. Buna göre;

a. Evrensel hizmetten, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan herkes, bölge ve yaşadığı yer ayrımı gözetilmeksizin yararlanır.

b. Evrensel hizmet; fert başına gayrisafi yurt içi hasıla tutarı da göz önünde bulundurularak karşılanabilir ve makul fiyat seviyesinde sunulur.

c. Düşük gelirler, engelliler ve sosyal desteğe ihtiyacı olan grupların da evrensel hizmetten yararlanabilmesi için uygun fiyatlandırma ve teknoloji seçeneklerinin uygulanabilmesine yönelik tedbirler alınır.

d. Evrensel hizmet, önceden belirlenmiş hizmet kalitesi standartlarında sunulur.

e. Evrensel hizmetin sunulmasında ve ulaştırılmasında devamlılık esastır.

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu

Kanun'un 1. maddesine göre, bu yasanın amacı elektronik haberleşme sektöründe düzenleme ve denetleme yoluyla etkin rekabetin tesisi, tüketici haklarının gözetilmesi, ülke genelinde hizmetlerin yaygınlaştırılması, kaynakların etkin ve verimli kullanılması, haberleşme alt yapı, şebeke ve hizmet alanında teknolojik gelişimin ve yeni yatırımların teşvik edilmesi ve bunlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

Kanun'un 3. maddesinde tanımlar başlığı altında yasada yer alan bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir. Buna göre;

a. Elektronik haberleşme: Elektriksel işaretlere dönüştürülebilir her türlü işaret, sembol, ses, görüntü ve verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektrokimyasal, elektromekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesini, gönderilmesini ve alınmasını,

b. Elektronik haberleşme alt yapısı: Elektronik haberleşmenin, üzerinden veya aracılığıyla gerçekleştirildiği anahtarlama ekipmanları, donanım ve yazılımlar, terminaler ve hatlar da dahil olmak üzere her türlü şebeke birimlerini, ilgili tesisleri ve bunların bütünüyle parçalarını,

c. Elektronik haberleşme alt yapısı işletimi: İlgili alt yapıya ilişkin gerekli elektronik haberleşme tesislerinin kurulması, kurdurulması, kiralanması veya herhangi bir surette temin edilmesiyle bu tesisin diğer işletmecilerin veya talep eden gerçek veya tüzel kişilerin kullanımına sunulmasını,

ç. Elektronik haberleşme hizmeti: Elektronik haberleşme tanımına giren faaliyetlerin bir kısmının veya tamamının hizmet olarak sunulmasını,

d. Elektronik haberleşme şebekesi: Bir veya daha fazla nokta arasında elektronik haberleşmeyi sağlamak için bu noktalar arası bağlantıyı teşkil eden anahtarlama ekipmanları ve hatlar da dahil olmak üzere her türlü iletim sistemleri ağını,

e. Elektronik haberleşme sektörü: Elektronik haberleşme hizmeti verilmesi, elektronik haberleşme şebekesi sağlanması, elektronik haberleşme cihaz ve sistemlerine yönelik üretim, ithal, satış ve bakım-onarım hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili sektörü,

f. Elektronik haberleşme şebekesi sağlanması: Elektronik haberleşme şebekesi kurulması, işletilmesi, kullanıma sunulması ve kontrolünü,

g. Elektronik kimlik bilgisi: Elektronik haberleşme cihazlarına tek ve benzersiz olarak tahsis edilmiş kimlik tanımını,

h. Erişim: Bu Kanunda belirtilen koşullarla, elektronik haberleşme şebekesi, alt yapısı ve/veya hizmetlerinin, diğer işletmecilere sunulmasını,

ı. Erişim yükümlüsü: Erişim sağlama yükümlülüğü getirilen işletmeciyi,

j. İnternet alan adı: İnternet üzerinde bulunan bilgisayar veya internet sitelerinin adresini belirlemek için kullanılan internet protokol numarasını tanımlayan adları,

k. İnternet alan adı sistemi: Okunması ve akılda tutulması kolay olan ve genelde aranan adres sahipleri ile ilişkilendirilebilir simgesel isimlerle yapılan adreslemede, karşılığı olan internet protokolü numarasını bulan ve kullanıcıya veren sistemi ifade eder.

Kanun'un 4. maddesine göre her türlü elektronik haberleşme cihaz, sistem ve şebekelerinin kurulması ve işletilmesine müsaade edilmesi, gerekli frekans, numara, uydu pozisyonu ve benzeri kaynak tahsislerinin yapılması ile bunların düzenlenmesi devletin yetki ve sorumluluğu altındadır. İlgili merciler tarafından elektronik haberleşme hizmetinin sunulmasında ve bu hususta yapılacak düzenlemelerde aşağıdaki ilkeler göz önüne alınır:

- a. Serbest ve etkin rekabet ortamının sağlanması ve korunması.
- b. Tüketici hak ve menfaatlerinin gözetilmesi.
- c. Kalkınma planları ve Hükümet programlarındaki hedefler ile Bakanlık tarafından belirlenen strateji ve politikaların gözetilmesi.
- ç. Herkesin, makul bir ücret karşılığında elektronik haberleşme şebeke ve hizmetlerinden yararlanmasını sağlayacak uygulamaların teşvik edilmesi.
- d. Aksini gerektiren objektif nedenler bulunmadıkça veya toplumdaki ihtiyaç sahibi kesimlere özel, kapsamı açık ve sınırları belirlenmiş kolaylıklar sağlanması halleri dışında, eşit şartlardaki aboneler, kullanıcılar ve işletmeciler arasında ayırım gözetilmemesi ve hizmetlerin benzer konumdaki kişiler tarafından eşit şartlarla ulaşılabilir olması.
- e. Bu Kanunda aksi belirtilmedikçe ya da objektif nedenler aksini gerektirmedikçe, niteliksel ve niceliksel devamlılık, düzenlilik, güvenilirlik, verimlilik, açıklık, şeffaflık ve kaynakların verimli kullanılmasının gözetilmesi.
- f. Elektronik haberleşme sistemlerinin uluslararası normlara uygun olması.
- g. Teknolojik yeniliklerin uygulanması ile araştırma-geliştirme faaliyet ve yatırımlarının teşvik edilmesi.
- ğ. Hizmet kalitesi artırımının teşvik edilmesi.
- h. Milli güvenlik ile kamu düzeni gereklerine ve acil durum ihtiyaçlarına öncelik verilmesi.
- ı. Bu Kanunda, ilgili mevzuatta ve yetkilendirmelerde açıkça belirlenen durumlar haricinde, işletmecilerin, ara bağlantı da dahil olmak üzere erişim ücretleri ile hat ve devre kiralalarını da kapsayacak biçimde, elektronik haberleşme hizmeti sunulması karşılığında alacakları ücretleri serbestçe belirlemesi.
- i. Elektronik haberleşme cihaz ve sistemlerinin kurulması, kullanılması ve işletilmesinde insan sağlığı, can ve mal güvenliği, çevre ve tüketicinin korunması açısından asgari uluslararası normların dikkate alınması.
- j. Elektronik haberleşme hizmetlerinin sunulmasında ve bu hususlarda yapılacak düzenlemelerde tarafsızlığın sağlanması.
- k. Teknolojik yeniliklerin kullanılması da dahil olmak üzere engelli, yaşlı ve sosyal açıdan korunmaya muhtaç diğer kesimlerin özel ihtiyaçlarının dikkate alınması.
- l. Bilgi güvenliği ve haberleşme gizliliğinin gözetilmesi.

BİLİŞİM, BİLİŞİM SİSTEMLERİ VE İNTERNET

“Bilişim” terimi, Türk Dil Kurumu’nca “insanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi” olarak tanımlamıştır. Bilişim terimi “enformatik” terimine karşılık gelmektedir ve genel olarak enformasyonun otomatik makineler aracılığıyla işlenmesi anlamında kullanılmaktadır.

Bilişim bir bilim dalını, bilgisayar ise ana işlemci, salt okunur bellek, rasgele erişilen bellek, çevre giriş çıkış birimleri, işletim yazılımı ve uygulama yazılımı gibi donanımlardan oluşan bir makineyi ifade eder. Bilgisayar, kullanıcılardan aldığı bilgi ve komutlarla aritmetik ve mantıksal işlemleri yapabilen ve yaptığı işlemlerin sonuçlarını saklayabilen, saklanan bilgilere istenildiğinde ulaşılabilen elektronik bir makinedir. Veri, bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılan her türlü değeri ifade etmektedir. Bir bilgisayarda ya da bilgisayarlar tarafından okunabilen araçlarda saklanabilen, üzerinde işlem yapılabilen her şey veridir. Bu saklama ve sonradan okuma işlemini yapabilmek için verilerin uygun şekilde sayısal kodlara dönüştürülmesine ve gerektiğinde eski haline getirilip okunabilmesine yardımcı olacak alfabe de “yazılım dili” denilmektedir.

Bilişim hem verilerin işlenmesini, yani “bilgi işlemi”, hem de bilgi işleminin sonucunun aktarılmasını, yani “veri iletişimini” ifade eden bir kavramdır.

Teknik olarak her bilgisayar bir bilişim sistemi olmakla birlikte, her bilişim sistemi bilgisayar olarak kabul edilmemektedir.

İnternetin Tanımı

Son yıllardaki teknolojik gelişmeleri tetikleyen en önemli olay, internetin tesis edilmesi olmuştur.

İnternet kelimesi, “interconnected networks” kelimesinin kısaltması olarak kullanılmaktadır. İnternet, kişilerin dünya üzerinde birbirleri ile çok geniş amaç ve içerikte iletişim kurmalarını, bilgi alışverişinde bulunmalarını sağlayan ortak iletişimin adıdır. İnternet, birden fazla haberleşme ağının, birlikte meydana getirdikleri bir haberleşme ağıdır. İnternete “ağlar arası ağ”da denilmektedir.

İnternetin Teknik Alt Yapısı

Backbone: İnternet üzerindeki veri iletişimi omurga (backbone) olarak adlandırılan ana iletişim hatları üzerinden sağlanır. İnternet üzerindeki ilk omurga, Amerika'da ARPANET tarafından kurulmuştur.

TCP/IP Protokolü: İnternet içindeki bilişim sistemlerinin birbirleriyle iletişim kurabilmeleri ve veri aktarımında bulunabilmeleri için birtakım kurallara uygun hareket etmeleri gerekmektedir. Bu kurallar, iletişimdeki eşler arasında veri trafiğinin kurallarını oluşturup daha etkin bir iletişim sağlanmasını gerçekleştirirler. Bu kurallara, internet protokolleri ya da TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) protokoller ailesi denir. TCP/IP protokolünü oluşturan TCP verilerin doğru yere ulaştırılmasından; IP ise adresleme sisteminden sorumludur.

IP adresi, internetin teknik alt yapısını kuran internet servis sağlayıcıları tarafından internet kullanıcılarına verilen kimlik numarasıdır. IP adresleri "dinamik" ve "statik" olmak üzere ikiye ayrılır. İnternet servis sağlayıcısı (ISS) tarafından internete bağlanmak isteyen bilgisayara geçici olarak atanan IP adresleri dinamiktir. Statik IP adresleri ise, değişmeyen adreslerdir.

İnternette vukuu bulan hukuka aykırılıkların sorumlularının bulunmasında en sık kullanılan yöntem IP numarasının tespittir.

İnternet hizmetlerini kullanabilmek için gerekli olan tüm yazılımlar ve bağlantı yazılımları, TCP/IP protokolüne uygun olarak iletişim kurarlar ve işlev görürler. Bu protokollere örnek olarak, internet üzerindeki bilgisayarlar arasında dosya alma/gönderme protokolü (FTP/File Transfer Protocol), elektronik posta iletişim protokolü (SMTP/Simple Mail Transfer Protocol), TELNET protokolü (internet üzerindeki başka bir bilgisayarda etkileşimli çalışma için geliştirilen login protokolü) veyahut internette birbirine bağlanmış farklı türden objelerin karşı tarafa iletilmesini sağlayan Hyper Text Transfer Protocol (HTTP) verilebilir.

DNS (Domain Name System/alan adı sistemi) de bir TCP/IP servis protokolüdür. İnternet kullanıcılarının örneğin Google'a bağlanmak istediklerinde Google'ın şu anda internetteki adresi olan 74.125.224.83 adresini tarayıcılarına yazmalarına gerek kalmaz. Bunun yerine tarayıcısına www.google.com yazar ve DNS sunucusu, onu bu IP adresine yönlendirir.

İnternet adresleri, IP ve alan adı denilen kısaltmalardan meydana gelmektedir (örneğin şirket adı). Alan adları ülkelere göre ayrılır. Adreslerin sonundaki tr, de, uk gibi ifadeler adresin bulunduğu ülkeyi gösterir. Örneğin tr Türkiye'yi, de Almanya'ya, uk İngiltere'yi gösterir. ABD adresleri için bir ülke takısı kullanılmaz. Bunun nedeni DNS ve benzeri uygulamaları oluşturan ülke ABD'dir. İnternet adresleri ülkelere ayrıldıktan sonra .com, .edu, .gov, .biz, .tv, .org gibi daha alt bölüme ayrılırlar.

World Wide Web (www): Sözcük anlamı olarak dünyayı saran ağ anlamına gelen world wide web'e kısaca web denilmektedir. Web, dünyanın her yerindeki yüzbinlerce sunucuda kayıtlı, milyarlarca dosyadan oluşan bir bütündür. Birçok internet hizmetini birleştiren bir araç olarak; yazı, resim, ses, video, animasyon gibi pek çok farklı nitelikteki verilere etkileşimli olarak ulaşmamızı sağlayan çoklu bir hiper ortam sistemidir. Bu ortamdaki her veri, bir fare (mouse) yardımıyla başka bir veriyi çağırabilir. Buna "hiper link" ya da kısaca "link" denir. Web açık bir sistemdir; platform, bilgisayar, işletim sistemi vb. ile bağımlı değildir. Web üzerinden pek çok bilgi kaynağına kolayca erişilebilir.

Web, web browser olarak adlandırılan ve internet üzerinde web sayfalarında yer alan tüm bilgilere bakabilmek ve bu bilgilerle etkileşim halinde olabilme imkanı veren bir uygulama programı ve web sayfası ya da web sitesi olarak adlandırılan, istenilen verilerin görüntülenmesini sağlayan ve HTML adı verilen işaretleme dili kullanılarak oluşturulan uygulama yazılımlarının bir araya gelmesinden oluşmaktadır.

İnternetin Tarihçesi

İnternetin ortaya çıkışı soğuk savaş döneminde ABD ve Sovyetler Birliği arasında yaşanan rekabete dayanmaktadır. Amerikalıların "think-tank" olarak adlandırdıkları askeri ve politik strateji geliştirme düşünce kuruluşu RAND Corporation tarafından tek bilgisayardan bağımsız olarak çalışabilen bir ağ kurma fikri ulusal güvenlik gerekçesiyle ortaya atılmıştır. Bunun üzerine ABD Hükümeti olası bir savaş durumunda hem ülke yöneticilerinin birbirleriyle hem de askeri kaynakların kendileriyle iletişimlerinin güvenli ve kesintisiz bir biçimde devamını sağlayacak olan bir ağ sisteminin oluşturulması için harekete geçmiştir.

ARPA (Advanced Research Project Agency) adlı bir birim oluşturulmuştur. Buradaki çalışmalar sonucunda da farklı sistemleri birbirine bağlamak için ARPANET adlı bir askeri bilgisayar ağı kurulmuştur. İlerleyen zamanlarda http protokolünün geliştirilmesiyle ARPANET tamamen ortadan kalkmış ve bilinen anlamda internet ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de ilk internet bağlantısını 12 Nisan 1993 tarihinde Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) destekli bir proje ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) gerçekleştirmiştir.

İnternetin Yönetimi

Temel internet mekanizmalarının yönetimi ve düzenlenmesi için küresel düzeyde ticari kaygı gütmeyen bazı kurumlar bulunmaktadır.

Bunlardan ilki internetin yönetim ve gelişme politikalarını belirleyen Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN/İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu) kurumudur. ICANN 1998 yılında kurulmuştur ve merkezi, Kaliforniya'dadır. ICANN, alan adları sisteminin teknik yönetimi, protokol parametrelerinin belirlenmesi ve kök sunucu sistemi yönetimi işlevlerini koordine etmekle görevlendirilmiştir. Kurum, internet protokolü adresi alanı (IP) tahsisi, protokol tanıttıcı ataması, genel (gTLD) ve ülke kodu (ccTLD) üst düzey alan ismi sistemi yönetimi ve kök sunucu sistemi yönetimi işlevlerinden sorumludur. DNS'in teknik unsurlarının yönetiminin koordinasyonundan da sorumludur.

Diğer bir kurum Internet Assigned Numbers Authority (IANA/İnternet Tahsisli Sayılar Otoritesi) kurumudur. IANA'nın yetkisi, IP yönetimi için politikalar belirlemekten ziyade ICANN tarafından önceden belirlenmiş politikaları tarafsız biçimde uygulamaktan ibarettir.

Her iki kurumun altında dünyanın beş bölgesi için internet kaynaklarını ICANN'nın belirlediği politikalara göre yöneten kuruluşlar vardır. Bunlara RIR/Bölgesel İnternet Kayıt Merkezi) denir. Bugün dünya üzerinde beş adet RIR bölgesi bulunmaktadır. Bunlar Afrika bölgesi için AfriNIC, Asya ve Pasifik bölgesi için APNIC, Kuzey Amerika için ARIN, Latin Amerika ve Karayipler bölgesi için LACNIC ve Avrupa Bölgesi için RIPE NCC. Türkiye RIPE NCC bölgesindedir. RIPE NCC'nin merkezi Hollanda'dadır. RIR merkezleri altında son kullanıcıya IP adresi veren internet servis sağlayıcıları vardır. Bunlara Local İnternet Registry (LIR/Yerel İnternet Kayıt Merkezi) denilir. Genel olarak internetin teknik alt yapısını ve internet servis sağlayıcısı olarak adlandırılan her gerçek veya tüzel kişi LIR'dir. Türkiye'de de örneğin TürkTelekom bir LIR'dır.

TÜRKİYE'DE İNTERNETİN YÖNETİMİNDE YER ALAN YETKİLİ VE SORUMLU KURUMLAR

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

Ülkemizde, bilişim ve bilgisayar denilince ilk akla gelen ve bilgi teknolojileri konusunda en yetkili kurum Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'dır.

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu md. 5, Bakanlığın elektronik haberleşme sektörü ile ilgili görev ve yetkilerini belirtmiştir:

a. Numaralandırma, internet alan adları, uydu pozisyonu, frekans tahsisi gibi kıt kaynaklara dayalı elektronik haberleşme hizmetlerine ilişkin strateji ve politikaları belirlemek.

b. Elektronik haberleşme sektörünün serbest rekabet ortamında gelişimini teşvik etmeye ve bilgi toplumuna dönüşümün desteklenmesini sağlamaya yönelik hedef, ilke ve politikaları belirlemek ve bu amaçla teşvik edici tedbirleri almak.

c. Elektronik haberleşme alt yapı, şebeke ve hizmetlerinin teknik, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara, kamu yararına ve milli güvenlik amaçlarına uygun olarak kurulması, geliştirilmesi ve birbirlerini tamamlayıcı şekilde yürütülmesini sağlamaya yönelik politikaları belirlemek.

ç. Elektronik haberleşme cihazları sanayisinin gelişmesine ve yerli üretimi özendirici tedbirleri alma-ya yönelik politikaları belirlemeye katkıda bulunmak.

d. Uluslararası birlik ve kuruluşlar nezdinde Devleti temsil etmek veya temsile yetkilendirmek, çalışmalarına katılım ve kararların uygulanması konusunda koordinasyonu sağlamak.

e. Elektronik haberleşme politikalarının tespiti ve uygulanması amacıyla gerekli araştırmaları yapmak ve yaptırmak.

f. Elektronik haberleşmenin doğal afetler ve olağanüstü haller nedeniyle aksamamasını teminen gerekli tedbirleri almak ve koordinasyonu sağlamak.

g. Olağanüstü hâl ve savaşta elektronik haberleşme hizmetlerini, planlamak, gerekli işleri yapmak ve yaptırmak.

ğ. Elektronik haberleşme sistemlerinin yerli tasarımı ve üretimini, bu amaçla sektöre ilişkin araştırma, geliştirme ve eğitim faaliyetlerini teknik ve maddi destek de dahil olmak üzere teşvik etmek.

h. Ulusal siber güvenliğin sağlanması amacıyla politika, strateji ve hedefleri belirlemek, siber güvenlik alanında faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken usul ve esasları hazırlamak.

ı. Ulusal kamu entegre veri merkezlerine yönelik politika, strateji ve hedefleri belirlemek, eylem planlarını hazırlamak.

İnternet Geliştirme Kurulu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan İnternet Geliştirme Kurulu'nun ana işlevi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na danışmanlık yapmaktır.

Kurul, internet ortamı ile ilgili çalışmalarda bulunmak, araştırma, inceleme ve değerlendirme yapmak üzere Bakanlık, kurum ve kuruluş, üniversite, sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve konuyla ilgili çalışmaları temayüz etmiş kişiler arasından Bakan tarafından seçilecek toplam yedi üyeden oluşur. Kurul'un görevleri şunlardır:

a. İnternet ortamının her türlü alanda etkin, yaygın, kolay erişilebilir olarak kullanımını teşvik edecek politika ve strateji önerileri hazırlamak ve Bakana sunmak.

b. Türk Dünyasıyla ilgili bilgilerin internet ortamında daha fazla yer alması ve bunların tanıtılması hususunda çalışmalar yapmak, yaptırmak ve öneriler hazırlamak ve Bakana sunmak.

c. İnternet ortamının güvenli, serbest, özgür ve faydalı kullanımı ile katma değer üretmesine yönelik öneriler hazırlamak ve Bakana sunmak.

ç. İnternet kullanımının faydaları konusunda toplumsal farkındalığın oluşturulmasını sağlamak.

d. İnternete ilişkin etkinliklere katılmak, etkinliğin ve verimliliğin sağlanabilmesini teminen üniversite, kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.

e. İnternet üzerinden yapılan yayınlar ve hizmetlerle ilgili olarak toplumu bilgilendirmek için yöntemler tespit etmek, yapılacak projeler hakkında görüş bildirmek ve Bakana önerilerde bulunmak.

f. Devlet uygulamalarının yaygınlaştırılması, kamu kuruluşlarının birbirleri ile olan ilişkilerinde ve vatandaşlara sundukları hizmetlerde internet ortamının daha yaygın kullanımı konusunda çalışmalar yaparak önerilerde bulunmak.

g. İnternetin güvenli kullanımı ve güvenli internet hizmeti konusunda araştırmalar yaparak uygulamaya esas alınacak güvenlik kriterlerinin tespiti ve benzeri konularda önerilerde bulunmak.

ğ. İnternet ortamının güvenli, serbest, özgür ve faydalı kullanımı ile katma değer üretmesine yönelik eğitim etkinliklerini desteklemek.

h. Toplumun internet üzerinden yapılan zararlı yayınlardan korunmasına yönelik olarak ulusal baza yazılım programları hazırlanması konusunda çalışmalar yapmak ve önerilerde bulunmak.

ı. Çocuklar ve ailelerde internet kültürünün artırılması, toplumsal bilincin artırılması yönünde gerekli çalışmalar yapmak, yaptırmak ve önerilerde bulunmak.

i. İnternet içerik ve yer sağlayıcılığının yaygınlaştırılması ve ulusal arama motoru teşkili konusunda gerekli çalışmalar yapmak üzere önerilerde bulunmak.

j. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde kullanılan tüm ürünler için araştırma ve geliştirme desteği ile yerli üretimin artırılmasına yönelik önerilerde bulunmak.

k. Ulusal ve uluslararası sayısal uçurum olarak adlandırılan farklılıkların giderilmesi amacıyla projeler ve öneriler belirlemek, uygulama planlarının oluşturulması için Bakana öneride bulunmak.

l. İnternet ile ilgili mevzuat için, uluslararası kuruluşlarca kabul gören uygulamaları ve Avrupa Birliği'nin bu alandaki mevzuatı ile uyumlu olmasına özen gösterilmesi için önerilerde bulunmak.

m. İnternete erişim sağlayan işletmeciler arasında birlikte veya ayrı ayrı olarak görüşmek, sektörel sorunları tespit etmek, sorunların çözümü hususunda tavsiyelerde bulunmak.

n. Görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak üzere uzmanların katılımıyla çalıştay yapmak, çalışma grupları ve geçici komisyonlar oluşturmak.

o. Kamu ile internete erişim sağlayan işletmecilerle görüşmek, sektörel sorunları tespit etmek ve sorunların çözümü hususunda tavsiyelerde bulunmak.

ö. Siber güvenliğin sağlanması için internet üzerinden alınması gereken tedbirlere ilişkin önerilerde bulunmak.

p. Bakanlık politikalarının belirlenmesine katkı sağlamak amacıyla, Bakan tarafından talep edilen benzer konularda çalışma ve araştırmalar yapmak.

Ulusal politikanın belirlenmesi görevini üstlenen İnternet Geliştirme Kurulu, ülkemizde internet ağı ile ilgili planlama, koordinasyon, izleme, öneri oluşturma, eğitim vb. alanlarda projeler yürütmektedir. Kurul kararlarının icrası ise, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yerine getirilecektir. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na İnternet Geliştirme Kurulu'nca internetin yaygınlaştırılması, geliştirilmesi, yaygın ve güvenli kullanılması gibi konularda yapılacak öneriler ile ilgili gerekli her türlü tedbir veya kararları almayı bir görev olarak yüklemiştir.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

İnternet Geliştirme Kurulu kararlarının icrası Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yerine getirilmektedir.

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 67. maddesinin 2. fıkrası gereğince, o güne dek Telekomünikasyon Kurumu olan kurumun adı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu olarak değiştirilmiştir.

Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) 2016 yılında kapatılmıştır.

Kurum ülkemizde elektronik haberleşme alanında en önemli kurumdur. Zira her ne kadar Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı haberleşme, internet ve alt yapı işlerinde faaliyet gösteren şirketlerin almaları gereken izin ve ruhsat konusunda son işlemi yapsa da, bilişim şirketlerinin kuruluş aşamasında yapmaları gerekenleri belirten, kurulduktan sonra da onların denetimini yapan ve faaliyetleri sırasında da bunların uymaları gereken kuralları koyan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'dur. Kurum'un internet içeriğine de müdahale yetkisi vardır. Kurum, internet içeriğinin takip ve gerektiğinde engellenmesi, içerik, yer, erişim ve toplu kullanım sağlayıcılara ilişkin yetkilendirme, gözetim ve denetim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve filtreleme yazılımlarının standartlarının belirlenmesi gibi yetkilerle donatılmıştır. Kurum'un ayrıca internet hizmet sağlayıcılara ilişkin idari yaptırım uygulama hakkı da bulunmaktadır.

Kurum, idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişiliğidir. Kurum görevlerini yerine getirirken bağımsızdır. Kurum, Bilgi Teknolojileri İletişim Kurulu ile Başkanlık teşkilatından oluşur. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu, Kurumun karar organidir. Kurul, biri başkan olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur. Kurul Başkanı, Kurumun en üst idari amiridir. Kurul başkanı ve üyeler, Bakanlar kurulu tarafından beş yıllık süre için atanır. Görevi biten Kurul başkanı ve üyelerin yeniden aynı göreve atanmaları mümkündür.

Kurul, Başkanın daveti veya üyelerden en az üçünün talebi üzerine toplanır. Kurul en az beş üyenin hazır bulunması ile toplanır ve en az dört üyenin aynı yöndeki oyuyla karar alır.

Ülkemizde elektronik haberleşme alanına ilişkin olarak "regülasyon" yani düzenleme yapma yetkisi Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na aittir.

İNTERNET SÜJELERİNİN SORUMLULUĞU

İçerik, sağlayıcılar, yer sağlayıcılar ve erişim sağlayıcılar internet sùjeleri olarak adlandırılmaktadır.

1. İçerik Sağlayıcı (Content Provider)

İnternet kullanıcılarınca herhangi bir internet içeriğini hazırlayan veya bilgiyi, veriyi bizzat üreten internet sùjesine içerik sağlayıcı denir. İçerik sağlayıcısı, 5651 sayılı Kanun'un 2. maddesinde, internet kullanıcılarına her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır. İçerik sağlayıcısının sorumluluğu aynı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenmiştir. İçerik sağlayıcı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur. Ancak içerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Buna göre içerik sağlayıcıların, bağlantı verdiği ve ulaştırmasını sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu olmayacağı kabul edilmektedir. Ancak bu kuralın bir istisnası bulunmaktadır. Zira 4. maddeye göre sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise link veren içerik sağlayıcısının bu durumda genel hükümlere göre sorumlu olduğu belirtilmiştir. Bilişim suçlarının ilk ortaya çıktığı zamanlarda, bu suçlarda kullanılan araçlar yazılım, donanım ve bilgisayar ağıları iken, bugün bunlara özellikle sosyal medya ve bulut bilişim de eklenmiştir.

Bugün için internet ansiklopedileri, bloglar, mikro bloglar (Twitter), içerik toplulukları (Youtube), sosyal ağ siteleri (Facebook), sanal oyun dünyaları (örneğin World of Warcraft) ve sanal sosyal dünyalar (örneğin Second Life) bilinen en yaygın sosyal medya türleridir.

Bulut bilişim ise ağırlıklı olarak kurumsal çözümlerde kullanılan bir "büyük veri" (big data) teknolojisidir. Bulut bilişim, geleneksel veri işleme yöntemleri ile değerlendirilemeyecek kadar çok büyük hacimli, oldukça kompleks, hızlı değişebilen verinin (büyük veri), birden çok bilişim ağına depolanması ve kullanıcıların da bu büyük veriyi her yerden güvenli bir şekilde ulaşabilmesi düşüncesine dayanmaktadır.

Sadece bilişim ortamında işlenebilen, bilgisayar ve internete özgü suçlar dar anlamda bilişim suçlarıdır. Örneğin bilişim sistemine hukuka aykırı şekilde girme (TCK m. 243) veya bilişim sistemini engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçları (TCK m. 244) bu kapsamda değerlendirilmektedir. Buna karşın geniş anlamda bilişim suçları ise bilişim sistemleri kullanılarak veya bilişim sistemlerinden yararlanılarak işlenen klasik suçlardır. Bu suçlara örnek olarak; tehdit ve şantaj, hakaret ve sövme, taciz, röntgencilik, dolandırıcılık, terörizm gösterilebilir.

Bilişim suçları, özellikle dar anlamda bilişim suçları, "yıkıcı yazılım" olarak adlandırılan tekniklerle işlenmektedir. Bu yazılım ya da tekniklere her gün yenileri eklenmekle birlikte, şu ana kadar sık rastlanılardan hareketle, örnek olarak sistem güvenliğinin kırılıp içeri girilmesi (hacking); yararlı bir yazılımın içine fark edilmeyecek küçüklükte zararlı yazılımlar konulmasıyla bilişim sistemine girilmesi (Truva atı/Trojan horse); çok fazla kaynaktan (örneğin çok sayıda banka hesabından) kaynak başına çok az toplamda ise çok miktarda hukuka aykırı yarar sağlanması (salam tekniği); bilişim sisteminin içinde işleme süreci anlamsız komutlar vererek bilişim sisteminin çökertilmesi (tavşanlar/rabbits); sistemin bakım için geçici bir süre kapatılması uyarısından sonra sistemden kullanıcı adları, şifreler gibi bilgilerin çalınması (bukalemunlar/chameleon); sistemi çökertmek için tasarlanan mantık bombaları ve bilişim virüsleri; DoS ve DDos saldırıları ile hedef bilgisayarın kimseye hizmet veremez hale getirilmesi; phishing denilen yöntemlerle kişilerin kredi kartları numaralarının çalınması verilebilir.

Bilinen ilk bilişim suçu 18.10.1966 tarihinde Minneapolis Tribune gazetesinde yayınlanan “bilgisayar uzmanı banka hesabında tahrifat yapmakla suçlanıyor” başlıklı haber ile kamuoyuna yansımıştır. Bugün için çok basit olarak görülen bu olayın çözümü banka görevlileri ve yerel polis için o denli karmaşık olmuştur ki, olayın çözümü için FBI görevlendirilmiştir.

Adli bilişim, bilişim sistemlerinin ve üzerinde bulunan depolama ünitelerinin, herhangi bir suçu işlemede kullanılıp kullanılmadığını tespiti amacıyla yapılan çalışmaların tümü olarak adlandırılmaktadır.

Ülkemizde adli yardımlaşma hususunda yetkili makam Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'dür. Ulusal soruşturma ve kovuşturma makamları sosyal medyada işlenen bir suça ilişkin IP bilgisi, trafik verisi ve içeriğe ilişkin bilgileri elde etmek için, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nü harekete geçirmeli ve Genel Müdürlük de istenilen bilgileri ABD'nin adli yardımlaşma hususunda yetkili makamı aracılığıyla şirketlerden talep etmelidir; zira sosyal medya şirketlerinin çoğu ABD merkezlidir.

Facebook; intihara teşebbüs, öldürmeye teşebbüs, kayıp bir şahsın bulunması veya çocukların cinsel istismarı suçlarını acil husus kabul ederek soruşturma makamları tarafından doğrudan talep edildiğinde IP ve trafik bilgilerini vermektedir.

2. Yer Sağlayıcı (Host Provider)

Host, internet yoluyla erişilebilen dijital bir depolama birimidir. Yer sağlayıcısı, 5651 sayılı Kanun'un 2. maddesinde, hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır.

Host ile günlük hayatta çok sık şekilde karşılaşılır. Örneğin ebay, youtube, gittigidiyor, sahibinden gibi siteler bunlara örnektir. Bu siteler, kullanıcılarına (içerik sağlayıcılarına) kendi içeriklerinin internete yayınlanması için yer temin etmektedirler. Yer sağlayıcı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Ancak bu sorumsuzluk sınırsız değildir. Yer sağlayıcı hukuka aykırı içerikten Kanun'da belirtilen usuller çerçevesinde haberdar edilmesi durumunda içeriği çıkarmakla yükümlüdür.

3. Erişim Sağlayıcı (Access Provider)

İnternet erişim sağlayıcıları, internet toplu kullanım sağlayıcılarına ve abone olan kullanıcılara internet ortamına erişim olanağı sağlayan gerçek veya tüzel kişileri ifade eder. İnternet erişim sağlayıcıları iletişimde bulunmamakta, sadece başkasına ait içeriklere ulaşılmasına aracılık etmektedir. Erişim sağlayıcı, 5651 sayılı Kanun'un 2. maddesinde, kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır. Yer sağlayıcısının sorumluluğu aynı Kanun'un 6. maddesinde düzenlenmiştir.

İnternet erişim sağlayıcıları, çoğu kez internet servis sağlayıcıları ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Zira internet servis sağlayıcısı, dial-up (çevirmeli ağ), DSL, ADSL, kablosuz internet, kablolu internet, uydu internet vb. teknoloji kullanarak kullanıcıların internete bağlanmasını sağlayan, yani kullanıcılar ile internet arasında köprü vazifesi gören gerçek veya tüzel kişilerdir. İnternet sistemi içerisinde en önemli aktör internet servis sağlayıcılarıdır.

İnternet erişim sağlayıcısı kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir.

Erişimin engellenmesi bazı ayrımlar çerçevesinde ele alınması gereken bir konudur. Bu noktada yapılan ilk ayırım “erişimin genel engellenmesi” ve “erişimin özel engellenmesidir”.

- Genel engelleme, devletlerin interneti bir filtreye tabi tutularak bazı web sitelerine erişimi henüz bir suç unsuru oluşmadan engellemesidir. Genel engellenmenin teknik alt yapısı genellikle router programlama sistemleridir.

- Özel engelleme ise, bir ceza normunun ihlali şüphesi olması veya bu ihlalin mahkeme tarafından sabit bulunması ya da suç oluşmasa bile bir hukuka aykırılığın bulunması halinde hukuka aykırılık bu-lunduran web sitelerine erişimin engellenmesidir.

Erişimin özel engellenmesinde birçok teknik kullanılmaktadır. Bunlardan en yaygın olanları IP engellemesi, DNS engellemesi ve URL engellemesidir.

IP ve DNS engellemesinin en büyük dezavantajı web sayfasında yer alan içeriğin tümünün engellenmesidir. URL engellemesi yalnızca hukuka aykırı içeriğe erişimin engellenmesi amacıyla kullanılan bir tekniktir. Dolayısıyla bu yöntemin en önemli avantajının hukuka aykırı bir içerik için tüm web sitesinin erişime engellenmesinin önlenmesi olduğu ifade edilmektedir.

AÇIKLAMALI SORULAR



1. Elektronik ortamlarda, iletişim, bilgi ve belge paylaşımının sağlanmasının hukuki çerçevesi ve sonuçları ile bu ortamlarda vukuu bulan hukuka aykırı fiillere ilişkin yaptırımların öngörüldüğü mevzuatın oluşturduğu hukuk normlarının tamamına ne ad verilmektedir?
- A) Siber hukuk
B) Bilişim hukuku
C) E-hukuk
D) Rekabet hukuku
E) Ceza hukuku

AÇIKLAMA

Elektronik ortamlarda, iletişim, bilgi ve belge paylaşımının sağlanmasının hukuki çerçevesi ve sonuçları ile bu ortamlarda vukuu bulan hukuka aykırı fiillere ilişkin yaptırımların öngörüldüğü mevzuatın oluşturduğu hukuk normlarının tamamına bilişim hukuku adı verilmektedir. Bilişim hukukunun ortaya çıkış nedeni, ilerleyen teknolojik gelişmelerdir.

YANIT: B

2. Aşağıdaki kavramlardan hangisi internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından içeriğin yayından çıkarılması amacıyla öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınmaması halinde yer sağlayıcısına iletişim adresleri üzerinden gerçekleştirilecek bildirim yöntemini ifade eder?
- A) Uyarı yöntemi
B) URL adresi
C) Erişimin engellenmesi
D) İçerik sağlayıcı
E) Toplu kullanım sağlayıcı

AÇIKLAMA

Uyarı yöntemi, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından içeriğin yayından çıkarılması amacıyla öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınmaması halinde yer sağlayıcısına iletişim adresleri üzerinden gerçekleştirilecek bildirim yöntemini ifade eder.

YANIT: A

3. Aşağıdaki kanunlardan hangisinin amacı içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir?
- A) Elektronik Haberleşme Kanunu
B) Evrensel Hizmet Kanunu
C) Elektronik İmza Kanunu
D) İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun
E) Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Kanunu

AÇIKLAMA

5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, internet sükjelerinin (içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı) yükümlülük ve sorumluluklarını düzenleyen kanundur. İnternet kafeler gibi ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcıları internet sükjesi sayılmamaktadır.

YANIT: D

4. I. Koruma tedbiri olarak erişimin engellenmesi
II. Önleme amaçlı olarak erişimin engellenmesi
III. Özel hayatın gizliliğinin ihlaline yönelik yayınların erişiminin engellenmesi
- Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri erişimin engellenmesi ile ilgili düzenlemeler arasında yer alır?
- A) Yalnız I
B) I-II
C) II-III
D) I-III
E) I-II-III

AÇIKLAMA

Kanun 4 farklı şekilde erişimin engellenmesini düzenlemektedir.

- Koruma tedbiri olarak erişimin engellenmesi
- Önleme amaçlı olarak erişimin engellenmesi
- Özel hayatın gizliliğinin ihlaline yönelik yayınların erişiminin engellenmesi
- Kişilik haklarının internet yoluyla ihlaline bağlı olarak ilgililerin başvurusu üzerine erişimin engellenmesi

YANIT: E

5. Aşağıdaki kanunlardan hangisinin amacı; kamu hizmeti niteliğine haiz, ancak işletmeciler tarafından karşılanmasında mali güçlük bulunan evrensel hizmetin sağlanması, yürütülmesi ve elektronik haberleşme sektörü ile bu Kanun kapsamında belirlenen diğer alanlarda evrensel hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir?

- A) Evrensel hizmet kanunu
- B) Elektronik haberleşme kanunu
- C) Elektronik hizmet kanunu
- D) Yer sağlayıcı kanunu
- E) Elektronik imza kanunu

AÇIKLAMA

5369 sayılı Evrensel Hizmet Kanunu'nun amacı; kamu hizmeti niteliğine haiz, ancak işletmeciler tarafından karşılanmasında mali güçlük bulunan evrensel hizmetin sağlanması, yürütülmesi ve elektronik haberleşme sektörü ile bu Kanun kapsamında belirlenen diğer alanlarda evrensel hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

YANIT: A

6. Bilişim ve bilişim sistemleriyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Hem verilerin işlenmesini hem de bu işlemin sonucunun aktarılmasını ifade eden akademik ve mesleki disipline bilişim denir.
- B) Veri, bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılan her türlü değeri ifade etmektedir.
- C) Bilgisayar, kullanıcılardan aldığı bilgi ve komutlarla aritmetik ve mantıksal işlemleri yapabilen ve yaptığı işlemlerin sonuçlarını saklayabilen, saklanan bilgilere istenildiğinde ulaşılabilen elektronik bir makinedir.
- D) İnternet, kişilerin birbirleri ile çok geniş amaç ve içerikte iletişim kurmalarını, bilgi alışverişinde bulunmalarını sağlayan ortak iletişimin adıdır.
- E) Teknik olarak her bilgisayar bir bilişim sistemi değildir.

AÇIKLAMA

Teknik olarak her bilgisayar bir bilişim sistemidir. Ancak her bilişim sistemi bilgisayar olarak kabul edilmemektedir.

YANIT: E

7. Aşağıdakilerden hangisi dünyanın her yerindeki binlerce sunucuda kayıtlı olan, birçok internet hizmetini birleştiren bir araç olarak; yazı, resim, ses, video, animasyon gibi pek çok farklı nitelikteki verilere etkileşimli olarak ulaşmamızı sağlayan çoklu bir hiper ortam sistemidir?

- A) World Wide Web
- B) Backbone
- C) TCP Protokolü
- D) IP
- E) Alan adı

AÇIKLAMA

World Wide Web (www), dünyanın her yerindeki binlerce sunucuda kayıtlı olan, birçok internet hizmetini birleştiren bir araç olarak; yazı, resim, ses, video, animasyon gibi pek çok farklı nitelikteki verilere etkileşimli olarak ulaşmamızı sağlayan çoklu bir hiper ortam sistemidir.

YANIT: A

8. Alan adları sisteminin teknik yönetimi, protokol parametrelerinin belirlenmesi ve kök sunucu sistemi yönetimi işlevlerini koordine etmekle görevlendirilmiş kurum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) IANA
- B) ICANN
- C) RIR
- D) LACNIC
- E) LIR

AÇIKLAMA

ICANN (İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu), alan adları sisteminin teknik yönetimi, protokol parametrelerinin belirlenmesi ve kök sunucu sistemi yönetimi işlevlerini koordine etmekle görevlendirilmiş kurumdur. Merkezi Kaliforniya'dadır.

YANIT: B

9. Bilişim teknolojileri konusunda ülkemizdeki en yetkili kurum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Erişim Sağlayıcıları Birliği
- B) Haberleşme Genel Müdürlüğü
- C) Elektronik Haberleşme Kurumu
- D) Teknoloji Kurumu
- E) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

AÇIKLAMA

Bilişim teknolojileri konusunda ülkemizdeki en yetkili kurum, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığıdır.

YANIT: E

10. Türkiye’ de internetin yönetiminde yer alan yetkili kurumlara ilişkin aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) İnternet Geliştirme Kurulunun ana işlevi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına danışmanlık yapmaktır.
- B) İnternet Geliştirme Kurulu, Bakan tarafından seçilecek toplam 7 üyeden oluşur.
- C) İnternet Geliştirme Kurulunun kararlarının icrası, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yerine getirilmektedir.
- D) Ülkemizde elektronik haberleşme alanında regülasyon yapma yetkisi İnternet Geliştirme Kuruluna aittir.
- E) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu, Bakanlar Kurulu tarafından 5 yıllık süre için atanır.

AÇIKLAMA

Ülkemizde elektronik haberleşme alanında regülasyon (düzenleme) yapma yetkisi, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna aittir.

YANIT: D

11. İnternet kullanıcılarınca herhangi bir internet içeriğini hazırlayan veya bilgiyi, veriyi bizzat üreten internet süjesine ne ad verilir?

- A) Erişim sağlayıcı
- B) İçerik sağlayıcı
- C) Yer sağlayıcı
- D) Toplu hizmet sağlayıcı
- E) Servis sağlayıcı

AÇIKLAMA

İnternet kullanıcılarınca herhangi bir internet içeriğini hazırlayan veya bilgiyi, veriyi bizzat üreten internet süjesine içerik sağlayıcı denir.

YANIT: B

12. Devletlerin interneti bir filtreye tabi tutarak bazı web sitelerine erişimi henüz bir suç unsuru oluşmadan engellemesine ne ad verilir?

- A) Genel engelleme
- B) Özel engelleme
- C) Sistem engellemesi
- D) Sosyal engelleme
- E) Bireysel engelleme

AÇIKLAMA

Devletlerin interneti bir filtreye tabi tutarak bazı web sitelerine erişimi henüz bir suç unsuru oluşmadan engellemesine genel engelleme denir.

YANIT: A

- 13. I. IP engellemesi
II. DNS engellemesi
III. URL engellemesi

Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri erişimin özel engellenmesinde kullanılan teknikler arasında yer alır?

- A) Yalnız I
- B) I-II
- C) II-III
- D) I-III
- E) I-II-III

AÇIKLAMA

Erişimin özel engellenmesinde en çok kullanılan teknikler; IP engellemesi, DNS engellemesi ve URL engellemesidir.

YANIT: E

14. Aşağıdakilerden hangisi internet toplu kullanım sağlayıcılarına ve abone olan kullanıcılara internet ortamına erişim olanağı sağlayan gerçek veya tüzel kişileri ifade eder?

- A) Yer sağlayıcı
- B) Toplu hizmet sağlayıcı
- C) Servis sağlayıcı
- D) Erişim sağlayıcı
- E) İçerik sağlayıcı

AÇIKLAMA

İnternet erişim sağlayıcıları, internet toplu kullanım sağlayıcılarına ve abone olan kullanıcılara internet ortamına erişim olanağı sağlayan gerçek veya tüzel kişileri ifade eder.

YANIT: D

15. IP ve DNS engellemesinin en büyük dezavantajı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yalnızca hukuka aykırı erişimlerin engellenmesi
- B) Web sayfasında yer alan içeriğin tümünün engellenmesi
- C) Sadece özel hayatı ihlal eden unsurların engellenmesi
- D) web sitelerinin yer aldığı sunucuların bir kısmının engellenmesi
- E) Hukuka aykırı olmayan erişimlerin engellenmesi

AÇIKLAMA

IP ve DNS engellemesinin en büyük dezavantajı, web sayfalarında yer alan içeriğin tümünün engellenmesidir.

YANIT: B

**ÇÖZÜMLÜ
DENEME SORULARI**


1. Bir ceza normunun ihlali şüphesi olması veya bu ihlalin mahkeme tarafından sabit bulunması ya da suç oluşmasa bile bir hukuka aykırılığın bulunması halinde hukuka aykırılık bulunduran web sitelerine erişimin engellenmesine ne ad verilir?
 - A) Genel engelleme
 - B) Özel engelleme
 - C) Sistem engellemesi
 - D) Sosyal engelleme
 - E) Bireysel engelleme

2. Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilere ne ad verilir?
 - A) Yer sağlayıcı
 - B) Toplu hizmet sağlayıcı
 - C) Servis sağlayıcı
 - D) Erişim sağlayıcı
 - E) İçerik sağlayıcı

3. Aşağıdakilerden hangisi geleneksel veri işleme yöntemleri ile değerlendirilemeyecek kadar çok büyük hacimli, hızla değişebilen verinin, birden çok bilişim ağında depolanması ve kullanıcıların da bu büyük veriye her yerden güvenli bir şekilde ulaşabilmesi düşüncesine dayanmaktadır?
 - A) Yazılım
 - B) Donanım
 - C) Bulut bilişim
 - D) Sosyal bilişim
 - E) Sosyal ağ

4. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı hangi yılda kapatılmıştır?
 - A) 2013
 - B) 2014
 - C) 2015
 - D) 2016
 - E) 2017

5. İnternet Geliştirme Kurulu kararlarının icrası aşağıdaki kurumlardan hangisi tarafından yerine getirilmektedir?
 - A) Erişim Sağlayıcıları Birliği
 - B) Haberleşme Genel Müdürlüğü
 - C) Elektronik Haberleşme Kurumu
 - D) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
 - E) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

6. Dünyanın beş bölgesi için internet kaynaklarını ICANN'ın belirlediği politikalara göre yöneten kuruluşlara ne ad verilmektedir?
 - A) RIR
 - B) AfriNIC
 - C) APNIC
 - D) ARIN
 - E) LACNIC

7. Türkiye' de ilk internet bağlantısı hangi tarihte gerçekleşmiştir?
 - A) 1991
 - B) 1992
 - C) 1993
 - D) 1994
 - E) 1995

8. Aşağıda verilen kurumlardan hangisinin ana işlevi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına danışmanlık yapmaktır?
- A) Erişim Sağlayıcıları Birliği
B) Haberleşme Genel Müdürlüğü
C) Elektronik Haberleşme Kurumu
D) İnternet Geliştirme Kurulu
E) İçerik Sağlayıcıları Birliği
9. TCP/IP protokolünü oluşturan TCP aşağıdakilerden hangisinden sorumludur?
- A) Verilerin doğru yere ulaştırılmasından
B) Adresleme sisteminden
C) İnternetin teknik alt yapısının kurulmasından
D) İnternet bilgilerinin denetiminden
E) Verilerin hızının artırılmasından
10. Aşağıdakilerden hangisi hem verilerin işlenmesini yani bilgi işlemi, hem de bilgi işlemin sonucunun aktarılmasını yani veri iletişimini ifade eden kavramdır?
- A) Bilişim
B) World Wide Web
C) Netiket
D) Bilgisayar
E) ARPANET
11. Aşağıdakilerden hangisi bilişim sistemlerinin ve üzerinde bulunan depolama ünitelerinin, herhangi bir suçu işlemede kullanılıp kullanılmadığının tespiti amacıyla yapılan çalışmaların tümü olarak adlandırılmaktadır?
- A) Teknik bilişim
B) Adli bilişim
C) Adli yardımlaşma
D) Bilişim sistemi
E) Netiket
12. Aşağıdakilerden hangisi yararlı bir yazılımın içine fark edilemeyecek küçüklükte zararlı yazılımlar konulması yoluyla bilişim sistemine girilmesini ifade eder?
- A) Salam tekniği
B) Tavşanlar
C) Bukalemunlar
D) Phising
E) Truva atı
13. Aşağıdaki yasalardan hangisinin amacı elektronik haberleşme sektöründe düzenleme ve denetleme yoluyla etkin rekabetin tesisi, tüketici haklarının gözetilmesi, ülke genelinde hizmetlerin yaygınlaştırılması, haberleşme alt yapı ve şebeke alanında teknolojik gelişimin ve yeni yatırımların teşvik edilmesi ve bunlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir?
- A) Evrensel hizmet kanunu
B) Elektronik haberleşme kanunu
C) Elektronik hizmet kanunu
D) Yer sağlayıcı kanunu
E) Elektronik imza kanunu
14. İnternet yoluyla erişilebilen dijital depolama birimine ne ad verilir?
- A) Host
B) TCP
C) IP
D) Erişim
E) Erişim sağlayıcı
15. Aşağıdakilerden hangisi kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanma olanağı sağlar?
- A) URL adresi
B) Trafik bilgisi
C) Toplu kullanım sağlayıcı
D) İçerik sağlayıcı
E) Bilgi sağlayıcı

**ÇÖZÜMLÜ DENEME
SORULARI YANITLARI**


1. **B** Bir ceza normunun ihlali şüphesi olması veya bu ihlalin mahkeme tarafından sabit bulunması ya da suç oluşmasa bile bir hukuka aykırılığın bulunması halinde hukuka aykırılık bulunduran web sitelerine erişimin engellenmesine özel engelleme denir.
2. **A** Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilere yer sağlayıcısı denir. Örneğin; ebay, gitti gidiyor, sahibinden gibi siteler yer sağlayıcıdır.
3. **C** Bulut bilişim, geleneksel veri işleme yöntemleri ile değerlendirilemeyecek kadar çok büyük hacimli, hızla değişebilen verinin, birden çok bilişim ağında depolanması ve kullanıcıların da bu büyük veriye her yerden güvenli bir şekilde ulaşabilmesi düşüncesine dayanmaktadır. Bulut bilişim, ağırlıklı olarak kurumsal çözümlerde kullanılan bir büyük veri teknolojisidir.
4. **D** Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB), 2016 yılında kapatılmıştır.
5. **D** İnternet Geliştirme Kurulu kararlarının icrası, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yerine getirilmektedir.
6. **A** Dünyanın beş bölgesi için internet kaynaklarını ICANN'İN belirlediği politikalara göre yöneten kuruluşlara RIR (Bölgesel İnternet Kayıt Merkezi) adı verilmektedir. Dünya üzerinde toplam beş adet RIR bölgesi bulunmaktadır.
 - Afrika - AfriNIC
 - Asya ve pasifik - APNIC
 - Kuzey Amerika - ARIN
 - Latin Amerika ve Karayipler - LACNIC
 - Avrupa - RIPE NCC (Türkiye bu bölgededir)
7. **C** Türkiye'de ilk internet bağlantısı 12 Nisan 1993 tarihinde TÜBİTAK destekli bir proje ile ODTÜ de gerçekleştirilmiştir.

8. **D** İnternet Geliştirme Kurulu'nun ana işlevi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına danışmanlık yapmaktır.
9. **A** TCP/IP protokolünü oluşturan TCP verilerin doğru yere ulaştırılmasından, IP ise adresleme sisteminden sorumludur.
10. **A** Bilişim, hem verilerin işlenmesini yani bilgi işlemi, hem de bilgi işlemin sonucunun aktarılmasını yani veri iletişimini ifade eden kavramdır.
11. **B** Adli bilişim, bilişim sistemlerinin ve üzerinde bulunan depolama ünitelerinin, herhangi bir suçta işlemede kullanılıp kullanılmadığının tespiti amacıyla yapılan çalışmaların tümü olarak adlandırılmaktadır.
12. **E** Truva atı, yararlı bir yazılımın içine fark edilemeyecek küçüklükte zararlı yazılımlar konulması yoluyla bilişim sistemine girilmesini ifade eder.
13. **B** 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanununun amacı; elektronik haberleşme sektöründe düzenleme ve denetleme yoluyla etkin rekabetin tesisi, tüketici haklarının gözetilmesi, ülke genelinde hizmetlerin yaygınlaştırılması, haberleşme alt yapı ve şebeke alanında teknolojik gelişimin ve yeni yatırımların teşvik edilmesi ve bunlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.
14. **A** İnternet yoluyla erişilebilen dijital depolama birimine host adı verilir. Hostlar kendi materyallerini depolayabildikleri gibi başkası yararına ücretli veya ücretsiz olarak da materyal depolayabilmektedir. Host kelime anlamı olarak barındırmak anlamına gelmektedir ki internet ortamındaki anlamı da tam olarak budur.
15. **C** Toplu kullanım sağlayıcı, kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanma olanağı sağlar.

Öğretmen Diyor ki! Bu ünite de insan hakları ve bu haklara bağlı kişisel verilerin korunmasına dikkat edilmelidir.

Önceki Sınavlarda Çıkan Soru Adedi	
Ara Sınav	Dönem Sonu
5	1 - 2

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE İNSAN HAKLARI

Yirminci yüzyılın ikinci yarısı insanlık tarihi açısından önemlidir. İnternet'in ortaya çıkması ve yaygınlaşması olmak üzere bilişim alanında hızı her geçen gün artan gelişmeler henüz başında olduğumuz 21. Yüzyılda bilişim teknolojileri ve insan hakları kesişiminde pek çok tartışmayı beraberinde getirmektedir. Gelişen teknolojinin insan hakları üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkileri, içinde bulunduğumuz zaman parçasının en çok tartışılan konularından biridir.

Sosyal yaşam; bilgiye erişim, ekonomik ilişkiler, eğlence ve insan yaşamının neredeyse her alanı dijital koridorlarda kendine yer bulmaktadır. İnternet kullanımı geçen 15 yıl içerisinde (2000-2015) dünya genelinde yüzde 753 oranında artmıştır. Bugün dünyada üç milyardan üzerinde İnternet kullanıcısı olduğu tahmin edilmektedir. İnternet yalnızca bir araç değil, insanların yaşamlarında yeni bir alandır. Bu durum eşitlik ve insan onuru gibi insan haklarının eksken kavramlarından, düşüncüyü açıklama özgürlüğü, örgütlenme hakkı, özel yaşamın gizliliği hakkı gibi pek çok geleneksel hakka ilişkin de yeni olanakların ve yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bilişim teknolojilerindeki gelişim İnternet'e erişim hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkı başta olmak üzere yeni hak kategorilerinin filizlenmesini ve hızlı gelişmesini de sağlamıştır.

İnsan haklarının eksken kavramlarından eşitlik, sanal ortamda gerçekleştirilmesi gereken yeni bir boyut kazanmıştır. Bu anlamda İnternet'e dünyanın nüfusunun belirli bir bölümünün erişebilmesi sosyal adalet konusunda da yeni tartışma alanları yaratmaktadır. 2011 yılında Birleşmiş Milletler İnternet'e erişimi temel bir insan hakkı olarak tanımlamış, Avrupa Konseyi ise İnternet'in evrenselliğini, bütünlüğünü ve açıklığını korumaya ve geliştirmeye yönelik bir tavsiye kararı yayınlamıştır.

İnternet, düşüncelerin açıklanmasında ve bilgiye erişimde daha önce hiçbir aracın sunmadığı kadar güçlü olanaklar sunmakta, dünyanın öbür ucunda gerçekleşen bir olay hakkında insanların bilgi almasını, dayanışmasını ve örgütlenmesini olanaklı kılmaktadır. Bu noktada kişisel verilerin korunması özel bir öneme sahiptir.

Bilişim ile doğrudan ilgili ilk hukuksal düzenleme 1970 yılında Almanya'nın Hessen eyaletinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak gerçekleştirilmiştir. Kişisel verilerin korunması hakkı, teknolojinin sağladığı olanakları güçlendirmek ile değil, yarattığı yan etkiler ile ilişkilidir.

KİŞİSEL VERİ VE KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ

Kişisel verilerin korunması, veri işleme teknolojileri ile temel hak ve özgürlükler arasında denge kurmayı hedefler.

Kişisel verilerin korunması hakkı, bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ile ortaya çıkan bir insan hakkıdır. "Kişisel veri" kavramı doğrudan kişi ile ilgilidir.

Şu hususun altını çizmek gerekir ki temel gaye, "veri"lerin, yani herhangi bir rakamın, herhangi bir bilginin, herhangi bir görüntünün, korunması değildir. Burada hedeflenen kişilerin korunmasıdır.

Kişisel veri, en genel tanımıyla, **belirli ya da belirlenebilir bir kişiye ilişkin her türlü bilgidir**. O halde kişisel veriden söz edebilmek için, verinin (i) bir kişiye ilişkin ve (ii) bu kişinin de belirli ya da belirlenebilir nitelikte olması gerekir.

“Her türlü” bilgi ifadesinin kullanılması oldukça geniş bir alanın hedeflendiğinin işaretidir. Burada bilginin türüne ilişkin herhangi bir ayırım yapılmamaktadır. Sayı, yazı, ses ya da görüntüden oluşan bir bilgi bu kapsamda yer alabilir. Ancak bu noktada her türlü bilginin önünde yer alan tanımlamayı unutmamak gerekir. Buna göre her türlü bilgi, mutlaka belirli ya da belirlenebilir bir kişiye ilişkin olmalıdır. Bu bilginin, bir gerçek kişiyle ilişkisinin kurulabiliyor olması gerekir. Bu ilişkinin kurulmasının olanaklı olmadığı bir durumda, tanımda yer alan asgari koşullar gerçekleşmediği için, bu bilgiyi kişisel veri olarak nitelendirme olanaklı olmayacak, dolayısıyla da kişisel verilerin korunmasında hâkim olan temel ilkeler uygulanmayacaktır.

Bir kişinin adı ve soyadı onu belirli kılan, bir başka anlatımla onu diğer herkesten ayıran bilgiler arasında ilk akla gelendir. Bu anlamda ad ve soyadı bilgisi, kişisel veri niteliğindedir. Ancak bazı durumlarda tek başına yeterli olmayabilir. Örneğin, yaygın bir adı ve soyadı olan bir kişiye ilişkin yalnızca bu bilgiye sahip olmak o kişiyi belirlenebilir kılmaz. Aynı şekilde bazen bir kişinin, adı ve soyadı belirtilmese de belirlenebilir olduğu görülür. “Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı” bilgisi, bu kişileri belirlenebilir kılmak için yeterlidir.

Bir başka örnek, kişinin görüntüsüne ilişkin olarak verilebilir. Kapalı devre televizyon sistemlerine ya da genel olarak kameralara yansıyan görüntüler kişisel veri olarak kabul edilecek midir? Bu görüntünün bir kişiyi belirlenebilir kılması esaslığı söz konusu olduğu durumlarda kişisel veri olarak kabul edileceği hususunda şüphe yoktur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de çeşitli kararlarında belirttiği gibi özel yaşamın gizliliği hakkı, “Bir kişinin kendi kişiliğini geliştirme ve gerçekleştirme için, özellikle duygusal alanda diğer insanlarla ilişki kurma ve geliştirme hakkını da belirli bir düzeyde içermektedir”. Dolayısıyla kişinin kamusal alandaki etkinliklerinin özel yaşamın gizliliği hakkının dışında olduğunu düşünmek olanaklı değildir. Bu temel hak, belirli düzeyde kamusal etkinliklerini de koruma kapsamına almaktadır. Kamusal alanların kişilerin görüntülerini alan araçlarla izlenmesi ancak bu görüntülerin kayıt edilmemesi durumunda özel yaşama müdahale sayılmaz. Nitekim burada kamera ile yapılan izlemenin, kamusal alanda, örneğin bir meydanda, caddede, otogarda rastlantısal olarak yanımızdan geçip giden insanlarla karşılaşmamızdan bir farkı bulunmamaktadır. Ancak görüntülerin kayıt edilmesi ve bu kaydın sistemli ya da kalıcı olarak yapılması bu durumu değiştirir. Çünkü yapılan kayıt ile o anda görüntülerin belirli bir kişiyle bağlantısı kurulmamış olsa bile ileride bu bağlantının kurulması olanaklı duruma gelmekte. Dolayısıyla görüntüsünü kayıt edilen kişi “belirlenebilir” olmaktadır.

Kişiyi doğrudan ya da dolaylı olarak belirlenebilir kılan bütün bilgiler kişisel veridir. Bir kişinin adresi, telefon numarası, pasaport numarası, resmi, ses kaydı, genetik bilgileri, cinsel tercihleri, dini inançları, sabıka kaydı, hobileri, ziyaret ettiği İnternet siteleri gibi bilgiler bu kapsamda değerlendirilecektir. Kişisel verilerin işlenmesi tanımına uygun olan bir bilgi ya da bilgi kümesi üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem bu kapsamdadır.

AB Yönergesinde “toplama, kaydetme, düzenleme, saklama, uyarılma veya değiştirme, geri alma, danışma, kullanma, iletme ile açığa çıkarma, yayma veya başka bir şekilde oluşturma, sıraya koyma veya birleştirme, engelleme, silme veya yok etme gibi otomatik olan veya olmayan araçlarla kişisel veri üzerinde uygulanan her türlü işlem veya işlem dizisi” işleme olarak tanımlanmıştır. Türkiye’de konuya ilişkin hukuksal düzenlemeler kapsamında incelenecek olan Veri Koruma Kanun Tasarısı’nda da benzer tanımın benimsendiğini belirtmek gerekir. Dikkat çekmek gerekir ki verilerin işlenmesi ile kastedilen yalnızca bu bilgilerin kayıt edilmesi ya da kullanılması değildir. Kişisel verileri değiştirme, silme, yok etme gibi işlemlerin de veri koruma hukuku açısından “işleme” olarak nitelendirilen etkinliğin kapsamında olduğuna şüphe yoktur.

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASININ ÖNEMİ

Yöneticilerin, sosyal ya da siyasal toplulukların da ilişkide oldukları kişilere ilişkin çeşitli araçlar geliştirdikleri görülmektedir. *İşverenler açısından verimliliği arttırmak, Ticarî açıdan kârlılığı yükseltmek, İdarî açıdan akılcı yönetimi ve güvenliği sağlamak*, bu isteğin nedenlerini oluşturan geniş yelpaze içinde ilk akla gelenlerdir.

Kişisel verilerin korunması 1960’larda tartışılmaya, 1970’lerde ise hukuksal düzenlemelerin konusu olmaya başlar. Kişisel verilerin korunması hukukunun ortaya çıkışında temelde üç etkenin bulunduğu söylenebilir: çeşitli örgütlerce kişisel verilere duyulan gereksinim, teknolojiadaki gelişmeler, gözetim teknolojilerindeki gelişmeler nedeniyle duyulan kaygı.

Kişisel verilerin korunması, bireyleri, kendilerine ilişkin bilgilerin bilişim teknolojileri ya da dosyalama gibi geleneksel yöntemlerle işlenmesinden doğacak zararlardan koruma amacına yönelmiş ve bazı temel ilkelerde somutlaşmış bir dizi önlemi ifade eder.

Kişisel verilerin korunması hukuku ilk aşamada devlete karşı bireyin korunmasına yönelmiştir. Şirketlerin de veri işleme yöntemlerini artan oranda ve yaygın bir biçimde kullanmaları özel teşebbüslere karşı da koruma sağlanmasını gerekli kılmaktadır.

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin hukuksal düzenlemelerde, bazı temel ilkelerin kabul edildiğini görüyoruz. Kişisel verilerin hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun işlenmesi, verilerin toplanma amacının meşru, açık ve belirli olması, amacın gerektirdiğinden daha uzun süre tutulmaması, ilgilinin rızasının bulunması, veri güvenliği gibi ilkeler bu kapsamda sayılabilir.

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI

GENEL OLARAK

Kişisel verilerin korunması, kendisinden daha köklü bir tarihe sahip başka hak alanları ile yakından ilişkilidir. Bunların başında özel yaşamın gizliliği hakkı gelir. Ayrıca, kişisel verilerin korunması; düşüncüyü açıklama özgürlüğü, bilgi edinme hakkı, haberleşme özgürlüğü gibi başka bazı değerlerle de kimi zaman karşılıklı destekleme, kimi zaman çatışma halindedir. Kişisel verilerin ekonomik bir değerinin bulunduğu da tartışmasızdır. Özellikle ticarî işlemler söz konusu olduğunda bu değer daha açık bir şekilde hissedilebilir.

Bireyin özel yaşamın gizliliği hakkının temel amacı, duygusal ve psikolojik yapısını kişisel bilgilerin istenmeyen şekilde yayılmasını önleyerek korumaktır ve hiçbir zaman, bilginin yasal adını tanımlamak ya da ticarî kullanım hakkına kimin sahip olduğunu belirlemek için bir araç olarak düşünülmemiştir.

Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, BM Bireysel ve Siyasal Haklar Şartı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi pek çok önemli insan hakları metninde özel yaşamın gizliliği temel bir insan hakkı olarak kabul edilmiştir. Kişisel verilerin korunması hakkı, yalnızca kişisel çıkarların korunması ile ilişkili değildir. Kişisel verilerin korunması hakkı, insan onuru ve temel özgürlükler gibi çok daha geniş bir alana hizmet etmektedir.

İNSAN ONURU, BİREYSEL ÖZERKLİK VE BİLGİLERİN GELECEĞİNİ BELİRLEME HAKKI

Kişisel verilerin korunması hakkının ilk olarak insan onuru ve bu kapsamda kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkına dayandırıldığı görülür. Nitekim Federal Almanya Anayasa Mahkemesi 1983 yılında verdiği ve etkisi ülke sınırlarını aşan, Nüfus Sayımı kararında bu duruma işaret etmiştir. Bu kararın yarattığı etkinin en önemli nedeni Almanya Anayasa Mahkemesinin henüz veri işleme süreçlerinin yeni yeni geliştiği bir dönemde birey aleyhine bozulan dengeyi saptayarak, bu dengeyi yeniden kurulmasının gerekliliklerini titizlikle ortaya koymasındır.

Belirtmek gerekir ki karara konu olan yasa uyarınca 1983 yılında memurların kapı kapı dolaşarak yapacakları sayımda yurttaşların sayılmasından başka bilgilerin edinilmesi de hedeflenmişti ve yurttaşlara kapsamlı bilgileri açıklama yükümlülüğü getirilmekteydi. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyenler için ise yaptırım öngörülmüştü. Alman Anayasa Mahkemesi kararında Alman Temel Yasasının insan onurunun ve kişiliğin korunması hakkına ilişkin hükümlerini temel almıştır. Ayrıca bu hükümlerden hareketle yeni bir hak: "bilgilerin geleceğini belirleme hakkı"ni türetmiştir.

Mahkemeye göre kendisine ilişkin bilgilere hangi kapsamda ve kimler tarafından erişildiğini öğrenilebilir ve olanağına sahip olmayan bir kişi, bireysel özerkliğin gereklerini yerine getiremeyebilir. Örneğin, yaşamına ilişkin bir konuda kendi özgür iradesi ile değil, yönetimin beklentilerine göre karar vermek zorunda kalabilir. Bu durum bilişim teknolojisinin ve veri bankalarının geliştiği bir dönemde daha da ciddi bir tehlike olarak karşımıza çıkar.

Otomatik sistemler ile kişisel verilerin neredeyse sınırsız bir şekilde kaydedilebilmesi, bunlara farklı yerlerden ulaşılabilme imkanı, bilgilerin ilişkilendirilerek ayrıntılı kişilik profilinin oluşturulabilme olasılığı bulunmaktadır. Bunun yalnızca olasılık olarak kalması durumunda bile, birey psikolojik baskı hissedebilir ve temel haklarını kullanmaktan kaçınabilir. Bir örnek vermek gerekirse bir gösteri yürüyüşüne katıldığının resmi makamlarca kayıt altına alındığını ve bunun ileriki yaşamında bazı olanaklardan yoksun kalmasını neden olacağını düşünen birey, bu tehlikeyi bertaraf etmek için anayasal hakkını kullanmaktan vazgeçebilir. Mahkemeye göre bilyesine bir durum yalnızca bireyin kendi kişiliğini geliştirme hakkını zedelemesiz. Bunun yanında kamu çıkarlarına da zarar verir.

ÖZEL YAŞAMIN GİZLİLİĞİ HAKKI

Kişisel verilerin korunması hakkı, çoğunlukla özel yaşamın gizliliği hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kişisel verilerin korunmasını Sözleşmenin özel yaşamın gizliliği hakkını düzenleyen 8. Maddesi kapsamında değerlendirmektedir.

Bu bağlamda AİHM, muhtemelen AİHS'nin hazırlayıcılarının aklında olmayan belge eşleştirme, kişisel verilere yetkisiz ulaşım, verilerin gereğinden uzun süre sistemlerde tutulması, DNA profillerinin değerlendirilmesi gibi kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında incelenen alanlara özel yaşamın gizliliği hakkına ilişkin ilkeleri uygulamıştır. BM İnsan Hakları Komitesi de 1988 yılında yayınlanan yorumunda kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin temel ilkelerin BM Bireysel ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmenin özel yaşamı korumaya ilişkin 17. maddesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nda özel yaşamın gizliliği ile kişisel verilerin korunması farklı maddelerde ayrı ayrı hüküm altına alınmıştır. Nitekim Şartın 8. maddesi "Kişisel verilerin korunması" kenar başlığı ile şu düzenlemeyi içermektedir:

(1) Herkes, kendisini ilgilendiren kişisel verilerinin korunması hakkına sahiptir. (2) Bu veriler, adil bir şekilde, belirli amaçlar için ve ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörülmüş diğer meşru bir temele dayanarak tutulur. Herkes, kendisi hakkında toplanmış verilere erişme ve düzeltirme hakkına sahiptir. (3) Bu kurala uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenir.

Özel yaşam, tanınması kolay, tanımlanması güç bir olgudur. Bu gücünü aşabilmek için, bireyin çevresi ile ilişkileri iç içe geçmiş alanlara, çemberlere benzetilmiş ve bu şekilde özel yaşamın sınırlarını belirlemeye çalışılmıştır. Bu çemberler ortak özellikleri bakımından üç grupta toplanabilir. "Genel yaşam alanı" olarak adlandırılacak dış çember, kişinin herkesle paylaşabileceği, kamuya açık yaşam alanlarını içerir. İkinci olarak "kişinin özel yaşam alanı", belirli kimselerle ve belirli ölçüde paylaştığı yaşam parçalarını kapsar. En içte kalan "sır alanı" ise kişinin yalnızca kendine saklamak istediği alanı oluşturur ve özel yaşam içinde değerlendirilir.

Kişinin sır alanı içerisinde yer alan, cinsel yaşamı, dinsel tercihleri, ırksal kökeni gibi konulara ilişkin veriler, hassas veri olarak kabul edilmekte ve daha özel bir korumaya tabi tutulmaktadır. Kişinin özel yaşam alanına müdahale ise ağırlıklı bir kamu yararının varlığı halinde söz konusu olabilir ve bu durumda belirli ilkelere uygun hareket etmek bir zorunluluktur. Kişinin özel yaşam alanı içerisinde yaptığı konuşmaların kayda alınması ya da telefonlarının dinlenmesi bu kapsamda incelenebilir. Bunun yanında "genel yaşam alanı" olarak adlandırılan dış çemberde de birey korumasız değildir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkelere bu alanda da uyulmalıdır. Kişinin kamuya açık yaşam alanında verilerin toplanması, örneğin video ya da ses kaydının alınması ile söz konusu olabilir.

Prosser'a göre özel yaşamın gizliliği hakkı dört tür haksız fiile karşı, dört tür çıkarı korumaktadır.

Haksız Fiiller	Çıkarlar
Kişinin özel yaşamına ilişkin utanç verici durumların kamuya açıklanması	Kişinin şeref ve onuru
Kişinin topluma yanlış tanıtılması	Kişinin şöhreti ve adı
Kişinin adının veya resminin çıkar sağlamak amacıyla kullanılması	Kişinin adından ve resminden doğan maddi çıkarları
Kişinin sükunetinin, yalnızlığının, gizlerinin ve özel yaşamının ihlali	Kişinin manevi bütünlüğü

Rachels'a göre bir "özel yaşamın gizliliği duygusu"na sahibiz ve bu duygu çıkarlarımızın zedelenmesi ya da utanma korkumuzla açıklanamaz. Bize ve bize ilişkin bilgilere kimlerin ulaşabileceğini denetleyebildiğimiz ölçüde farklı kişilerle çeşitli ilişkiler kurabiliriz. İşte bu, özel yaşamın gizliliğine verdiğimiz önemin temel nedenidir.

DÜŞÜNCEYİ AÇIKLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Düşünceyi açıklama özgürlüğü, "insanın serbestçe düşünce ve bilgilere ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanması ve bunları tek başına ya da başkalarıyla birlikte (dernek, toplandı, sendika vb.) çeşitli yollarla (söz, basın, sinema, tiyatro vb.) serbestçe açıklayabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir." Düşünceyi açıklama özgürlüğü, bu kapsamda özgürce yayın yapan kitle iletişim araçları olmadan açık ve aydınlanmış bir toplumdan söz edilemez. Düşünceyi açıklama özgürlüğü, demokratik bir toplumun eksen özelliklerinden biri olsa da, bu özgürlük, "Bireylerin öğrenmek istedikleri her şeyi bilme hakkı olduğu anlamında yorumlanamaz."

Kişisel verilerin korunması hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü ile çatışma potansiyeli taşımaktadır. Böylesine bir çatışma özellikle düşünceyi açıklama özgürlüğü içerisinde değerlendirilen basın özgürlüğü açısından kendini gösterir. Warren ve Brandeis'in, "yalnız bırakılma hakkı"nı geliştirdikleri ünlü makalelerini bireyin özel yaşamından beslenen azgın basının insan onuru, bireysel özerklik gibi önemli değerleri yok etmesi korkusundan hareketle kaleme alındığı bilinmektedir.

Bir tarafta halkın ilgisini çeken konuları araştıran, değerlendiren, yayınlayan basın kuruluşları, diğer yanda, kişisel bilgilerinin paylaşılmasını isteyen bireyler arasında adeta gerilim hattını andıran bir çekişme söz konusu olmaktadır. Amerikan hukukunda “kamusal figür” olarak nitelenen ve kapsamında politikacılardan, eğlence sektöründe çalışanlara, yöneticilerden, sporculara kadar oldukça geniş bir kesimi barındıran kategorinin bu anlamda, özel yaşamın gizliliği hakkını daha sınırlı oranda ileri sürebileceği kabul edilmektedir. Buradaki temel dayanak, bu kişilerin kendi istekleri ile kamunun gözü önünde bulunmalarıdır.

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin çeşitli düzenlemelerde “eğer gerekli” ise düşüncüyü açıklama özgürlüğünü korumak için istisna getirilebileceğine dair hükümler yer alır. Buradaki “gereklilik” koşulu her devletin olayın kendine özgü koşullarına uygun bir değerlendirme yapması ile açıklık kazanacaktır.

Kimsenin düşüncelerini açıklamaya zorlanamayacağı kuralı düşüncüyü açıklama özgürlüğü kapsamında değerlendirilirse, diğer yandan da kişisel verilerin korunması açısından kısmi bir güvence sağlamaktadır. Bu kural, bireyin gizli kalmasını istediği verileri açıklamaya zorlanmamasına ve özellikle hassas verileri kendisinde saklı tutması isteğine destek verir. Her sözünün, her türlü üyeliğinin, her protestosunun bir şekilde kayıt altına alındığını düşünen kişi, muhalif görüşlerini açıklamaktan kaçınabilir.

Anonimlik genel olarak, bir kişi ya da grubun görüş ve düşüncelerini kimliğini ortaya çıkarmadan açıklaması ve yayması olarak tanımlanabilir. İhbarcılar, muhalifler, utangaç, kişiler görüşlerini açıklamanın kendilerini olumsuz bir şekilde etkileyeceğini düşünenler kişisel verilerinin toplanmamasını ve hareketlerinin izlenmesini istemeyenler için anonimlik oldukça yararlıdır. Anonimlik hakkı, özellikle İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla güncellik kazanmış ve tartışılmaya başlanmıştır.

Anonimliğin temelde iki çeşidi bulunur. Birincisi, ilgilinin kimliğinin ortaya çıkarılma olanağının bulunmadığı tam anlamıyla anonimlik. İkincisi ise daha çok takma isimlilik (pseudonymity) olarak adlandırılır. Takma ismi kullanıldığında, yine kimse gerçek kimliği bilmez ancak farklı iletişimlerin aynı kişi tarafından yapıldığını bilebilir.

ÖZEL HABERLEŞMENİN GİZLİLİĞİ

Özel haberleşmenin gizliliği ile kişilerin telefon, telgraf, mektup, elektronik posta gibi araçlarla gerçekleştirildikleri özel iletişiminin gizliliğini ve güvenilirliğini korumak hedeflenmektedir. Özel haberleşmenin gizliliğinde ilke, bireyin dilediği kişilerle dilediği şekilde haberleşmesinin engellenmemesi ve bu haberleşmelerin ilgilinin onayı da yasal gereklilikler olmaksızın üçüncü kişilerin müdahalesinden korunmasıdır.

Hukuka aykırı bir şekilde dinleme ya da kaydetme ile kişisel verilerin elde edilmesi hem özel haberleşmenin gizliliğinin, hem de kişisel verilerin korunması hakkının ihlali anlamına gelmektedir. Bu noktada iletişimin doğrudan içeriğinin, bir başka ifade ile “ne” konuşulduğunun değil, telefon aramaları ya da posta gönderimleri kayıtlarının, yani “kiminle”, “ne sıklıkla” ve “ne kadar süreyle” konuşulduğunun merkezi önemde olduğu görülür.

DİĞER BAZI HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

“Hassas kişisel veriler” özel koruma gerektiren bazı veri türleridir. Hassas kişisel verilerin özel olarak korunmasında hareket noktası, bu verilerin hukuka aykırı ve keyfî bir şekilde toplanmasının, saklanması, işlenmesinin ve yayılmasının doğurabileceği zararın daha büyük olduğu düşüncesidir.

Bu noktada ilk akla gelen “ayrımcılık yasağı”dır. Kişilerin ırkları, etnik kökenleri, cinsel tercihleri dolayısıyla bu kimselere ayrımcılık yapılamayacağı ilkesi, insan haklarının eksen kavramlarından “eşitlik”in bir gereğidir. Bu ilke, pek çok devlette anayasal düzeyde korunmaktadır. Özellikle genetik araştırmaların hız kazanması ve kişilerin genetik yapılarına ilişkin bilgilerin toplandığı gen bankalarının kurulması ile ayrımcılık yasağının yeni bir boyutta tartışılmaya başlandığını da belirtmek gerekir.

Hassas veriler kapsamında değerlendirilen önemli bir hak kategorisi de kişilerin dinsel inançlarına ilişkin verilerdir.

Bunun yanında örneğin sağlık verilerinin gizli tutulması, hekimin sır saklama yükümlülüğü hasta-hekim arasındaki ilişkinin bir gereği olarak kabul edilen bir gerekliliktir.

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA HÂKİM OLAN TEMEL İLKELER

Kişisel verilerin korunması hukukununun normatif temelini oluşturan özel yaşamın gizliliği hakkı, pek çok önemli insan hakları metninde güvence altına alınmıştır. Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Bildirisi, Birleşmiş Milletler Uluslararası Bireysel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Amerika Birleşik Devletleri İnsan Hakları Sözleşmesi gibi metinlerde yer alan özel yaşamın gizliliği hakkı, kişisel verilerin korunmasının hedef ve ilkeleri ile yakından ilişkilidir. 1980’li yılların başından itibaren verilerin korunması açısından yeni bir döneme girildiği söylenebilir. OECD, Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, APEC gibi uluslararası kuruluşlar, kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkeleri ve verilerin sınırötesi aktarımını düzenleyen metinler kabul etmiştir. Kişisel verilerin korunmasında etkili metinler kabul eden bir diğer önemli kuruluş ise Avrupa Birliği (AB) dir.

Konuya ilişkin uluslararası metinlerin bir bölümü devletlere, belirlenen ilkeleri iç hukuklarına aktarım hususunda takdir yetkisi tanımaktadır. Örneğin OECD ve Birleşmiş Milletler'in Rehber İlkeleri bağlayıcı değildir. Avrupa Konseyi Veri Koruma Sözleşmesine taraf olan devletlerin ise metinde yer alan ilkeleri iç hukuklarının bir parçası haline getirmesi gerekir. Öte yandan AB kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilkeleri yönergeler (direktifler) ile belirlemiştir. AB üyesi devletler bu yönergelere uygun ilkeleri iç hukuk sistemlerinde benimsemek zorundadırlar.

KİŞİSEL VERİLERİN NİTELİĞİNE İLİŞKİN İLKELER

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin pek çok hukuksal metinde, işleme sırasında belirli bir niteliğin karşılanması gerektiğine yönelik ilkeler belirlenmiştir. "Verilerin kaliteli olması ilkesi" olarak da ifade edilebilecek bu gerekliliğin içeriği beş alt başlıktan oluşur:

- *Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun işleme*
- *Belirli, açık ve meşru amaçlar için toplanma*
- *Toplanma ve sonrasında işleme amaçlarına uygun, ilgili olma, aşırı olmama*
- *Doğru ve eğer gerekli ise güncel olarak tutulma*
- *Amacın gerektirdiğinden daha uzun süre tutulmama*

İLGİLİ KİŞİNİN KATILIMI VE DENETİMİNE YÖNELİK İLKELER

İlgili kişinin katılım ve denetimine yönelik ilkeler çok çeşitlidir. Bu kapsamda kişiye bazı haklar tanındığı, veri işleyenlere ise yükümlülük yüklendiği görülür. Bu hak ve yükümlülükler örnek olarak şunlar verilebilir:

- *İlgilinin bilgilendirilmesi*
- *İlgilinin kendisine ilişkin bilgilere erişim hakkı*
- *İlgilinin kendisine ilişkin bilgileri düzeltme hakkı*
- *İlgilinin veri işlemeye itiraz hakkı*
- *İlgilinin otomatik kararların konusu olmama hakkı*

ÖZEL KATEGORİDEKİ VERİLERİN NİTELİKLİ KORUNMASI

AB Yönergeleri, AK sözleşmesi, BM Rehber İlkeleri gibi pek çok uluslararası metinde ve ulusal düzenlemelerde hassas verilerin özel olarak korunması yaklaşımı benimsenmiştir. Bu kategoride yer alan veri türleri bazı farklılıklar gösterse de genel olarak ilgili kişinin,

- *ırksal veya etnik kökenine,*
- *siyasal görüşüne,*
- *dinsel ya da felsefi inancına,*
- *sendika üyeliğine,*
- *sağlık ya da cinsel yaşamına ilişkin bilgiler bu kategoride sayılmaktadır. Bu bilgilerin işlenmesi kural olarak yasaktır, ancak bazı sınırlı durumlarda ve veri koruma ilkelerini güçlü bir biçimde uygulayarak işlenmeleri olanaklıdır.*

VERİ GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASI

Verilerin korunması, "veri"lerin değil, bu verilerin ilişkili olduğu gerçek kişilerin korunmasına yönelmiştir. Veri güvenliği ise doğrudan verilerin korunmasını hedefler. Bu açıdan amaç, kişilerin değil, verilerin korunmasıdır.

Veri güvenliği ilkesi çerçevesinde kişisel verilerin;

- *kazara veya hukuka aykırı tahribine,*
- *kaybolmasına,*
- *değiştirilmesine,*
- *yetkisiz yayımı veya erişimine ve bunlara benzer diğer güvenlik açıklarına karşı teknik ve örgütsel önlemleri alması öngörülmektedir.*

İSTİSNALAR VE SINIRLAMALAR

Kişisel verilerin işlenmesi, yalnızca gazetecilik amacıyla veya sanatsal ya da edebi açıklamalar için söz konusu olduğunda sınırlandırılabilir ve istisnalar getirilebilir. Konuya ilişkin AB Yönergesi uyarınca, bazı durumlarda verinin niteliğine ilişkin ilkelere, ilgili kişinin bilgilendirilme hakkına, erişim hakkına, işleme eyleminin kamuya ilan edilmesine sınırlandırma getirilebilir. Ancak bu yalnızca ulusal güvenlik, savunma; kamu güvenliği, suçların ya da düzenlenmiş etik kuralların ihlalinin önlenmesi, araştırılması, soruşturulması ve kovuşturulması, ilgili kişinin veya diğerlerinin hak ve özgürlüklerinin korunması gibi konular amaçlarla gerçekleştirilebilir.

Görüldüğü gibi kamu çıkarının ağır bastığı bazı durumlarda kişisel verilerin korunmasına yönelmiş ilkelere istisna getirilmesi olanaklıdır.

AÇIKLAMALI SORULAR



1. Aşağıdakilerden hangisi bilişim teknolojilerinin gelişmesinden etkilenen temel hak ve özgürlüklerden birisi değildir?

- A) Özel yaşam gizliliği hakkı
B) Örgütlenme hakkı
C) Konut dokunulmazlığı hakkı
D) Düşünceyi açıklama özgürlüğü
E) Kişisel verilerin korunması

AÇIKLAMA

Bilişim teknolojileri ve internetin gelişmesiyle insan haklarının eksen kavramlarından düşünceyi açıklama özgürlüğü, örgütlenme hakkı, özel yaşamın gizliliği hakkı gibi geleneksel haklar ve internete erişim hakkı, kişisel verilerin korunması gibi yeni hak kategorileri etkilenmiştir.

YANIT: C

2. Birleşmiş Milletler İnternet'e Erişimi hangi yılda temel bir insan hakkı olarak tanımlamıştır?

- A) 1999
B) 2003
C) 2008
D) 2011
E) 2012

AÇIKLAMA

2011 yılında Birleşmiş Milletler İnternet'e Erişimi temel bir insan hakkı olarak tanımlamıştır. Avrupa Konseyi ise internetin evrenselliğini, bütünlüğünü ve açıklığını korumaya ve geliştirmeye yönelik tavsiye kararı yayınlamıştır.

YANIT: D

3. Bilişim ile doğrudan ilgili ilk hukuksal düzenleme kaç yılında ve hangi ülkede gerçekleştirilmiştir?

- A) 1959 – İngiltere
B) 1963 – Fransa
C) 1970 – Almanya
D) 1973 – Japonya
E) 1975 – ABD

AÇIKLAMA

Bilişim ile doğrudan ilgili ilk hukuksal düzenleme 1970 yılında Almanya'nın Hessen eyaletinde gerçekleştirilmiştir.

YANIT: C

4. Bilişim ile ilgili ilk hukuksal düzenleme aşağıdakilerden hangisi alanında gerçekleştirilmiştir?

- A) Özel yaşamın gizliliği
B) Kişisel verilerin korunması
C) Düşünceyi açıklama özgürlüğü
D) Özel haberleşmenin gizliliği
E) İnternete erişim hakkı

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin korunması, bilişim ile ilgili ilk hukuksal düzenlemelerin yapıldığı alandır. Kişisel verilerin korunması hakkı, teknolojinin sağladığı olanakları güçlendirmek ile ilgili değil, yarattığı yan etkiler ile ilişkilidir.

YANIT: B

5. Kişisel verilerin korunmasında temel amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Verilerin korunması
B) Bilgilerin korunması
C) Görüntünün korunması
D) Rakamların korunması
E) Kişilerin korunması

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin korunmasında temel gaye "veri"lerin, yani herhangi bir rakamın, bilginin, görüntünün korunması değil; kişilerin korunmasıdır.

YANIT: E

6. Aşağıdakilerden hangisi kişisel veri değildir?

- A) Bir anonim şirketin ticaret ünvanı
B) Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı
C) Kişiyi belirlenebilir kılan kamera görüntüsü
D) Bir kişinin genetik bilgileri
E) Bir kişinin telefon numarası

AÇIKLAMA

Kişisel veriler gerçek kişilere yönelik her türlü bilgiyi içerir. Bir anonim şirket ise tüzel kişidir. Dolayısıyla anonim şirkete ilişkin bilgiler kişisel veri olarak kabul edilmez.

YANIT: A

7. **Kişisel verilerin korunması hukuku ilk aşamada aşağıdakilerden hangisine yönelmiştir?**

- A) Bireye karşı bireyin korunması
- B) Bireylere karşı devletin korunması
- C) Devlete karşı bireyin korunması
- D) Bireylerin özel sektöre karşı korunması
- E) Devlete karşı özel sektörün korunması

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin korunması hukuku ilk aşamada devlete karşı bireyin korunmasına yönelmiştir.

YANIT: C

8. **Aşağıdakilerden hangisi kişisel verilerin korunmasına ilişkin hukuksal düzenlemeler arasında sayılmaz?**

- A) Kişisel veriler dürüstlük kurallarına uygun işlenmelidir.
- B) Verilerin toplanma amacı meşru, açık ve belirli olmalıdır.
- C) Veriler amacın gerektirdiğinden daha uzun süre tutulmamalıdır.
- D) Kişinin rızasının bulunması gerekli değildir.
- E) Veri güvenliği sağlanmalıdır.

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin hukuksal düzenlemelerden birisi de ilgili kişinin rızasının bulunmasıdır. Bireyin verilerin kullanılması üzerinde karar verme hakkı vardır.

YANIT: D

9. **Veri işleme süreçlerinin henüz yeni yeni geliştiği bir dönemde birey aleyhine bozulan dengeyi saptayan ve bu dengenin yeniden kurulması gerekliliklerini titizlikle ortaya koyan kurum aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Almanya Anayasa Mahkemesi
- B) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
- C) İngiliz Avam Kamarası
- D) Amerikan Kongresi
- E) İngiliz Lordlar Kamarası

AÇIKLAMA

Almanya Anayasa Mahkemesi veri işleme süreçlerinin yeni geliştiği dönemde birey aleyhine bozulan dengeyi saptamış ve bu dengenin yeniden kurulması gerektiğini ortaya koymuştur.

YANIT: A

10. **Aşağıdakilerden hangisi özel yaşamın gizliliği ilkelerinin uygulandığı, kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında incelenen alanlardan birisi değildir?**

- A) Belge eşleştirme
- B) DNA profillerinin değerlendirilmesi
- C) Kişisel verilere yetkisiz ulaşım
- D) Verilerin gereğinden uzun süre sistemlerde tutulması
- E) Düşünce, din ve vicdan özgürlüğünün sağlanması

AÇIKLAMA

Düşünce, din ve vicdan özgürlüğünün sağlanması özel yaşamın gizliliği ilkelerinin uygulandığı, kişisel verilerin korunması kapsamında incelenen alanlardan birisi değildir. Aynı bir temel hak ve özgürlük alanlarından birisidir.

YANIT: E

11. **Kişinin herkesle paylaşabileceği, kamuya açık yaşam alanlarını içeren özel yaşam alanına ne ad verilir?**

- A) Kişinin özel yaşam alanı
- B) Genel yaşam alanı
- C) Sır alanı
- D) Günlük yaşam alanı
- E) Kamusal alan

AÇIKLAMA

Özel yaşam alanı çemberlere benzetilmiş ve 3 alana ayrılmıştır: Genel yaşam alanı, kişinin özel yaşam alanı ve sır alanı. Kişinin herkesle paylaşabileceği, kamuya açık yaşam alanları genel yaşamı olarak nitelendirilir.

YANIT: B

12. **Aşağıdakilerden hangisi Prosser'a göre özel yaşamın gizliliği hakkını ihlal eden haksız fiillerden birisi değildir?**

- A) Kişinin hakarete uğrayarak, darp edilmesi
- B) Kişinin özel yaşamına ilişkin utanç verici durumların kamuya açıklanması
- C) Kişinin topluma yanlış tanıtılması
- D) Kişinin adının veya resminin çıkar sağlamak amacıyla kullanılması
- E) Kişinin sükunetinin, yalnızlığının, gizlerinin ve özel yaşamının ihlali

AÇIKLAMA

Kişinin hakarete uğrayarak, darp edilmesi onun maddi bütünlüğüne ilişkin bir haksız fiildir. Prosser'a göre özel yaşamın gizliliği hakkını ihlal eden haksız fiillerden birisi değildir.

YANIT: A

13. Bireyin özel yaşamından beslenen azgın basının insan onuru, bireysel özerklik gibi önemli değerleri yok etmesi korkusundan hareketle yazılan “Yalnız Bırakılma Hakkı” adlı makale aşağıdakilerden hangisi/hangileri tarafından yazılmıştır?

- A) Immanuel Kant
- B) Warren ve Brandeis
- C) Rachels
- D) Ivy Lee Grunts
- E) John Bodin

AÇIKLAMA

Warren ve Brandeis; “Yalnız Bırakılma Hakkı” adlı makaleyi kaleme almışlardır. Bu makale bireyin özel yaşamından beslenen basının önemli değerleri yok etmesi korkusundan hareketle yazılmıştır.

YANIT: B

14. Bir kişi ya da grubun görüş ve düşüncelerini kimliğini ortaya çıkarmadan açıklaması ve yaymasına ne ad verilir?

- A) Gereklilik
- B) Özgürlük
- C) Anonimlik
- D) Gizlilik
- E) Hassaslık

AÇIKLAMA

Anonimlik, bir kişi ya da grubun görüş ve düşüncelerini kimliğini ortaya çıkarmadan açıklaması ve yaymasıdır.

YANIT: C

15. Anonimlik ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) İhbarcılar, muhalifler, utangaç kişiler açısından yararlıdır.
- B) Takma isimlilik bir anonimlik çeşididir.
- C) Kimliğin ortaya çıkarılmadan görüş ve düşüncelerin açıklanmasıdır.
- D) Hareketlerinin izlenmesini istemeyen bireylerin tercihidir.
- E) İnternetin yaygınlaşmasıyla önemini yitirmiştir.

AÇIKLAMA

Anonimlik hakkı, özellikle internet kullanımının yaygınlaşmasıyla güncellik kazanmış ve tartışılmaya başlanmıştır. İnternet ortamında kişilerin kimliklerini gizleyebilme kolaylığı dolayısıyla görüşlerini ortaya koymada daha özgürce hareket edebilecekleri dile getirilmiştir.

YANIT: E

ÇÖZÜMLÜ DENEME SORULARI

?

1. Aşağıdakilerden hangisi “Kişisel Veri”nin unsurları arasında yer almaz?

- A) Sayı, yazı, ses, görüntüden oluşan bilgi bu kapsamda yer alabilir.
- B) Kişi gerçek ya da tüzel kişi olmalıdır.
- C) Kişiyi ilişkin her türlü bilgi olmalıdır.
- D) Kişi belirli ya da belirlenebilir olmalıdır.
- E) Kişiyi ilişkin olmalıdır.

2. Kamusal alanların kişilerin görüntülerini alan araçlarla izlenmesi ancak bu görüntülerin kayıt edilmemesi durumu aşağıdakilerden hangisiyle ifade edilir?

- A) Özel yaşama müdahale sayılır.
- B) Özel yaşama müdahale sayılmaz.
- C) Maddi manevi bütünlüğü ihlaldir.
- D) Kanunsuz suç ve ceza ilkesine aykırılıktır.
- E) Haberleşme hürriyetinin kısıtlanmasıdır.

3. Alman Anayasa Mahkemesi'nin kararında belirtilen “Bilgilerin geleceğini belirleme hakkı” aşağıdaki haklardan hangisini temel alarak türetilmiştir?

- A) Veri güvenliğinin sağlanması
- B) Düşünceyi açıklama özgürlüğü
- C) Özel yaşamın gizliliği
- D) Kişisel verilerin korunması
- E) İnsan onurunun ve kişiliğinin korunması

4. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kişisel verilerin korunmasını sözleşmenin hangi hükümleri kapsamında değerlendirmektedir?

- A) Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü 10. Madde
- B) Haberleşmenin Gizliliği Hakkı 12. Madde
- C) Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı 8. Madde
- D) Yaşama Hakkı 2. Madde
- E) Düşünce, Din ve Vicdan Özgürlüğü 9. Madde

5. Aşağıdakilerden hangisi Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 8. maddesinde yer alan kişisel verilerin korunmasının unsurlarından birisi değildir?

- A) Herkes kendisini ilgilendiren kişisel verilerinin korunması hakkına sahiptir.
- B) Veriler ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörülmüş diğer meşru bir temele dayanarak tutulur.
- C) Veriler adil bir şekilde belirli amaçlar için tutulur.
- D) Herkes, kendisi hakkında toplanmış verilere erişme ve düzeltirme hakkına sahiptir.
- E) Verilerle ilgili kurallara uyulması kişinin kendisi tarafından denetlenir.

6. Aşağıdakilerden hangisi hassas kişisel veriler arasında sayılamaz?

- A) Kişilerin ırkları, etnik kökenleri
- B) Kişilerin cinsel tercihleri
- C) Dinsel inançlar
- D) Eğitim düzeyi
- E) Sağlık verileri

3. E Alman Anayasa Mahkemesi kararında Alman Temel Yasasının insan onuru ve kişiliğinin korunması hakkına ilişkin hükümlerini temel almış ve böylece yeni bir hakkı: "Bilgilerin geleceğini belirleme hakkı"nı türetmiştir.

4. C Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kişisel verilerin korunmasını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Özel Yaşamın Gizliliği Hakkını düzenleyen 8. maddesi kapsamında değerlendirmektedir.

5. E Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili kurallara uyulması kişinin kendisi tarafından değil bağımsız bir makam tarafından denetlenir.

6. D Hassas kişisel veriler, özel koruma gerektiren bazı veri türleridir. Bu verilerin özel korunmasındaki hareket noktası bu verilerin hukuka aykırı ve keyfi bir şekilde toplanmasının, saklanması ve yayılmasının doğurabileceği zararın daha büyük olduğu düşüncesidir. Kişinin eğitim düzeyi bu şekilde bir sakınca yaratmayacağı için hassas kişisel veri sayılmaz.

ÇÖZÜMLÜ DENEME SORULARI YANITLARI

1. B Kişisel verilerde yer alan bilginin, bir gerçek kişiyle ilişkisinin kurulabilmesi gerekir. Tüzel kişilere ilişkin bilgiler bu kapsamda değerlendirilmez.

2. B Kamusal alanların kişilerin görüntülerini alan araçlarla izlenmesi ancak bu görüntülerin kayıt edilmemesi özel yaşama müdahale sayılmaz. Çünkü burada kamera ile yapılan izlemede tamamen rastlantısal olarak karşılaştığımız insanlardan farkı yoktur. Ancak kayıt altına alındığında durum değişir. Yapılan kayıt ile o anda görüntülerin belirli bir kişiyle bağlantısı kurulmamış olsa bile ileride bu bağlantının kurulması olanaklı hale gelmekte dolayısıyla görüntüsü kayıt edilen kişi belirlenebilir olmaktadır.

Öğretmen Diyor ki! Bu ünite; Türkiye’de farklı kanunlar açısından kişisel verilerin korunması nasıl işlemlenmektedir konusuna dikkat edilmiştir.

Önceki Sınavlarda Çıkan Soru Adedi	
Ara Sınav	Dönem Sonu
5	1 - 2

Bilişim teknolojileri ile kişisel verilerin korunması hakkı arasındaki ilişki ile ilgili ilk hukuksal düzenlemeler bilgisayar ve veri tabanlarının devletler tarafından kullanımının yaygınlaşması ile oldu.

Dünyada kişisel verilerin korunması alanında gelişmeler yaşanırken, Türkiye’de ne yazık ki tartışmaların nispeten sınırlı kaldığı söylenebilir. Oysa ki Türkiye gerek bireysel, gerek kurumsal, gerekse yönetsel düzeyde veri işleyen teknolojilerin oldukça yaygın kullanıldığı bir ülkedir. Türkiye’de yalnızca cep telefonu aboneleri, İnternet ve Facebook kullanıcıları sayılarının incelenmesi bile bireysel düzeyde kullanım yaygınlığını kavrayabilmek için yeterlidir. Bunun yanında bankacılık sektörü, perakende satış, müşteri ilişkileri gibi alanlar başta olmak üzere özel teşebbüslerin tüketici bilgilerini kayıt altına alan sistemleri Batılı devletlerle kıyaslanır bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Ayrıca kamu kurumları da yurttaşların bilgilerini toplayan ve kayıt eden sistemleri oldukça gelişkin bir şekilde kullanmaktadır. Bunun en açık örneği T.C. Kimlik Numarasıdır. 2006 yılından itibaren her Türkiye Cumhuriyeti yurttaşının 11 haneli bir kimlik numarasına sahip olması ve bu numaranın her türlü kamu hizmetinde kullanım zorunluluğu bulunmaktadır. Bunun yanında MERNİS, MOBESE, UYAP, POLNET gibi gelişkin veri tabanlarının yaygın kullanımı da dikkat çekicidir.

Türkiye’de kişisel verileri dijital ortamda toplayan, kayıt eden, birbirleri ile ilişkilendiren ve üçüncü kişilere aktaran sistemler yaygın bir biçimde kullanılırken, bu kullanımdan kaynaklı önemli “yan etkileri” ortadan kaldırmaya yönelik olan kişisel verilerin korunması alanında hukuksal düzenlemelerin yetersiz olduğu belirtilmelidir.

2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devlet Denetleme Kurulunun (DDK) yayınladığı bir raporda, artan veri işleme süreçleri karşısında kişisel verilerin korunması ve veri güvenliğinin sağlanmasında önemli eksiklikler bulunduğu çarpıcı bir biçimde ortaya konmuştur. Raporda verilen örneklerden biri seçmen bilgilerine ilişkindir. DDK raporunda ifade edildiği şekliyle “seçmen niteliğine sahip 50 milyonun üzerindeki vatandaşın, adı, soyadı, ana ve baba adı, doğum yılı, doğum yeri, adres bilgisi seçimlere girme yeterliliğini taşıyan onlarca partiyle paylaşılmaktadır. Paylaşılan elektronik ortamdaki verilerin çoğaltılmasını ve başkalarıyla paylaşılmasını engelleyecek hiçbir mekanizma öngörülmemiştir.

Denetim çalışmaları sırasında ayrıca hassas veri içeren sistemlere erişimde kullanıcılara iki haneli sayısal şifre verilebildiği, 1111, 0000, 1234 gibi kolay tahmin edilebilir şifrelerin kullanıldığı; bazı kurumların çağrı merkezinden sadece ad, soyad ve T.C. kimlik numarası beyan edilerek maaş tutarları, gidilen sağlık kurumu, muayene olunan doktor, alınan ilacın adı, ödenen katılım payı miktarı gibi birçok kişisel bilgiye ulaşılabildiği saptanmıştır.

Türkiye’de kişisel veriler “yeterli” düzeyde korunmamaktadır. Bu nedenle kural olarak, AB ülkelerinden Türkiye’ye veri gönderilmesi yasaktır. Bu durum Türkiye’nin hem ekonomik alanda hem adli ve cezai işbirliği alanlarında çeşitli kayıplar yaşamasına neden olmaktadır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

Kişisel verilerin korunmasına yönelik Türk hukuk mevzuatındaki en önemli düzenleme Anayasada yer alır. Anayasa'nın 20. maddesine, 2010 Anayasa değişiklikleri ile eklenmiş olan son fıkra şöyledir:

“Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak, kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.” Belirtilen hüküm ile Türkiye’de kişisel verilerin korunması açıkça anayasal bir hak olarak düzenlenmiştir.

Kişisel verilerin korunması hakkının anayasada açıkça yer alması olumlu bir gelişme olsa da hükümde bazı eksiklikler bulunduğu dikkatten kaçmamalıdır. Öncelikle Anayasanın 20. maddesinin 3. fıkrası kapsamında kişisel verilerin korunması hakkından değil, kişisel verilerin korunmasını “isteme” hakkında söz edilmesi anayasa koyucunun bu korumaya ilişkin yeterli güvenceyi sağlamada isteksiz olduğu şeklinde yorumlanabilir. Dikkat çeken bir diğer husus, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı’nın 8. maddesinin aksine hükümde kişisel verilerin korunmasında hakim olan ilkelerin uygulamasını denetleyecek bağımsız bir organın kurulmasına yer verilmemiştir.

Anayasa Mahkemesinin kişisel verilerin korunmasına ilişkin oldukça tartışmalı kararlarının bulunduğunu da belirtmek gerekir. 2000’li yıllara gelinceye kadar Anayasa Mahkemesi konuya ilişkin üç önemli karar vermiştir. Bunlardan ilk ikisi nüfus cüzdanlarında din hanesinin bulunmasına ilişkindir. Anayasa Mahkemesi yaptığı her iki incelemede de aile kütüklerinde ve nüfus cüzdanlarında din hanesinin bulunma zorunluluğunun Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin bir diğer önemli kararı ise Kimlik Bildirme Kanunu’na eklenen hükme ilişkindir. İlgili hüküm uyarınca genel kolluk kuvvetlerinin bilgisayarlarında otel, motel, yurt, misafirhane gibi konaklama yerlerinde kalan kişilerin kişisel verilerinin toplanması zorunluluğu getirilmektedir. Ancak bu zorunluluk getirilirken kolluk kuvvetlerinin uyacakları esaslar yasada belirlenmemiştir.

Mahkemenin 2008 yılında verdiği bir karar ile Türkiye İstatistik Kanunu’nun ilgili hükümleri uyarınca istatistik amacıyla gerçek kişilerin de dâhil olduğu “istatistikî birimler”den her türlü bilgi istenebilir. Bu isteğin istenilen şekil, süre ve standartlarda ücretsiz olarak karşılanması zorunludur. Bu zorunluluğu yerine getirmeyenler ise idari para cezası yaptırımı ile karşılaştacaklardır. Anayasa Mahkemesi ilgili hükümleri, “kişilerin bilgi toplama, saklama, işleme tekeline sahip idareye ve diğer kişilere karşı korumasız bırakılması ve veri toplamanın sınırlarına yasal düzenlemelerde yer verilmemesi” nedeniyle Anayasa’ya aykırı bulmuştur.

Tekrar Anayasa Mahkemesinin önüne giden hüküm, bu kez oy çokluğu ile Anayasa’ya aykırı bulunmamıştır. Anayasa Mahkemesi, konuya ilişkin ikinci kararında idari makamların bireyin temel haklarını ihlal edecek şekilde bilgi talep etmeme yükümlülüğü bulunduğuna, bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda ise “istatistikî birimler”in haklarını yargı makamları önünde arayabileceklerine işaret etmiş ve “bireyin haklarına ölçüsüz bir müdahaleye izin verilmediği” sonucuna ulaşmıştır. Oysa ilk kararda işaret edilen “korumasızlık” ve veri işleme süreçlerine ilişkin belirsizlik hâlen sürmektedir.

İstatistik çalışmalarına katılmanın bir zorunluluk olarak belirlenmesi temel hak ve özgürlükler açısından tartışmalı bir durum yaratmakta, Alman Anayasa Mahkemesinin de daha önce işaret ettiği üzere, bireyin devlet karşısında nesneleşmesi tehlikesini taşımaktadır.

Anayasa Mahkemesi, hastane ve polikliniklerde kimlik doğrulaması amacıyla biyometrik yöntemlerin kullanılmasına ilişkin hüküm değerlendirmiş ancak Anayasa’ya aykırı bulmamıştır.

Anayasa Mahkemesi, 2012 Eylül ayından itibaren bireysel başvuruları da kabul etmeye başlamıştır.

Kişisel verilerin korunmasının anayasal temellerini incelerken dikkate alınması gereken bir diğer hüküm, Anayasa’nın 90. maddesinde yer alır. Anayasa’nın 90. maddesi uyarınca “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir.” Dolayısıyla Türk hukuk sisteminde uluslararası andlaşmalar iç hukuk sisteminin bir parçasıdır. Bu andlaşmanın temel hak ve özgürlüklere ilişkin olması durumunda ise, sözleşme hükümlerinin yasaların bile üzerinde yer aldığı söylenebilir. Nitekim 90. maddeye 2004 yılında eklenen bir hüküm uyarınca:

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

AIHS'de Anayasa'da olduğu gibi kişisel verilerin korunmasının ayrı bir hak alanı olarak düzenlenmediği görülür. Sözleşme'nin 1950 yılında kabul edildiği düşünüldüğünde bu oldukça doğaldır. Ancak AIHM verdiği kararlarla, kişisel verilerin korunmasında temel ilkelerin büyük bir bölümünü Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında tanımaktadır.

AIHS'nin "Özel ve aile yaşamına saygı hakkı" kenar başlıklı 8. maddesi şu hükümü içerir:

1. Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda gerekli olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.

Kişisel verilerin korunması hakkının 8. madde kapsamında değerlendirilmesi, Sözleşme hükümlerinin yorumlanmasında yeni gelişmelere açık bir bakışın hâkim olduğunun da göstergesidir. Nitekim AIHM'e göre Sözleşme, "güncel koşullar ışığında yorumlanması gereken yaşayan bir enstrüman"dır. Mahkemenin görevi, Sözleşmeyi yorumlarken sosyal değişimleri de yansıtmaktır. AIHM'nin çeşitli kararlarında da belirttiği üzere, Sözleşme ile güdülen amaç, hakların hayali ya da teorik olarak değil, etkili ve elverişli bir şekilde güvence altına alınmasıdır.

AIHM 8. madde çerçevesinde, kişisel verilerin korunması ile ilişkili ilk önemli kararını Klass ve diğerlerinin Almanya'ya karşı yaptığı başvuru üzerine vermiştir. Bu kararda Mahkeme, gizli telefon dinlemlerini özel yaşam kapsamında değerlendirdi.

AIHS'nin 8. maddesinde düzenlenen özel yaşama saygı hakkının sınırları, aynı maddenin 2. fıkrasında yer alır. Bu özel yaşama saygı hakkına bir müdahale olduğu saptandığında, Mahkeme bu müdahalenin meşruiyet kazanıp kazanmadığını değerlendirir. Bu değerlendirme 2. fıkrada belirlenen koşul ve ölçütlere uygunluk açısından yapılmaktadır.

AIHS 8/2 hükmü uyarınca özel ve aile yaşamına müdahale:

- burada sınırlı sayımla belirtilmiş amaçlardan bir ya da bir kaçına yönelik;
- yasada öngörülmüş ve
- demokratik toplum için gerekli ve öngörülen amaç ile orantılı olması durumunda meşrudur.

TÜRK CEZA KANUNU

Son yıllarda kabul edilen yasal düzenlemelerde kişisel verilerin korunmasına yönelik hükümlere yer verildiği görülmektedir. Bunlar içerisinde en dikkat çekici olan, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu uyarınca kişisel verilerin hukuka aykırı kayıt edilmesi, verileri hukuka aykırı verme, yayma veya ele geçirme ile gereken sürelerin geçmesine karşın verileri yok etmemenin suç olarak düzenlenmesidir. Bu açıdan Türk hukuk sisteminde yasal düzeyde konuya ilişkin en kapsamlı korumanın Türk Ceza Kanununda (TCK) yer aldığı söylenebilir.

TCK'nin 135. maddesi uyarınca kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi suçtur. Buna göre kişisel verileri hukuka aykırı olarak kayıt eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasının verilmesi öngörülmüştür. Kişilerin ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına ve sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri hukuka aykırı olarak kaydeden kimde de aynı yaptırım ile cezalandırılacaktır.

TCK'nin 136. maddesinde ise kişisel verileri hukuka aykırı olarak başkasına vermek, yaymak ve ele geçirmek suçu düzenlenmiştir. Buna göre;

"Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Belirtilen eylemlerin yaptırımı bağlanmasındaki amaç, kişisel verilerin yetkisiz üçüncü kişilere aktarılmasını ve ele geçirilmesini önlemektir. Bu bakımdan verinin kaydedilmesinin hukuka uygun olup olmadığı, suçun oluşması açısından önemli değildir. Nitekim 136. maddenin gerekçesinde şu ifade yer almaktadır:

"Bu madde hükmü ile, hukuka uygun olarak kaydedilmiş olsun veya olmasın, kişisel verileri hukuka aykırı olarak başkalarına vermek, yaymak veya ele geçirmek, bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır." Konuya ilişkin bir diğer önemli düzenlemenin TCK'nin 138. maddesinde yer aldığı görülür.

"Kanunların belirlediği sürenin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlara görevlerini yerine getirmediklerinde bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası verilir." Hükme 2014 yılında eklenen fıkra uyarınca ise "Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır."

TCK'nin 138. maddesi ile, verilerin süresiz olarak tutulması gerekliliğinin karşılandığı söylenebilir. O hâlde bilgileri hukuka aykırı olarak elde eden, kaydeden ve kullanan kişilerin de ilgili mevzuatta belirtilen sürelerin geçmesinin ardından bunları yok etmesi bir zorunluluktur.

Bu suçların hiç birinin takibi şikayete bağlı değildir. Ayrıca Türk Ceza Kanununun 135. ve 136. maddesinde düzenlenen suçların kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle ya da belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi hâli ağır-laştırıcı sebep olarak belirlenmiş ve cezanın yarı oranında arttırılacağı hüküm altına alınmıştır. Bunun yanında bu üç maddede yer alan suçların tüzel kişiler tarafından işlenmesi hâlinde bunlara özgü güvenlik tedbirleri uygulanacaktır.

TÜRK MEDENİ KANUNU

Medeni hukukta, kişisel verilerin korunması ile yakından ilişkili olan, kişinin onur ve saygınlığı, adı ve resmi üzerindeki hakları ile sır alanı kişilik haklarının alanı içerisinde değerlendirilmektedir. MK'nin 24. maddesinde kişiliğe yönelik saldırılara karşı temel ilke, 25. maddede ise başvurulabilecek hukuksal yollar belirlenmiştir.

TÜRK BORÇLAR KANUNU

Yakın tarihte yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunu'nda işçinin kişisel verilerinin korunmasına yönelik bir hüküm yer almaktadır. Yeni Borçlar Kanunu'nun 419. maddesi uyarınca "İşveren, işçiye ait kişisel verileri, ancak işçinin işe yatkınlığıyla ilgili veya hizmet sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde kullanılabilir."

ELEKTRONİK HABERLEŞME KANUNU

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 51. maddesi 2014 yılında Anayasa Mahkemesi iptal kararı verinceye kadar kişisel verilerin korunması konusundaki ilkelerin belirlenmesinde Bilgi Teknolojileri ve İletişimi Kurumunu (BTK) yetkili kılan bir hükümdü. Bu hükme dayanarak BTK konuya ilişkin bir yönetmelik çıkarmıştı. Ancak Anayasa Mahkemesi temel hak ve özgürlüklere ilişkin düzenlemelerin ancak yasa ile yapılabileceğine ilişkin açık Anayasa hükmünü işaret ederek bu düzenlemeyi iptal etti.

Elektronik Haberleşme Kanunu'nun kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunması" kenar başlıklı 51. maddesi bu sektörde veri işleme süreçlerine ilişkin kuralları belirleyen bir hüküm hâlini aldı.

Haberleşmeye taraf olanların tamamının rızası olmaksızın haberleşmenin dinlenmesi, kaydedilmesi, saklanması, kesilmesi ve takip edilmesi yasaklanmıştır.

Elektronik Haberleşme Kanunu'ndaki düzenlemenin dikkat çeken bir diğer yönü "çerez"lerin (cookie) kullanımına getirilen sınırlamadır. Çerez, kullanıcı bir İnternet sitesini ziyaret ettiğinde bağlantı kurduğu cihazın sabit diskine kaydedilen bir tür tanımlama dosyası olarak tarif edilebilir. Bu dosyalarda kişilerin ziyaret ettiği siteler gibi bazı bilgiler saklanabilmektedir. 51. maddenin 3. fıkrası uyarınca:

"Elektronik haberleşme şebekeleri, haberleşmenin sağlanması dışında abonelerin/kullanıcıların terminal cihazlarında bilgi saklamak veya saklanan bilgilere erişim sağlamak amacıyla işletmeciler tarafından ancak ilgili abonelerin/kullanıcıların verilerin işlenmesi hakkında açık ve kapsamlı olarak bilgilendirilmeleri ve açık rızalarının alınması kaydıyla kullanılabilir."

Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 51. maddesi kapsamında sunulan hizmetlere ilişkin olarak; soruşturma, inceleme, denetleme veya uzlaşmazlığa konu olan kişisel veriler ilgili süreç tamamlanıncaya kadar kişisel verilere ve ilişkili diğer sistemlere yapılan erişimlere ilişkin işlem kayıtları iki yıl, kişisel verilerin işlenmesine yönelik abonelerin/kullanıcıların rızalarını gösteren kayıtlar asgari olarak abonelik süresince saklanacağı hüküm altına alınmıştır.

ELEKTRONİK TİCARET KANUNU

Türk hukuk mevzuatında kişisel verilerin korunmasına ilişkin oldukça yeni bir düzenleme de 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunu'nda yer almaktadır. Nitekim bu kanun 2014 yılında kabul edilmiştir. Kanun'un 6. maddesi uyarınca:

"(1) Ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilir. Bu onay, yazılı olarak veya her türlü elektronik iletişim araçlarıyla alınabilir. Kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla alıcının iletişim bilgilerini vermesi hâlinde, temin edilen mal veya hizmetlere ilişkin değişiklik, kullanım ve bakıma yönelik ticari elektronik iletiler için ayrıca onay alınmaz. Esnaf ve tacirlere önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletiler gönderilebilir."

Burada kastedilen ticari ileti, reklam, pazarlama gibi amaçlarla cep telefonlarına ya da e-posta adreslerine gönderilen mesajlar, e-postalar ya da yapılan aramalardır.

Kanun'un 10. maddesi ise doğrudan kişisel verilerin korunmasına yöneliktir. Buna göre:

"(1) Hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcı: a) Bu Kanun çerçevesinde yapmış olduğu işlemler nedeniyle elde ettiği kişisel verilerin saklanması ve güvenliğinden sorumludur. b) Kişisel verileri ilgili kişinin onayı olmaksızın üçüncü kişilere iletmez ve başka amaçlarla kullanamaz."

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUN TASARISI

Türkiye’de kişisel verilerin korunmasına yönelik temel ilkeleri belirleyerek önleyici koruma sağlayacak Kişisel Verilerin Korunması Kanunu uzun zamandır beklenmektedir. Türkiye, taraf devletlerin metinde yer alan ilkeleri mevzuatlarına yansıtılmalarını zorunlu kılan Avrupa Konseyi Kişisel Verilerin Korunması Sözleşmesi’ni 28 Ocak 1981’de imzalamıştır. Bu gereklilik hâlen yerine getirilmediği için Türkiye, bugün 46 devletin taraf olduğu bu Sözleşme’yi imzalayıp onaylamayan Avrupa Konseyi üyesi tek devlettir.

Veri koruma alanında temel ilkeleri belirlemeye yönelik yasa hazırlıkları ise 1989 yılında başlamıştır. 2008 yılında TBMM’ye bir tasarı sevk edilmiş, ancak kadük olmuştur. 2010 yılı Anayasa değişiklikleri kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının anayasal bir hak olarak açıkça düzenlenmesi ile veri koruma alanında çerçeve nitelikte bir yasal düzenleme bir beklenti olmaktan öte anayasal bir zorunluluk hâline gelmiştir. 2012 yılında Adalet Bakanlığı bünyesinde yeni bir komisyon kurulmuş ve bu komisyonun çalışmaları neticesinde şekillenen yeni taslak üzerinde çeşitli değişiklik ve düzenlemelerin yapılmasının ardından 26 Aralık 2014 tarihinde hâlen gündemde bulunan Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı Meclise sevk edilmiştir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı dokuz bölümden oluşmaktadır. Buna göre birinci bölümde Kanunun amaç ve kapsamı belirlenmiş; ayrıca kişisel veri, verilerin işlenmesi gibi konuya ilişkin son derece önemli tanımlara yer verilmiştir. Tasarının “kişisel verilerin işlenmesi” kenar başlıklı ikinci bölümünde ise veri işlemede hakim olan temel ilkelere, kişisel verilerin işleme şartlarına, özel nitelikli (hassas) kişisel verilere, verilerin silinmesi yok edilmesi ve anonim hâle getirilmesi düzenlenmiştir.

Ancak ikinci fıkrada altı bent altında belirlenen istisnalardan biri “yeterli önlemlerin alınması şartıyla (...) kanunlarda açıkça öngörülmesi” halidir.

Hassas kişisel verilerin işlenmesini sağlayan bir başka istisna uyarınca sivil toplum kuruluşları amaçlarına uygun olarak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla kendi üyelerine ilişkin verileri işleyebilir. Dernek, vakıf ya da sendika üyeliği hassas veri kategorisinde sayıldığı için bu makul bir istisnadır. Dikkat çekici olan ise bu türdeki verilerin ancak kanunda açıkça öngörülmesi, ilgili kişinin açık rızası ile Kurulun izninin birlikte bulunması hallerinde üçüncü kişilere ve yeterli koruma bulunması koşuluyla yurtdışına aktarılabilmesidir. Diğer hiçbir özel nitelikli veri için böylesine bir koşul belirlenmemiştir. Nitekim kişinin açık rızasının bulunduğu hâllerde, bunun yeterli görülmeyle bir de Kurulun onayının gerekmesinin nedeni açık değildir.

Tasarının ikinci bölümünde ayrıca kişisel verilerin üçüncü kişilere ve yurt dışında aktarımına ilişkin hükümler yer almaktadır. İstisna hükmü “ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerinin işlenmesi”ne ilişkindir. “İlgili kişi tarafından alenileştirilen ve böylelikle herkes tarafından bilinen bu tür verilerin işlenmesinde, korunması gereken hukuki yararın ortadan kalktığı kabul edilmektedir.” Öncelikle “alenileştirme” ile neyin kastedildiği belirlenmelidir. Örneğin bir kişinin İnternet sitesinde e-posta adresini yazması, kartvizitinde telefon numarasının bulunması, İnternet’te yayımlanan bir bildiriye imza atması, kamusal alanda gerçekleştirilen bir gösteri yürüyüşüne katılması, bir sokak röportajında siyasal görüşünü söylemesi kendisi tarafından ilgili bilgilerin alenileştirildiği anlamına mı gelir?

Tasarının üçüncü bölümünde veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler ile birlikte ilgili kişinin hakları düzenlenmiştir.

Tasarının 18. maddesi ile “görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak” yerine getireceği belirtilen bir Kişisel Verileri Koruma Kurulu oluşturulması ön görülmektedir. Tasarının 20/1 hükmü uyarınca:

“Kurul, yedi üyeden oluşur, Kurul üyelerinin; ikisi mesleğinde en az on yıl çalışmış avukatlar ve hakimler, biri yükseköğretim kurumlarında en az on yıl çalışmış olan öğretim üyeleri, dördü ise kamuda veya özel sektörde en az on yıl çalışmış olanlar arasından Bakanlar Kurulunca seçilir. Kurul, kendi üyeleri arasından bir başkan seçer. Başkan, Kurulun en üst yöneticisi olup, kurulun genel yönetim ve temsilinden sorumludur.” Avrupa mevzuatı uyarınca denetim organı “tam bağımsız” olmalıdır.

Tasarının sekizinci bölümünde yer alan istisnalar, yani Kanun yürürlüğe girdikten sonra bütüncül olarak kapsam dışında kalacak alanlar en çok tartışılan hükümleri arasındadır. Bu noktada ilk dikkat çeken istisna istihbarat gibi bazı etkinliklerin kapsam dışında tutulmasıdır. İstihbaratın niteliği gereği gizli yürütülen bir etkinlik olduğu kabul edilse bile, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olmak, belirli açık ve meşru amaçlar için işlenmek ya da işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmek gibi ilkeler bu alanda da öncelikle ve mutlaka geçerli olmalıdır. 2014 AB İlerleme Raporunda da MİT’in ve TİB’in yetkilerini genişleten düzenlemelerin kabul edilmesinin “kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir mevzuatın ve bağımsız bir denetleme organının olmaması ile birlikte, Türkiye’de kişisel verilerin yeterli düzeyde korunmadığı” yönündeki endişeleri artırdığı belirtilmektedir.

AÇIKLAMALI SORULAR



1. **Bilişim teknolojileri ile kişisel verilerin korunması hakkı arasındaki ilk hukuksal düzenlemeler aşağıdakilerden hangisiyle hayata geçmiştir?**

- A) İnternetin yaygınlaşmasıyla
- B) Bilgisayar ve veri tabanlarının devlet tarafından kullanımının yaygınlaşması ile
- C) Anahtar bilgiler aracılığıyla başka bilgilere erişebilmesi kolaylaştığında
- D) Elektronik ticaret işlemlerinin hacmindeki artış ile
- E) Bilişim suçlarının giderek artmasıyla

AÇIKLAMA

Bilişim teknolojileri ile kişisel verilerin korunması hakkı arasındaki ilk hukuksal düzenlemeler bilgisayar ve veri tabanlarının devletler tarafından kullanımının yaygınlaşması ile hayata geçmiştir.

YANIT: B

2. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de gerek bireysel, gerek kurumsal, gerekse yönetsel düzeyde veri işleme teknolojilerinin yaygın olarak kullanıldığını gösteren gelişmeler arasında yer almaz?**

- A) Cep telefonlu aboneleri, internet ve facebook kullanım yaygınlığı
- B) Onbir haneli T.C. kimlik numarası sahipliği
- C) Özel teşebbüslerin tüketici bilgilerini kayıt altına alması
- D) Kamu kuruluşlarının yurttaşların bilgilerini toplayan ve kayıt eden sistemleri gelişkin şekilde kullanması
- E) Bilişim hukuku ile ilgili kanunların oluşturulması

AÇIKLAMA

Bilişim hukuku ile ilgili kanunların oluşturulması veri işleme teknolojilerinin yaygın olarak kullanıldığını gösteren gelişme değil, bu teknolojilerin uygulanmasında kullanılan kurallar bütünüdür.

YANIT: E

3. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de T.C. Kimlik Numaraları’nın kullanıldığı veri tabanıdır?**

- A) MOBESE
- B) UYAP
- C) MERNİS
- D) POLNET
- E) TURNET

AÇIKLAMA

Türkiye’de T.C. Kimlik Numaraları’nın kullanıldığı veri tabanı MERNİS’tir.

YANIT: C

4. **Aşağıdakilerden hangisi 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devlet Denetleme Kurulu’nun yayınladığı rapora göre kişisel verilerin korunmasında karşılaşılan eksiklikler arasında sayılmaz?**

- A) Seçmen niteliğine sahip vatandaşların bilgilerinin siyasi partilerle paylaşılmış olması
- B) Hassas veri içeren sistemlere erişimde iki haneli sayısal şifrelerin kullanılması
- C) 0000, 1111, 1234 gibi kolay tahmin edilebilir şifrelerin kullanılması
- D) Kişisel verilerin korunmasına dair kanun tasarılarının sunulması
- E) Elektronik ortamdaki verilerin çoğaltılmasını ve başkalarıyla paylaşılmasını engelleyecek hiçbir mekanizmanın öngörülmemesi

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin korunmasına dair kanun tasarılarının sunulması eksiklik değil, olumlu bir gelişmedir.

YANIT: D

5. **Kişisel verilerin korunmasına yönelik Türk hukuk mevzuatındaki en önemli düzenleme aşağıdakilerden hangisinde yer alır?**

- A) Anayasa
- B) Türk Ceza Kanunu
- C) Türk Medeni Kanunu
- D) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- E) Elektronik Haberleşme Kanunu

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin korunmasının normatif temellerini oluşturacak hükümler T.C. Anayasası’nda yer alır.

YANIT: A

6. Avrupa Birliği ülkelerinden Türkiye'ye veri gönderilmesinin yasak olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ekonomik işbirliğinin engellenmek istenmesi
- B) Kişisel verilerin yeterli düzeyde korunmaması
- C) Veri gönderme alt yapısının yeterli düzeyde olmaması
- D) Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmaması
- E) Adli ve cezai işbirliği alanlarında eksiklikler bulunması

AÇIKLAMA

Türkiye'de kişisel veriler yeterli düzeyde korunmamaktadır. Bu nedenle Avrupa Birliği ülkelerinden Türkiye'ye veri gönderilmesi yasaktır. Bu durum Türkiye'nin hem ekonomik alanda hem de adli ve cezai işbirliği alanlarında çeşitli kayıplar yaşamasına neden olmaktadır.

YANIT: B

7. Aşağıdakilerden hangisi Anayasa Mahkemesi'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin tartışmalı kararlarından birisi değildir?

- A) Nüfus cüzdanlarında din hanesinin bulunması
- B) Kolluk kuvvetlerinin konaklama yerlerinde kalan kişilerin kişisel verilerini toplama zorunluluğu
- C) Gerçek kişilerinde dahil olduğu istatistik birimlerden her türlü bilgi istenebilmesi
- D) Hastanelerde kimlik doğrulaması amacıyla biyometrik yöntemlerin kullanılması
- E) Kişisel verilerin korunması hakkının anayasada açıkça yer alması

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin korunması hakkının anayasada açıkça yer alması olumlu bir gelişmedir, Anayasa Mahkemesi'nin tartışmalı bir kararı değildir.

YANIT: E

8. Milletlerarası andlaşmaların düzenlendiği Anayasa'nın 90. maddesine göre aşağıdaki ifadelerden hangisi söylenemez?

- A) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir.
- B) Türk hukuk sisteminde uluslararası andlaşmalar iç hukuk sisteminin bir parçasıdır.
- C) Andlaşma temel hak ve özgürlüklere ilişkin ise yasalar sözleşme hükümlerinin üzerinde yer alır.
- D) Temel hak ve özgürlüklere ilişkin uyumsuzluklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.
- E) Kişisel verilerin korunması anayasal temelini dolaylı olarak bu maddeden alır.

AÇIKLAMA

Andlaşmanın temel hak ve özgürlüklere ilişkin olması durumunda, sözleşme hükümleri yasaların bile üzerinde yer alır.

YANIT: C

9. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 8. maddesi gereğince özel ve aile yaşamına müdahale hangi durumda meşru kabul edilemez?

- A) İdarenin kararına dayanan bir müdahale olması
- B) Demokratik bir toplum için gerekli durumlarda
- C) Öngörülen amaç ile orantılı olması durumunda
- D) Yasada öngörülmuş durumlarda
- E) 8. maddenin 2. fıkrasında belirlenen koşul ve ölçütlere uygun olması durumunda

AÇIKLAMA

8. madde ve 2. fıkrasında yeralan koşullar ve ölçütlerde "idare kararları" bulunmaz.

YANIT: A

10. Kişisel verilerin korunmasına yönelik hükümler hangi tarihte Türk Ceza Kanunu'nda yürürlüğe girmiştir?

- A) 5 Mart 1993
- B) 7 Nisan 1997
- C) 1 Haziran 2005
- D) 8 Ağustos 2007
- E) 11 Kasım 2011

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin korunmasına yönelik en dikkat çekici hükümler 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu hükümleridir.

YANIT: C

11. Aşağıdakilerden hangisi kişisel verilerin korunmasına ilişkin Türk Ceza Kanunu'nun 135. maddesiyle ilgili olarak söylenemez?

- A) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi suçtur.
- B) Kişisel verileri hukuka aykırı kaydeden kişiye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilmesi öngörülmüştür.
- C) Kişilerin ahlaki eğilimlerine, sağlık durumlarına ilişkin bilgileri hukuka aykırı kaydedenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına çarptırılırlar.
- D) Kişisel verileri hukuka aykırı bir başkasına verenler iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.
- E) Bu maddede sadece verilerin işlenmesinin kayıt etme türüne yönelik hüküm verilmiştir.

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin hukuka aykırı bir başkasına verilerin cezalandırılma şekli TCK'nun 135. maddesinde değil; TCK'nun 136. maddesinde yer alır.

YANIT: D

12. Kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak Türk Ceza Kanunu'nun 135. ve 136. maddesinde düzenlenen suçların kamu görevlisi tarafından, görevin verdiği yetkiyi kötüye kullanması veya belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi durumunda aşağıdakilerden hangisi gerçekleşir?

- A) Hali ağırlaştırıcı sebeptir, ceza yarı oranında artırılır.
- B) Hali ağırlaştırıcı sebeptir, ceza bir kat artırılır.
- C) Bir yıldan on yıla kadar hapis cezası öngörülür.
- D) Bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülür.
- E) Meslekten men cezası verilir.

AÇIKLAMA

TCK'nun 135. ve 136. maddesinde düzenlenen suçların kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde bu durum hali ağırlaştırıcı sebeptir ve ceza yarı oranında artırılır.

YANIT: A

13. 2014 yılında Anayasa Mahkemesi iptal kararı verinceye kadar Türkiye'de kişisel verilerin korunmasındaki ilkelerin belirlenmesinde yetkili kurum aşağıdakilerden hangisiydi?

- A) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı
- B) Bilgi Teknolojileri ve İletişimi Kurumu
- C) Ulaştırma Bakanlığı
- D) İnternet Daire Başkanlığı
- E) TÜBİTAK

AÇIKLAMA

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 51. maddesi gereğince Türkiye'de kişisel verilerin korunması konusundaki ilkelerin belirlenmesinde Bilgi Teknolojileri ve İletişimi Kurumu yetkili idi. Ancak 2014 yılında Anayasa Mahkemesi bu yetkiyle ilgili iptal kararı verdi.

YANIT: B

14. Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kaç yılında kabul edilmiştir?

- A) 2004 B) 2007 C) 2009
D) 2014 E) 2015

AÇIKLAMA

6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun 2014 yılında kabul edilmiştir.

YANIT: D

15. Elektronik Ticaret Kanunu'nda kastedilen ticari ileti kavramı aşağıdakilerden hangisini içermez?

- A) Bloglarda yazılan yazılar
B) E-posta adreslerine gönderilen mesajlar
C) Cep telefonlarına gönderilen mesajlar
D) E-posta şeklindeki reklamlar
E) Pazarlama amaçlı yapılan aramalar

AÇIKLAMA

Elektronik Ticaret Kanunu'nda kastedilen ticari ileti; reklam, pazarlama gibi amaçlarla cep telefonlarına ya da e-posta adreslerine gönderilen mesajlar, e-postalar ya da yapılan aramalardır.

YANIT: A

ÇÖZÜMLÜ DENEME SORULARI

?

1. 2011 yılında yayınlanan bir araştırmaya göre Kuzey Amerika'dan sonra dünyada internetin en yaygın kullanıldığı bölge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Avrupa
B) Güney Amerika
C) Uzak Doğu Asya
D) Güney Asya
E) Avustralya

2. Türkiye'de kişisel verilerin korunmasının anayasal bir hak olarak düzenlenmesine ilişkin aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Herkes kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir.
B) Kişinin kendisiyle ilgili kişisel verilerin düzeltilmesini isteme hakkı vardır.
C) Kişisel verilerin işlenmesinde devlet söz sahibidir.
D) Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.
E) Kişi kendisiyle ilgili kişisel verilerin silinmesini talep edebilir.

3. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 8. maddede çerçevesinde, kişisel verilerin korunması ile ilişkili ilk önemli kararını aşağıdaki ülkelerden hangisine karşı vermiştir?

- A) İngiltere
B) Almanya
C) Fransa
D) ABD
E) İsviçre

4. **Elektronik haberleşme şebekeleri, haberleşmenin sağlanması dışında aşağıdaki-lerden hangisinin sağlanması durumunda abonelerin verilerini kullanabilir?**

- A) İşletmeler tarafından bilgilere erişim sağlamak için başvurulduğunda
- B) İşletmelerin kişilerin iletişim trafik verilerini kullanmak isteğinde
- C) Abonelerin verilerin işlenmesi hakkında açık ve kapsamlı olarak bilgilendirilmeleri ve açık rızalarının alınması kaydıyla
- D) Abonelerin veri işlenmesi yollarını öğrendiğinde
- E) İşletmeler ve abonelerin verilerin saklanması ve erişim sağlanması konusunda anlaşmaları halinde

5. **TCK'nun 138. maddesine 2014 yılında eklenen fıkra uyarınca "suçun konusunun Ceza Mahkemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması" halinde verilecek ceza aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası
- B) Bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası
- C) Verilecek ceza bir kat arttırılır.
- D) Verilecek ceza yarı oranda arttırılır.
- E) Verilecek ceza yarı oranda azaltılır.

6. **Türkiye'de kişisel verilerin korunması kanun tasarısına ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?**

- A) Yasa hazırlıkları 1989 yılında başlamıştır.
- B) 2008 yılında TBMM'ye bir tasarı sevk edilmiş; ancak kadük olmuştur.
- C) 2010 yılında anayasal zorunluluk haline gelmiştir.
- D) 2012 yılında tasarı tekrar kadük olmuştur.
- E) 2014 yılında kişisel verilerin Korunması Kanun tasarısı meclise sevk edilmiştir.

ÇÖZÜMLÜ DENEME SORULARI YANITLARI



1. **A** 2011 yılında yayınlanan bir araştırmaya göre Kuzey Amerika'dan sonra dünyada internetin en yaygın kullanıldığı bölge Avrupa'dır. Bu araştırma Avrupa'da yurttaşların veri işleme uygulamaları dolayısıyla endişeli olduklarını ortaya koymuştur.
2. **C** Anayasa'nın 20. maddesine göre kişisel veriler ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir.
3. **B** AİHM 8. madde çerçevesinde, kişisel verilerin korunması ile ilişkili ilk önemli kararını Klass ve diğerlerinin Almanya'ya karşı yaptığı başvuru üzerine vermiştir. Bu kararda AİHM'si gizli telefon dinlemelerini özel yaşam kapsamında değerlendirdir.
4. **C** Elektronik haberleşme şebekeleri, haberleşmenin sağlanması dışında, abonelerin verilerin işlenmesi hakkında açık ve kapsamlı olarak bilgilendirilmeleri ve açık rızalarının alınması kaydıyla abonelerin verilerini kullanabilir.
5. **C** TCK'nun 138. maddesine 2014 yılında eklenen fıkra uyarınca verilecek ceza bir kat arttırılır.
6. **D** 2012 yılında Adalet Bakanlığı bünyesinde yeni bir komisyon kurulmuş ve bu komisyonun çalışmalarıyla yeni taslak oluşturularak çeşitli değişiklik ve düzenlemelerin yapılmasının ardından 26 Aralık 2014 tarihinde halen gündemde bulunan Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı meclise gönderilmiştir.

BİLİŞİM ALANINDA SUÇLAR VE BİLGİSAYARLARDA, BİLGİSAYAR PROGRAMLARINDA VE KÜTÜKLERİNDE ARAMA, KOPYALAMA VE EL KOYMA TEDBİRİ

ÜNİTE 4

Öğretmen Diyor ki! Bu ünite de; Bilişim alanındaki farklı suç yöntemleri ve yaptırımlarına dikkat edilmelidir.

Önceki Sınavlarda Çıkan Soru Adedi	
Ara Sınav	Dönem Sonu
5	1 - 2

Bilişim alanındaki gelişmelerin hukuk alanında da önemli birtakım sorunlara neden olduğu aşikârdır. Bu alanda yaşanan gelişmelerle birlikte mülkiyet, fikri hak, haksız fiil, özel hayat gibi çok önemli hukuksal kavramların tanımları ya da anlayış biçimleri değişmiştir.

Konuyu ceza hukuku bakımından ele alırsak bilişim alanındaki suçlar, bu hukuk dalının en güncel ve en hızlı değişim gösteren konularından birini oluşturmaktadır. Önceden hiç öngörülmeden ve dolayısıyla suç tipleri arasında düzenlenmeyen birtakım yeni fiiller ortaya çıkabildiği gibi, mevcut suç tipleriyle öngörülen fiillerin yeni yöntemlerle işlenmesi de söz konusu olabilmektedir. Bu bağlamda yasa koyucunun da bu alanda görülen gelişmelere paralel olarak mevcut düzenlemelerini değiştirmesi ya da yeni düzenlemeler yapması gerekmektedir.

BİLİŞİM ALANINDAKİ SUÇLARA İLİŞKİN TÜRKİYE'DE YAŞANAN SÜREÇ

Bilişim suçlarına ilişkin ilk düzenleme TCK'ye 1991 yılında girmiş ve 3756 sayılı kanun'la 765 sayılı TCK'nin ikinci kitabına bazı bilişim suçlarını öngören "Bilişim Alanında Suçlar" başlıklı 11. Bab ilave edilmiştir.

3756 sayılı Kanun'dan önce bilgisayar ve bilgisayar sistemlerinin maddi varlığına yönelik mala zarar verme hırsızlık gibi fiilleri, eski TCK'nin hükümleriyle cezalandırmak mümkündü fakat bunlarda yer alan veri, program veya diğer unsurların tahribine, silinmesine, kopyalanmasına veya içeriğinin alınmasına yönelik eylemlerin, suçun konusunu teşkil eden hususlar klasik ceza hukukunun anladığı anlamda mal teşkil etmediğinden, cezalandırılmalarına imkan yoktu. Aynı şekilde dolandırıcılık fiilinin mağdurunun gerçek kişi olması gerektiğinden, makineye karşı gerçekleştirilen hileleri cezalandırmak da mümkün değildi.

TCK'de 1991 yılında yapılan söz konusu düzenlemeyi takiben 1995 yılında ise 4110 sayılı Kanun'la Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda bilgisayar programlarına karşı gerçekleştirilen birtakım eylemler de yaptırım altına alınmıştır.

Daha sonra iletişim ağlarının ticarete kullanılmaya başlaması ve e-ticaret kavramının ortaya çıkmasına bağlı olarak sözleşme onaylamalarında işlemleri çabuklaştırmak için dünyada hızla kullanılmaya başlayan elektronik imzaya ilişkin düzenleme de Elektronik İmza Kanunu adı altında 2004 yılında kanunlaşmıştır.

2004 yılında kanunlaşan ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni TCK'de ise bilişim alanındaki işlenen suçlara, önceki 756 sayılı kanun'dan daha ayrıntılı düzenlemeler yapılarak yer verilmiştir.

Son olarak ise İnternet vasıtasıyla işlenen suçlarla mücadelenin etkinliğini arttırmak için 2007 yılında İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun TBMM tarafından kabul edilip yürürlüğe konulmuştur.

BİLİŞİM SİSTEMİ

GENEL OLARAK

765 sayılı eski TCK'de yer alan Bilişim Alanında Suçlara ilişkin düzenlemenin gerekçesinde, "bilişim alanı"ndan kastın "bilgilerin otomatik olarak işleme tabi tutuldukları sisteme ilişkin alan" olduğu konulmuştur. 5237 sayılı yeni TCK'de ise "Bilişim sisteminden maksat, verileri toplayıp yerleştirdikten sonra bunları otomatik işlemlere tabi tutma olanağını veren manyetik sistemlerdir." Anlaşılacağı üzere bilişim sistemi teriminin en temel yansıması bilgisayarlardır.

Şifreli Yayınların Konumu

Yayıncılık alanındaki gelişmelerin ülkemizdeki son örneği, şifreli kanal olarak ifade edilen ve yayınları şifrelerle bozarak yayınlayıp abonelere dağıtılan şifre çözücülerle bu şifreli kaldırıp yayınların sadece abonelerce izlenmesine olanak tanıyan yayın sistemleri olmuştur.

Program ve Veriler

Program, bir seri bilginin, sistemin belli bir yönde çalışmasını sağlamak için bir araya gelmiş şeklidir. Veri ise, bilgilerin soyut hâlde belirli bir formata dönüştürülmüş hâlidir.

İnternet

“International” ve “Network” kelimelerinin başlangıç kısımlarının birleştirilmesi suretiyle oluşturulan “İnternet” terimi, dünya üzerine yayılmış milyonlarca bilgisayarın birbirine bağlanması ile oluşan ağların yine birbirine bağlanması ile oluşan çok geniş yapıdaki bir ağı ifade etmektedir. Bu nedenle İnternete “ağlar arası ağ” da denilmektedir.

BİLİŞİM SİSTEMİNE GİRME SUÇU

GENEL AÇIKLAMALAR

5237 sayılı TCK’de izinsiz bilişim sistemine girme suçunun düzenlemesiyle birlikte, hukuk sistemimizde, Avrupa Siber Suç Sözleşmesi’nin 2. maddesinde öngörülen hukuka aykırı erişim düzenlemesiyle de paralellik sağlanmıştır.

Bilişim sistemine girme suçunun düzenlendiği ve 5237 sayılı TCK’nin 243. maddesinin metni şu şekildedir:

Madde 243 - (1) Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

(2) Yukarıdaki fıkrada tanımlanan fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir.

(3) Bu fiil nedeniyle sistemin içeriği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Görüldüğü üzere madde üç fıkradan oluşmaktadır. Birinci fıkrada suçun temel şekli düzenlenirken; ikinci ve üçüncü fıkralarda nitelikli hâllerine yer verilmiştir.

Suçla Korunan Hukuki Değer

Suçun hukuki konusu; suçla ihlal edilen hukuki varlık veya menfaattir. Suçun ihlal ediciliği kaynağını hukuki konudan alır. Her suçta nasıl bir fail varsa, bir de hukuki konu vardır.

Bilişim sistemine izinsiz girme suçu kapsamında bir görüş, bu suç tipiyle özel hayatın gizliliği ve sırları masumiyetini suçun hukuki konusu olarak kabul ederken; bir başka görüş, bu menfaati bilişim sisteminin güvenliği olarak kabul etmektedir.

Tipik Maddi Unsur

Suçun Konusu: Suçun konusu, suçun üzerinde gerçekleştirildiği eşya veya kişi olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda izinsiz bilişim sistemine girme suçunun maddi konusu, bir bilişim sistemi veya ona ait parçalardan herhangi birisidir. Nitekim suç tipiyle yasaklanan davranışlar bir bilişim sistemi veya onun parçaları üzerinde gerçekleştirilmelidir ki suç oluşabilsin.

Fail: Suçun faili tipik eylemleri gerçekleştiren kişidir. Herkes suçun faili olabilir.

Mağdur: Girilen bilişim sistemini kullanan kimse bu suçun mağdurdur.

Fiil: Kanunda tanımlanan maddi fiil, bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak girmek ve orada kalmaya devam etmektir.

Bilişim sistemine girme suçu, davranışın şekli bakımından yapılacak bir sınıflamada şekli suçlar arasında yer alır. Bir başka deyişle bu suçun oluşumu suç tipinde öngörülen davranışların gerçekleştirilmesi ile tanımlanmış olur.

Bununla birlikte, davranışın devamlılığı bakımından da suç kesintisiz (mütemadi) bir suçtur. Yani davranış gerçekleştirildiğinde suç oluşur ancak hemen sona ermez.

Suçun maddi unsurunun oluşabilmesi bakımından kanunkoyucu sadece sisteme girmeyi değil orada bir süre kalmayı da gerekli görmüştür. Sisteme girip suçla korunan hukuki menfaatlere zarar vermeksizin derhâl çıkan kimsenin fiili bakımından maddi unsurun gerçekleşmediğinin kabulü gerekir.

Bilişim sistemine bağlı olarak kullanılabilen ve bu bağlamda onun bir parçası olarak nitelendirilen sanal bellek (USB bellek), disket, CD gibi araçların hukuka aykırı olarak incelenmesi ve içerisindeki verilerle temas edilmesi yine inceleme konumuz olan suçu oluşturacaktır.

Uydu üzerinden yayın yapan şifreli bir kanalı şifresini çözmek suretiyle izlemek, bir bilişim sistemine giriş söz konusu olmadığından, bu suçu oluşturmayacaktır.

Kanunkoyucu söz konusu suçta ilişkin daha az veya daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hâllere de yer vermiştir. Bu bağlamda bilişim sistemine girme suçunun, bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir.

Bilişim sistemine girme suçunun gerçekleştirilmesi nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse failin altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılması öngörülmüştür. Daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hâlin varlığı için, verilerin yok olması veya değişmesi failin kastı kapsamında olmalıdır.

Tipik Manevi Unsur

Suçun manevi unsuru kasttır. Suçu oluşturan fiillerin hangi amaçla gerçekleştirildiğinin bir önemi yoktur. Zarar verme veya menfaat sağlama gibi bir amacı olmaksızın, sadece bakmak için hukuka aykırı olarak bir bilişim sistemine giren ve orada kalan kimse bu madde gereğince sorumlu olacaktır.

Suçun taksirli hâli kanunda düzenlenmemiştir. İnternette gezinirken dikkatsiz davranıp, kastı olmaksızın gerçekleştirdiği bazı davranışlarla bir bilişim sistemine giren kimseler bakımından cezai sorumluluk doğmayacaktır.

Cebir veya tehdit altında, İnternet vasıtasıyla, girilmesi yasak sisteme giriş yapan bilişim sistemi uzmanı kimse bakımından kusurun varlığından ve dolayısıyla cezai sorumluluktan söz edilemeyecektir.

Hukuka Aykırılık

Ceza normu ile yasaklanmış tipik davranışların gerçekleştirilmesi hukuka aykırılığın karinesi oluşturur. Sistem sahibinin rızasını almak suretiyle veya hukukun geçerli bir sözleşmeye dayanarak sisteme giren kimse bakımından cezai sorumluluk söz konusu olmaz.

Hukuka aykırılık bakımından, bu suçta ilişkin özellikle üzerinde durulması gereken bir başka konu ise bir bilişim sistemine bağlı olarak İnternet üzerinden erişilebilen İnternet sayfalarına ilişkindir. Nitekim bazı İnternet sayfalarında kişilere ait birtakım bilgiler bulunmakta ya da bireylere birtakım hizmetler sunulmaktadır.

Eğer sadece belirli kimselerin sayfaya giriş yapabilmesine yönelik belirli bir şifreleme yöntemi kullanılmamışsa, bu durumda söz konusu sayfalara giriş yapılması ve içeriğinin öğrenilmesi bu suçu oluşturmaz.

Buna karşın sadece belirli kimselerin içeriğini görmesini sağlamaya yönelik olarak bir İnternet sayfası oluşturulur ve bu sayfaya fail tarafından şifre kırılmak suretiyle erişim sağlanırsa; bu suçun oluşunun kabulü gerekir.

Kusurluluk

Zorunluluk hâli veya karşı konulamayacak bir cebir veya ağır bir tehdit altında buradaki fiilleri gerçekleştirenler bakımından kınanabilirlik söz konusu olmayacağından cezai sorumluluk doğmayacaktır.

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

Teşebbüs

Teşebbüs kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamamasıdır. Bu bağlamda bilişim sistemine girme suçu teşebbüse müsait bir suçtur. Sisteme girmeye çalışmak veya girdikten sonra orada kalmayı başaramamak teşebbüs hâlidir.

İştirak

Tek kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden fazla kimse tarafından bir işbirliği içerisinde işlenmesine iştirak denir. Fiilleri doğrudan doğruya birlikte gerçekleştirenler, daha doğru bir ifade ile fiil üzerinde birlikte hakimiyet kuranlar fail olarak fiil üzerinde doğrudan hakimiyet kurmaksızın faile yardımda bulunanlar ise yardım eden olarak sorumlu tutulacaklardır.

İçtima

Bilişim sistemine girme suçunun zincirleme suç şeklinde işlenmesi mümkündür. Örneğin, tek suç işleme kararının icrası kapsamında aynı kimseye ait değişik bilişim sistemlerine veya aynı kimseye ait tek bir bilişim sisteminin değişik parçalarına giren ve orada kalan kimse bakımından zincirleme suçta ilişkin düzenlemeler uygulama alanı bulacaktır. Ayrıca tek davranışla hem bilişim sistemine girme suçu hem de başka bir suçun vücut bulması halinde fikri içtimaya ilişkin hükümlerin uygulanması söz konusu olacaktır. Bilişim sistemini kullanmak vasıtasıyla gerçekleştirilecek dolandırıcılığın söz konusu olduğu hâllerde, fail tek suçtan mı yoksa iki suçtan ayrı ayrı mı ceza alacaktır.

Bu konuda TCK'nın 42. maddesindeki düzenlemeyi göz önünde bulundurmak gerekir. TCK M. 42'ye göre; "biri diğèrinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suçta bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz."

Ceza

Suçun temel şeklinin gerçekleştirilmesi hâlinde faile seçenekli bir yaptırım öngörölmüştür. Bu bağlamda fail bir yıla kadar hapis cezasıyla veya adli para cezası ile cezalandırılabilir. Kanunun açık hükmü gereği hakim her iki cezaya da aynı anda hükmetmesi mümkün değildir.

Suçun ikinci fıkrada düzenlenen daha az cezayı gerektiren nitelikli hâlinin vücut bulması durumunda ise, suçun temel şekli için öngörölen cezanın yarı oranına kadar indirilmesi kabul edilmiştir. Faile ister hapis cezası isterse adli para cezası verilmiş olsun, her ikisi de ikinci fıkrada belirtilen halin söz konusu olması durumunda yarı oranına kadar indirilecektir.

Suçun üçüncü fıkrasında daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hâl olarak kabul edilen durumun gerçekleşmesine bağlı olarak ise, faile verilecek ceza altı aydan iki yıla kadar olarak kabul edilmiştir.

TCK'ye göre, tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Bununla birlikte, TCK m.246'daki "bu bölümde yeralan suçların işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik terbirlerine hükmlenir."

SİSTEMİ ENGELLEME, BOZMA, VERİLERİ YOK ETME VEYA DEĞİŞTİRME SUÇU

GENEL AÇIKLAMALAR

TCK'nın 244. maddesinde bilişim alanındaki bir diğèr suç tipi olarak sistemi engelleme; bozma, verileri yok etme veya değıştirme düzenlenmiştir.

Madde 244- (1) Bir bilişim sisteminin işleyişini engelleyen veya bozan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değıştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması hâlinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmlenir.

Suçla Korunan Hukuki Değèr

Suçla korunan hukuki değèr bireyin gerek mal varlığı gerekse de bilişim sisteminin güvenliğidir. Nitelikli söz konusu suç tipiyle hem bilişim sisteminin işleyişinde meydana gelebilecek zararlar hem de bilişim sistemindeki verilerin bozulması, değıştirilmesi, başka yere gönderilmesi gibi eylemler cezai yaptırma tabi tutulmuştur.

Tipik Maddi Unsur

Fail: Suçun faili bakımından kanunda herhangi bir özellik aranmamıştır. Bu bağlamda suç özgü suçlardan değildir.

Mağdur: Mağdur bakımından da belirli bir özellik aranmamıştır. Bu nedenle tıpkı failde olduğu gibi, herkes kural olarak bu suçun mağduru olabilir. İşleyiş bozulan, engellenen ya da verileri değıştirilen, yok edilen bilişim sisteminin sahibi suçun mağduru olacaktır. Bununla birlikte bilişim sistemi ortak kullanımdaysa, duruma göre her bir hak sahibinin ayrı ayrı mağdur olması da söz konusu olabilecektir.

Suçun Konusu: Suçun konusu bilişim sistemi veya sistemdeki verilerdir.

Fiil: TCK m.244'ün birinci fıkrasında sistemin işleyişini engelleme ve bozma, ikinci fıkrada verileri bozma, yok etme, değıştirme veya verileri başka yere gönderme, dördüncü fıkrada ise bilişim sistemini aracı kılarak yarar sağlamak fiilleri düzenleme altına alınmıştır.

Birinci fıkradaki düzenleme bakımından bilişim sisteminin işleyişinin engellenmesi ve bozulması hükme bağlanmıştır. Engellemek, bir şeyin yapılmasını ya da gerçekleşmesini önlemek; bozmak ise bir şeyi kendisinden beklenen işi yapamayacak duruma getirmektir. Bu bağlamda sistemin veri işleme- sinin önüne geçilmesi ya da sistemin işleyişinin bir süre de olsa kesintiye uğratılması söz konusu suçun oluşturanıdır.

İkinci fıkradaki düzenlemeyi birinci fıkradan ayıran en önemli farklılıklardan biri, ikinci fıkradaki eylemin sistem üzerine değil; bilakis sistemdeki veriler üzerinde gerçekleştirilmesi zorunluluğudur. Bu bağlamda sistemdeki verilerin bozulması, yok edilmesi, değiştirilmesi, erişilmez kılınması, bilişim sistemine veri yerleştirilmesi, var olan verilerin başka yere gönderilmesi ikinci fıkra kapsamında suç oluşturacaktır.

Düzenlemenin üçüncü fıkrasında yukarıda bahsedilen fiillerin, bir banka veya kredi kurumunu ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlenmesi cezayı arttıran bir neden olarak kabul edilmiştir. Böyle bir arttırmaya yer verilmesinin temel nedeni, gerçekleştirilecek eylemler nedeniyle bu kurum ve kuruluşların hizmetlerinin aksamamasının, toplumdaki diğer bireyler bakımından da zararlı sonuçlar ortaya çıkarabilecek olmasıdır. Örneğin UYAP ya da MERNİS gibi kamu kurumlarının kullanımında olan sistemler üzerinde söz konusu fiillerin gerçekleştirilmesi bu ağırlaştırıcı sebebin varlığına vücut verecektir.

Suçla ilişkin düzenlemenin dördüncü fıkrasında ise yukarıda açıkladığımız fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması hâlinde, cezalandırılması hükme bağlanmıştır.

Tipik Manevi Unsur

Söz konusu suç kasten işlenebilen bir suçtur. Kanunda taksirli şekilde açıkça yer verilmediği için, suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir. Kast bakımından ise genel kast yeterlidir. Nitekim suçun oluşumu bakımından özel kast, bir başka deyişle failin belirli bir saikle (motivasyonla) hareket zorunluluğu aranmamıştır. Bununla birlikte suç olası kastla da işlenebilir.

Hukuka Aykırılık

Başkasına ait bilişim sistemine, bu kimsenin rızasıyla girip verileri nakleden, silen veya bozan kişi bu eylemlerini ilgilinin rızası üzerine gerçekleştirdiğinden hukuka aykırılık ortadan kalkacaktır. Yine CMK m. 134'e göre yetkili merciin kararı ile sisteme girip arama, kopyalama ve el koyma işlemlerini gerçekleştiren kolluk görevlisi bakımından görevin ifasına dayalı hukuka uygunluk nedeni oluşacaktır. Son olarak bir bilişim sisteminden faydalanmak konusunda ödeme yapıp sistemdeki verileri kullanma ve nakletme hakkı kazanan kişi de, bu eylemleri gerçekleştirdiğinde hakkın icrası kapsamında hukuka uygun bir eylem gerçekleştirmiş olacaktır.

Kusurluluk

Kusurluluk ve kusurluluğu ortadan kaldıran hâllere ilişkin söz konusu suç bakımından özellik arz eden bir durum söz konusu değildir.

SUÇUN ÖZEL BELİRİŞ BİÇİMLERİ

Teşebbüs

TCK m. 244'te düzenlenen suçta teşebbüs mümkündür. Bu bağlamda, örneğin bilişim sistemine girip verileri bozmaya yönelik icra hareketlerine başladıktan sonra, verileri bozmayı başaramadan yakalanan kimse, ikinci fıkra kapsamında bu suçta teşebbüsten sorumlu olacaktır.

İştirak

Bir bilişim sistemini bozmak konusunda fiil üzerinde ortak hakimiyet kurmak suretiyle suçta birlikte işleyenler müşterek fail olarak sorumlu olacaklardır. Bunun yanında yardım etme ve azmettirme şeklinde suçun işlenişine şerik olarak katılmak da mümkündür.

İçtima

Eğer TCK m. 244'ün birinci ve ikinci fıkralarındaki düzenlemeler ayrı suç tipi olarak kabul edilirse bu durumda fail sisteme girip verileri başka yere nakledip sonra da sistemi bozarsa, birinci fıkraya ve ikinci fıkraya göre ayrı ayrı iki suç işlemekten cezalandırılacaktır.

Dördüncü fıkra kapsamında hileli davranışlarla kişilerin İnternet hesaplarından başka hesaba para aktaran kimse de bilişim yoluyla dolandırıcılıktan sorumlu olacaktır.

Ceza

Birincil fıkra kapsamında suç işleyen fail için bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Eğer failin fiili ikinci fıkra kapsamındaysa bu durumda faile altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilmesi uygun görülmüştür. Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlenmesi hâlinde ise verilecek cezanın yarı oranında arttırılması hükme bağlanmıştır. Son olarak suçun dördüncü fıkra kapsamında gerçekleştirilmesi hâlinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükümlenacağı düzenlenmiştir.

BANKA VE KREDİ KARTLARININ KÖTÜYE KULLANILMASI SUÇU

GENEL OLARAK

TCK m. 245'te banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması suçunu hüküm altına almıştır.

Madde 245 - (1) Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlarsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üreten, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Birinci fıkrada yer alan suçun;

a) Haklarında aylık kararı verilmemiş eşlerden birinin,

b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede yakın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlâtlığın,

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin zararına olarak işlenmesi hâlinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükümlenmez.

(5) Birinci fıkraya giren fiillerle ilgili olarak bu Kanunun malvarlığına karşı suçlara ilişkin etkin pişmanlık hükümleri uygulanır.

SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Buna göre suç tipi, banka veya kredi kartlarının hukuka aykırı olarak kullanılması suretiyle bankaların veya kredi sahiplerinin zarara sokulmasını, bu yolla çıkar sağlanmasını önlemek ve failleri cezalandırmak amacıyla kaleme alınmıştır.

Tipik Maddi Unsur

Fail: Suçun faili herkes olabilir.

Mağdur: Bu suçun mağduru kural olarak herkes olabilir. Yargıtay'a göre ikinci fıkradaki suçun mağduru "kartın henüz kullanılmamış olması nedeniyle" hesap sahibi değil, bilakis bankadır.

Suçun Konusu: Suçun konusunu banka ve kredi kartları oluşturmaktadır. Nitekim suç teşkil eden eylemler bunlar üzerinde gerçekleştirilmektedir.

Fiil: Hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma ve sahtecilik suçlarının kanuni düzenleme bağlanmasını gerekli kılan nedenler bu suçun kanuni düzenlemeye bağlanması bakımından da geçerlidir. Yargıtay'ın uygulamada bu düzenlemelerin her birini ayrı ayrı suçlar olarak kabul ettiğini ifade etmek gerekir.

Birinci fıkraya kapsamında suçun oluşması için öncelikle sahte olmayan, gerçek bir kredi kartının bulunması gereklidir. Başkasına ait kredi kartının fail tarafından ele geçirilmiş olması gereklidir. Ancak ele geçirmenin ne şekilde olduğunun bir önemi yoktur. Kartın ele geçmesi asıl sahibinin rızasıyla olabileceği gibi, rızası dışında da olabilir. Buradaki ele geçirme başka bir suçu oluşturuyorsa, bu durumda fail söz konusu suçtan ayrıca cezalandırılacaktır. Örneğin kredi kartını çalan kişi daha sonra bunu kötüye kullanmışsa hem kredi kartını kötüye kullanmaktan hem de hırsızlık ayrı ayrı cezai sorumluluğa sahip olacaktır.

Suçun oluşumu bakımından kredi kartının fiziken ele geçirilmesi gerekli değildir. Nitekim kredi kartları, 5464 s. Banka ve Kredi Kartları Kanunu fiziki varlığı bulunmayan kart numarasını da içine alacak şekilde tanımlanmıştır. Ancak bu durum sadece kredi kartları bakımından geçerlidir. Banka kartları bakımından benzer bir ifadeye kanunda yer verilmediğinden sadece banka kartı numarasının ele geçirilmesi suretiyle yarar sağlanması hâlinde bu suç oluşmayacaktır. Yargıtay da banka kart numarası ele geçirilerek İnternet ortamında işlem yapılması ve yarar elde edilmesi hâlinde bu suçun değil, bilişim yoluyla hırsızlık suçunun oluşacağına hükmetmiştir.

Sahibin rızasıyla kartın kullanılması hâlinde söz konusu suçun varlığından bahsedilmeyecektir.

Ayrıca kartın kullanılması suretiyle yarar sağlanması da birinci fıkraya kapsamında suçun oluşması için zorunlu hususlardandır. Yarar failin kendisine sağlanabileceği gibi, üçüncü bir kişiye de sağlanabilir.

İkinci fıkradaki düzenleme ile banka ve kredi kartlarında sahtecilik cezai yaptırıma bağlanmıştır. Bu kapsamda suçun, banka veya kredi kartını sahte olarak üretmek, sahte üretilmiş kartı satmak, devretmek, satın almak veya kabul etmek şeklinde gerçekleştirilmesi mümkündür. Sahte kartı bu özelliğini bilerek kabul eden kimse, bunu kullanmasa bile ikinci fıkra kapsamında cezai sorumluluğa sahip olacaktır.

Başkasına ait sahte olmayan bir kart kullanılarak yarar sağlanırsa birinci fıkra kapsamındaki suç oluşacakken sahte bir kartı kullanarak yararın sağlanması üçüncü fıkra kapsamındaki suç oluşacakken sahte bir kartı kullanarak yararın sağlanması üçüncü fıkra kapsamında suça vücut verecektir.

Tipik Manevi Unsurlar

Suç kasten işlenebilen bir suçtur.

Hukuka Aykırılık

Rıza tipik düzenlemede açıkça ifade edildiğinden, burada artık hukuka uygunluk sebebi olan değil, bilakis tipikliği kaldıran bir rıza söz konusu olacaktır.

Kusurluluk

Karşı konulamayacak bir cebir veya ağır bir tehdit altında sahte kredi kartı üreten kimsenin kınanabilirliği ortadan kalkacağından cezai sorumluluğu doğmayacaktır.

Şahsi Cezasızlık Sebepleri

Söz konusu cezasızlık sebepleri sadece fiilin birinci fıkra kapsamında kalması hâlinde geçerlidir. Eğer gerçekleştirilen fiil diğer fıkralar kapsamındaysa cezasızlık söz konusu olmayacaktır. Buna göre; birinci fıkra kapsamında suçun a) Haklarında aykırılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın, c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin zararına olarak işlenmesi hâlinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükümlenmez. Eğer eşler hakkında boşanmasalar bile ayrılık kararı verilmiş ise şahsi cezasızlık sebebi geçerli değildir. Bunun yanında anne babanın kredi kartını izinsiz kullanan çocuk bakımından cezasızlık sebebi söz konusu olacağı gibi, kayın validesinin kartını rızası dışında kullanan damat bakımından da aynı cezasızlık sebebi geçerlidir. Son olarak belirtmek gerekir ki kardeşler bakımından şahsi cezasızlık sebebinin geçerli olması için kardeşlerin aynı evde yaşıyor olması zorunludur. Aynı evlerde yaşayan kardeşlerden biri diğerinin kredi kartını rızasız olarak kullandığında, şahsi cezasızlık sebebi geçerli olmaz.

Etkin Pişmanlık

Kanun koyucu, yine birinci fıkra kapsamına giren fiillerle ilgili olarak etkin pişmanlık hâlini de kabul etmiştir.

Bu bağlamda, birinci fıkra kapsamındaki suç tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkın-da kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi hâlinde, verilecek cezanın üçte ikisine kadar indirilir. Bu etkin pişmanlığın kovuşturma başladıktan sonra ve fakat hüküm verilmeyen önce gösterilmesi hâlinde, verilecek cezanın yarısına kadar indirilir. Kısmen geri verme veya tazmin hâlinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, ayrıca mağdurun rızası aranır.

SUÇUN ÖZEL BELİRİŞ BİÇİMLERİ

Teşebbüs

Söz konusu suçta teşebbüs mümkündür. Örneğin, başkasına ait kredi kartını kullanırken yakalanan kimse, doğrudan icra hareketlerine başlamış ancak fiili tamamlayamamış olduğundan birinci fıkra kapsamında suça teşebbüsten sorumlu olacaktır. Yine sahte kredi kartı yapmak için icra hareketlerine başladıktan sonra sahte kart yapmayı tamamlamadan yakalanan kimse de ikinci fıkra kapsamında suça teşebbüsten sorumlu olur.

İştirak

Bu suça iştirakin her türlü mümkündür. İki kişi fiil üzerinde hakimiyet kurmak suretiyle sahte bir kredi kartı üretilirse müşterek fail olarak ikinci fıkra kapsamında suçtan sorumlu olacaklardır. Aklında böyle bir gerçekleştirme düşüncesi olmayan birisine, sahte kart üretme fikrini aşıl原因 kişi ise, bu düşüncüyü oluşturduğu kişinin fiili gerçekleştirilmesi hâlinde azmettiren olarak sorumlu olacaktır. Fiili gerçekleştiren kişi ise müstakil fail olarak cezai sorumluluğa sahip olur.

İçtima

Öncelikle belirtmek gerekir ki TCK m.245 kapsamında birinci, ikinci ve üçüncü fıkradaki düzenlemelerin ayrı ayrı suçları düzenlediği konusunda doktrinde ağırlıklı görüş vardır. Bu ağırlıklı görüş Yargıtay tarafından da kabul görmektedir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki fail başkasına ait kredi kartını alır ve birden fazla kez kullanırsa kapsamında zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Bununla birlikte başkasına ait banka kartından çok kısa aralıklarla birden fazla defa para çekme eylemi gerçekleştirilmesini Yargıtay tek suç saymıştır.

Ceza

Birinci fıkra kapsamındaki fiiller bakımından hem adli para cezası hem de hapis cezası öngörülmüştür. Bu kapsamdaki fiillerin faili üç yıldan altı yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacaktır. İkinci, fıkra kapsamındaki fiillerin faili, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacaktır. Üçüncü fıkra kapsamında fiili gerçekleştiren kişi dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca söz konusu suçun işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de hükümlenacaktır.

BİLGİSAYARLARDA, BİLGİSAYAR PROGRAMLARINDA VE KÜTÜKLERİNDE ARAMA, KOPYALAMA VE EL KOYMA

KAVRAM

Tedbir sadece soruşturma sırasında başvurulabilen bir tedbirdir. Kanun koyucunun bu tedbirin uygulanmasına kovuşturma bakımından da cevaz verdiğiğine ilişkin bir düzenleme kanunda bulunmamaktadır.

TEDBİRİNE BAŞVURMANIN KOŞULLARI

Tedbire başvurulabilmesi bakımından kanunkoyucu iki koşul öngörmüştür. Buna göre tedbire başvurulabilmesi için ilk olarak somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı aranmıştır. Kuvvetli şüphe soruşturma konusu suçun muhtemelen şüpheli tarafından işlendiğini gösterir delillerin bulunması hâlinde söz konusu olabilir. Bu bağlamda ceza muhakemesinde şüphelinin derecesini elde olan deliller belirler. Elde basit delil varsa basit şüphe, yeterli delil varsa yeterli şüphe, kuvvetli delil varsa da kuvvetli şüphe söz konusudur. Söz konusu tedbire başvurulabilmesi bakımından CMK'da öngörülen en yüksek şüphe derecesinin varlığını aranmıştır.

Tedbire başvurulabilmesini için kuvvetli şüphenin yanında, ikinci olarak, başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması koşulu aranmıştır.

TEDBİRE KARAR VERMEYE YETKİLİ MERCİLER

Tedbire Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hakimi tarafından karar verilir. Kovuşturma sırasında tedbire başvurma imkânı bulunmadığı için mahkemenin bu yönde bir karar alma yetkisi bulunmamaktadır. Ayrıca soruşturma sırasında görevli yargılama makamı olan sulh ceza hakiminden başka bir adli merciin de herhangi bir koşula bağlı olarak bu tedbire karar vermesi söz konusu değildir. Temel hakları kısıtlayıcı nitelikte bir işlem olması sebebiyle, tedbirin uygulanma alanının kovuşturmayı da kapsar şekilde kıyasen genişletilmesi de mümkün değildir.

Tedbirin Uygulanma Usulü

Cumhuriyet savcısının istemi üzerine şüphelinin kullandığı bilgisayar ve bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerinde arama yapılmasına, bilgisayar kayıtlarından kopya çıkarılmasına, bu kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine hakim tarafından karar verilir. Ancak bazen şifreleme nedeniyle söz konusu işlemlerin gerçekleştirilmesi mümkün olmayabilir. Kanunkoyucu bu ihtimale binaen ilgili araç ve gereçler üzerinde el koyma işleminin yapılmasına cevaz vermiştir. "Bilgisayar, bilgisayar programları ve bilgisayar kütüklerine şifrenin çözülmemesinden dolayı girilememesi veya gizlenmiş bilgilere ulaşılabilmesi hâlinde çözümün yapılabilmesi ve gerekli kopyaların alınabilmesi için, bu araç ve gereçlere elkonulabilir. Şifrenin çözümünün yapılması ve gerekli kopyaların alınması hâlinde, elkonulan cihazlar gecikme olmaksızın iade edilir.

"Bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine el koyma işlemi sırasında, sistemdeki bütün verilerin yedeklenmesi yapılır. Alınan yedekten bir kopya çıkarılarak şüpheliye veya vekiline verilir ve bu husus tutanağa geçirilerek imza altına alınır.

"Bilgisayar ve bilgisayar kütüklerine el koymaksızın da, sistemdeki verilerin tamamının veya bir kısmının kopyası alınabilir. Kopyası alınan veriler kağıda yazdırılarak, bu husus tutanağa kaydedilir ve ilgililer tarafından imza altına alınır.

AÇIKLAMALI SORULAR



1. Aşağıdakilerden hangisi bilişim alanındaki gelişmelerin hukuk alanında yarattığı sorunlar arasında sayılamaz?
- A) Mülkiyet, fikri hak, haksız fiil, özel hayat gibi çok önemli hukuksal kavramların tanımları ve anlayış biçimleri değişmiştir.
- B) Ceza hukuku bakımından bilişim alanındaki suçlar en güncel ve en hızlı değişim gösteren konular arasında yer almaktadır.
- C) Önceden hiç öngörülmemeyen ve suç tipleri arasında düzenlenmeyen bir takım yeni fiiller ortaya çıkmıştır.
- D) Mevcut suç tipleriyle öngörülen fiillerin yeni yöntemlerle işlenmesi söz konusu olmuştur.
- E) UYAP uygulamalarıyla hukuki alandaki işlemlerin daha hızlı gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

AÇIKLAMA

UYAP davaların daha kısa sürede çözüme ulaştırılması gibi uygulamaları getirerek hukuk alanında kolaylıklar getirmiştir.

YANIT: E

2. Bir seri bilginin, sistemin belli bir yönde çalışmasını sağlamak için bir araya gelmiş şekline ne ad verilir?
- A) Veri
- B) Format
- C) Program
- D) İşletim sistemi
- E) Network

AÇIKLAMA

Program bir seri bilginin, sistemin belli bir yönde çalışmasını sağlamak için araya gelmiş şeklidir.

YANIT: C

3. Bilgilerin soyut halde belli bir formata dönüştürülmüş haline ne ad verilir?
- A) Program
- B) Veri
- C) İşletim sistemi
- D) Network
- E) İnteret

AÇIKLAMA

Bilgilerin soyut halde belli bir formata dönüştürülmüş haline veri adı verilir.

YANIT: B

4. Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye verilecek ceza ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
- A) 6 ay hapis cezası
- B) 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası
- C) 1 yılı kadar hapis veya adli para cezası
- D) Adli para cezası
- E) 1 yıldan 3 yıla kadar hapis veya adli para cezası

AÇIKLAMA

Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye 1 yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

YANIT: C

5. **Bilişim sistemine girme suçu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Bir bilişim sisteminin bütününe hukuka aykırı olarak girme fiildir.
- B) Maddi konusu bilişim sistemi veya ona ait parçalardan herhangi birisidir.
- C) Suçun faili tipik eylemleri gerçekleştiren kişidir.
- D) Girilen bilişim sistemini kullanan kimse suçun mağdurdur.
- E) Sisteme hukuka aykırı olarak girip orada kalmaya devam etmekle suç oluşur.

AÇIKLAMA

Bilişim sistemine girme suçu; bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak girmek ve orada kalmaya devam etmek fiilidir.

YANIT: A

7. **Aşağıdakilerden hangisinin varlığı halinde bilişim sistemine girme suçunun daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hali oluşur?**

- A) Fiil nedeniyle verilen yok olması veya değişmesi
- B) Fiilin organize suç kapsamında gerçekleşmesi
- C) Fiilin devlete karşı işlenmesi
- D) Fiilin ticari suç şeklinde işlenmesi
- E) Fiilin uluslararası verilerle gerçekleştirilmesi

AÇIKLAMA

Bilişim sistemine girme suçunun daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hali verilerin yok olması veya değişmesi halinde gerçekleşir. Ancak bu durum failin kastı kapsamında olmamalıdır.

YANIT: A

6. **Aşağıdakilerden hangisi bilişim sistemine girme suçunun işlenmesine neden olan bilişim sistemine bağlı olarak kullanılan ve onun bir parçası olarak nitelendirilen araçlardan birisi değildir?**

- A) USB bellek içerisindeki verilerle temas edilmesi
- B) CD'lerin hukuka aykırı olarak incelenmesi
- C) Disketlerin içerisindeki verilerin incelenmesi
- D) Uydu üzerinden yayın yapan şifreli bir kanalı şifresini çözmek suretiyle izlemek
- E) Sanal bellek içerisindeki verilere erişmek

AÇIKLAMA

Uydu üzerinden yayın yapan şifreli bir kanalı şifresini çözmek suretiyle izlemek, bir bilişim sistemine giriş söz konusu olmadığından, bilişim sistemine girme suçu oluşturmaz.

YANIT: D

8. **Aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır.**

- A) Teşebbüs, kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamamasıdır.
- B) İştirak, tek kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden fazla kimse tarafından bir işbirliği içerisinde işlenmesidir.
- C) Ceza suçun temel şeklinin gerçekleştirilmesi halinde faille uygulanacak yaptırımdır.
- D) İçtima zincirleme suç, fikri, içtima, bileşik suç şeklinde görülür.
- E) Suç sisteme girmeye çalışmak veya girdikten sonra orada kalmayı başaramamak halidir.

AÇIKLAMA

Sisteme girmeye çalışmak veya girdikten sonra orada kalmayı başaramamak hali teşebbüştür.

YANIT: E

9. Biri diğ erinin unsuru veya ağı rlaşt ırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suçlara ne ad verilir?

- A) Zincirleme suç
- B) Fikri iç tıma
- C) Bileşik suç
- D) Kesintisiz suç
- E) Alternatif suç

AÇIKLAMA

Biri diğ erinin unsuru veya ağı rlaşt ırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suçlara bileşik suç adı verilir.

YANIT: C

10. Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değ iştirme suçuna ilişkin aşağı dakilerden hangisi yanlı ş tır?

- A) Bir biliş im sisteminin iş leyiş ini engelleyen veya bozan kiş i, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- B) Bir biliş im sisteminin büt ününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.
- C) Bir biliş im sistemindeki verileri bozan, yok eden, değ iştiren veya eriş ilmez kılan kiş i altı aydan üç yıla kadar hapis cezası alır.
- D) Bir biliş im sistemine veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kiş i altı aydan üç yıla kadar hapis cezası alır.
- E) Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değ iştirme fiilleri bir kamu kurum veya kuruluş una ait biliş im sistemi üzerinde iş lenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında arttırılır.

AÇIKLAMA

Biliş im sisteminin büt ününe veya bir kısmına hukuka aykırı girme orada kalma suç u; sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değ iştirme suç undan farklıdır.

YANIT: B

11. İş leyiş i bozulan, engellenen ya da verileri değ iştirilen, yok edilen biliş im sistemi sahibine ne ad verilir?

- A) Fail
- B) Mağ dur
- C) Suç un konusu
- D) Fiil
- E) Kusurlu kiş i

AÇIKLAMA

İş leyiş i bozulan, engellenen ya da verileri değ iştirilen, yok edilen biliş im sisteminin sahibi suç un mağ duru olarak adlandırılır.

YANIT: B

12. UYAP ya da MERNİS'te bulunan verilerin yok edilmesi veya değ iştirilmesi suç unun yaptırımı aşağı dakilerden hangisiyle nitelendirilebilir?

- A) Cezayı arttıran bir nedendir.
- B) Cezayı azaltan bir nedendir.
- C) Cezada bir değ iş iklik yapılmaz.
- D) Ceza aynen uygulanır.
- E) Hakim'in takdirine bırakılır.

AÇIKLAMA

Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değ iştirme suç u; bir banka veya kredi kurumuna ya da kamu kurum veya kuruluş una ait biliş im sistemi üzerinde iş lenirse bu cezayı arttıran bir neden olarak kabul edilmiştir. Ç ünkü bu kurum ve kuruluş ların hizmetlerinin aksaması toplumdaki bireyler bakımından da olumsuz sonuç lar ortaya çıkaracaktır. UYAP ve MERNİS gibi kamu kurumlarının kullanımında olan sistemler üzerinde bu fiillerin uygulanması da ağı rlaşt ırıcı sebebin varlığ ı nedeniyleledir.

YANIT: A

13. Bilişim sistemine girip verileri bozmaya yönelik icra hareketine başladıktan sonra, verileri bozmayı başaramadan, yakalanan kimse için aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Suça iştirak
- B) Suça müteselsilen katılma
- C) Suça teşebbüs
- D) İçtima
- E) Suçu işleme

AÇIKLAMA

Bilişim sistemine girip verileri bozmaya yönelik icra hareketlerine başladıktan sonra verileri bozmayı başaramadan yakalanan kimse suça teşebbüste bulunmuştur.

YANIT: C

14. Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üreten, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi için öngörülen ceza aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Üç yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası
- B) Üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası
- C) Dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası
- D) Altı aydan üç yıla kadar hapis cezası
- E) Beşbin güne kadar adli para cezası

AÇIKLAMA

Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üreten, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

YANIT: B

15. Başkasına ait kredi kartını çalan daha sonra bunu menfaat sağlamak amacıyla kullanan kimsenin cezai sorumluluğu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Sadece hırsızlıktan sorumludur.
- B) Bilişim sistemine girme ve sistemi bozma suçundan sorumludur.
- C) Hırsızlık ile banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması suçlarından sorumludur.
- D) Sistemi engelleme, bozma verileri yok etme veya değiştirme suçundan sorumludur.
- E) Hem hırsızlık hem de bilişim sistemine girme suçundan sorumludur.

AÇIKLAMA

Başkasına ait kredi kartını çalan daha sonra bunu menfaat sağlamak amacıyla kullanan kimse hem hırsızlık hem de kredi kartını kötüye kullanmaktan dolayı ayrı ayrı cezai sorumluluğa sahip olacaktır.

YANIT: C

ARA DENEME SINAVI - 1



1. Aşağıdaki kanunlardan hangisinin amacı; kamu hizmeti niteliğine haiz, ancak işletmeciler tarafından karşılanmasında mali güçlük bulunan evrensel hizmetin sağlanması, yürütülmesi ve elektronik haberleşme sektörü ile bu Kanun kapsamında belirlenen diğer alanlarda evrensel hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir?
 - A) Elektronik hizmet kanunu
 - B) Yer sağlayıcı kanunu
 - C) Evrensel hizmet kanunu
 - D) Elektronik haberleşme kanunu
 - E) Elektronik imza kanunu
2. Alan adları sisteminin teknik yönetimi, protokol parametrelerinin belirlenmesi ve kök sunucu sistemi yönetimi işlevlerini koordine etmekle görevlendirilmiş kurum aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) IANA
 - B) RIR
 - C) LACNIC
 - D) LIR
 - E) ICANN
3. Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilere ne ad verilir?
 - A) Toplu hizmet sağlayıcı
 - B) Yer sağlayıcı
 - C) Servis sağlayıcı
 - D) Erişim sağlayıcı
 - E) İçerik sağlayıcı
4. İnternetin yönetim ve gelişme politikalarını belirleyen kurum aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) IANA
 - B) NASA
 - C) HTTP
 - D) ICANN
 - E) TCP/IP

5. İnternet Geliştirme Kurulu kararlarının icrası aşağıdaki kurumlardan hangisi tarafından yerine getirilmektedir?
 - A) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
 - B) Erişim Sağlayıcıları Birliği
 - C) Haberleşme Genel Müdürlüğü
 - D) Elektronik Haberleşme Kurumu
 - E) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
6. "Kişisel veri"nin tanımı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?
 - A) Belirli ya da belirlenebilir bir kişiye ilişkin her türlü bilgidir.
 - B) Kişinin kendi hazırlamış olduğu bilgi kümesidir.
 - C) Bilgisayarda işlenmiş veridir.
 - D) Kullanıcıya bağlı oluşturulmuş bilgi demetidir.
 - E) Devletin bireylere yönelik oluşturduğu bilgidir.
7. Aşağıdakilerden hangisi düşüncüyü açıklama özgürlüğü kapsamında değerlendirilemez?
 - A) Serbestçe düşünce ve bilgilere ulaşabilme
 - B) Bilgilerin geleceğini belirleme hakkı
 - C) Düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanmama
 - D) Tek başına ya da başkalarıyla düşüncelerini yayabilme
 - E) Çeşitli yollarla düşüncelerini başkalarına aktarma
8. Aşağıda verilen kurumlardan hangisinin ana işlevi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına danışmanlık yapmaktır?
 - A) Erişim Sağlayıcıları Birliği
 - B) Haberleşme Genel Müdürlüğü
 - C) Elektronik Haberleşme Kurumu
 - D) İnternet Geliştirme Kurulu
 - E) İçerik Sağlayıcıları Birliği

9. Aşağıdakilerden hangisi kişisel verilerin korunmasında kişisel verilerin niteliğine ilişkin ilkeler arasında sayılamaz?

- A) Kişisel verilerin işlenmesinde yasalara uygun hareket edilmelidir.
- B) Kişisel verilerin toplanmasında amaç açık olmalı ve meşru bir temele dayanmalıdır.
- C) İlgilinin veri işlemeye itiraz hakkı bulunmalıdır.
- D) Veriler gerekli olan süre kadar elde tutulmalıdır.
- E) Amacın gerektirdiğinden daha fazla veri toplanmamalıdır.

10. Aşağıdakilerden hangisi kişisel verilerin korunmasında ilgili kişinin katılımı ve denetimine yönelik ilkelerden birisi değildir?

- A) İlgilinin bilgilendirilmesi
- B) Doğru ve eğer gerekli ise verilerin güncel olarak tutulması
- C) İlgilinin kendisine ilişkin bilgilere erişim hakkı
- D) Veri işlemeye itiraz hakkı
- E) Otomatik kararların konusu olmama hakkı

11. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de kullanılan gelişkin veri tabanları arasında yer almaz?

- A) MERNİS
- B) MOBESE
- C) UYAP
- D) POLNET
- E) TCP/IP

12. AİHS’nin “özel ve aile yaşamına saygı hakkı” başlıklı 8. maddesine göre; bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi hangi durumda meşru sayılmaz?

- A) Zorlayıcı toplumsal bir ihtiyacın olmaması
- B) Ülkenin ekonomik refahının korunması
- C) Suç işlenmesinin önlenmesi
- D) Sağlığın veya ahlakın korunması
- E) Ulusal güvenliğin sağlanması

13. Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak aşağıdaki eylemlerden hangisi Türk Ceza Kanunu’nda bir suç olarak düzenlenmemiştir?

- A) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi
- B) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi
- C) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak gizlenmesi
- D) Kişisel verilerin kanunda belirtilen süre geçmiş olmasına rağmen sistem içerisinde yok edilmemesi
- E) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak yayılması

14. İşçinin kişisel verilerinin korunmasına yönelik aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) İşveren işe alım sürecinden iş akdinin sona ermesine kadar olan süreçte işçinin verilerini gerekçe göstererek işleyebilir.
- B) İşveren işçinin kişisel verilerini işin niteliği gereği dilediği gibi işleyebilir.
- C) İşveren işçinin kişisel bilgilerini hiçbir şekilde kullanamaz.
- D) İşveren işçiye ait kişisel verileri, hizmet sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde kullanabilir.
- E) İşveren işçinin iş yerinde bulunduğu sürelerde edindiği bilgileri kullanabilir.

15. Türkiye’de kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemelere ilişkin aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Medeni Kanunu’un 24. ve 25. maddesi kişilik haklarının alanı içerisinde koruma getirir.
- B) Elektronik Ticaret Kanunu’na göre hizmet sağlayıcılar elektronik ticaret işlemleri nedeniyle elde ettikleri kişisel verilerin güvenliğinden sorumludurlar.
- C) Türkiye, Avrupa Konseyi Kişisel Verilerin Korunması sözleşmesini imzalayan ancak onaylamayan Avrupa Konseyi üyesi tek devlettir.
- D) Kişisel verilerin korunmasına yönelik en önemli düzenleme anayasada yer alır.
- E) Kişisel verilerin korunması kanun tasarısı kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir.

16. Aşağıdakilerden hangisi bilişim alanında ki suçlar kapsamında yer almaz?
- A) Bilişim sistemi kurma
B) Bilişim sistemine girme
C) Sistemi bozma, verileri yok etme, değiştirme
D) Banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması
E) Bilgisayarlarda kopyalama
17. Aşağıdakilerden hangisi bilişim sistemine girme suçunun faili sayılabilir?
- A) Yalnız yirmi bir yaşını tamamlamış olanlar suçun faili olabilir.
B) Hak ehliyetine sahip olanlar suçun faili olabilir.
C) Herkes suçun faili olabilir.
D) Fiil ehliyetine sahip olmak suçun faili olmak için yeterlidir.
E) Hak ve fiil ehliyetlerinin her ikisine birden sahip olanlar suçun faili olabilirler.
18. Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi bakımından aşağıdakilerden hangisinde şahsi cezasızlık sebebi söz konusu olmaz?
- A) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birisi suçu işlemişse
B) Ayrı evlerde yaşayan kardeşlerden biri diğerinin kredi kartını rızası olmaksızın kullandığında
C) Evlat edinen kişi suç işlemişse
D) Kişi suçu büyükbabasına karşı işlemişse
E) Kişi suçu evlatlığına karşı işlemişse
19. Sulh ceza hakiminin bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve el koymaya tedbir kararı verebilmesi için somut delillere dayanan en az hangi şüphe derecesinin varlığı gerekir?
- A) Basit şüphe
B) Yeterli şüphe
C) Makul şüphe
D) Haklı şüphe
E) Kuvvetli şüphe
20. Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üreten, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi karşısında suçun mağduru aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Kredi kartını üreten satan
B) Kredi kartını satın alan
C) Hesap sahibi
D) Banka
E) Kartı kabul eden

YANITLAR

1. C	6. A	11. E	16. A
2. E	7. B	12. A	17. C
3. B	8. D	13. C	18. B
4. D	9. C	14. D	19. E
5. A	10. B	15. E	20. D

ARA DENEME SINAVI - 2



1. Aşağıdakilerden hangisi kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanma olanağı sağlar?
 - A) Toplu kullanım sağlayıcı
 - B) URL adresi
 - C) Trafik bilgisi
 - D) İçerik sağlayıcı
 - E) Bilgi sağlayıcı
2. Türkiye’de ilk internet bağlantısı aşağıdakilerden hangisi tarafından gerçekleştirilmiştir?
 - A) Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
 - B) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı
 - C) Bilkent Üniversitesi
 - D) Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 - E) Ulaştırma Bakanlığı
3. İnternet yoluyla erişilebilen dijital depolama birimine ne ad verilir?
 - A) TCP
 - B) IP
 - C) Erişim
 - D) Erişim sağlayıcı
 - E) Host
4. Aşağıdakilerden hangisi hem verilerin işlenmesini yani bilgi işlemi, hem de bilgi işleminin sonucunun aktarılmasını yani veri iletişimini ifade eden kavramdır?
 - A) Bilişim
 - B) World Wide Web
 - C) Netiket
 - D) Bilgisayar
 - E) ARPANET

5. Türkiye’de internetin yönetiminde yer alan yetkili kurumlara ilişkin aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - A) İnternet Geliştirme Kurulunun ana işlevi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına danışmanlık yapmaktır.
 - B) Ülkemizde elektronik haberleşme alanında regülasyon yapma yetkisi İnternet Geliştirme Kuruluna aittir.
 - C) İnternet Geliştirme Kurulu, Bakan tarafından seçilecek toplam 7 üyeden oluşur.
 - D) İnternet Geliştirme Kurulunun kararlarının icrası, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yerine getirilmektedir.
 - E) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu, Bakanlar Kurulu tarafından 5 yıllık süre için atanır.
6. Kişisel verilerin işlenmesi aşağıdakilerden hangisinde doğru tanımlanmıştır?
 - A) Kişisel verilerin kayıt altına alınması işlemdir.
 - B) Kişisel veriler üzerinde yapılan her türlü işlemdir.
 - C) Kişisel verilerin, yeterli önlemlerin alınması şartıyla işlenmesidir.
 - D) Kişisel verilerin, ilgili kişinin rızasıyla işlenmesidir.
 - E) Kişisel verilerin daha sonra kullanılmak üzere işlenmesidir.
7. Aşağıdakilerden hangisi verilerin kaliteli olması ilkesinin gerekliliklerinden birisi değildir?
 - A) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun işleme
 - B) Doğru ve eğer gerekli ise güncel olarak tutulma
 - C) Hesaplanabilir olma
 - D) Belirli, açık ve meşru amaçlar için toplanma
 - E) Amaca uygun, ilgili olma
8. Aşağıdakilerden hangisi kişisel veri değildir?
 - A) Kişinin siyasal görüşü
 - B) Bir kişinin sendika üyeliği
 - C) Bir sermaye şirketi ticaret ünvanı
 - D) Bir kişinin röntgen sonuçları
 - E) Kişinin etnik kökeni

9. Bir kişinin kendi kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirilmesi aşağıdaki haklardan hangisi ile olanaklı hale gelir?
- A) Mülkiyet hakkı
B) Yaşama hakkı
C) Haberleşme hakkı
D) Özel yaşamın gizliliği hakkı
E) Kişi dokunulmazlığı hakkı
10. Aşağıdakilerden hangisi hassas kişisel veri olarak kabul edilmez?
- A) Kişinin seçmiş olduğu din
B) Kişinin sağlık bilgisi
C) Kişinin siyasi görüşü
D) Kişinin sendika üyeliği
E) Kişinin adı
11. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de kişisel verilerin korunmasında düzenleme yapılan hukuk alanlarından birisi değildir?
- A) İcra İflas Kanunu
B) Anayasa
C) Türk Ceza Kanunu
D) Türk Medeni Kanunu
E) Türk Borçlar Kanunu
12. Türk hukuk sisteminde yasal düzeyde kişisel verilerin korunmasına yönelik en kapsamlı düzenleme hangi kanunda yer alır?
- A) Türk Medeni Kanunu
B) Türk Ceza Kanunu
C) Türk Borçlar Kanunu
D) Elektronik Haberleşme Kanunu
E) Elektronik Ticaret Kanunu
13. Kullanıcı bir internet sitesini ziyaret ettiğinde bağlantı kurduğu cihazın sabit diskinde kaydedilen tanımlama dosyasına ne ad verilir?
- A) Kurabiye
B) Virüs
C) Çerez
D) Bulut
E) Veri
14. 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun’un 6. maddesine göre aşağıdakiler hangisi yanlıştır?
- A) Ticari elektronik iletiler alıcılara önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilir.
B) Ticari elektronik iletiler için alıcılardan alınan onay yazılı olarak veya her türlü elektronik iletişim araçlarıyla alınabilir.
C) Alıcının iletişim bilgilerini vermesi halinde temin edilen mal ve hizmetlere ilişkin değişiklik için ayrıca onay alınmaz.
D) Esnaf ve tacirlere önceden onay alınmaksızın ticari elektrik veriler gönderilemez.
E) Kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla alıcının bilgilerini vermesi halinde mal ve hizmetlerin kullanımına yönelik ticari elektronik iletiler için ayrıca onay alınmaz.
15. Türk Ceza Kanunu’nda kişisel verilerin korunmasının ihlali durumunda aşağıdaki yaptırımlardan hangisi ön görülmüştür?
- A) Meslekten men etme
B) Kınama
C) Uyarma
D) Zorunlu toplum hizmeti
E) Hapis cezası

16. Aşağıdakilerden hangisi bilişim sistemine girme suçudur?

- A) İnternette gezinirken dikkatsiz davranıp kastı olmaksızın bilişim sistemine girme
- B) Cebir ve tehdit altındaki bir bilişim uzmanın internet vasıtasıyla girilmesi yasak bir sisteme girmesi
- C) Uydu üzerinden yayın yapan şifreli bir kanalın şifresini çözmek suretiyle izlemek
- D) Zarar verme veya menfaat sağlama gibi bir amacı olmaksızın, sadece bakmak için hukuka aykırı biçimde bilişim sistemine girme ve orada kalma
- E) Sistem sahibinin rızasını almak suretiyle veya hukukten geçerli bir sözleşmeye dayanarak sisteme girme

17. Aşağıdakilerden hangisi sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu kapsamında cezayı arttırma nedenidir?

- A) Suçun mağdurunun gerçek kişi olması
- B) Suçun bir kredi kurumuna karşı işlenmesi
- C) Suçun failinin bir tüzel kişi olması
- D) Suçun üçüncü kişilere yarar sağlıyor olması
- E) Suçun failinin on sekiz yaşını doldurmuş olması

18. Başkasına ait bir kredi kartını kullanırken yakalanan kimse için aşağıdaki durumlardan hangisinin varlığı sözkonusudur?

- A) Suça iştirak söz konusudur.
- B) Zincirleme suç işlenmiştir.
- C) Suça teşebbüs söz konusudur.
- D) Bileşik suç işlenmiştir.
- E) Fikri içtima vardır.

19. Bilgisayarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve el koyma için tedbire başvururken kuvvetli şüphenin yanında bulunması zorunlu diğer koşul aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması
- B) Bilgisayar programlarında ve kütüklerinde değişiklik yapılması tehlikesi.
- C) Bilgisayar programları ve kütüklerinin ticari bir işletmeye ait olması
- D) Bilgisayar programları ve kütüklerinin kamuya ait olması
- E) Bilgisayarda, programlarda ve kütüklerde genel kurallara göre arama yapılması zorunluluğu

20. Bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve el koymada tedbire ilişkin aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Tedbire sadece soruşturma aşamasında başvurulabilir.
- B) Terbire başvurma ancak somut delillere dayanan kuvvetli şüphe halinde sözkonusudur.
- C) Tedbire Cumhuriyet Savcısının istemi üzerine sulh ceza hakimi tarafından karar verilir.
- D) El koyma işlemi sırasında bütün verilerin yedeklenmesi yapılır.
- E) Bilgisayar kütükleri üzerinde şifre var ise şifre çözümünün yapılması ve gerekli kopyaların alınması halinde cihazlara süresiz el konulur.

YANITLAR

1. A	6. B	11. A	16. D
2. D	7. C	12. B	17. B
3. E	8. C	13. C	18. C
4. A	9. D	14. D	19. A
5. B	10. E	15. E	20. E

5651 SAYILI KANUN BAĞLAMINDA İNTERNET ORTAMINDA YAPILAN YAYINLARIN DÜZENLENMESİ VE BU YAYINLAR YOLUYLA İŞLENEN SUÇLARLA MÜCADELE EDİLMESİ

ÜNİTE 5

Öğretmen Diyor ki! Bu ünite; 5651 sayılı Kanun kapsamındaki temel kavramlar iyi öğrenilmeli; içerik, yer, erişim ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülüklerine dikkat edilmeli, içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesindeki tedbirler arasındaki farklılığa önem verilmelidir.

Önceki Sınavlarda Çıkan Soru Adedi	
Ara Sınav	Dönem Sonu
–	3 - 4

TEMEL KAVRAMLAR, BAŞKANLIĞIN GÖREVLERİ VE ERİŞİM SAĞLAYICILAR BİRLİĞİ

Kanun koyucumuz İnternet yayınları yoluyla işlenen suçlarla mücadele adına özel bir kanun düzenlemesi yapmıştır. 23.05.2007 tarihli ve 5651 sayılı bu kanunun ismi: İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanundur. Söz konusu kanunun amacı 1. maddede; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile İnternet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemek olarak belirlenmiştir.

5651 s. Kanun'un ikinci maddesinde kanunda geçen bazı kavramların tanımlanmasını yoluna gidilmiştir.

Bu bağlamda 5651 s. kanun uygulamasında;

- Bakanlık: Ulaştırma Bakanlığı,
- Başkanlık: Kurum bünyesinde bulunan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını,
- Başkan: Telekomünikasyon İletişim Başkanını,
- Bilgi: Verilerin anlam kazanmış biçimini,
- Erişim: Bir İnternet ortamına bağlanarak kullanım olanağı kazanılmasını,
- Erişim sağlayıcı: Kullanıcılarına İnternet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri,
 - İçerik sağlayıcı: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,
 - İnternet ortamı: Haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan İnternet üzerinde oluşturulan ortamı,
 - İnternet ortamında yapılan yayın: İnternet ortamında yer alan ve içeriğine belirsiz sayıda kişilerin ulaşabileceği verileri,
 - İzleme: İnternet ortamındaki verilere etki etmeksizin bilgi ve verilerin takip edilmesini,
 - Kurum: Telekomünikasyon Kurumunu,
 - Toplu kullanım sağlayıcı: Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre İnternet ortamı kullanım olanağı sağlayanları,
 - Trafik bilgisi: Tarafra ilişkin IP adresi, verilen hizmetin başlama ve bitiş zamanı, yararlanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve varsa abone kimlik bilgilerini,
 - Veri: Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri,
 - Yayın: İnternet ortamında yapılan yayını,
 - Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri,
 - Veri: Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri.
 - Yayın: İnternet ortamında yapılan yayını.
 - Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri.
 - Birlik: Erişim Sağlayıcıları Birliğini,

Kitap güncellemelerini ve değişikliklerini "www.muratyayinlari.com" internet sitemizin DUYURULAR bölümünden takip edebilirsiniz.

- o. Erişimin engellenmesi: Alan adından erişimin engellenmesi, IP adresinden erişimin engellenmesi, içeriğe (URL) erişimin engellenmesi ve benzeri yöntemler kullanılarak erişimin engellenmesini,
- ö. İçeriğin yayından çıkarılması: İçerik veya yer sağlayıcılar tarafından içeriğin sunuculardan veya barındırılan içerikten çıkarılmasını,
- p. URL adresi: İlgili içeriğin İnternet'te bulunduğu tam İnternet adresini,
- r. Uyarı Yöntemi: İnternet ortamında yapılan yayının içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından içeriğin yayından çıkarılması amacıyla öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınamaması hâlinde yer sağlayıcısına iletişim adresleri üzerinden gerçekleştirilecek bildirim yöntemini, ifade etmektedir.

BAŞKANLIĞIN GÖREVLERİ

Kanun'larla verilen diğer yetki ve görevleri saklı kalmak kaydıyla, Başkanlığın 5651 s. K. kapsamındaki görev ve yetkileri şunlardır:

- a. Bakanlık, kolluk kuvvetleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile içerik, yer ve erişim sağlayıcılar ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon oluşturarak İnternet ortamında yapılan ve bu Kanun kapsamına giren suçları oluşturan içeriğe sahip faaliyet ve yayınları önlemeye, İnternet'in güvenli kullanımını sağlamaya, bilişim şuurunu geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmak, bu amaçla, gerektiğinde, her türlü giderleri yönetmelikle belirlenecek esas ve usûller dahilinde Kurumca karşılanacak çalışma kurulları oluşturmak.
- b. İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek, bu Kanun kapsamına giren suçların işlendiğinin tespiti hâlinde, bu yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak bu Kanun'da öngörülen gerekli tedbirleri almak.
- c. İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerinin izlenmesinin hangi seviye, zaman ve şekilde yapılacağını belirlemek.
- ç. Kurum tarafından işletmecilerin yetkilendirilmeleri ile mülkî idare amirlerince ticarî amaçlı toplu kullanım sağlayıcılara verilecek izin belgelerinde filtreleme ve bloke etmede kullanılacak sistemlere ve yapılacak düzenlemelere yönelik esas ve usûlleri belirlemek.
- d. İnternet ortamındaki yayınların izlenmesi suretiyle Kanun'un 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların işlenmesini önlemek için izleme ve bilgi ihbar merkezi dahil, gerekli her türlü teknik altyapıyı kurmak veya kurdurmak, bu altyapıyı işletmek veya işletilmesini sağlamak.
- e. İnternet ortamında herkese açık çeşitli servislerde yapılacak filtreleme, perdeleme ve izleme esaslarına göre donanım üretilmesi veya yazılım yapılmasına ilişkin asgari kriterleri belirlemek.
- f. Bilişim ve internet alanındaki uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- g. Bu Kanun'un 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların, İnternet ortamında işlenmesi konu alan her türlü temsili görüntü, yazı veya sesleri içeren ürünlerin tanıtımı, ülkeye sokulması, bulundurulması, kiraya verilmesi veya satışının önlenmesini teminen yetkili ve görevli kolluk kuvvetleri ile soruşturma mercilerine, teknik imkânları dahilinde gereken her türlü yardımda bulunmak ve koordinasyonu sağlamak.

ERİŞİM SAĞLAYICILAR BİRLİĞİ

5651 s.K.'nın 6/A/1. maddesi şu şekildedir: Kanunun 8'inci maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasını sağlamak üzere Erişim Sağlayıcıları Birliği kurulmuştur.

Söz konusu birlik, özel hukuk tüzel kişiliğini haizdir ve birliğin merkezi Ankara'dır. Birlik 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında yetkilendirilen tüm İnternet servis sağlayıcıları ile İnternet erişim hizmeti veren diğer işletmecilerin katılımıyla oluşan ve koordinasyonu sağlayan bir kuruluştur. 5651 s. K.'nın 8. maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararları erişim sağlayıcılar tarafından yerine getirilir. Kararların uygulanması amacıyla gerekli her türlü donanım ve yazılım erişim sağlayıcıların kendileri tarafından sağlanır. Birlik, kendisine gönderilen mevzuata uygun olmadığını düşündüğü kararlara itiraz edebilir. Birliğin gelirleri, üyeleri tarafından ödenecek ücretlerden oluşur. Alınacak ücretler, Birliğin giderlerini karşılayacak miktarda belirlenir. Bir üyenin ödeyeceği ücret, üyelerin tamamının net satış tutarı toplamı içindeki o üyenin net satış oranında belirlenir. Üyelerin ödeme dönemleri, yeni katılan üyelerin ne zamandan itibaren ödemeye başlayacağı ve ödemelere ilişkin diğer hususlar Birlik Tüzüğünde belirlenir. Süresinde ödenmeyen ücretler Birlikçe kanuni faizi ile birlikte tahsil edilir. Bu birliğe üye olmayan İnternet servis sağlayıcıları faaliyette bulunamaz.

İÇERİK, YER VE ERİŞİM SAĞLAYICILAR BAKIMINDAN ÖNGÖRÜLEN BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

İnternet ortamındaki yayınlarda düzenlen sağlanmasından bakımından kanun koyucu içerik, yer ve erişim sağlayıcılarına bilgilendirme yükümlülüğü getirmiştir. Bu bağlamda söz konusu sağlayıcılar, yönetmelikle belirlenen esas ve usuller çerçevesinde tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait İnternet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak bulundurmaya yükümlüdür. Söz konusu yükümlülüğü yerine getirmeyen sağlayıcılar bakımından iki bin TL'den elli bin TL'ye kadar idari para cezası verilmesi öngörülmüştür. Söz konusu yaptırımı uygulamakla yetkili merci ise başkanlıktır.

İÇERİK SAĞLAYICININ KULLANIMA SUNDUĞU İÇERİKTEN SORUMLULUĞU VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Kanunkoyucu içerik sağlayıcının İnternet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumlu yayınının hükme bağlamıştır. İçerik sağlayıcı İnternet ortamına koyduğu içeriğin hukuki sorumluluğunu taşır. Ancak içeriğin aynı zamanda suç teşkil etmesi hâlinde, suçun kast veya taksirle işlenmesine göre, içerik sağlayıcının bu fiili gerçekleştirmekte kast ve taksirinin olup olmadığına bakılmalıdır.

Kanunkoyucu içerik sağlayıcının, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu olmayacağını da hüküm altına almıştır. Bununla birlikte, içerik sağlayıcının bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcıların söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı, bağlantıyı sunuş biçiminden açıkça belli ise bu durumda genel hükümlere göre bağlantı sağladığı içerikten de sorumlu olacaktır.

YER SAĞLAYICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Bununla birlikte 5651 s.K'nın 8. ve 9. maddelerine uygun olarak, yer sağladığı içeriğin hukuka aykırı olduğundan haberdar edilmesi üzerine, söz konusu içeriği yayından çıkarma yükümlülüğü vardır.

Ayrıca yer sağlayıcı, yer sağladığı hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini bir yıldan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla da yükümlü kılınmıştır. Nitekim ileride bir suç soruşturması nedeniyle söz konusu içeriklere kimlerin eriştiğinin tespiti CMK m. 135/6'ya göre iletişimin tespiti kapsamında istenebilecektir. Bununla birlikte yer sağlayıcı, Başkanlığın talep ettiği bilgileri, talep edilen şekilde Başkanlığa teslim etmekle ve Başkanlıkça bildirilen tedbirleri almakla yükümlüdür.

Yer sağlayıcılık bildiriminde bulunmayan veya 5651 s.K.'da öngörülen diğer yükümlülüklerini yerine getirmeyen yer sağlayıcı hakkında, Başkanlık tarafından on bin Türk lirasından yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilmesi de hükme bağlanmıştır.

ERİŞİM SAĞLAYICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Erişim sağlayıcı, kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir.

Erişim sağlayıcı;

- Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi hâlinde erişimi engellemekle,
- Sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla,
- Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmek ve trafik bilgilerine ilişkin kayıtları yönetmelikte belirtilen esas ve usullere uygun olarak Kuruma teslim etmekle,
- Erişimi engelleme kararı verilen yayınlarla ilgili olarak alternatif erişim yollarını engelleyici tedbirleri almakla,
- Başkanlığın talep ettiği bilgileri talep edilen şekilde Başkanlığa teslim etmekle ve Başkanlıkça bildirilen tedbirleri almakla yükümlüdür.

TOPLU KULLANIM SAĞLAYICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

İl merkezlerinde validen ilçelerde ise kaymakamdan izin alınmadan toplu kullanım faaliyetlerinin yürütülmesi hukuka aykırı olacaktır. İzne ilişkin bilgiler otuz gün içinde mahalli mülki amir tarafından Kuruma bildirilir. Bunların denetimi mahalli mülki amirler tarafından yapılır. İzin belgesinin verilmesine ve denetime ilişkin esas ve usuller, yönetmelikle düzenlenir. Ayrıca ticari amaçla olup olmadığına bakılmaksızın bütün İnternet toplu kullanım sağlayıcılar, konusu suç oluşturan içeriklere erişimin engellenmesi ve kullanıma ilişkin erişim kayıtlarının tutulması hususlarında yönetmelikle belirlenen tedbirleri almakla yükümlüdür. Ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, ailenin ve çocukların korunması, suçun önlenmesi ve suçluların tespiti kapsamında usul ve esasları yönetmelikte belirlenen tedbirleri almakla yükümlüdür.

Yükümlülükleri ihlal eden ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılarına, ihlalini ağırlığına göre yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde uyarma, bin Türk Lirasından on beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verme veya üç güne kadar ticari faaliyetlerini durdurma müeyyidelerinden birine karar vermeye mahalli mülki amir yetkilidir.

İÇERİĞİN ÇIKARTILMASI VE/VEYA ERİŞİMİN ENGELLENMESİ TEDBİRLERİNE İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

5651 s.K.'da dört farklı kapsamda erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkartılmasıyla ilgili tedbirler yer verilmiştir. İleri koruma tedbiri olarak öngörülen **erişimin engellenmesi koruma tedbiridir**. Bunun dışında **önleme amaçlı olarak içeriğin çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi tedbiri** farklı koşullara bağlı olarak düzenleme altına alınmıştır. Ayrıca **kişilik haklarının İnternet yayınları yoluyla ihlaline bağlı olarak ilgililerin başvurusu üzerine içeriğin çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi** hüküm altına alınmıştır. Son olarak aslında kişilik hakları kapsamında yer alan **özel hayatın gizliliğinin ihlaline yönelik İnternet yayınlarına erişimin engellenmesi** de ayrıca düzenlemeye tabi tutulmuştur.

ERİŞİMİN ENGELLENMESİ KORUMA TEDBİRİ

Şüpheli veya sanığı ya da bir delili elde etmek, duruşmanın yapılmasını yahut hükmün infazını teminat altına almak amacıyla başvuru, her birisi bir veya birden fazla temel hakka müdahale teşkil eden muhakeme işlemlerine koruma tedbirleri denilmektedir. Koruma tedbirlerinin ilk göze çarpan özelliği bunların temel haklara müdahale oluşturmalarıdır. Söz konusu tedbirin yukarıdaki tanımda belirttiğimiz amaçlardan bir veya bir kaçını gerçekleştirmeye yönelik olması gerekir. Örneğin arama hem şüpheli veya sanığı hem de bir delili elde etmek amacıyla gerçekleştirilebilen bir koruma tedbidir. Aynı zamanda arama ile bazı temel haklara da müdahale edilmektedir. Bu bağlamda kişi üzerinde arama yapıldığında Anayasanın 20. maddesinde hüküm altına alınan vücut dokunulmazlığı ve özel hayatın gizliliğine; konutta arama yapıldığında da Anayasanın 22. maddesinde güvence altına alınmış olan konut dokunulmazlığına müdahale edilmiş olur. Tutuklama tedbiri ile sanığın duruşmada hazır bulundurulması veya hükmün teminat altına alınması amaçlanmış olabilir. Nitekim sanığın kaçma tehlikesi varsa onun duruşmada hazır bulundurulması tutuklama vasıtasıyla güvence altına alınabilir.

Bu bağlamda belirtmek gerekir ki kanunkoyucu 5651 s.K.'da da İnternet yayınları yoluyla işlenen suçlarla mücadele adına erişimin engellenmesi koruma tedbirine yer vermiştir. Tedbir İnternet yoluyla işlendiği düşünülen bazı suçların devamlılığına engel olmaktadır. Örneğin bir İnternet yayınında intihara yönlendirme söz konusuysa bu yayına erişimin engellenmesi sayesinde, söz konusu suçun devamlılığına engel olunmuş olmaktadır.

TEDBİRİN UYGULANABİLMESİ İÇİN GEREKLİ OLAN ŞÜPHE DERESESİ

Kanunkoyucu erişimin engellenmesi tedbirine karar verilebilmesi bakımından yeterli şüphe derecesini gerekli görmüştür. Yeterli şüphe İnternet ortamında yapılan yayınların içeriğinin Kanun'da sayılan katalog suçların işlendiği hususunda olmalıdır. Söz konusu suçların işlenme ihtimali, işlenmemiş olma ihtimalinden fazlaysa, bu durumda söz konusu tedbire başvurulabilmesi bakımından gerekli olan yeterli şüphe derecesine ulaşılmış demektir.

ERİŞİMİN ENGELLENMESİ KARARI VERİLEBİLMESİ BAKIMINDAN KATALOG SUÇLAR

İnternet ortamındaki yayınların içeriğinin kanunda belirtilen suçları oluşturduğuna ilişkin bir muhakeme yürütülüyorsa erişimin engellenmesi kararı verilebilecektir. Erişimin engellenmesi, temel haklara müdahale teşkil eden bir tedbir olduğundan ve ilgili suçlar kanunda tek tek sayıldığından, bunların kıyas yoluyla genişletilebilmesi mümkün değildir.

İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir:

- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk ceza Kanununda yer alan;
 - İntihara yönlendirme (madde 84),
 - Çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra),
 - Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190)
 - Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194),
 - Müstehcenlik (madde 226),
 - Fuhuş (madde 227),
 - Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228) suçları,
- 25/7/1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar.

TEDBİRE KARAR VEREBİLECEK MERCİLER

Erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde hakim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından verilir. Dolayısıyla tedbire hem soruşturma hem de kovuşturma sırasında başvurulması mümkündür. Bununla birlikte soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da erişimin engellenmesine karar verilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını yirmidört saat içinde hakim onayına sunar ve hakim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır.

TEDBİRİN SÜRESİ VE TEDBİRE KARŞI KANUNYOLU

Erişimin engellenmesi kararının uygulanması bakımından Kanun'da belirli bir süre öngörülmemiştir. Hakim veya mahkeme tarafından verilen veya onaylanan tedbire karşı, Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) hükümlerine göre itiraz edilebilir.

TEDBİRİN UYGULANMASI

Hakim, mahkeme veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının birer örneği, gereği yapılmak üzere Başkanlığa gönderilir. Erişimin engellenmesi kararının gereği, derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren dört saat içinde yerine getirilir. Başkanlık tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının konusunu oluşturan yayını yapanların kimliklerinin belirlenmesi halinde, Başkanlık tarafından, Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Soruşturma sonucunda kovuşturmayaya yer olmadığı veya kovuşturma sonucunda beraat kararı verilmesi hâlinde, erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Soruşturma sonunda Cumhuriyet savcısı kovuşturmayaya yer olmadığı kararının bir örneğini, kovuşturma sonucunda ise mahkeme beraat kararının bir örneğini Başkanlığa gönderir.

Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen yer veya erişimin sağlayıcılarının sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. TCK m.52/2 gereğince, en az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak takdir edilir.

İÇERİĞİN YAYINDAN ÇIKARTILMASININ TEDBİRE ETKİSİ

Katalog suçlardan biri veya birkaçını oluşturan içeriğin yayından çıkarılması hâlinde; erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından kaldırılır. Nitekim artık erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasına gerek kalmamıştır.

ERİŞİMİN İDARİ BİR TEDBİR OLARAK ENGELLENMESİ

İçeriği katalog suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulunsun bile, içeriği çocuğun cinsel istismarı, müstehcenlik ve fuhuş suçları oluşturan yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı re'sen Başkanlık tarafından verilir. Bu karar, erişim sağlayıcısına bildirilerek gereğinin yerine getirilmesi istenir.

İdari tedbir olarak verilen erişimin engellenmesi kararının yerine getirilmemesi halinde, Başkanlık tarafından erişim sağlayıcısına, onbin Yeni Türk Lirasından yüzbin Yeni Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. İdari para cezasının verildiği andan itibaren yirmidört saat içinde kararın yerine getirilmemesi halinde ise Başkanlığın talebi üzerine Kurum tarafından yetkilendirmenin iptaline karar verilebilir.

Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde tanımlanan kurum ve kuruluşlar (örneğin Millî Piyango İdaresi gibi), kendi görev alanına giren suçların İnternet ortamında işlendiğini tespit etmeleri halinde, bu yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı alabilirler. Erişimin engellenmesi kararları uygulanmak üzere Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına gönderilir.

ÖNLEME AMAÇLI OLARAK İÇERİĞİN ÇIKARTILMASI VE/VEYA ERİŞİMİN ENGELLENMESİ TEDBİRİ

Önleme amaçlı uygulanan tedbir henüz suç işlenmeden önce uygulanabileceği gibi, suçun işlenmesinden sonra başkaca suçların işlenmesi ihtimali varsa onları engelleme amaçlı olarak da uygulanabilir. Örneğin suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt adına kişilerin bir İnternet sitesi üzerinden suç işlemeye yönelik haberleştiklerine dair makul sebepler varsa henüz ortada işlenmiş bir suç olmamasına rağmen İnternet sitesine erişimin engellenmesine ve/veya bazı içeriklerin çıkartılmasına karar verilebilecektir.

TEDBİRE BAŞVURULMASININ KOŞULLARI

Kanunkoyucu önleme amaçlı tedbire sadece belirli hallerde başvurulmasına imkân tanımıştır. Tedbir, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak verilebilecektir.

TEDBİRE KARAR VEREBİLECEK MERCİLER VE TEDBİRİN UYGULANMASI

Yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak **hakim** veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, **Başbakanlık** veya millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili bakanlıkların talebi üzerine **Başkanlık** tarafından tedbire karar verilebilecektir.

Belirtilen usulle tedbire ilişkin veriler karar, Başkanlık tarafından derhal erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren dört saat içinde yerine getirilir.

Başbakanlık veya ilgili Bakanlıkların talebi üzerine Başkanlık tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, Başkanlık tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hakiminin onayına sunulur. Hakim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

Erişimin engellenmesi kararları, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilir. Ancak, teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılamadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, İnternet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilir.

Bu tedbirin uygulanması neden olan suçta konu İnternet içeriklerini oluşturan ve yayınlar hakkında Başkanlık tarafından, Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur. Bu suçların faillerine ulaşmak için gerekli olan bilgiler içerik, yer ve erişim sağlayıcılar tarafından hakim kararı üzerine adli mercilere verilir. Bu bilgileri vermeyen içerik, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, üç bin günden on bine güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

İçeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen erişim sağlayıcılar ile ilgili içerik ve yer sağlayıcılara elli bin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilmesi hükmü bağlanmıştır.

KİŞİLİK HAKLARININ İHLALİNE BAĞLI OLARAK İÇERİĞİN YAYINDAN ÇIKARTILMASI VE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ

İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hakimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir.

Kişilerin talepleri, içerik ve/veya yer sağlayıcısı tarafından en geç yirmi dört saat içinde cevaplandırılır. Ayrıca İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talepleri doğrultusunda hakim kanunda belirtilen kapsamda erişimin engellenmesine karar verebilir. Hakim, bu bağlamda vereceği erişimin engellenmesi kararlarını esas alarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça İnternet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Ancak, hakim URL adresi belirtilerek içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilemez. Ancak, hakim URL adresi belirtilerek içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle ihlalin engellenmeyeceğini kanaat getirmesi halinde, gerekçesini de belirtmek kaydıyla, İnternet sitesindeki tüm yayına yönelik olarak erişimin engellenmesine de karar verebilir.

Hakimin bu kapsamda verdiği erişimin engellenmesi kararları doğrudan Birliğe gönderilir.

Karar Birlik tarafından erişim sağlayıcıya gönderilir. Birlik tarafından erişim sağlayıcıya gönderilen içeriğe erişimin engellenmesi kararının gereği ise derhal veya en geç dört saat içinde erişim sağlayıcı tarafından yerine getirilir.

Sulh ceza hakiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ NEDENİYLE İÇERİĞE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ

İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, Başkanlığa doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir.

Yapılan bu istekte; hakkın ihlaline neden olan yayının tam adresi (URL), hangi açılardan hakkın ihlal edildiğine ilişkin açıklama ve kimlik bilgilerini ispatlayacak bilgilere yer verilir. Bu bilgilerde eksiklik olması hâlinde talep işleme konulmaz. Başkanlık, kendisine gelen bu talebi uygulanmak üzere derhal, Birliğe bildirir erişim sağlayıcılar bu tedbir talebini derhal en geç dört saat içinde yerine getirir. Erişimin engellenmesi, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kısım, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla uygulanır.

Söz konusu talepte bulunanlar bakımından hakime başvurma zorunluluğu da öngörülmüştür. Aksi takdirde tedbir kendiliğinden kalkacaktır. Erişimin engellenmesini talep eden kişiler, talepte bulunduğu saatten itibaren yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin kararına sunar. Hakim, İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Başkanlığa gönderir; aksi halde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar. Hakim tarafından verilen bu karara karşı Başkanlık tarafından itiraz yoluna gidilebilir.

Özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde doğrudan Başkanın emri üzerine erişimin engellenmesinin Başkanlık tarafından yapılacağı da hükme bağlanmıştır. bu kapsamda Başkan tarafından verilen erişimin engellenmesi kararı, Başkanlık tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hakim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar.

AÇIKLAMALI SORULAR



1. Aşağıda 5651 sayılı Kanun gereğince tanımlanan kavramlardan hangisi yanlıştır?
- A) Bakanlık: Ulaştırma Bakanlığı
 B) Kurum: İnternet Daire Başkanlığı
 C) Başkanlık: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı
 D) Bilgi: Verilerin anlam kazanmış biçimi
 E) Yayın: İnternet ortamında yapılan yayın

AÇIKLAMA

5651 sayılı kanunda bahsedilen kurum; Telekomünikasyon kurumudur.

YANIT: B

2. Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek ya da tüzel kişilere ne ad verilir?
- A) Erişim sağlayıcılar
 B) İçerik sağlayıcılar
 C) Yer sağlayıcılar
 D) Toplu kullanım sağlayıcılar
 E) Bilgi teknolojisi sağlayıcılar

AÇIKLAMA

Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek ya da tüzel kişilere erişim sağlayıcılar adı verilir.

YANIT: A

3. Tarafra ilişkin IP adresi, verilen hizmetin başlama ve bitiş zamanı, yararlanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve varsa abone kimlik bilgilerini içeren her türlü bilgiye ne ad verilir?
- A) IP bilgileri
 B) İnternet ortamı
 C) Trafik bilgisi
 D) İnternet yayını
 E) Uyarı yöntemi

AÇIKLAMA

Tarafra ilişkin IP adresi, verilen hizmetin başlama ve bitiş zamanı, yararlanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve varsa abone kimlik bilgilerini içeren her türlü bilgiye trafik bilgisi adı verilir.

YANIT: C

4. İnternet ortamında yapılan ve 5156 sayılı kanun kapsamına giren suçları oluşturan içeriğe sahip faaliyetleri ve yayınları incelemeye ve gerekli tedbirleri almaya yetkili kurum aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Bakanlık
 B) Başkanlık
 C) Yer sağlayıcılar
 D) İçerik sağlayıcılar
 E) Erişim sağlayıcılar birliği

AÇIKLAMA

Başkanlık, internet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek, 5156 sayılı kanun kapsamına giren suçların tespiti halinde, bu yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak yine 5156 sayılı kanunda öngörülen tedbirleri almakla yetkilidir.

YANIT: B

5. Aşağıdakilerden hangisi Başkanlığın görevleri arasında yer almaz?
- A) İnternetin güvenli kullanımını sağlamaya, bilişim şuurunu geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmak.
 B) İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek suç işlendiğinin tespiti halinde, bu yayınlara erişimin engellenmesine yönelik tedbirler almak.
 C) İnternet ortamında herkese açık servislerde yapılacak filtreleme, perdeleme ve izleme esaslarına göre donanım üretilmesi veya yazılım yapılmasına ilişkin asgari kriterleri belirlemek.
 D) Bilişim ve internet alanındaki uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak
 E) 5156 sayılı kanunun 8. maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasını sağlamak.

AÇIKLAMA

5156 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasını sağlamak amacıyla, Erişim Sağlayıcılar Birliği kurulmuştur.

YANIT: E

6. Yer sağlayıcının yükümlülüğüne ilişkin aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlüdür.
- B) Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriğin hukuka aykırı olduğundan haberdar edilirse bu içeriği yayından çıkarma yükümlülüğü vardır.
- C) Yer sağlayıcı, yer sağladığı hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini bir yıldan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikle belirlenecek süre kadar saklamakla yükümlüdür.
- D) Yer sağlayıcı, yer sağladığı trafik bilgilerinin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla yükümlüdür.
- E) Yükümlülüklerini yerine getirmeyen yer sağlayıcı hakkında on bin Türk Lirasından yüz bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilmesi hükme bağlanmıştır.

AÇIKLAMA

Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir.

YANIT: A

7. Aşağıdakilerden hangisi toplu kullanım sağlayıcının yükümlülükleri arasında yer almaz?

- A) Toplu kullanım faaliyetlerinin yürütülmesi için il merkezlerinde validen ilçelerde kaymakamdan izin alınmalıdır.
- B) Toplu kullanım faaliyetlerinin denetimi kurum tarafından yapılır.
- C) Ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılar ailenin ve çocukların korunması suçun önlenmesi ve suçun tespiti kapsamında gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.
- D) Yükümlülüklerini ihlal eden ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılarına, ihlalin ağırlığına göre idari para cezası, uyarma veya üç güne kadar faaliyetlerini durdurma müeyyidelerinden birisi uygulanır.
- E) İnternet kafeler ticari amaçla toplu kullanım alanlarından birisidir.

AÇIKLAMA

Toplu kullanım faaliyetlerinin denetimi mahalli mülki amirler tarafından yapılır.

YANIT: B

8. Şüpheli veya sanığı ya da bir delili elde etmek, duruşmanın yapılmasını ya da hükmün infazını teminat altına almak amacıyla başvuru, her birisi bir veya birden fazla temel hak müdahale teşkil eden muhakeme işlemlerine ne ad verilir?

- A) Önleme tedbirleri B) İçerik tedbirleri
C) Erişim tedbirleri D) Koruma tedbirleri
E) Engelleme tedbirleri

AÇIKLAMA

Şüpheli ve sanığı korumak, delili elde etmek, duruşmanın yapılmasını sağlamak, hükmün infazını teminat altına almak amacıyla temel haklara müdahale işlemlerine koruma tedbirleri adı verilir.

YANIT: D

9. Aşağıdakilerden hangisi bir internet sayfasında yer alırsa 5651 sayılı kanun gereğince erişim engeli ile karşılaşır?

- A) İnternet üzerinden satış yapma
B) Sahtecilik
C) Haber yayınlama
D) Uyuşturucu madde kullanımını kolaylaştırma
E) Soykırım

AÇIKLAMA

Uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma 5651 sayılı kanun gereğince katalog suçlar arasında yer alır ve bu suçun tespiti halinde erişim engeli söz konusu olur.

YANIT: D

10. Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt adına kişilerin bir internet sitesi üzerinden suç işlemeye yönelik haberleştiklerine dair makul sebepler varsa aşağıdakilerden hangisi uygulanır?

- A) Koruma tedbirleri
B) Önleme amaçlı tedbir
C) Kişilik haklarının ihlaline bağlı içeriğin yayından çıkarılması
D) Özel hayatın gizliliğinin ihlali nedeniyle erişimin engellenmesi
E) Özel amaçlı tedbir

AÇIKLAMA

Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt adına kişilerin bir internet sitesi üzerinden suç işlemeye yönelik haberleştiklerine dair makul sebepler varsa henüz ortada işlenmiş bir suç olmamasına rağmen önleme amaçlı internet sitesine erişimin engellenmesine ve/veya bazı içeriklerin çıkartılmasına karar verilebilecektir.

YANIT: B

11. Erişimin engellenmesi koruma tedbirinin uygulanmasına yönelik aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Engelleme kararı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na gönderilir.
- B) Engelleme derhal ve en geç dört saat içinde yerine getirilir.
- C) Yayını yapanların kimlikleri belirlenebilirse, Başkanlık tarafından Ulaştırma Bakanlığına suç duyurusunda bulunulur.
- D) Koruma tedbiri gereği erişim engelini yerine getirmeyen yer ve erişim sağlayıcıları beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- E) Soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı veya kovuşturma sonucunda berat kararı verilmesi halinde erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

AÇIKLAMA

Yayıncıları yapanların kimlikleri belirlenebilirse Başkanlık tarafından Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunur.

YANIT: C

12. Erişim engellenmesine ilişkin aşağıda verilenlerden hangisi/hangileri doğrudur?

- I. Soruşturma evresinde, hakim karar verir.
 - II. Kovuşturma evresinde, mahkeme karar verir.
 - III. Soruşturma evresinde gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısı karar verir.
- A) I ve II
 - B) I ve III
 - C) II ve III
 - D) Yalnız III
 - E) I, II ve III

AÇIKLAMA

Erişimin engellenmesi kararı soruşturma evresinde hakim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından verilir. Soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısı tarafından da erişimin engellenmesine karar verilebilir.

YANIT: E

13. Yaşam hakkı, kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden birine veya bir kaçına bağlı olarak önleme amaçlı içeriğin çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi tedbirine karar verecek mercii aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Başkanlık
- B) İlgili bakanlıklar
- C) Cumhuriyet başsavcısı
- D) Hakim
- E) Mülki amir

AÇIKLAMA

Normal şartlarda önleme amaçlı olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi tedbirine karar verecek mercii hakimdir.

YANIT: D

14. Kişilik haklarının ihlaline bağlı olarak içeriğin yayından çıkartılması ve erişimin engellenmesini isteyen gerçek ve tüzel kişiler aşağıdakilerden hangisi ya da hangilerine başvurabilirler?

- I. İçerik sağlayıcıları
 - II. Yer sağlayıcıları
 - III. Sulh Ceza Hakimi
 - IV. Cumhuriyet Başsavcısı
- A) I ve II
 - B) III ve IV
 - C) I, II ve III
 - D) I, II ve IV
 - E) I, II, III ve IV

AÇIKLAMA

Kişilik haklarının ihlaline bağlı olarak içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesini isteyen gerçek ve tüzel kişiler içerik sağlayıcısına buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan Sulh Ceza hakimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir.

YANIT: C

15. İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler aşağıdakilerden hangisine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir?
- A) Ulaştırma Bakanlığı
B) Telekomünikasyon Kurumu
C) Bilgi Teknolojileri ve İletişimi Kurumu
D) İnternet Daire Başkanlığı
E) Telekomünikasyon İşletim Başkanlığı

AÇIKLAMA

İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir. **YANIT: E**

ÇÖZÜMLÜ DENEME SORULARI

1. İnternet ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun hangi tarihte düzenlenmiştir?
- A) 2001 B) 2002 C) 2004
D) 2007 E) 2011
2. Aşağıdakilerden hangisi hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan ve işleten gerçek veya tüzel kişilerdir?
- A) Erişim sağlayıcılar
B) İnternet kullanıcılar
C) İçerik sağlayıcılar
D) Yer sağlayıcılar
E) Toplu kullanım sağlayıcılar
3. Erişim Sağlayıcılar Birliği ile ilgili verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) Birlik özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir.
B) Birliğin merkezi İstanbul'dadır.
C) Birlik kendisine gönderilen mevzuata uygun olmadığını düşündüğü kararlara itiraz edebilir.
D) Birliğin gelirleri, üyeleri tarafından ödenecek ücretlerden oluşur.
E) İnternet servis sağlayıcıları ile internet erişim hizmeti veren diğer işletmecilerin katılımıyla oluşur.

MURAT YAYINLARI

4. Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu kuruma, içerik sağlayıcılarına, müşterilerine bildirmeyen erişim sağlayıcı için öngörülen yaptırım aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Hapis
B) Uyarma
C) Adli para cezası
D) İdari para cezası
E) Güvenli kötüye kullanma
5. Aşağıdakilerden hangisi 5651 sayılı kanun kapsamında erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkartılmasıyla ilgili tedbirlerden birisi değildir?
- A) Koruma tedbiri olarak
B) Önleme amaçlı
C) İnternet kullanımını azaltmak amaçlı
D) Kişilik haklarının internet yayınları yoluyla ihlaline yönelik
E) Özel hayatın gizliliğinin ihlaline yönelik

ÇÖZÜMLÜ DENEME SORULARI YANITLARI

1. D 5651 sayılı bu kanun 23.05.2007 tarihli'dir.
2. D Yer sağlayıcılar; hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan ve işleten gerçek veya tüzel kişilerdir.
3. B Birliğin merkezi Ankara'dır.
4. D Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına, müşterilerine bildirmeyen erişim sağlayıcısına Başkanlık tarafından on bin Türk Lirasından elli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verileceği hususu kanunda açıkça düzenleme altına alınmıştır.
5. C İnternet kullanımını azaltmak amacıyla yönelik erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkartılması tedbiri yoktur.

Öğretmen Diyor ki! Bu ünite de; elektronik ortamda sözleşme kavramının ne olduğu yasal çerçevesi, sözleşme süreci ve bu süreçte dikkat edilecek hususların ne olduğu önemlidir. Ayrıca elektronik ortamda reklam türleri, avantajları, reklamlara yönelik özel sorunlara dikkat edilmelidir. Elektronik ortamda haksız rekabet süreci iyi öğrenilmelidir.

Önceki Sınavlarda Çıkan Soru Adedi	
Ara Sınav	Dönem Sonu
–	3 - 4

ELEKTRONİK ORTAMDA SÖZLEŞMELER

En genel tanımı ile sözleşme, belirli bir hukuki sonuç doğurmaya yönelmiş olan iki veya daha fazla tarafın birbirine uygun karşılıklı irade beyanlarından oluşan hukuki bir işlemdir. Her gün belki de hiç konuşmadan gazete almamız sözleşme olduğu gibi bir ev kiralamamız ya da bir konser bileti satın almamız da bir sözleşmedir.

İnternette yemek veya çiçek sipariş etmek, seyahat ya da konser bileti almak sıklıkla yapılan bir hukuki işlemdir, yani sözleşmedir.

Neden elektronik ortamda sözleşme?

1. Zamandan tasarruf
2. Kolay karşılaştırma
3. Mal ve hizmetlere kolay ulaşım
4. Mesafelerin engel olmaktan çıkması
5. Diğer bir çok neden

E-Sözleşme: Taraf iradelerinin elektronik ortamda yani yüz yüze gelmeksizin karşılaştığı ve uyuşturduğu elektronik ortamda kurulmuş sözleşmelerdir.

Türkiye’de e-ticaret hacminin yıllara göre büyüme oranları:

- 2009-2010: %40,61
- 2010-2011: %46,32
- 2011-2012: %34,35
- 2012-2013: %37,44
- 2013-2014: %35

E-sözleşme süreci

Ürün ve Müşteri/Biz

- > Web sayfası
- > Online marketler

İradenin Oluşumu İrade Beyanı

- > Ürüne ilişkin kurum açıklamaları
- > Ürüne ilişkin kullanıcı yorumları/şikâyet siteleri/ derecelendirme sivil kuruluşları

Sözleşmenin Kurulması

- > Yasal düzenlemeler
- > Özel şikâyet siteleri
- > Uyuşmazlık çözüm merkezleri

ELEKTRONİK ORTAMDA YAPILAN SÖZLEŞMELERİN YASAL ÇERÇEVESİ

Sözleşmenin kurulması için gerekli irade açıklamaları, irade açıklamalarının sonuçları, irade açıklamalarından dönebilme imkânları, irade açıklamalarındaki sakatlıklar Borçlar Kanunu’nda düzenlenmiştir. Kanunlarda sözleşmelerin şekil şartına tabi tutulabilmesi mümkündür. Adi yazılı şekil şartı varsa elektronik ortamda kurulan sözleşmelerde şekil şartının tamamlanabilmesi için güvenli elektronik imza ya ihtiyaç duyulacaktır. Güvenli elektronik imzaya ilişkin düzenlemeler ise Elektronik İmza Kanunu’nda düzenlenmiştir.

Sözleşmenin taraflarından birinin tüketici olması durumunda, sözleşmenin kurulması ve sözleşmeden caymaya ilişkin özel düzenlemeler ise Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili Yönetmeliklerde yer almaktadır. Elektronik ortamda sözleşmeleri etkileyen bir diğer düzenleme ise Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'dur.

Elektronik Ortamda Yapılan Sözleşmelerin Yasal Çerçevesi

Sözleşme

- Borçlar Kanunu
- Elektronik İmza Kanunu
- Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
- Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Yönetmelikler

SÖZLEŞMELERİN KURULMASINDA İRADE AÇIKLAMALARI

İrade açıklamalarının elektronik ortamda yapılması mümkündür. Elektronik ortamda gerçekleşen irade açıklamaları kendi içinde ikiye ayrılarak incelenmiştir. Bunlardan ilkinde elektronik ortam sadece bir araçtır. Diğerinde ise iradenin oluşumunda bir insan iradesi olmaksızın bir bilgisayar yazılımı tarafından irade açıklaması yapılmaktadır.

Bir kimsenin sözleşme kurmaya yönelmiş olan irade açıklaması, chat, skype, facebook sohbeti veya elektronik posta ile yapılabilir. Ya da bir web sayfasında 'fare' yardımı ile bir sözleşmenin kabul edilmesi gibi. Bu tür irade beyanlarında elektronik ortam, sadece bir araçtır. Esasen bu türden yapılan irade açıklamalarının benzerleri, önceki teknolojiye telefon ya da telsiz aracılığı ile yapılan irade açıklamasından pek de farklı değildir.

İkinci tür elektronik irade açıklamasını diğer irade açıklamalarından ayıran husus, öncelikle irade açıklamasının yapılması ile onun karşı tarafa ulaşması sırasında aktif bir insani eylemin bulunmamasıdır. Bir web sayfasında sözleşmenin kurulması için adım adım yapılan işlemlerden sonra, örneğin bir uçak biletinin satın alınmasında, hava yolunu şirketinin sistemi, bir insan yardımı olmaksızın bileti oluşturmakta ve kredi kartımızdan da parayı tahsil etmektedir. Klasik anlamda elektronik irade açıklaması, sadece bir bilgisayar programı veya bir diğer iletişim aracı vasıtası ile yapılmış bir irade açıklamasından başka bir şey değildir.

Bir irade açıklaması bir insan tarafından yapılmalıdır ve hukuki bir etki ortaya çıkarmaya yönelik bir beyan olmalıdır. Elektronik irade beyanı, ister elektronik ortam kullanılarak yapılsın isterse bilgisayar üzerinde yazılmış bir program aracılığıyla karşı tarafa açıklansın, irade beyanları gerçekte bir insan iradesine dayanmaktadır.

İRADE AÇIKLAMALARININ TASNİFİ: ÖNERİ VE KABUL

İrade açıklamalarından sözleşmenin kurulması için esaslı unsurları içeren ve muvafakat edildiği takdirde sözleşmenin meydana gelmesini sağlayan nitelikteki irade açıklaması öneri olarak adlandırılır. Öneri bir kişiye yapılabileceği gibi birden fazla kişiye de yapılabilir.

Web sayfaları, İnternet'te önemli bir sunum imkânlarıdır. World Wide Web olarak tanınan "(www)"de e-posta, haber ve Ftp gibi İnternet ortamının parçasıdır. Bu web sayfasının teknik olarak hazır tutulması, (HTML) ve (HTTP) yoluyla tanımlanır. Bunlar, mal ve hizmetlerin yazı veya grafik form içinde sunulmasını mümkün kılmaktadır.

Bu tür web sayfaları zamanla mal ve hizmetlerin sunulduğu bir pazar hâline gelmiştir. Burada bu tür sayfaların bağlayıcı olmayan bir öneri mi yoksa herkese açık öneri mi (BK.m.8) olduğu sorusu karşımıza çıkmaktadır. Bir mahkeme kararında kataloglar, fiyat listeleri, özel kartlar ve benzerleri "herkese açık öneri" olarak nitelendirilmişlerdir. Bilgisayar ekranında görüntü olarak malların sunumlarında da aynı durum geçerli olmalıdır.

Hukuk camiasında metro istasyonlarında ya da okul kantinlerinde bulunan mal otomatında öneri ve kabul nasıl belirlenecektir? Burada büyük çoğunluğun fikrine göre, otomatın kurulması, otomatın çalışabilirliği ve içinde mal bulunması belirli şartlar altında otomatın kurucusu için belirli olmayan bir kişiye yöneltilen "ad incertas personas" öneri olarak kabul edilir.

Makinenin kurulması sadece herkese açık bir öneridir. Bu tür irade faaliyeti ile öneri gerçekleşmek, paranın atılması ile de kabul gerçekleşmektedir. İnternet üzerinden yapılan sözleşmelerde icap ve kabulün belirlenebilmesinde de aynı yol izlenebilir.

ELEKTRONİK ORTAMDA AÇIK VE ÖRTÜLÜ İRADE AÇIKLAMASI

Borçlar Kanunu, irade açıklamasının açık ya da örtülü olabileceğini söylemektedir. Ancak bilişim sistemlerinde bir irade açıklamasından bahsedebilmek için kural olarak açık bir irade açıklamasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Borçlar Kanunu, örtülü kabulü, belirli bir süre susmaya veya başka bir deyişle reddetmeme hâlinde kabul etmiş ve sözleşmenin kurulacağını hükme bağlamıştır. Oysa, bilişim ortamlarında istisnai durumlar haricinde örtülü kabule yer vermemek gerekir. Yani bir bilişim sisteminde sadece ekrandaki teklifin belli bir zaman içinde reddedilmemesi irade açıklaması olarak kabul edilemez.

HAZIR OLANLAR VE OLMAYANLAR ARASINDA İRADE AÇIKLAMALARI

Kanun koyucu, etkili bir irade beyanını, hazır olanlar ve hazır olmayanlar arasında yapılmasına göre farklı hükümlere tabi tutmuştur. BK telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla doğrudan iletişimi sırasında yapılan öneriyi, hazır olanlar arasında yapılmış bir öneri olarak saymaktadır. Bu hükümde dikkat edilmesi gereken husus, doğrudan iletişimidir. Yoksa bilgisayar marifetiyle yapılmakla birlikte e-posta yazışmaları hazır olanlar arasında bir irade açıklaması olarak kabul edilemez.

Bir görüşe göre burada hazır olanlar ve olmayanlar arasındaki irade beyanı ayrımı, yapılan irade beyanının canlandırılıp canlandırılmamasına bağlıdır. Bir irade beyanının canlanması, irade beyanının tespit edilmesini ifade eder. İnternet üzerinden gönderilen irade açıklamaları tespit edilmiyorsa yani sonradan herhangi bir usulle tekrar okunabilecek hâle veya yazılı forma getirilmiyorsa bu takdirde İnternet üzerinden hazır olanlar arasında irade açıklamaları söz konusudur. BK m. 4/2'nin ölçüsü son derece açıktır, eğer iletişim **doğrudan sağlanıyor** ise bu hâlde hazır olanlar arasında irade beyanı vardır.

MSN, IRC (Internet Relay Chat), Gmail ya da Facebook sohbet odalarında arada herhangi bir kaydedici sistem olmaksızın irade beyanları İnternet altyapısı ya da telefon hattı sayesinde ekranda zaman farkı olmadan görülebilmektedir. Bu hâlde hazır olanlar arasında bir irade açıklaması vardır. Buna karşılık gönderici, alıcının e-posta kutusuna bir haber bıraktığında bu telesekretere benzer bir durum arz eder. Burada alıcı, gönderenin irade beyanını e-posta kutusunu açtığında görececek ve öğrenecektir. Doğrudan bağlantının olduğu hâller hazır olanlar, diğer durumlar ise hazır olmayanlar arasındaki hukuki ilişkiye benzerlik göstermektedir.

Hazır olmayanlar arasında gönderilen irade açıklamalarının etki anının o beyanın alıcı tarafından öğrenildiği veya normal hayatın akışı içinde öğrenildiğinin kabul edildiği andır. E-postaya gönderilen irade açıklamasının öğrenildiği anın tespiti, gönderilen kimsenin (ticaret erbabı) olup olmasına göre bir ayırım yapılarak incelenmelidir. Bir iş adamı, üzerinden ticari bağlantılar yaptığı e-postasını sürekli ve düzenli olarak kontrol etmekte ve hatta kendisine yapılan yazışmaları beklemektedir. Oysa e-postasını tamamen şahsi amaç ile kullanan bir kimse e-posta kutusunu düzenli olarak kontrol etmeyebilir. Bir iş adamına e-posta yoluyla mesai saatleri dışında gönderilen irade açıklamaları, göndermeyi takip eden ilk mesai gününde ulaşılmış kabul edilmelidir.

E-posta yoluyla gönderilen haberin (mailin/postanın) kodlanmamış veya kodlansa bile bunu çözecek bir şifrenin alıcıda bulunması gerekir. Öneriyi yapanın postasını özen içinde göndermesi de gerekir. Örneğin e-posta sunucuları tarafından spam mail olarak kabul edilebilecek ve bu çerçevede filtrelenecek olan mailler, alıcıya ulaşamaz. Hazır olanlar arasında irade beyanı bu beyanın alıcı tarafından öğrenildiği andır. Fakat elektronik irade açıklamalarında tartışmalı olan husus, alıcının irade beyanını akustik veya optik olarak doğru öğrenip öğrenmediğidir. Burada hukuki problemlerden başka bir de teknik problemler de karşımıza çıkmaktadır. Online bağlantılarda dahi irade beyanını kendi bilgisayarına yazan kimse, bunu onaylayan tuşa (Enter veya Return tuşu) yanlış veya geç basması hâlinde irade beyanının karşı tarafa ulaşmasında zaman bakımından bir farklılık ortaya çıkabilecektir.

Kabulün makul bir süre içinde önerene ulaşması gerekir. Ancak kabul konusunda BK m. 5/3'de daha farklı bir düzenlemenin getirildiği söylenebilir. Zira öneriyi olumlu bir cevap verilmediği sürece kabul anlamına gelmez. Kabul beyanının ulaşması için bir zaman sınırlamasına ihtiyaç bulunur. İşte BK m. 5/3, kabul beyanının geç ulaşması hâlinde önerene bir imkân vermiş ve kabul beyanı ile bağlı olmak istemediği takdirde durumun kabul edene derhal bildirilmesi gerektiğini hükme bağlamıştır.

Elektronik ortamda yapılmış bir öneri ya da kabul geri alınabilir. Geri alma açıklaması, diğer tarafa öneri ya da kabulden önce veya aynı anda ulaşılmış ya da daha sonra ulaşmakla birlikte diğer tarafca öneriden ya da kabulden önce öğrenilmiş olursa geri alma gerçekleşmiş sayılır.

Öneri ya da kabul anlık iletişim araçlarında (chat, msn gibi) yapıldığında bile hemen geri alma beyanı yapılırsa ya da ilk elektronik posta okunmadan önce geri almaya ilişkin irade beyanı da ulaşırsa geri alma gerçekleşmiş sayılmalıdır.

İRADE AÇIKLAMASINDA BOZUKLUKLAR VE İPTAL EDİLEBİLİRLİK

Bilgisayar kullanıcısının irade açıklamasında tıpkı bir daktilo kullanımında olduğu gibi bir hata söz konusu olabilir, bu takdirde bir beyan hatasının olduğuna hükmedilir. Bilgisayar kullanıcısı beyanını iptal edebilir.

Beyanda ortaya çıkan birtakım hatalar da gönderilme aşamasında olabilir. Şayet bir online hizmet sunucusunda yanlışlık ve hata söz konusu ise bu takdirde irade beyanı iptal edilebilir. Şayet gönderme hatası bilgisayar kullanıcısının kendi kullandığı araçlardan kaynaklanıyorsa irade beyanı iptal edilemez.

İradenin oluşumunda da birtakım hataların ortaya çıkabileceğine dikkat çekmek gerekir. Özellikle İnternet ortamında eski bir fiyat listesine itibar ederek bir sözleşme ilişkisine giren kimsenin irade beyanında hatadan bahsedilemez. Çünkü aslında irade beyanında hata mevcut değildir ancak iradenin oluşumunda bir saik hatasından bahsedilebilir.

SÖZLEŞMELERİN KURULMASINDA ŞEKİL

Şekil Serbestisi

İrade açıklamaları ve sözleşmelerin kurulması kural olarak şekil serbestisi ilkesine tabidir. Yani sözleşmenin tarafları sözleşme yaparken diledikleri şekli seçmekte serbest oldukları gibi kural olarak sözleşmenin kurulması da kanunen herhangi bir şekle tabi tutulmamıştır. Şekle bağlı sözleşmeler kanunda sayılmıştır. Bunlara örnek olarak evlenme akdi, gayrimenkul devir sözleşmeleri örnek olarak verilebilir.

AB Direktifleri'nde ise kural, yine şekil serbestisidir. Ancak bununla birlikte resmî bir makamın katılması gereken sözleşmeler (taşınmaz satımları) istisna tutulmuştur. Ayrıca aile ve miras hukuku ile ilgili sözleşmeler de şekil serbestisi ilkesine tabi değildir ve İnternet üzerinden yapılmaları mümkün değildir.

Atipik sözleşmelere Web-Hosting sözleşmeleri örnek olarak verilebilir. Webhost sunucusu bu sözleşme ile müşterisine her kullanıcının bir adres altında ulaşabileceği web sayfasını sunma imkânı sağlamaktadır. Webhost sunucusunun müşterisi, kendisinin hazırladığı veya derlediği bilgileri sunan özel bir şahıs da olabilir, kendi ürünlerini İnternet ortamında pazarlamak isteyen bir işletmeci de olabilir. Webhost sunucusunun ortağı ise kural olarak bir içerik, konu sunucusudur ve içerik sunucu (content-provider) olarak adlandırılır.

İstisna: Şekil Şartı

Türk hukukunda kural, sözleşmelerin akdinde şekil serbestisi olsa da bazı sözleşmeler için kanun koyucu özel şekil şartları öngörmüştür. Bu şekil şartları, kendi içinde merasimli şekil şartı (evlilik gibi), resmi şekil şartı (tapu ve noterde yapılan sözleşmeler gibi) ve yazılı şekil şartı şeklinde üç ana başlıkta toplanabilir.

BK m. 12/2'ye göre eğer kanunda bir sözleşme için şekil şartı öngörülmüş ise bu şekil kural olarak sözleşmenin geçerlilik şartıdır. Bu şekle uyulmaksızın akdedilen sözleşmeler hüküm doğurmaz. Bu nedenle bazı sözleşmelerin elektronik ortamda yapılması mümkün olmaz. Evlilik sözleşmesi, gayrimenkul alım satım sözleşmeleri gibi sözleşmelerin mutlaka kanunda öngörülen şekil şartına tabi olarak akdi gereklidir.

Kanunun adi yazılı şekli aradığı hâllerde ise esasen yine elektronik ortamda sözleşme akdedilemez, akdedilirse de hüküm doğurmaz. Yazılı şekil şartının en önemli unsuru, iradesini yazılı olarak açıklayan kimsenin irade açıklamasının altına ıslak imzasını koymasıdır.

Yazılı şekil şartından bahsederken üzerinde durulması gereken bir diğer unsur, metnin kendisidir. Metin sürekli, kalıcı ve dayanıklı bir madde üzerine yazılmış olmalıdır.

Elektronik İmza Kanunu'nun kabulü ile birlikte, BK m. 14/1'de yer alan imza şartı da yerine getirilebildiği için artık yazılı şekil şartına tabi sözleşmelerin de elektronik ortamda yapılabilmesi mümkün hâle gelmiştir.

Güvenli elektronik imza ile imzalanan belgenin yazılı şekil şartını yerine getirebildiği şekil, adi yazılı şekildir. Buna karşın resmî yazılı şeklin öngörüldüğü sözleşmeler ve tabii olarak irade beyanları ile merasimli şekil şartına tabi sözleşmeler, elektronik imza yolu ile de olsa yapılamazlar. Yine bono, poliçe ya da çekin de elektronik imza ile şekil şartının tamamlanması mümkün olmaz.

Belge - Senet Kavramları

HMK m. 199: Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanun'a göre belgedir.

İsviçre ve Alman hukukunda senet kavramının karşılığında kullanılan belge ("Urkunde") kavramı, geniş bir anlama sahiptir. Bu hukuk sistemlerinde bu kavramla içerisinde bir fikir veya bilginin mevcut olduğu yazılı bir cisim ifade edilir.

HMK m. 200'e göre bir hakkın değeri, ikibinbeşyüz Türk lirasını geçtiği takdirde senetsiz ispat artık mümkün değildir.

Mevcut Hukuk Sisteminde Elektronik Dokümanların İspat Gücü

Elektronik dokümanlar, maddi bir cisim taşımamaktadır. Ayrıca elektronik dokümanlarda yazılı forum altında bulunması gerekli olan imza da bulunmamaktadır. Bu eksiklikler sebebiyle elektronik dokümanlar -kural olarak- usul hukukunda senet niteliği taşımazlar.

HMK m. 195. elektronik ortamdaki verilerin belge sayılacağını hükme bağlamıştır. Yine burada belirtmek gerekir ki bazı hâllerde kanun koyucu, bazı işlemlerin -güvenli elektronik imza olmaksızın- elektronik olarak imzalanmasına imkân vermiştir. Konişmento, taşıma senedi ve sigorta poliçesi bunlara örnek olarak verilebilir.

Belge sayılmasının önemi ise şuradadır. Senetle ispatı zorunlu bir husus bile olsa elektronik ortamda bir belge varsa bu hâlde bu durumlarda tanık dinlenebilir. Böylece elektronik ortamdaki belge, senetle ispata yarayacak hâllerde bile işe yarayacak ve delil başlangıcı teşkil edecektir.

Elektronik dokümanların taraflar arasında yapılacak bir anlaşma ile ispat değerinin artırılması düşünülebilir. Fakat bu delil sözleşmesi hâkim için bağlayıcı değildir. Hâkim elektronik dokümanların delil niteliğini reddedebilir.

Elektronik Dokümanların İspat Değerine Sahip Olma Gerekisini

Elektronik dokümanlar, klasik senetlerden orijinali, kopyası (sureti) veya onaylı onaysız suretlerinin olmaması ile de ayrılır. Senetlerde bulunan imzaların karşılaştırılması da senetlerin güvenliği artıran bir yoldur. Elektronik dokümanlarda imzanın tatbiki imkânı bulunmamaktadır.

Elektronik dokümanlarda, özellikle ticari amaçlı web sayfalarında güvenlik sistemleri bulunmakta ve işlemler özel şifrelerle gerçekleştirilmektedir. Burada kullanılan şifre bir yönü ile klasik senetlerde imzanın yerini tutmaktadır.

Güvenli Elektronik İmza ve İspat Gücü

Elektronik belgenin senet mahiyetini kazanabilmesi için güvenli elektronik imza ile imzalanması gerekir. Elektronik imza, 'başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi' ifade etmektedir.

EİK'de güvenli elektronik imza da bir tanıma kavuşturulmuştur. Buna göre bir elektronik imzanın güvenli elektronik imza sayılabilmesi için münhasıran imza sahibine bağlı olması, sadece imza sahibinin tasarrufunda bulunan güvenli elektronik imza oluşturma amacı ile oluşturulması, nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin tespitini sağlaması ve imzalanmış elektronik veride sonradan herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığının tespitinin sağlanması şarttır.

Elektronik ortamda ise veri altına imza koymak mümkün değildir. Eğer bu verinin altında güvenli elektronik imza varsa bu takdirde bu veriler de bir bütün olarak senettir ve senetle ispat edilebilen her husus güvenli elektronik imza ile imzalanmışsa bu elektronik veri ile de ispat edilebilir. HMK m. 205/2'de de bu husus, usulüne göre güvenli elektronik imza ile oluşturulan verilerin senet hükmünde olduğu hükme bağlanmıştır.

BK m.14/2'de güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinlerin de yazılı şekil yerine geçtiğini hükme bağlamıştır. Yine sözleşme altında bağlayıcılık kazanabilmesi için gerekli imzaların da güvenli elektronik imza ile atılabileceği BK m. 15'te teyit edilmiş ve böyle bir imzanın elle atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğuracağı kuralı getirilmiştir.

ELEKTRONİK ORTAMDA KURULAN SÖZLEŞMELERDE AKDİN ZAYIF TARAFININ KORUNMASI

Tüketicinin Korunması İhtiyacı

İnternet üzerinden sınır ötesi sürümlerin fayda ve zararları da bulunmaktadır. Zaman ve masraflardan tasarrufun yanında sözleşmenin yapılması ve icrası aşamasında İnternete has birtakım riskler de vardır. Bunlardan ilki, vadedilen mal ya da hizmetin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesidir. Uzakta olan satıcı ile doğrudan temasın olmaması nedeniyle, alınan imza iadesi ya da değiştirilmesi talepleri de bir başka problemli alandır. Başka bir ülkeden mal ya da hizmet alan tüketicinin maruz kalacağı bir diğer güçlük de ortaya çıkacak uyuşmazlıklarda kendi ülke hukukunun uygulanmamasıdır.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre "tüketici", "ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi" ifade etmek için kullanılmıştır. Ancak tüketiciyi, bir mal veya hizmeti özel amaçlarla satın alarak nihai olarak kullanan veya tüketen gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmek daha tanımlayıcıdır.

TÜRKİYE DÜZENLEMELERİ

Konunun tüketicilerin korunmasında özel bir önem taşıması ve özel bir düzenleme gereği dolayısıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 6502 sayılı yeni Tüketicinin Korunması Yasası'nı kabul etmiştir.

Elektronik ortamda akdedilecek sözleşmelere ilişkin olarak Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un tercih ettiği kavram 'mesafeli sözleşmedir.'

TKHK m.28/1: Mesafeli sözleşme, satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dâhil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmelerdir.

Mesafeli sözleşmelerde Avrupa Birliğinde olduğu gibi, ayrıntıları yönetmeliklerle belirlenecek konularda teklifin kabulünden önce tüketici bilgilendirilmek zorundadır. Aynı zamanda siparişinin onaylanması hâlinde de ödeme yükümlülüğünün bulunduğu konusunda uyarılmalıdır. Bu durum, mesafeli sözleşmelerde sıklıkla karşımıza çıkan bilgilendirme yükümlülüğüdür ve tüketicinin bilgilendirildiğinin ispatı da satıcı ya da sağlayıcıya aittir.

TKHK m.3: Sağlayıcı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hizmet hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi, ... ifade eder.

Satıcı ya da sağlayıcı, siparişten sonra taahhüt edilen süre içinde edimini yerine getirmelidir. Mal ya da hizmetin sağlanması için de mesafeli satışlarda azami bir süre öngörülmüştür. Bu süre 30 günü geçemez. Eğer bu süre aşılar ise bu hâlde tüketici sözleşmeyi fesh hakkına sahiptir.

Mesafeli satışlarda tüketici, satın aldığı mal ya da hizmeti kontrol etme imkânına sahip değildir. Bu nedenle görmediği ya da sadece görselerini gördüğü bir mal ya da hizmeti şartsız bir şekilde almaktan vazgeçebilir, yani cayabilir. Kanun, tüketiciye hiçbir gerekçe göstermeksizin 14 günlük bir cayma hakkı tanımıştır (m. 48/4). Ayrıca tüketici cayma hakkının varlığı konusunda bilgilendirilmelidir. Eğer bu bilgilendirme yapılmamışsa bu hâlde bu 14 günlük süre ile de bağlı değildir. Ancak tüketiciye verilen bu cayma hakkı sonsuza kadar da devam etmez, her hâlükârda cayma hakkının bittiği ilk 14 günlük süreden bir yıl sonra sona erer.

Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nde tüketiciye tanınan cayma hakkı sınırlanmıştır. Bu sınırlamalar, fiyatı finansal piyasalardaki dalgalanmalara bağlı olarak değişen satıcı ve sağlayıcının kontrolünde olmayan mal ve hizmetlere, tüketici istek ve ihtiyaçlarına ilişkin olarak hazırlanan ürünlere, çabuk bozulabilecek, ambalajı açıldığında hijyen bakımından tehlikeli olabilecek ürünlere, teslimden sonra başka ürünlerle karışabilen ürünlere, dijital ürünlere, gazete dergi gibi süreli yayınların teslimine, elektronik ortamda teslim edilen ürünlere ve cayma hakkı süresi sona ermeden tüketicinin talebi ile ifa edilmeye başlanmış ürünlere ilişkin sözleşmelerde aksi kararlaştırılmadığı sürece cayma hakkı kullanılamaz.

Esas itibarıyla tüketici karşısında satıcı sorumlu tutulmakta iken satıma aracılık edenler varsa bunlar da satıcı veya sağlayıcı ile yaptıkları sözleşmeye aykırı fiillerinden dolayı sorumludur.

Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği de elektronik ortamdaki sözleşmelere ilişkin düzenlemeler getirmiştir. Yönetmelik hükümlerine göre, tüketici, sözleşmenin kurulmasından önce, sözleşmenin konusu, mal ya da hizmetin temel nitelikleri, satıcı ya da sağlayıcının adı, unvanı, irtibat bilgileri, temsilcileri, şikâyetin iletileceği iletişim bilgileri, mal ya da hizmetin vergiler de dâhil toplam fiyatı ya da son fiyat hesaplanmıyor ise buna ilişkin ek ödeme çıkabileceği uyarı, ilave maliyetler, şikâyetlerin çözüm yöntemleri, cayma hakkının varlığında bunun kullanım usulü, cayma hakkının kullanılmadığı durumlarda kaybedileceği, tüketici tarafından ödenmesi gereken depozito ve teminatlar, dijital içeriklerin korunmasına yönelik teknik koruma önlemleri, dijital içeriğin hangi donanımla çalışması gerekeceğine ilişkin bilgi, uyumsuzluklarda Tüketici Mahkemesi ve Tüketici Hakem Heyetlerine başvurulabileceği konusunda bilgilendirilmelidir. Sözleşme öncesi tüketicinin bilgilendirildiğinin ispatı, satıcı ya da sağlayıcıya aittir.

Elektronik Ticaret Kanunu'nda Sözleşmelere İlişkin Düzenlemeler

Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (ETK), doğrudan tüketicileri korumayı amaçlayan bir Kanun değildir. İlk amaç, elektronik ticarete olan güvenin sağlanmasıdır.

Hizmet sağlayıcı, elektronik iletişim araçlarıyla bir sözleşmenin yapılmasından önce; alıcıların kolayca ulaşabileceği şekilde ve güven olarak tanıtıcı bilgilerini, sözleşmenin kurulabilmesi için izlenecek teknik adımlara ilişkin bilgileri, sözleşme metnin sözleşmenin kurulmasından sonra, hizmet sağlayıcı tarafından saklanıp saklanmayacağı ile bu sözleşmeye alıcının daha sonra erişiminin mümkün olup olmayacağı ve bu erişimin ne kadar süreyle sağlanacağına ilişkin bilgileri, veri girişindeki hataların açık ve anlaşılır bir şekilde belirlenmesine ve düzeltilmesine ilişkin teknik araçlara ilişkin bilgileri ve uygulanan

gizlilik kuralları ve varsa alternatif uyumsuzluk çözüm mekanizmalarına ilişkin bilgileri sunar. Yine hizmet sağlayıcı, varsa mensubu olduğu meslek odası ile meslekle ilgili davranış kurallarını ve bunlara elektronik olarak ne şekilde ulaşılabileceğini belirtir.

Hizmet sağlayıcı, alıcıya, siparişin onaylanması aşamasında ve ödeme bilgilerinin girilmesinden önce ödeyeceği toplam bedeli ve sözleşme şartlarını görebilme imkânı sağlamalı, siparişi teyit etmeli, sipariş verilmeden önce veri hatalarını belirleyebilme ve düzeltilebilme imkânları verilmelidir.

Ticari iletişim söz konusu ise bu iletişimin kimin adına yapıldığı da başta belirtilmelidir. Ayrıca indirim, hediye ya da promosyon amaçlı yarışma ya da oyun varsa bunlara ilişkin açıklamalar da yer almalı ve bu açıklamalar anlaşılabilir olmalıdır. Bunlara uymamanın yaptırımını ise idaridir ve idari para cezaları getirilmiştir.

ELEKTRONİK ORTAMDA REKLAMLAR

İNTERNET REKLAMLARININ AVANTAJLARI

Reklam, bir ürün ya da görüşün iletişim araçları ile kişisel olmayan bir biçimde kitlelere aktarılmasıdır. Bir başka tanımla ile duyuruculuk ve ikna etme özellikleri ile malın veya hizmetin içeriğini ve özelliklerini, üretim biçimini, kullanıldığı yer ve fiyatı konularında bilgi vererek insan davranışlarını belli bir yönde etkilemek amacıyla kullanılan kitle iletişim teknikleridir.

Pazarlama, mal, hizmet ya da ürün ve fikirlerin üreticilerden tüketicilere ulaştırılması ve tüketici ihtiyaç ve isteklerinin karşılanmasına yönelik faaliyetler ile gelecekte olabilecek ihtiyaçlarını tahmin etmek ve yaratmak üzere araştırma, geliştirme, fiyatlandırma ve tutundurma faaliyetlerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır.

İnternet mecrasında yapılan reklamlar, diğer mecralarda yapılan reklamlardan birçok bakımdan ayrılır. Bir kere başka hiçbir mecrada olmayan iki taraflılık, İnternet mecrasında vardır. Maliyetler diğer mecralara göre son derece ucuzdur ve reklamın etkisi bu mecrada daha kolay ölçülebilmektedir. Reklamın muhatapları, İnternet mecrasında aktiftir. Genellikle, reklamı bulan muhataplardır. Ya bir arama motorundan ya da bir reklam banner'ini tıklayarak reklama ulaşırlar. Yahu da ilgilendiği konuların takibi sebebiyle bu muhataplara ilgilendiği mal ya da ürünlerin reklamları gelmektedir.

Banner, reklam ve tanıtım amaçlı hazırlanan, web siteleri ile gazetelerde başlık ya da alt kısmında yer alabilecek ölçülerde ya da afiş olarak, tasarlanmış kurumsal iletişim öğesidir. Genelde logo ile bütünleşik olarak kullanılır. Siteyi görsel açıdan zenginleştirdiği gibi ziyaretçileri de olumlu yönde yönlendirmek için kullanılır. Hareketli bannerlar genelde .gif veya .swf (flash) uzantılarına sahip olurlar. Bannerların kullanımını, düzenlemek için dünya genelinde bazı standartlar belirlenmiştir.

ELEKTRONİK ORTAMDAKİ REKLAMLARA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELER

Elektronik Ortamdaki Reklamın Hukuki Çevresi

Elektronik ortamda reklamlara ilişkin özel bir düzenleme bulunmaz. Bu nedenle elektronik ortamda yapılan reklamların hukuki çerçevesi ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde belirlenir.

Elektronik ortamdaki reklamların hukuki çerçevesi

Elektronik Ortamda Reklamlar

- > Reklam yapılacak mesleklerle ilgili mevzuat
- > Elektronik Ticaret Kanunu
- > Tüketicinin Korunması Mevzuatı
- > İlgili Ürünlerle İlgili Reklam Düzenlemeleri
- > Haksız Rekabete İlişkin Düzenlemeler (TTK-BK)

Kural: Reklam Serbestisi

Elektronik ortamda reklam yapmak için özel bir izne ihtiyaç bulunmaz.

Elektronik Ortamda Yapılacak Reklamlara İlişkin Genel İlkeler

Bu ilkeler, Türk Ticaret Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda bulunan haksız rekabet kurallarından ve tüketicilere ilişkin mevzuat esas alınarak belirlenmiştir:

- a. Reklamların aldatıcı, yanıltıcı ve haksız rekabete yol açar nitelikte olmaması,
- b. Karşılaştırmalı reklam yapılıyor ise karşılaştırılan ürünlerin aynı nitelikte olması ve müşteriye yarar karşılaştırmaların yapılması, karşılaştırılan hususların ölçülebilir olması,

- c. Reklamı yapılan mal ve hizmetlerin toplam bedeli hakkında yanıltıcı bilgilerin verilmemesi,
- d. Sayısal verilere dayanan reklam unsurlarının bilimsel test ve raporlara dayanması,
- e. Rakiplerin kötülenmemesi, karalanmaması,
- f. Rakiplerin itibarından haksız yararlanmaya yol açılmaması,
- g. Örtülü reklamlarla bilinçaltı reklamların yapılmaması,
- h. Çocuklara yönelik reklamlarda onların zihni durumlarını sömürecek, onları gerçek dışı beklentilere ya da şiddete itecek reklamlara yer verilmemesi,
- i. Kişisel hesaplarına istenmeyen reklam içeriklerinin gönderilmemesi,
- j. Kişisel verileri esas alan reklamlarda ilgisizden izin alınması,
- k. Bir başkasına ait fikri ya da sınai hakkın kullanımına riayet etmek,
- l. Ayrımcı, aşağılayıcı ya da saldırgan ifadelere reklamlarda yer verilmemesi,

REKLAM YASAKLARI

Bazı meslekler için reklam yasakları vardır. Normal mesleki hayatlarında reklam yasağına tabi olan meslek grupları, avukatlar, doktorlar, eczacılar ve mali müşavirlerdir. Bu meslek grupları kendi mevzuatları gereğince reklam yapamazlar.

Elektronik ortamda bazı ürünlerin reklamlarının yapılması da o ürünlere ilişkin yasal düzenlemeler gereği yasaktır. Bunlardan biri ilaçtır. Reçeteli ilaçlar için genel bir reklam yasağı getirilmiştir.

Türk hukukunda reçetesiz satılan ilaçların radyo ve televizyon yoluyla reklamının yapılmasına imkân verilmiştir.

Alkol ve alkollü içeceklerin reklamı yapılamaz. Alkollü içeceklerle tütün ve tütün mamullerinin elektronik ortamda reklamının yapılması da yasaklanmıştır.

İNTERNETTE REKLAMLARA İLİŞKİN ÖZEL SORUNLAR

İzinsiz Elektronik Postalar

E-posta ile yapılan reklamlar, daha avantajlıdır. Masrafsızdır, bir başka avantajı ise müşteri kitlesine hızlı ulaşmasıdır, belirli bir zamanda yapılmasına da gerek yoktur, muhtemel müşteri kitlesinin seçimini yapmak daha kolaydır. Bu reklamlar daha ucuza mal edilebilmektedir.

Doğrudan müşteriye yapılan bir reklam türüdür. Posta kutusu dolan ve bu sebeple kendisine gönderilen diğer e-postaları alamayan İnternet kullanıcıları bu durumdan yakınmaktadır. Yine bu tür reklamların zaman zaman israfı olduğu, İnternet kullanma kapasitelerini boşa harcadığı gerekçeleriyle eleştirilmektedir. Kişinin rızası dışında onunla iletişime geçilmektedir. Bu tür reklamların hiçbir kurala bağlı olmaması nedeniyle de kişilere ait veriler kişilerden izinsiz toplanmakta ve satılmaktadır.

Hiçbir temas olmaksızın tartışma forumlarından, dağıtılan listelerden, piyasadaki izinsiz veri tabanlarından ve web sayfalarından elde edilen elektronik adreslere alıcının talebi olmaksızın ara sıra büyük hacimlerde gönderilen ve ticari amaç taşıyan e-postalar, izinsiz e-postadır.

İzinsiz e-posta ya da geniş anlamı ile ticari iletiler konusunda dünyada iki sistem bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ilk ticari iletinin izinsiz de olsa gönderilmesi ancak ticari iletiyi alan kimsenin bir daha ileti almayacağını bildiren sistemden çıkabilmesi ikincisi ise ilk ticari iletinin dahi önceden izin almak suretiyle gönderilebilmesidir.

Esnaf ve tacirlere gönderilecek ilk ticari ileti için izin alınmasına gerek yoktur. Buna karşın esnaf ya da tacirler, sonraki iletileri almak istemeyebilirler. Buna karşın diğer kimselere önceden onay alınmaksızın ticari ileti gönderilemez. Bu hususa aykırılık halinde Kanun'un 11. maddesine göre idari para cezası yaptırımları uygulanır.

İzinsiz ticari iletilere ilişkin şikâyetlerin yapılabilmesi için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı özel bir sistemi devreye sokulmuştur.

Arama Motorlarında Kelime Tabanlı Reklamlar (Adwords Reklamlar)

Dünyanın tanınmış arama motoru Google, "Sponsor Edilmiş Bağlantılar" şeklinde hazırlanmış "AdWords" adını verdiği ve reklam verenlerin reklamlarını, aramada kullanılan kavramlarla bağlantılı olarak kullanıcıları gösteren bir sistem kullanmaktadır. Adwords, İngilizce "advertising words"un kısaltılmışıdır ve işletmelerin, anahtar kelimelere bağlı olarak İnternet arama motorlarında yaptıkları reklamları ifade eder. Keyword advertising, İnternet arama motorlarının temel gelir kaynağını oluşturmaktadır. Pazarın lideri konumundaki Google kendi reklam programını "Google Adwords" olarak adlandırmaktadır.

Google Adwords reklamlarında, bir anahtar sözcük için en yüksek ücreti ödeyen kimse reklam sıralamasında yukarılarda, hatta ilk sırada yer almaktadır.

Adwords reklamların nasıl işlediği dikkate alındığında, bilhassa rakip şirketin markasının çekiciliğinden faydalandığı, teknolojinin yardımı ile reklamı yapılan markanın öne çıkarıldığı görülmektedir. Bu hâlde aslında adwords reklam, mahiyet itibarıyla “metatag yönlendirici kod” olarak kullanımın farklı bir uygulamasıdır.

Marka sahibine işaretin markasal kullanımını yasaklama hakkı verildiği gibi ilave olarak bazı kullanımları da yasaklayabilme imkânı getirilmiştir. “İşareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bir bağlantısı olmaması koşuluyla, işaretin aynı veya benzerinin İnternet ortamında ticari etki yaratacak biçimde, alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük veya benzeri biçimlerde kullanılması” yasaktır.

Adwords reklamlarda bir kişi isminin kullanılabilmesi de mümkündür. Herhangi bir kimseden izin alınmaksızın kişinin adının kullanılamayacağı MK m. 26 ile açıkça hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre “Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddi zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevi tazminat ödenmesini isteyebilir.”

Kişi isminin şahsiyetini rencide edecek linklerde ve web sayfalarında adwords kelime olarak seçilmesi hâlinde MK m. 26’ya göre adının kullanımının engellenmesinden başka maddi ve manevi tazminat davalarının açılabilmesi de mümkündür.

ELEKTRONİK ORTAMDA HAKSIZ REKABET

Haksız rekabet, ekonomik rekabetin her türlü kötüye kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Haksız rekabet yasalarının iki temel fonksiyonu bulunmaktadır. Bir taraftan piyasaya katılanların alıcılar etrafındaki mücadeleleri düzenlenirken diğer taraftan serbest rekabetin işlevi korunmaktadır.

Rekabetin korunması için kullanılan iki enstrüman bulunmaktadır. Bunlardan ilki, “rekabetin (anti-tröst) korunması” yasaları, ikincisi ise haksız rekabet yasalarıdır.

İnternet ortamında meydana gelen faaliyetlerin hukuka uygunluğunda ilk amaç elde bulunan teknolojinin kötüye kullanımının önlenmesidir.

Haksız rekabete ilişkin düzenlemeler Türk hukukunda iki kanun’da düzenlenmiştir. Bunlardan ilki Türk Ticaret Kanunu diğeri ise Borçlar Kanunu’dur.

İNTERNETTE HAKSIZ REKABET ÖRNEKLERİ

Alan Adı Kullanımı Yolu İle

Haksız rekabet hükümlerinin uygulanması, özellikle tescil edilmemiş ancak fiili olarak kullanılan ticari isimlerin hak sahibinden başkası tarafından kullanılmasında söz konusu olur. Bir başka haksız rekabet hâli ise cins ve meslek isimlerinin veya tanınmış diğer isimlerin alan adı olarak kullanılması hâlidir.

Alan adı kullanımı yolu ile haksız rekabetten bahsedebilmek için; a. Bir fiil ile ekonomik serbest rekabet hakkı kötüye kullanılmış olmalıdır. b. Bu kötüye kullanma, iyi niyet kurallarına aykırı bir kötü kullanma niteliği taşımaktadır, c. Haksız rekabet teşkil eden fiil dolayısıyla bir başkasının ekonomik yararları zarar görmüş veya zarar görme tehdidinde maruz kalmış olmalıdır.

Alan adı olarak kullanılan isimlerin işyeri hakkında yanlış ve yanıltıcı olması durumu da haksız rekabet hâlini teşkil edebilir.

Yine bir diğer tanınmış şirketi veya ürünü karalayıcı alan isminin alınması hâlinde haksız rekabet hâli söz konusu olmaktadır.

Ticari hayatta kullanılan meslek isimleri ve cins isimlerinin alan adı olarak alınması hâlinde ortaya birtakım problemler çıkmaktadır.

www.avukat.com.tr ya da www.muhassebe.com.tr gibi alan adlarının alınması haksız rekabet sayılmalıdır.

Genel isimler veya meslek isimleri bir kamu hizmeti yapan kurumun kullanacağı isimler de olabilir. Bu hâlde genel olarak bu tür alan isimlerinin mahkeme tarafından silinmesine karar verilmektedir. Bir Alman mahkeme kararında “bahnhof.de” (istasyon.de) alan adı üzerinde Alman Demiryollarının öncelikli bir hakkı bulunduğu, bir diğer kararda ise “amtsgericht.de” (sulh mahkemesi.de) alan ismi altında İnternet kullanıcılarının ve halkın mahkemeye ait kararları görmeyi bekledikleri için bu ismin alan adının olarak kullanımının haksız rekabet sayılacağı kabul edilmiştir.

Alan adı kullanımı yolu ile bir diğer haksız rekabet haline örnek de alan adı stoklamalarıdır (Domain-Gabbing). Alan adı stoklaması, birkaç şekilde söz konusu olabilmektedir. Bir şirket kendi isminin veya markasının belirli bir parçasını, parçalarını veya kısaltmasını alan adı olarak kaydettirmektedir. Bu alan adı, bir diğer firmanın alan ismi ile aynı veya benzer olabilmektedir. İkinci olarak ilgili şirkete satmak, kiralamak veya başka bir bedel almak için uygun kısaltmaları alan adı olarak adına kaydettirme şeklidir. Burada alan adlarının alınıp satıldığı bir borsa türü de ortaya çıkmaktadır. Üçüncü olarak bir şirket, rakiplerinin İnternet ortamında faaliyetini engellemek için kendi adına birçok alan adı almaktadır. Dördüncü olarak ise tanınmış marka veya isimlerin, özel ve gayri ticari amaçlar için alan adı olarak seçilmesi hâlidir.

Alan isminin stoklandığı nasıl ispat edilecektir? ICANN'ın iyi niyete aykırı bir şekilde tescil edilen bir alan isminin varlığını tesbitte koymuş olduğu kriterlerden faydalanılabilir:

Alan isimlerini alan kimse, bu isimler üzerinde hak sahibi olan kimseye veya onun rakibine satmak, kiralamak veya bir bedel karşılığı devretmek ve bu alan ismini gerçek maliyeti üzerinde bir fiyatla satmak isterse veya,

Belirli alan isimleri, bu isimler üzerinde gerçek hak sahibinin bu isimleri alan ismi olarak kullanmasını engellemek için alınır veya,

Alan isimleri, rakip firmaların işlerini bozmak için kayıt yapılır veya,

Tanınmış isimlerini alan ismi olarak seçerek ve bu isimler üzerinde hak sahibi olduğu izlenimini yaratarak kendi web sayfasına İnternet kullanıcılarını çekerek ticari kazanç hedeflerse, bu iyi niyetin kötüye kullanıldığını gösterir.

Yanlış ve Yanıltıcı Beyanlar

Kullanıcıları yanıltan, işletme ve işletmenin ticari hacmi hakkında yanlış intibalar bırakan beyan ve eylemler haksız rekabet olarak değerlendirilmelidir.

Almanya'da web sayfasında satış işlemlerini gerçekleştiren bir bilgisayar işletmesinin kendisinin 120 şubesi olduğunu, yapılan taleplerin bu şubelerden karşılandığını belirten ilanı haksız rekabet sayılmıştır.

Bir başka örnek de bir web sayfasına konulan ve ziyaretçi giriş sayısını tespit eden sayaçların (counter) maniple edilmesidir. Ücrete tabi servislerde kullanıcıya geçerli olan fiyatlar belirtilmelidir. Benzeri bir fiyat aldatmacası ise "dialer" programlarında söz konusudur.

Bir mahkeme kararında ise "parasız İnternet", "Nette parasız/özgür" gibi reklamlar haksız rekabet olarak nitelendirilmiştir. Mahkemeye göre bu tür ilan ve reklamlardan müşterilerin anladığı telefon bağlantı ücretinin de olmamasıdır. Oysa gerçek durum, İnternet kullanıcısının beklediğinden farklıdır.

Başlık Tekniği (Meta-Tag)

Browserlerin hazırlanan sayfaya yöneltilmesi için arama mekanizmalarının meta-tagging denilen bir yöntemle maniple edilmesi gerekmektedir. Bu yönetime verilen güzel bir örnek şudur: Bir işyeri sahibi "Biz Canon ürünlerini satıyoruz. Siemens ürünleri de iyi olmasına karşın bunları satmıyoruz", şeklinde bir ibareyi web sayfasında kullanmıştır. Arama motorlarına "Siemens" kelimesi verildiğinde otomatik olarak söz konusu işyeri sahibinin web sayfası da sonuç listesi içinde yer almaktadır.

Kural olarak haksız rekabete ilişkin olarak TTK m.56'da yer alan tespit men ve ref davaları esasen ancak haksız rekabet eylemini gerçekleştirenlere karşı açılabilir. Bazı hâllerde haksız rekabet fiilini işlememiş olmakla birlikte haksız rekabet eyleminin ortaya çıkmasına katkıda bulunan kimselere de bazı şartlar altında bu davaların açılabilmesi mümkündür.

İnternet ortamında yapılan faaliyete göre birden fazla sıfat/aktör vardır.

İçerik sağlayıcı (content provider): Bilişim ortamında içeriği hazırlayan kimsedir. Haksız rekabet eylemini yapan, örneğin rakibi karalayan yazıyı kaleme alan kişidir.

Misafir eden sağlayıcı (content provider): Bilişim ortamında başkasının hazırladığı içeriği tutan kimsedir.

Aracı hizmet sağlayıcı: Başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişilerdir.

İnternet servis sağlayıcı (internet provider): Bilişim sisteminin altyapısını hazırlayan kişi ya da kurumdur.

AÇIKLAMALI SORULAR



1. Belirli bir hukuki sonuç doğurmaya yönelmiş olan iki veya daha fazla tarafın birbirine uygun karşılıklı irade beyanlarından oluşan hukuki işleme ne ad verilir?

- A) Teklif
B) İcap
C) Sözleşme
D) Öneri
E) Kabul

AÇIKLAMA

Belirli bir hukuki sonuç doğurmaya yönelmiş olan iki veya daha fazla tarafın birbirine uygun karşılıklı irade beyanlarından oluşan hukuki işleme sözleşme adı verilir.

YANIT: C

2. Aşağıdakilerden hangisi elektronik ortamda sözleşme yapmanın sağladığı faydalar arasında sayılamaz?

- A) Zamandan tasarruf
B) Kolay karşılaştırma
C) Mal ve hizmetlere kolay ulaşım
D) Fiziki malları satın alma sırasında kontrol edilebilme
E) Mesafelerin engel olmaktan çıkması

AÇIKLAMA

Elektronik ortamda sözleşme yaparken fiziki kontrol mümkün değildir.

YANIT: D

3. Sözleşmenin kurulması için gerekli irade açıklamaları, irade açıklamalarının sonuçları, dönebilme imkanları, sakatlıklar hangi kanunda düzenlenmiştir?

- A) Medeni Kanun
B) Borçlar Kanunu
C) Ticaret Kanunu
D) Anayasa
E) İcra İflas Kanunu

AÇIKLAMA

Sözleşmenin kurulması için gerekli irade açıklamaları, sonuçları, dönebilme imkanları ve sakatlıklar Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir.

YANIT: B

4. Aşağıdakilerden hangisi elektronik ortamda yapılmış bir irade açıklaması olarak nitelendirilemez?

- A) Skype
B) Facebook sohbeti
C) Chat
D) E-posta
E) Telsiz

AÇIKLAMA

Telsiz daha önceki teknolojilerde kullanılmış irade açıklama aracıdır.

YANIT: E

5. Bir uçak biletinin satın alınmasında, hava yolu şirketinin sistemi, bir insanın yardımı olmaksızın bileti oluşturmakta ve kredi kartımızdan parayı tahsil etmektedir. Bu durumda hava yolu şirketinin açıklamaları aşağıdakilerden hangisiyle ifade edilir?

- A) Teklif
B) Davet
C) Kabul
D) İrade açıklaması
E) Öneri

AÇIKLAMA

Havayolu şirketinin elektronik irade açıklaması, sadece bir bilgisayar programı vasıtası ile yapılmış bir irade açıklamasından başka bir şey değildir.

YANIT: D

6. Aşağıdakilerden hangisi herkese açık öneri olarak kabul edilemez?

- A) Web sayfalarında sunulan mal ve hizmetler
- B) Kataloglar
- C) Fiyat listeleri
- D) Özel kartlar
- E) Okul kantinlerinde kurulmuş mal otomatları

AÇIKLAMA

Bazı web sayfalarında sadece mal ve hizmetler sunulmakta fakat bunların sipariş edilmesi fonksiyonu bu sayfalarda bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu bir öneriye davettir. Herkese açık öneri olarak değerlendirilemez.

YANIT: A

7. Borçlar Kanunu'na göre doğrudan iletişim sağladığı durumlarda ortaya çıkan irade beyanına ne ad verilir?

- A) Hazır olmayanlar arasında irade beyanı
- B) Hazır olanlar arasında irade beyanı
- C) Kapalı irade beyanı
- D) Açık irade beyanı
- E) Kesin irade beyanı

AÇIKLAMA

Borçlar Kanunu'nda ölçü son derece açıktır; eğer iletişim doğrudan sağlanıyor ise hazır olanlar arasında irade beyanı vardır.

YANIT: B

8. Bir web sayfasında ürünler ve aynı zamanda fiyatları yer alıyorsa bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanır?

- A) Öneridir
- B) Kabuldür
- C) Öneriye davettir
- D) Reklamdır
- E) Herkese açık öneridir

AÇIKLAMA

Web sayfasında ürünler ve aynı zamanda fiyatları birlikte yer alıyorsa bu durum herkese açık öneridir.

YANIT: E

9. MSN, Chat, Gmail ya da Facebook sohbet odalarında arada herhangi bir kaydedici sistem olmaksızın yapılan irade beyanları için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Doğrudan iletişim söz konusu değildir.
- B) Hazır olmayanlar arasında irade beyanı vardır.
- C) Hazır olanlar arasında irade beyanı vardır.
- D) Yapılan irade beyanları daha sonra canlandırılabilir.
- E) Yapılan irade beyanları farklı bir zamanda tespit edilebilir.

AÇIKLAMA

MSN, Chat, Gmail ya da Facebook sohbet odalarında arada herhangi bir kaydedici sistem olmaksızın yapılan irade beyanları internet altyapısı ya da telefon hattı sayesinde zaman farkı olmadan görülebilmektedir. Doğrudan iletişim söz konusudur. Bu halde hazır olanlar arasında bir irade açıklaması söz konusudur.

YANIT: C

10. Uyuşmazlık konusu olayları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcılarına ne ad verilir?

- A) Bilgi
- B) Metin
- C) Kaynak
- D) Belge
- E) Kanıt

AÇIKLAMA

Belge, uyuşmazlık konusu olayları ispata elverişli herşeydir.

YANIT: D

11. Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulamak amacıyla kullanılan elektronik veriye ne ad verilir?

- A) E-kimlik
- B) Elektronik belge
- C) Elektronik imza
- D) E-bilgi
- E) E-sertifika

AÇIKLAMA

Elektronik imza, başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulamak amacıyla kullanılan elektronik veridir.

YANIT: C

12. Satıcı ile sağlayıcının eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal ve hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dahil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması yoluyla kurulan sözleşmelere ne ad verilir?

- A) Resmi sözleşme
- B) Elektronik sözleşme
- C) Sanal sözleşme
- D) Mesafeli sözleşme
- E) Uzaktan sözleşme

AÇIKLAMA

Mesafeli sözleşme, satıcı ve sağlayıcının eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, uzaktan pazarlanma yönetiminin uygulandığı, sözleşmenin uzaktan iletişim araçlarının kullanılmasıyla kurulduğu sözleşmelerdir.

YANIT: D

13. Mesafeli satışlarda mal ve hizmetin sağlanması için öngörülen azami süre ne kadardır?

- A) 7 gün
- B) 15 gün
- C) 30 gün
- D) 45 gün
- E) 90 gün

AÇIKLAMA

Mesafeli satışlarda mal ve hizmetin sağlanması için öngörülen azami süre 30 gündür. Bu süre aşılır ise tüketici sözleşmeyi fesih hakkına sahiptir.

YANIT: C

14. Aşağıdakilerden hangisi cayma hakkının sınırlama getirildiği ürünler arasında sayılamaz?

- A) Ambalajı açıldığında tehlikeli olabilecek ürünler
- B) Dijital ürünler
- C) Elektronik ortamda teslim edilen ürünler
- D) Gazete, dergi gibi süreli yayın ürünleri
- E) Giyim eşyaları

AÇIKLAMA

Mesafeli satışlarda tüketici, satın aldığı mal ve hizmetlerin sadece görsellerini görür, kontrol etme imkanı yoktur. Dolayısıyla bu mal ve hizmetleri (şartsız bir şekilde) almaktan vazgeçebilir, yani cayabilir. Giysiler de bunlara bir örnektir.

YANIT: E

15. Aşağıdakilerden hangisi internet ortamında yapılan reklamları diğer mecralar da yapılan reklamlardan ayıran bir özellik değildir?

- A) Başka hiçbir mecrada olmayan iki taraflılık söz konusudur.
- B) Maliyetler ucuzdur.
- C) Reklamın etkisi internette daha zor ölçülebilmektedir.
- D) Genellikle, reklamı bulan muhataplardır.
- E) Reklamın muhataplar bu mecrada daha aktiftir.

AÇIKLAMA

İnternet ortamında reklamın etkisi daha kolay ölçülebilmektedir.

YANIT: C

**ÇÖZÜMLÜ
DENEME SORULARI**



1. Aşağıdakilerden hangisi e-posta yoluyla yapılan reklamların sağladığı faydalardan birisi değildir?

- A) Klasik reklamlara göre daha avantajlıdır.
- B) Masrafı az ve daha ucuzdur.
- C) Belirli zamanlarda yapılır.
- D) Muhtemel müşteri kitlesinin seçimini yapmak daha kolaydır.
- E) Doğrudan müşteriye yapılan reklam türüdür.

2. İzinsiz e-postalara ilişkin aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Piyasadaki izinsiz veri tabanlarından, web sayfalarından elde edilen elektronik adreslere alıcının talebi olmaksızın gönderilir.
- B) Büyük hacimlerde ticari amaçlı olarak gönderilebilirler.
- C) Kişilere önceden onayı alınmaksızın ticari ileti gönderilemez.
- D) Esnaf ve tacirlere gönderilecek ilk ticari iletiler için izin alınmalıdır.
- E) Ticari iletiyi alan kişi bir daha ileti almaya çağını bildirerek sistemden çıkabilir.

3. Aşağıdakilerden hangisi "adwords" reklamlara ilişkin doğru bir ifade değildir?

- A) Bu tür reklamlar sadece tüzel kişiler üzerinden gerçekleştirilir.
- B) Bir anahtar sözcük için en yüksek ücreti ödeyen kimse reklam sıralamasında yukarılarda yer alır.
- C) Rakip şirketin markasının çekiciliğinden faydalanılır.
- D) Yönlendirici kod kullanımının farklı bir uygulamasıdır.
- E) Bu tür reklamlarda bir kişi isminin kullanılabilmesi de mümkündür.

4. Aşağıdakilerden hangisi alan adı kullanımını yoluyla ortaya çıkan haksız rekabet örneği değildir?

- A) Alan adı olarak kullanılan isimlerin işyeri hakkında yanlış ve yaratıcı olması
- B) Tanınmış şirketi veya ürünü karalayıcı alan isminin alınması
- C) Ticari hayatta kullanılan meslek isimleri ve cins isimlerin alan adı olarak alınması
- D) Genel isimler veya meslek isimlerinin bir kamu hizmeti yapan kurumun kullanacağı isimler olması
- E) Rekabet hukukuna uygun olan adının şirketler tarafından seçilmesi

5. Aşağıdaki durumlardan hangisinde alan adı stoklaması söz konusu olmaz?

- A) Bir şirketin kendi isminin veya markasının belli bir parçasını, parçalarını veya kısaltmasını alan adı olarak kaydettirmesi
- B) İlgili şirkete satmak, kiralamak veya başka bir bedel almak için uygun kısaltmaları alan adı olarak kaydettirmek
- C) İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumundan kontrol edilerek daha önce tescil edilmemiş bir ünvanı alan adı olarak kaydettirmek.
- D) Bir şirketin, rakiplerinin internet ortamındaki faaliyetlerini engellemek için kendi adına birçok alan adı alınması
- E) Tanınmış marka ve isimlerin, özel ve gayri ticari amaçlar için alan adı olarak seçilmesi

6. Aşağıdakilerden hangisi ICANN'ın iyi niyete aykırı bir şekilde tescil edilen bir alan isminin varlığını tesbitte koymuş olduğu kriterlerden değildir?

- A) Alan ismini alan kişi bu ismi gerçek maliyetiyle satmak isterse
- B) Alan isimlerini alan kimse, bu isimler üzerinde hak sahibi olan kimseye veya onun rakibine, kiralamak veya bir bedel karşılığı devretmek isterse.
- C) Belirli alan isimleri, bu isimler üzerinde gerçek hak sahibinin bu isimleri alan ismi olarak kullanılmasını engellemek için alınırsa
- D) Alan isimleri rakip firmaların işlerini bozmak için alınırsa
- E) Tanınmış isimleri alan ismi olarak seçip, bu isimler üzerinde hak sahibi olduğu izlenimini yaratarak ticari kazanç hedeflenirse

7. Aşağıdakilerden hangisi internet ortamında yapılan faaliyete göre yer alan aktörlerden değildir?
- A) İçerik sağlayıcı
B) Misafir eden sağlayıcı
C) Aracı hizmet sağlayıcı
D) Bireysel sağlayıcı
E) İnternet servis sağlayıcı
8. İnternet ortamında başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişiler aşağıdakilerden hangisidir?
- A) İçerik sağlayıcı
B) Aracı hizmet sağlayıcı
C) Yer sağlayıcı
D) İnternet servis sağlayıcı
E) Misafir eden sağlayıcı
9. Taraf iradelerinin yüz yüze gelmeksizin elektronik ortamda karşılaştığı ve uyuştugu ve bu ortamda anlaşmaların kurulduğu sözleşmelere ne ad verilir?
- A) E-sözleşme
B) E-ticaret
C) E-devlet
D) E-beyan
E) E-imza
10. Aşağıdaki unsurlardan hangisi e-sözleşme sürecinde yer almaz?
- A) Ürün ve müşteri
B) Satıcı
C) İrade oluşması
D) İrade beyanı
E) Sözleşmenin kurulması
11. E-sözleşme sürecinde irade oluşumu ve beyanı aşağıdakilerden hangisinden etkilenebilir?
- A) Ürüne ilişkin kurum açıklamaları
B) Kullanıcı yorumları
C) Şikayet siteleri
D) Derecelendirme sivil kuruluşları
E) Online marketler
12. İrade açıklamalarından sözleşmenin kurulması için esaslı unsurları içeren ve muvafakat edildiği takdirde sözleşmenin meydana gelmesini sağlayan nitelikteki irade açıklamasına ne ad verilir?
- A) Kabul
B) Öneri
C) İcaba davet
D) Sunum
E) İrade oluşumu
13. Müşterisine, her kullanıcının bir adres altında ulaşabileceği web sayfasını sunma imkanı sağlayan sözleşmelere ne ad verilir?
- A) IP Protokolü
B) Domain Name
C) Web-Hosting
D) WWW
E) Web Browser
14. Mesafeli satış sözleşmelerinde cayma hakkının varlığı konusunda bilgilendirilmeyen tüketicilerle ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi doğrudur?
- A) Cayma hakkını kaybetmiştir.
B) Cayma hakkı sınırsızdır.
C) Cayma hakkı bir yıl sonra sona erer.
D) Sözleşme satıcı tarafından feshedilebilir.
E) Sözleşmeyle ilgili tüm sorumluluk satıcıya geçer.

15. Aşağıdakilerden hangisi Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da siparişe ilişkin düzenlemelerle ilgili yanlıştır?

- A) Hizmet sağlayıcı alıcıya ödeme bilgilerinin girilmesinden önce ödeyeceği toplam bedeli bildirmelidir.
- B) Müşteri siparişi teyit etmelidir.
- C) Sipariş verilmeden önce veri hatalarını belirleyebilme ve düzeltebilme imkânları verilmelidir.
- D) İndirim, hediye ya da promosyon amaçlı yarışma ya da oyun varsa bunlara ilişkin açıklamalar açık ve anlaşılabilir olmalıdır.
- E) Siparişe ilgili kanunlara uymamanın yaptırımını idaridir ve idari para cezaları getirilmiştir.

ÇÖZÜMLÜ DENEME SORULARI YANITLARI



1. **C** E-posta yolu ile yapılan reklamın belirli bir zamanda yapılmasına gerek yoktur. İş saatleri dışında da yapılabilir.
2. **D** Esnaf ve tacirlere gönderilecek ilk ticari ileti için izin alınmasına gerek yoktur.
3. **A** Adwords reklamlarda bir marka, ticaret ünvanı ya da kişi ismi kullanılabilir.
4. **E** Rekabet hukukuna uygun olarak seçilmiş alan adı haksız rekabet oluşturmaz.
5. **C** İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu'ndan (ICANN) kontrol edilerek daha önce tescil edilmemiş bir alan adının seçilmesi stoklama olarak nitelendirilemez.
6. **A** Alan ismini alan kişi bu ismi gerçek maliyetiyle satmak isterse iyi niyete aykırı bir durum oluşmaz.
7. **D** İnternet ortamında yapılan faaliyetler söz konusu olduğunda içerik sağlayıcı, aracı hizmet sağlayıcı, misafir eden sağlayıcı ve internet servis sağlayıcı gibi aktörler söz konusu olur.

8. **B** Aracı hizmet sağlayıcı, başkalarına ait ikisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişilerdir.
9. **A** E-sözleşme taraf iradelerinin elektronik ortamda yani yüz yüze gelmeksizin karşılaştığı ve uyuştuğu elektronik ortamda kurulmuş sözleşmelerdir.
10. **B** E-sözleşme süreci:
Ürün ve müşteri
• Web sayfası
• Online marketler
İradenin oluşumu irade beyanı
• Ürüne ilişkin kurum açıklamaları
• Ürüne ilişkin kullanıcı yorumları/Şikayet siteleri/Derecelendirme sivil kuruluşları
Sözleşmenin kurulması
• Yasal düzenlemeler
• Özel şikayet siteleri
• Uyuşmazlık çözüm merkezleri

11. **E** Bir ürün ya da hizmeti bir web sayfasında ya da bir online marketten beğeniriz. Dolayısıyla bu e-Sözleşme sürecinde irade beyanı ve oluşumu aşamasından önce yer alır.
12. **B** Öneri; irade açıklamalarından sözleşmenin kurulması için esaslı unsurları içeren ve muvafakat edildiği takdirde sözleşmenin meydana gelmesini sağlayan nitelikteki irade açıklamasıdır.
13. **C** Webhost sunucusu, Web-Hosting sözleşmesi ile müşterisine her kullanıcının bir adres altında ulaşabileceği web sayfasını sunma imkanı sağlar.
14. **C** Tüketici cayma hakkının varlığı konusunda bilgilendirilmemişse; cayma hakkının bittiği ilk 14 günlük süreden 1 yıl sonuna kadar bu hakkını kullanabilir.
15. **B** Müşteri siparişi verir, teyit hizmet sağlayıcıya aittir.

Öğretmen Diyor ki! Bu ünite; Link ve Frame kullanılması nedeniyle eser sahibinin hakları konusuna dikkat edilmelidir. İnternet ortamında alan adı ve markasal kullanımda ortaya çıkan sorunlar önemsenmelidir.

Önceki Sınavlarda Çıkan Soru Adedi	
Ara Sınav	Dönem Sonu
–	3 - 4

İNTERNET ORTAMINDA FİKRÎ HAKLAR VE KORUNMASI

Eser sahibine İnternet yeni imkanlar sunmaktadır. Eser sahibi eserini daha geniş kitlelere kolayca ulaştırabilmektedir. Eserler için iyi bir reklam yoludur. Eser hakkı sahibi, eserini üçüncü ve ilgili kimseyle daha çabuk ve daha ucuz bir reklamla tanıtılabilme imkânına kavuştuğu gibi, eserini dijital ortamda yayınlatabilme imkânına da kavuşmuştur. Ayrıca eserler dijital ortamda satışa da sunulabilmektedir.

İnternet yoluyla dünyanın her tarafından esere ulaşanların çokluğu ve kullanıcıların çeşitliliği, eserin haksız ve izinsiz kullanılması ihtimalini de artırmıştır. Herhangi bir kişisel bilgisayara ve internet bağlantısına sahip olan kimse, internet üzerinde bulunan bir eseri kalite kaybı olmaksızın kopyalayabilmekte ve çoğaltabilmektedir.

Bilişim sisteminde eser sahipleri ile ilgili temel düzenleme, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda (FSEK) yer almaktadır.

İNTERNET ORTAMINDA ESER

İnternet'te Eserlerin Yer Alma Türleri

Fikir ve Sanat Ürünleri, kanunda "sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim, edebiyat, güzel sanatlar ve ya sinema eserleri sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulü" olarak tanımlanmaktadır. Kanunda bu tanım altında değerlendirilmesi gereken fikir ve sanat eserlerinin çeşitleri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

- > İlim ve edebiyat eserleri
- > Musiki eserleri,
- > Güzel sanat eserleri
- > Sinema eserleri.

Eserin Niteliği Olarak Dijitalleşme

Fikri haklar için dijitalleşme, bir eserin ortaya çıkarılmasından sonra sayısal hâle getirilmesinden başka bir şey değildir. Teknik bir yenilenmenin mevcut olmasına rağmen telif hakları bakımından olaya bakıldığında yeni bir nitelik değişmesi söz konusu değildir. Dijitalleşmede eser sahibi ile kullanıcı arasındaki menfaat çekişmesi ve hukuki araçlar aynı kalmaktadır.

Dijitalleşmenin Tehlikeleri

Bir eserin dijitalleşmesi ile telif haklarının ihlali kolaylaşmıştır. Birkaç tuş yardımı ile internette dolaşan eserler izinsiz olarak sınır ötesine taşınabilmekte, kopyalanabilmekte ve çoğaltılabilmektedir. Kolayca taklit edilebilme ve yanıltılabilme, kopyalanabilmeye karşı yeni hukuki enstrümanlar aranmakta ve yeni teknolojiler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu çok kolay kopyalanma tehlikesine karşı dijital eserlerde "su üzerine yazı" gibi kopyalanamaz bir hâle getirilmesine çalışılmakta ve Serial Copy Management System (SCMS) "Seri Kopya Yönetim Sistemi" ile dijital hâledeki eserlerin sadece bir defa kopyalanmasını sağlayan teknoloji ile korunmaya çalışılmaktadır.

İnternete Mahsus Eser Görünümleri: Çoklu Ortam (Multimedya) Eserleri

Çoklu ortam eseri (multimedya eseri), sinema filmi, müzik ve resmi içeren değişik medya ürünlerinin bir arada sunulmasıdır.

İnternet üzerinden fikri haklara konu olan eserlerin önemli özelliği, bu eserlerin çoğunlukla çoklu ortam/multimedya özelliği taşımasıdır. Yani eserler, internet üzerinde yazı, görüntü, ses, film ve müzik eserleri ile karışık olarak sunulmaktadır. Multimedya ürünleri, tamamen kullanıcı ile iletişime dayanan bir dijital ortamda gerçekleşmektedir.

Multimedya ürünleri çevrimdışı (offline) kullanım ve çevrimiçi (online) kullanım olarak öncelikle ikiye ayrılabilir. Çevrimdışı-kullanım, CD gibi veri taşıyıcılarla kullanımı anlatırken, çevrimiçi-kullanım radyo, kablolu yayın ve internet ortamındaki kullanımı anlatmaktadır. Sunulan hizmetin interaktif olup olmasına göre bir ayırım da yapılabilir. Çevrimiçi kullanım, kendi içinde eşzamanlı/senkron ve eşzamanlı/asenkron kullanım olarak kendi arasında ikiye ayrılmaktadır. Senkron kullanımda, radyo ve televizyon yayınlarında olduğu gibi eş zamanlı bir tüketim söz konusu iken asenkron kullanımda internet ortamında olduğu gibi eş zamanlı bir tüketim şart değildir. İnternet kullanıcıları, birbirinden farklı zamanlarda sunulara erişme ve onları tüketme imkânına sahiptir.

İNTERNETTE FİKRİ HUKUK BAKIMINDAN ÖZELLİK ARZ EDEN UYGULAMALAR

Eser sahibi, eseri üzerinde eserinin umuma arz edilmesi, eserinde değişiklik yapılması, eserinin işlenmesi, çoğaltılması ve yayınlanması konusunda münhasıran hak sahibidir. Eser sahibine Kanun ile tanınan bu haklar, eserin elektronik ortamda kullanılması hâlinde de aynen geçerlidir.

Link ve Frame Kullanılması

> Bağlantı (Link)

Link, "Türkçe'de "çengel" veya bağlantı olarak adlandırılmaktadır. Link verme veya çengel atma, özel bir bilgisayar programı ile gerçekleştirilen ve bir web sayfasından diğerine geçişi mümkün kılan tekniğin ismidir. Aslında link verme, normal bir yazı (Word) metni üzerinde de yapılabilmektedir. Link veya hyperlink, web sayfasından internet kullanıcılarını, yabancı web sayfasına aktaran bir program kodudur.

Bir linkte (çengel) iki esas unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ağda herhangi bir yerde bulunan bir içeriğe işaret, diğeri ise bu içeriğe ulaşabilme imkânıdır.

Linkler, uygulanan tekniklere göre farklı isimler alabilmektedir. Öncelikle linkler, deeplinks, surface links ve inline link olarak adlandırılmaktadır. 'Surface link'in verilmesi hâlinde web sayfası ziyaretçisi, bu linki seçmesi ile birlikte bir başka sayfayı açmaya başlayacaktır. Bu tür linklerde link verilen sayfa bağımsız bir sayfa olarak kullanıcının karşısına gelecektir. Buna karşılık 'Deeplinks'te kullanıcı, doğrudan ziyaret ettiği sayfa üzerinden bir diğer kimsenin sayfasındaki bilgilere giriş sayfasını kullanmaksızın ulaşabilme imkânına kavuşmuştur.

Temelde linkler, intern (dâhili) ve ekstren (harici) link olarak ikiye ayrılmaktadır. Harici (ekstern) linklerde internet kullanıcısı, link verilen sayfada bulunan linklerin tıklanması ile diğer sayfaya ulaşmaktadır. Dâhili (intern) linklerde ise internet kullanıcısı, bir başka sayfaya aktarılmamaktadır.

> Çerçeve (Frame)

Frame verme hâlinde ise bir web sayfasında birbirinden bağımsız bölümlerde birden çok doküman görülmektedir. Burada frame veren ile frame verilen yabancı web sayfası, internet kullanıcısının ekranında birleşik olarak görülmektedir. Frame tekniği ile web sayfası yapımcısı, bir başkasına ait web sayfasını kendi sayfası içine monte etme imkânını elde etmektedir. Her frame verilmesinde, internet kullanıcısının ekranında yabancı web sayfaları görüntülenebilmektedir. Frame, intern link vermeden farklıdır. İtern linklerde bir web sayfasının sadece belirli bir metni veya grafiği görüntülenmekte iken frame vermede link verilen tüm sayfa görüntülenmektedir.

> Link ve Frame Vermeye Eser Sahibinin Rızası Sorunu

Link atma, sadece sayfanın adresinin verilmesi, o sayfaya işaret edilmesi veya o sayfaya internet kullanıcılarının ulaşmasının kolaylaştırılmasıdır. Ayrıca link aktif hale getirildiğinde işlemler link verilen sayfanın üzerinde gerçekleşmektedir. Bu, özellikle ekstren link atma hâllerinde söz konusudur.

Bir web sayfasının işleticisinin yani bir anlamda eser sahibinin bir web sayfasında sunum yapması hâlinde onun en azından kendi web sayfasına başkalarının link vermesini zımni olarak kabul ettiği varsayılmalıdır. Çünkü link, web sayfasında sunulan imkânlardan biridir ve link atılan sayfaya da ulaşılabilme imkânı eser sahibi tarafından sağlanmaktadır. İnternetin temel felsefesini oluşturan bir tür bilgi bankası olması da bu görüşü haklı kılmaktadır.

Doktrinde ekstern link verme, kural olarak atıf hakkı ve kaynak gösterme hakkı ile karşılaştırılmaktadır. Bu nedenle doktrine hâkim olan görüşe göre de link verme yasaklanmamalıdır.

Dâhili (intern) linklerin ve framelerin konulması halinde eser sahibinin bu duruma ekstern linklerde olduğu gibi zımnen izin vermesinden söz edilemez. Çünkü burada eser sahibinin web sayfasından ummakta olduğu haklı menfaatler ihlal edilebilmektedir. İnternet kullanıcısı, eser sahibinin sayfasına ulaşmamakta, geçiş yapmamakta, dâhili link veya frame veren kimsenin sayfasında kalmakta ve eserin link veren kimseye ait olduğunu düşünebilmektedir. Zira frame veren web sayfası ile frame verilen web sayfası arasında bağlantı kurulmakta; frame veren kişinin web sayfasına monte edilerek kullanıcının karşısına çıkmaktadır.

Dâhili link (deeplink ya da intern link) verilmesi halinde de eser sahibinin rızasının alınması gerekmektedir.

> Link ve Frame Verilmesi ve Eser Sahibinin Hakları

Fikri hukuk açısından problem olabilecek link türleri dahili linklerdir. Zira harici linkler, internetin kalbi olarak nitelendirilmekte ve atıf hakkına benzetilmektedir. Burada sadece eser sahibinin sayfasına bir geçiş sağlanmaktadır. Zaten eser sahibinin söz konusu sayfasına internet ağında ulaşmak mümkündür.

Eser Sahibinin Hakları

Eser sahibinin hakları manevi ve mali haklar olarak ikiye ayrılabilir:

> Eser Sahibinin Manevi Hakları

Eser Sahibinin Adının Belirtilmesi

Eser sahibinin bu sıfatının, yani eserin sahibi olduğunun belirtilmesi, Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 15. maddesinde belirtilmiştir. Eser sahibinin adının belirtilmesi hakkı, eser sahibinin adının eserde yer almasını kapsadığı gibi eserin kullanıldığı her yer ve durumda açıkça belirtilmesini de kapsamaktadır. Bu hak, bir taraftan eseri sahibine bağlar, diğer taraftan da eser sahibini eser hırsızlarına karşı (intihal) korur. Bu hak, eserin kullanıldığı her tür ve bütün boyutlarda her halde mevcuttur, kullanmanın nitelik ve çapı önemli değildir.

“Eser sahibinin adının eser yayımlanırken yazılması gerekir. Aksi halde maddi ve manevi tazminat istenebilir.”

Dahili (inline-intern) link verme halinde link verilen sayfa (eser) bağımsız bir sayfa olarak açılmakta, link veren sayfanın içinde görüntülenmekte; link veren sayfanın adeta bir parçası görünümü verilmektedir. Bu durumda eser sahibinin korunmaya değer menfaatlerinden bahsetmek gerekmektedir. Eser sahibinin manevi haklarından adının belirtilmesi hakkının çiğnenmesi söz konusu olabilir.

Deeplinkte, link verilen sayfa, bazen web sitesinin ilk sayfası olabilmektedir. Bu durumda eser sahibinin tanınabilmesi daha kolaydır. Ancak deeplinkle hedefteki web sayfasının giriş sayfasından başka bir sayfaya bağlanıyor ise bu durumda eser sahipliğinin karıştırılma ihtimali ortaya çıkmaktadır. Bu durumda deeplink verilen sayfanın sahibinin rızası alınmalıdır.

Eserde Değişiklik Yapılmasını Yasaklama Hakkı

Fikir ve sanat eserleri, eser sahibinin adı, eserin adı ve muhteva ile şekil olarak bir bütün teşkil eder. Eser sahibinin eserinde zorunlu hallerde değişiklik yapılabilir. Bu zorunluluk halleri, onarım, ihtiyaca uygun hale getirmek, halkın ve çevrenin güvenliği zorunlu hallerde örnek olarak verilebilir. Eser sahibinin zorunlu haller dışında eserinde değişikliklere izin verme yetkisi sadece onun tarafından kullanılabilir ve miras yolu ile intikale yahut üçüncü şahıslara devredilmeye elverişli bulunmamaktadır.

> Mali Haklar

İşleme Hakkı

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu anlamında bir işlemde bahsedilebilmesi için eseri dönüştüren kimşenin de esere katkısının bulunması gerekmektedir. İşleme eserde iki unsurun bulunması gerekir. Birincisi işleme eser, orijinal eserden bağımsız değildir, ikincisi ise onu işleyen kişilerin de esere bir katkısının taşımaktadır.

Eserin kısaltılması veya genişletilmesi işleme sayılmaz. Bir roman veya hikâyenin kısaltılması, bir tablodan belirli bir kısmın çıkarılması, senaryonun rejisör tarafından kısaltılması birer işleme değildir. Eserin büyüklüğünde veya boyutlarında değişiklik yapılması işleme değil, çoğaltmadır.

Eserde meydana getirilen dış değişiklikler, ona bir yaratıcı emeğin katkısı değil de sadece bir sunumun, nakilin sonucu ise yine ortada bir işleme eserin varlığından bahsetmek mümkün olmayacaktır. Mesela bir tablonun değişik ışıklandırılmalar altında sergilenmesi gibi. Esere bir başka boyut kazandırılması durumlarında da işleme eser mevcut değildir. Bir müzik parçasına yeni bir güftenin yazılması da işleme eser olarak kabul edilemez. Böyle bir durumda eserin metni değişmemekte, ilave ve ikame bir metin daha esere bitiştrilmektedir.

Dahili linklerde eser sahibinin yani link verilen sitenin sadece belirli kısımları ile yeni bir görünümün elde edilebilmesi de mümkündür. Bu durumda ise eser sahibinin işleme hakkının ihlali söz konusudur. İşleme hakkı da münhasıran eser sahibine aittir.

Frame veya link verilmesi halinde aslında sadece link ve frame verilen sayfa ile teknik bir bağlantının yapıldığı, dolayısıyla eserin aslına bir müdahalede bulunulmadığı doktrinde savunulmaktadır. Ancak eserin kullanıcının ekranına yansıyan halinde şayet esere katkıda bulunulmuş ise ortada bir işlemenin varlığından bahsetmek gerekmektedir.

İşleme hakkının ihlali için frame verilen sayfanın yeni biçiminin yaratıcı ve özgün bir formda olması şartı aranır.

Çoğaltma Hakkı

“Eserlerin aslında ikinci bir kopyasının çıkarılması ya da eserin işaret, ses ve görüntü nakil ve tekrarı yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi, her türlü müzik ve ses kayıtları ile mimarlık eserlerine ait plan, proje krokilerin uygulanması da çoğaltma sayılır.”

Bilgisayarın harddiskine kayıt ve gönderme de çoğaltma sayılmaktadır.

Bir eserin aslından veya kopyasından takliden çıkarılması ile çoğaltma değildir. Çoğaltma, eserin herhangi bir yolla aynen kopyalanmasıdır. Fikri hukukta aslının yerine ondan yararlanmayı sağlayan tek bir nüshanın çıkarılması çoğaltma sayılmaktadır.

Çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine verilen bir haktır. Şahsen kullanım amacı ile çoğaltma, bu hakkın bir istisnasını oluşturmaktadır.

Önbelleğe kayıt, eserin görülebilmesi için zorunlu olan teknik bir çoğaltma işlemidir. Yine bir bilgisayarın internetten kullanıcının bilgisayarına gelene kadar değişik duraklarda kaydedilmesi de bir çoğaltma işlemidir.

Dijital hale getirilmiş olan bir eserin internetten veya bilgisayarın harddiskinden bir CD veya diskete kaydedilmesi de fikri hukuk bakımından bir çoğaltma sayılmaktadır. CD veya diskete kayıt, sürekli bir kayıttır.

Bir linkin aktif hale getirilmesi halinde, çoğaltma bizzat link veren kimsenin eylemi olarak gerçekleşmemektedir. Çoğaltma üçüncü kişinin, yani web sayfası ziyaretçisinin bilgisayarında meydana gelmektedir. Bu nedenle link ve frame veren kimse, doğrudan eser sahibinin çoğaltma hakkını ihlal etmemektedir.

Frame verme de doğrudan bir çoğaltma değildir. Zira burada ilgili bir program yardımı ile iki web sayfası arasında bir bağlantı kurulmaktadır. Doktrinde savunulan bir görüşe göre dahili linklerde ve frameelerde web sayfası ziyaretçisi olan üçüncü kişi, şayet link veya frame ile ulaştığı sayfanın kime ait olduğunu anlamıyorsa bu durumda eser sahibinin çoğaltma hakkı ihlal edilmektedir.

FSEK m. 22 metni son derece geniş ve ayrıntılı düzenlenmiştir. Buna göre her ne kadar çoğaltma, link veya frame veren kimsenin kendi serverinde meydana gelme de burada uygulanan teknik, dolaylı bir çoğaltma olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla bu şekilde bir link veya frame verecek kimsenin mutlak eser sahibinin iznini alması gerekmektedir.

Umuma İletim Hakkı

FSEK m. 25'in yeni düzenlenmesi ile umuma iletim, bir eserin veya çoğaltılmış nüshalarının radyo, televizyon veya herhangi diğer bir teknik usulle umumun yararlanmasına sunulmasıdır.

> Link ve Frame Veren Kimselerin Sorumluluğu

Türk hukukunda link verilen sayfada eser sahibinin hakları ihlal ediliyorsa bu durumda link veren kişi, yardım ve teşvik etmekten dolayı sorumlu olacaktır.

Burada müteselsil sorumluluk hali de düşünülebilir. Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde müteselsilen sorumlu olacakları hükme bağlanmıştır.

Harici (ekstren) link veren kimsenin yaptığı eylem, aracılık olarak nitelenmelidir. Zira onun diğer sayfanın içeriğine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Ayrıca link verdiği sayfanın içeriğinin kendi serveri üzerinden sunulması da söz konusu değildir.

Yasal olmayan bir şekilde eser sahibinin sitesine intern link veren kimsenin durumu ise aracılık yapmaktan daha farklı bir niteliğe kavuşmaktadır. Bir başkasının hazırlanmış olduğu içeriği kendi web sayfasından sunmakla içeriği bilmediği savını ortadan kaldırdığı gibi, link veren yasal olmayan içeriği sahiplenerek bunu kendi içeriği gibi sahiplenmektedir.

İnternet (Web) Sayfalarının Korunması

Web sayfası, multimedya ürün niteliği arz eden ve bir eser türü olarak nitelenemeyen çoklu eser türleri arasında yer almaktadır. Bir web sayfasında internet öncesinde kitap, resim, grafik, fotoğraflar gibi dijitalleştirilmiş **analog** eser türleri bulunabileceği gibi, internete özgü tasarımlar da bulunmaktadır.

Bugün itibarıyla web sayfaları, ayrı bir eser türü olarak kabul edilmektedir.

Web sayfası, resimlerden, seslerden ve birbirine geçişi sağlayan teknik süreçten ve bazı hallerde bilgisayar yazılımlarından oluşan bir bütün olarak karşımıza çıkar. İşte bu unsurlar, fikri hukuk bakımından zaten web sayfasından bağımsız olarak korunacaktır. Yani web sayfasında kullanılan metinlerin şartları varsa ilmi ya da edebi eser olarak; bir müzik eseri kullanılıyor ise müzik eseri olarak yine resim kullanılıyorsa güzel sanat eseri ya da bir film kullanılıyor ise sinema eseri olarak; arkasında bir veri bankası varsa veri tabanı olarak korunması mümkündür.

İnternet web sayfasında ayrıca HTML kodlar dediğimiz kodlar bulunmaktadır. HTML kodları, Hypertext Markup Language) web sayfalarını oluşturmak için kullanılan standart metin işaretleme dilidir. Bunlar aslında FSEK bakımından yazılım olarak kabul edilebilir. Özellikle son zamanlarda interaktif yazılımların gelişmesi ile birlikte web sayfaları, artık klasik HTML kodlarından daha karmaşık yazılımlara doğru gidiş seyri izlemektedir. İnternet web sayfaları, 'asp' tekniği kullanılarak da hazırlanabilir. Active Server Pages'in kısaltılmışı olan ASP dilimizde 'Aktif Sunucu Sayfaları' anlamına gelmektedir. ASP ile kodlanan sitelere dinamik web siteleri de denmektedir. Bu teknikte, web sayfası her seferinde yeniden kullanıcının talebine göre üretilebilmektedir. Yani web sayfasının arkasında artık bir yazılım çalışmaktadır. Bu durumda web sayfası, yazılımı koruma altına alan FSEK hükümlerine göre korunabilir. Yine web sayfaları, Javascript denilen programlarla da yapılabilir. Bu durumda da ortada FSEK bakımından yazılım koruması söz konusu olacaktır.

Widget Programlarının Kullanımı

İnternet kullanıcılarının, sürekli olarak internette ziyaret ettikleri sayfalar vardır. Bu sayfalar, değişik sayfalar oldukları için bunların tek tek aranması ve ziyaret edilmesi oldukça uzun bir vakit almaktadır. İnternet kullanıcılarını ziyaret ettiği bu sayfaları tek tek arayıp bulmaktan kurtaran yeni programlar geliştirilmiştir. Bu programlar, widget programları olarak adlandırılmaktadır.

Değişim Programları

> Sıkıştırma Teknikleri-Mp3, DivX vb.

Dijitalleşme sonrasında, özellikle büyük hacimli müzik ve sinema eserlerinin internet ortamında nakledilmesi yine de çok zordu ve nakli, download edilmesi saatler, hatta günler sürebiliyordu. Fakat geliştirilen sıkıştırma teknolojileriyle büyük hacimli müzik ve sinema eserleri de internette kolaylıkla nakledilemeye başlandı.

> Müzik Değişim Programları-Filesharing-P2P

İnternet ortamında eser ve bağlantılı hak sahiplerinin haklarının ihlalinde en fazla kullanılan ve çözümsüzlük arz eden problem 'peer to peer' veya 'filesharing' olarak adlandırılan müzik değişim programlarıdır. Bu programlar, internet ortamında ücretsiz olarak sunulmaktadır. Bu yazılımların esası, arama motoru, elektronik posta ve Windows'un dosya paylaşım fonksiyonlarının birleştirilmesine dayanmaktadır. Bu programlarda sadece müzik ya da yazılım değişilmemekte, her türlü verinin değişimi yapılmaktadır.

> Fikri Hak İhlalleri

> Hukuki Nitelermeler

Bir web sayfasına müzik yükleme (upload), müzik değişim programı için hazır bulundurma bir çoğaltmadır ve bu eser sahibinin münhasır haklarındanadır. FSEK. m. 38 anlamında şahsi kullanım amacıyla bir çoğaltma kabul edilemez. Zira şahsi kullanım amacıyla çoğaltma ilişkinin bulunduğu tabii ve dar bir alanı kapsar. Sınırları belli olmayan ve adeta bütün bir dünyaya kopyalama imkanı veren bir çoğaltma FSEK m. 38 anlamında bir çoğaltma sayılmaz.

Bu tür eylemler, FSEK m. 25 anlamında bir 'umuma iletim' olarak kabul edilmelidir. Müzik değişim platformlarında oluşan kullanıcı çevresi ise bu anlamda 'umum' kavramını oluşturur ve eser sahibini 'umuma iletim' hakkını ihlal eder.

Paylaşım Programları

Paylaşım programları, kişisel paylaşım programları ve genel paylaşım programları olarak kendi içinde tasnif edilebilir. Paylaşım programlarında kişiler, kendilerine ait bilgileri, yazıları ve fotoğrafları paylaşabildiği gibi fikri hukuk bakımından korunan eserler de paylaşılabilir. Yine değişik internet platformlarında da sadece müzik, video, film ya da fotoğraf paylaşılabilir.

Bu platformlarda eserlerin paylaşımı hali, FSEK bakımından umuma iletim sayılmalıdır. Bu nedenle umuma iletim için mutlaka eser sahibinden izin alınmalıdır.

Platformu işletenin sorumluluğu ise ayrıca ele alınmalıdır. Platform işleticisinin sayfada paylaşılan milyonlarca veriyi kontrol etmesi ve denetlemesi düşünülemez. Bu nedenle bu tür veriler bakımından platform işleticisinin sorumlu olduğu söylenemez. Platform sorumlusu, burada paylaşılan eserler bakımından kendisine bir uyarı geldiğinde bunların paylaşılmasına engel olmak zorundadır. Aksi takdirde platform işleticileri sorumlu olacaktır.

KANUNDA ESER SAHİPLERİ İÇİN GETİRİLEN ÖZEL KORUMA USULÜ

FSEK. m. ek-4'de getirilen sistem, dünyada uygulanan uyar-kaldır sisteminin Türk hukukundaki görünümüdür.

Eser sahiplerinin ya da bağlantılı hak sahiplerinin haklarının dijital ortamda ihlal edilmesi halinde, hak sahiplerinin başvuruları halinde söz konusu eserler içerikten çıkarılır. Bunun için hak sahiplerinin içerik sağlayıcıya başvurması gerekir. Başvurudan itibaren üç gün içinde içerikten çıkarma gerçekleştirilmelidir. İhlal devam ederse Cumhuriyet başsavcısına başvuru yapılır. Cumhuriyet başsavcısı, üç gün içinde servis sağlayıcıdan ihlale devam eden bilgi içerik sağlayıcısına verilen hizmetin durdurulmasını ister. Bu usulün kullanılması, hak sahiplerinin tazminat haklarına ve ihlali yapanlara karşı suç duyurusunda bulunma imkanını ortadan kaldırmayacaktır.

FİKRİ HAK İHLALLERİNDE UYGULANACAK HUKUK

Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un (MÖHUK) 23. maddesinde fikri mülkiyete ilişkin hakların korunmasında, hangi ülkenin hukukuna göre koruma talep ediliyorsa o hukuka tabi olacağı, ancak tarafların ihlalden sonra mahkemenin hukukunun uygulanmasını da kararlaştırabilecekleri düzenlenmiştir.

Bu durumda fikri hakkın kullanıldığı veya ihlal edildiği iddia edilen eylemin ortaya çıktığı ülkenin hukukuna göre 'korumanın talep edildiği yer' olarak tespiti gerekecektir.

İNTERNET ORTAMINDA SİNAİ HAKLARININ KORUNMASI

Ticaret unvanının, markanın ve alan adının kullanımı ve korunması gerekir.

ALAN ADI VE MARKASAL KULLANIM

İnternete özgü en tipik kullanımlardan biri, markanın alan adı (domain name) olarak kullanılmasıdır.

Alan Adının Niteliği ve Sorunun Ortaya Konulması

> Alan Adı Sistemi

Bilgisayarların birbirlerini tanıyabilmeleri için geliştirilmiş adresler bulunmakta ve bunlara IP (İnternet Protocol) adresi denilmektedir. Bu sistemde kullanılan her bir web sayfasının birbirinden farklı isimleri bulunmaktadır. Bu isimler alan isimleri (Domain Name) olarak adlandırılmaktadır. Aslında alan isimleri gerçekte telefon numaraları gibi birer sayıdan ibaret olup, sadece kullanıcıların kolay hatırlayabilmeleri için harf karakterlerine dönüştürülmüştür. "Alan adı" yazıldığı an, bilgisayar bunları otomatik olarak sayılara çevirmektedir. Her alan adı, üst düzey alan adı (int, com, edu gibi) ve ülke isimlerini temsil eden üst düzey alan adı ile alt düzey alan adı olarak nitelenen bir ön ekten oluşmaktadır. Örneğin Devlet Planlama Teşkilatının internet adresi olan "dpt.gov.tr" alan adının "gov.tr" kısmı üst düzey alan adını, "dpt" kısmı ise ikinci düzey alan adını oluşturmaktadır.

> Alan Adı ve Hukuki Niteliği

Alan isimlerinin gerçekte birer sayı olması dolayısıyla medeni hukuk alanında birer isim değil de, telefon numaraları gibi kabul edilmelerine neden olmuştur. Fakat sadece teknik özelliğine dayanılarak alan isminin nitelenmesi yapılamaz. İnternet kullanıcıları, alan adının gerçek sayı değerlerini değil, harf kombinasyonlarından oluşan isimlerini bilmekte ve kullanmaktadırlar. Mahkeme kararlarında da alan adının hukuken isim niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.

> Sorunun Ortaya Çıkması

Gerçek dünyada isimler birden fazla gerçek ya da tüzel kişi tarafından kullanılabilir. Alan adı teknik olarak bir kere alınabilmektedir. Yani bir alan adından dünyada sadece bir tane bulunabilmektedir. Gerçek dünyada kullanılan isimlerin tekelleştirici ve kısıtlayıcı özelliği bulunmamasına karşın, alan adlarının tekelleştirici ve kısıtlayıcı özelliği bulunmaktadır.

Ortaya Çıkan Sorunlar

Belirli şartlar altında kullanılan alan adlarının tamamı veya belirli bir bölümü, mevcut marka, ticari isim ve gerçek veya tüzel kişilerin isimleri ile aynı veya benzer ise bir ihlalden bahsedilebilmektedir.

Alan adı kullanımı yoluyla ihlallere örnekler:

- > www.ecevit.com
- > www.mesutyilmaz.com
- > www.audi.de
- > www.bmw.de
- > www.akbank.com
- > www.refahpartisi.com

Teknik bakımdan alan adlarının birbiri ile karışması veya birden fazla alan adının kaydedilebilmesi mümkün değildir. Çünkü her bir alan adında mevcut harf karakterleri, bir sayısal karakteri temsil etmektedir. Numaralandırılmış adresler olan bu sayılar yazıldığı zaman ilgili ana sayfanın bilgisayarına (server) bağlanır. Fakat numaraların kullanımı ve hatırlanmasının zorlukları düşünülerek bu sayısal adresler 'alan ad'larına dönüştürülmektedir. Herhangi bir alan ismi yazıldığı an, bilgisayar bunu otomatik olarak sayılara çevirir ve ilgili sayfaya bağlanır. Alan isminin yazılmasından sonra ekranın alt tarafında görülen rakamlar, gerçek adresi oluşturmaktadır.

Aynı İş Kolunda Çalışan Kimselerin Kullandığı Alan İsimlerine Karşı Tescilli Markaların Korunması

Türk hukukunda markalar, 556 sayılı 'Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname' hükümleri ile korunmaktadır. Tescil edilmiş olan markaların hak sahibinden başka biri tarafından alan ismi olarak kullanılması, KHK'nin 9'uncu maddesi ile engellenebilir. Bu hükümden 'işareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bir bağlantısı olmaması koşuluyla, işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde, alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük veya benzeri biçimlerde kullanılması' yasaklanmıştır.

556 sayılı KHK'nin korunmasından faydalanabilmek için söz konusu markanın tescil edilmiş olması gerekmektedir. Şayet marka tescil edilmemiş ise, ilgili koruyucu hükümlerden faydalanılamamaktadır. Ayrıca korumanın bir diğer şartı da markayı alan adı olarak seçmiş olan kimsenin bir ticari amaç taşımasıdır. Tescilli bir marka, ticari bir amaç dışında alan ismi olarak alınmış ise, örneğin bir şahsın sanat ürünlerini, bu alan ismi altında oluşturulan web sayfasında sunması gibi durumlarda KHK hükümlerinden faydalanılamamaktadır.

Markalar esas ve yardımcı unsurlar olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadırlar. Markanın aynen kullanımına karar verilirken, esas unsurların dikkate alınması gerekmektedir. Bir markanın esas unsuru, o markayı benzerlerinden ayırt etmeye yarayan unsurdur. Bir markanın gerek aynının gerekse benzerlerinin kullanıldığıının tespitinde esas unsuru teşkil eden şekil veya kelimenin aynının veya benzerinin kullanımı dikkate alınır. Esas unsuru teşkil eden şekil ve kelimelere yapılacak cüz'î değişiklikler itibarıyla halini ortadan kaldırmaz.

KHK'nin tescilli markaların korunması hakkında getirdiği sınırlamalar, alan adları için de geçerlidir. KHK. m.12'ye göre; 'dürüstçe ve ticari veya sanayi konularıyla ilgili olarak kullanılmaları koşuluyla üçüncü kişilerin, ad ve adresini mal veya hizmetlerle ilgili cins, kalite, miktar, kullanım amacı, değer, coğrafi kaynak, üretim veya sunulmuş zamanı veya diğer niteliklere ilişkin açıklamaları kullanmaları marka sahibi tarafından engellenemez.' Örneğin; alan ismi olarak seçilen 'bmw-tamircisi.com' gibi.

Farklı İş Kollarında Faaliyet Gösteren Kimselerin Kullandıkları Alan İsimlerine Karşı Tescilli Markaların Korunması

Alan isimlerinin teknik olarak bir defa kaydedilebilmesi özelliğinden dolayı, markanın bir başka kimse tarafından daha önce alınması halinde, marka sahibi ortak markasını alan adı olarak kaydedtirmeyecektir. Marka hukukunda, tescil edilmiş olan bir marka farklı iş kolunda faaliyet gösteren bir kimse tarafından alan ismi olarak alınması halinde kural olarak bir koruma mümkün değildir. Çünkü marka hukuku hükümlerine göre benzer emtia sistemi dolayısıyla farklı emtia için tescilli bir markanın aynen veya benzeri kullanılabilir.

Farklı branşlarda çalışan kimselerin bir marka adı alan ismi olarak seçmesi halinde dahi, iyi niyet kurallarına aykırılık söz konusu ise, yani sadece ismin marka sahibi tarafından kullanımının engellenmesi niyeti varsa mahkeme genel hükümlere göre (MK. m.2) bir koruma sağlamalıdır, zira ortada kötü niyetli bir tescil söz konusudur.

> Tescil Edilmemiş Markalarla Diğer Ticari İsimlerin Alan İsmi Olarak Kullanılması

Tescil edilmeyen bir markanın ve yine diğer ticari isimlerin alan adı olarak seçilmesi halinde ancak haksız rekabet hükümlerine göre korunması mümkündür.

> Bir Alan Adı Üzerinde Yarışan Hak Sahipliği

İsim ve soy isimleri aynı olan iki kimsenin kendi adlarına web sayfası açmaları halinde ya da aynı marka ya da ticaret unvanına sahip iki tacir arasında incelemeye değer sorunlar çıkabilmektedir. Öncelik ilkesi, herhangi bir alan adını ilk kaydettiren kimsenin bu ismi kullanmaya hak sahibi olduğunu ifade etmektedir.

Öncelik prensibinin hakkaniyete uygun bir şekilde uygulanabilmesi, önceliğe sahip olan hakkın aynı zamanda da hukuk tarafından daha korunan bir hak konumunda bulunmasına bağlıdır. Bir kararda bir şirketin ismini, alan ismi olarak kaydettirmiş olan bir üniversite öğrencisine karşı açılan davanın reddine karar verilmiştir. Bu kararda uyumsuzluk konusu olan alan adının, aynı zamanda üniversite öğrencisinin soyadı olduğu ve öncelik ilkesi uyarınca bu ismi, alan adı olarak kullanmaya hak sahibi olduğu belirtilmiştir.

Öncelik ilkesine göre getirilen çözümün hakkaniyete uygunluğunun sağlanabilmesi için ayrıca alan adını alan kimsenin iyi niyet kurallarına aykırı davranmaması da gerekmektedir. Bir hakkın sadece bir başkasını zarara sokmak için kullanılmasını kanun himaye etmemektedir.

Bazı adların alan ismi olarak kullanılmasında öncelik prensibi terk edilebilir. Özellikle bir üstün veya öncelikli hak söz konusu ise alan isme öncelik prensibine göre değil, öncelikli hak prensibine göre tahsis edilmelidir.

İsim ve soy isimleri kısaltmalarının bir kamu kurumun kullandığı kısaltmalarla aynı olması halinde de bu kısaltmaları kullanma hususunda kamu kuruluşuna üstün bir hak tanınmalıdır. Çünkü burada da internet kullanıcıları bir yanılgıya düşebilmektedirler ve de bu isim altında bu kurumdan bilgi vermesini beklemektedirler.

Alan Adlarına Karşı Açılacak Davalarda Üst Düzey Alan Adının Önemi

Alan adları yönetimi (ICANN) tarafından her ülke resmi ya da resmi olmayan sözleşmeli kurumlara 'ülke üst düzey' alan adları altında tahsis yapma imkanı açılmıştır. Türkiye'de ilk dönemlerde ODTÜ tarafından yapılan alan adı tahsisi daha sonra kurulan başka 'nic.tr' isimli kuruluşa devredilmiştir.

Her ülkede ICANN tarafından yetkilendirilmiş bu kuruluş ve kurumlar benimsedikleri politikalar nedeniyle kendi ülkelerine ait uzantılarla alan adı tescili yapmaktadırlar. Örneğin Türkiye 'tr' üst düzey alan adını, Almanya 'de' alan adını, Fransa 'fr' alan adını kullanmaktadır. Ayrıca herhangi bir ülke üst düzey alan adı olmayanlar vardır. Örneğin 'com', 'org', 'biz' gibi.

Ülke üst düzey alan adı ile ilgili ihtilaflarda hangi ülke alan adı kullanılıyorsa o ülke alan adı yönetim sistemi karar vermeye yetkilidir. Ülke uzantısız ise bu durumda alan adının geri alınması ve ihtilafın çözüme kavuşması oldukça zorlaşmaktadır.

Bu durumda ihtimaller:

- > Türk mahkemelerinden alınan kararın tanınması ve tenfizi,
- > Doğrudan Virjinya'da dava açılması,
- > Akredite edilen kurumlar nezdinde alan adı uyumsuzluk giderim usulüne başvurmaktır.

TİCARET UNVANI VE İŞLETME ADININ KORUNMASI

Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tacirler için ticaret unvanını seçmek ve kullanmak zorunludur. Aynı şekilde bir tacirin kullandığı bir işletme adı varsa bunu da sicile tescil ettirir. Türk Ticaret Kanunu, ticaret unvanı ve işletme adından sadece bir tane bulunabileceğini kabul etmiştir. Bu nedenle daha önce Türkiye’de tescil ve ilan edilmiş bulunan bir unvanın ya da işletme adının bir başka olarak alınabilmesi mümkün değildir. Bir şekilde alınmış olsa bile TTK.m.52’ye göre terkin ettirilmesi ve şartların varlığı halinde tazminat davalarının açılabilmesi de mümkündür.

TTK.m.50’de açıkça bahsedilmese de ticaret unvanının inhisar hakkına alan adları da girer. Zira akşinin kabulü, ticaret unvanını seçmiş, ona belli bir yatırım yapmış kimsenin mağdur olmasına sebep olur. Bu nedenle bir taraftan TTK.m.50 diğer taraftan TTK.m.52 gereğince ticaret unvanı haksız alan adı olarak alınmış kimsenin korunması gerekir.

ALAN ADININ KORUNMASI

Türk hukukunda her ne kadar karma sistem kabul edilmiş ise de gerek ticaret unvanı gerekse marka hukuku, bir işareti önce tanıtan kişinin hakkını daha korunmaya değer bulmaktadır. Yine MarkHK.m.8’e göre bu durumlarda alan adının varlığı, marka tescili önünde bir engeldir. Gerçekten söz konusu hükme göre “Tescil için başvurusu yapılmış markanın, başkasına ait kişi ismi, fotoğrafı, telif hakkı veya herhangi bir sınai mülkiyet hakkını kapsamaması halinde, hak sahibinin itirazı üzerine tescil başvurusu reddedilir.” Yine bir alan adı haksız olarak bir başkası tarafından marka olarak tescil edilmiş bile olsa alan adının sahibi, MarkHK.m.42’ye göre hükümsüzlük davası açabilecektir. Dolayısıyla bir başkasının aldığı ve tanıttığı bir alan adının başkaları tarafından ticaret unvanı, işletme adı ya da marka olarak tescil edilmesi de Türk hukukunda önlenmiştir.

MARKANIN ADWORDS REKLAMLARDA VE BAŞLIKLARDA (META TAG) KULLANILMASI

Browserların hazırlanan sayfaya yönlenebilmesi için arama mekanizmalarının meta-tagging denilen bir yöntemle manipüle edilmesi gerekmektedir. Adwords reklamlar ise Google arama motorunun reklam yapmak isteyenlere sunduğu kelime bağlantılarıdır. Bu bağlantılar sayesinde arama motorlarında çok taranan marka, kişi arandıkça ilgili reklam kullanıcının karşısına çıkarılmaktadır. Bu reklamın kullanıldığı markanın haksız kullanımdır.

Gerek meta-tag kullanımı, gerekse adwords reklam yolu ile marka sahibi dışında bir kullanım marka ihlalidir.

AÇIKLAMALI SORULAR



1. Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim, edebiyat, güzel sanatlar veya sinema eserleri sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulüne ne ad verilir?

- A) Doktrin
B) Ütopya
C) İdeolojik fikirler
D) Marka hakları
E) Fikir ve sanat ürünleri

AÇIKLAMA

Fikir ve sanat ürünleri, sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim, edebiyat, güzel sanatlar veya sinema eserleri sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulüdür.

YANIT: E

2. Aşağıdakilerden hangisi fikir ve sanat eserlerinin bir türü değildir?

- A) İlim ve edebiyat
B) Musiki
C) Güzel sanatlar
D) Ticaret
E) Sinema

AÇIKLAMA

Ticaret bir fikir ve sanat eseri değildir.

YANIT: D

3. Bir eserin ortaya çıkarılmasından sonra sayısal hale getirilmesine ne ad verilir?

- A) Proaktifleşme
B) Mekanikleşme
C) Reaktifleşme
D) Dijitalleşme
E) Makineleşme

AÇIKLAMA

Dijitalleşme, bir eserin ortaya çıktıktan sonra elektronik ortamda sunulabilmesi için veri mesajların sayısal bilgiler haline dönüştürülmesidir.

YANIT: D

4. Aşağıdakilerden hangisi dijitalleşmenin tehlikelerinden birisi değildir?

- A) Telif haklarının ihlali kolaylaşır.
B) Kopyalama, çoğaltılma kolaylaşır.
C) Taklit artar.
D) İzinsiz sınır ötesine geçmeye yol açar.
E) Eserin sayısallaşarak elektronik ortamda sunulmasını sağlar.

AÇIKLAMA

Eserin sayısallaşarak elektronik ortamda sunulması tehlike değildir.

YANIT: E

5. İnternet üzerinde yazı, görüntü, ses, film, müzik eserlerinin bir arada sunulmasına ne ad verilir?

- A) Çoklu ortam
B) Link
C) Frame
D) Çengel atma
E) Widget

AÇIKLAMA

Çoklu ortam (multi medya) internet üzerinde yazı, görüntü, ses, film, müzik eserlerinin karışık sunulmasıdır. Sinema filmi, müzik ve resmi içeren medya ürünlerinin bir arada sunulması da çoklu ortam eserlerini oluşturur.

YANIT: A

6. Multi medya ürünlerinin radyo, kablolu yayın ve internet ortamındaki kullanımına ne ad verilir?

- A) Off-line
B) Çevrim dışı kullanım
C) Çevrim içi kullanım
D) Veri taşıyıcılarla kullanım
E) Asenkron kullanım

AÇIKLAMA

Çevrim içi (online) kullanım, multi medya ürünlerinin radyo, kablolu yayın ve internet ortamındaki kullanımını anlatır.

YANIT: C

7. Özel bir bilgisayar programı ile gerçekleştirilen ve bir web sayfasından diğerine geçişi mümkün kılan tekniğe ne ad verilir?
- A) Link
B) Çerçeve
C) Adwords
D) Banner
E) Widget

AÇIKLAMA

Bağlantı (Link); bir bilgisayar programı aracılığıyla bir web sayfasından diğerine geçişi mümkün kılan tekniktir.

YANIT: A

8. Aşağıdakilerden hangisi eser sahibinin hakları arasında sayılamaz?
- A) Özel hayatın gizliliği hakkı
B) Eser sahibinin adının belirtilmesi hakkı
C) Çoğaltma hakkı
D) Umuma iletim hakkı
E) Eserde değişiklik yapılmasını yasaklama hakkı

AÇIKLAMA

Özel hayatın gizliliği hakkı, temel hak ve özgürlüklerden birisidir. Eser sahibinin haklarından bağımsızdır.

YANIT: A

9. Aşağıdakilerden hangisi eserde değişiklik yapılmasını gerektiren zorunlu hallerden birisi değildir?
- A) Onarım yapma gereği
B) Halkın güvenliği
C) Çevrenin güvenliği
D) İhtiyaca uygun hale getirme
E) Satışa uygun hale getirme

AÇIKLAMA

Eser sahibinin zorunlu haller dışında eserinde değişikliklere izin verme yetkisi sadece onun tarafından kullanılabilir. Satışa uygun hale getirme bir zorunluluk hali değildir.

YANIT: E

10. Link atma tekniği ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Linkler uygulanan tekniklere göre deep-links, surface links ve inline link olarak adlandırılır.
B) Ekstern linklerde internet kullanıcısı, link verilen sayfada bulunan linklerin tıklanması ile diğer sayfaya ulaşmaktadır.
C) Doktrinde extern link verme, atıf hakkı ve kaynak gösterme hakkı ile karşılaştırılır.
D) İtern (dahili) linklerde internet kullanıcısı bir başka sayfaya aktarılmamaktadır.
E) Dahili link verilmesi halinde eser sahibinin rızasının alınmasına gerek yoktur.

AÇIKLAMA

Dahili linklerin konulması halinde eser sahibinin bu duruma extern linklerde olduğu gibi zimnen izin vermesinden söz edilemez. Eser sahibinin rızasının alınması gerekmektedir.

YANIT: E

11. Çoğaltma hakkı ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bilgisayarın harddiskine kayıt ve gönderme çoğaltma sayılır.
B) Önbelleğe kayıt, eserin görülebilmesi için zorunlu olan teknik bir çoğaltma işlemidir.
C) Bir eserin aslından veya kopyasından taklidin çıkarılması çoğaltma işlemidir.
D) Dijital hale getirilmiş olan bir eserin internetten CD veya diskete kaydedilmesi çoğaltma işlemidir.
E) Frame verme doğrudan çoğaltma değildir.

AÇIKLAMA

Bir eserin aslından veya kopyasından taklidin çıkarılması bir çoğaltma değildir. Çoğaltma, eserin herhangi bir yolla aynen kopyalanmasıdır.

YANIT: C

12. Paylaşım platformlarında, platformu işletenin sorumluluğu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Platform işleticisinin sayfalarda paylaşılan milyonlarca veriyi kontrol etmesi, denetlemesi mümkün değildir.
- B) Platform işleticisi, burada paylaşılan eserler açısından kendisine bir uyarı geldiğinde bunların paylaşılmasına engel olmak zorundadır.
- C) Platformda paylaşılan veriler bakımından platform işleticisi sorumludur.
- D) Platform işleticileri kullanıcıların yaptıkları ihallerden sorumlu değildir.
- E) Uyarıları dikkate almayan platform işleticileri bu davranıştan sorumlu olacaktır.

AÇIKLAMA

Platformda paylaşılan veriler bakımından platform işleticileri sorumlu tutulamaz. Çünkü milyonlarca veriyi kontrol etmek ve denetlemek mümkün değildir. Ancak platform işleticisi kendilerine gelen uyarıları dikkate almak zorundadır.

YANIT: C

13. Eser sahipleri için getirilen özel koruma usulüne göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Eser sahiplerinin haklarının dijital ortamda ihlal edilmesi halinde, eserler içerikten çıkarılır.
- B) Eserlerin dijital ortamdan kaldırılması için hak sahiplerinin içerik sağlayıcıya başvurması gerekir.
- C) Eserin dijital ortamda kaldırılması başvurusundan itibaren üç gün içinde içerikten çıkarılma gerçekleşmelidir.
- D) Dijital ortamda ihlal devam ederse Sulh Ceza hakimine başvurulur.
- E) Eserlerin dijital ortamda ihlal edilmesi hak sahipleri için tazminat hakkı doğurur.

AÇIKLAMA

Eserin dijital ortamda ihlal edilmesi halinde içerik sağlayıcıya başvurulur. Bu başvuru üzerine eser üç gün içinde içerikten çıkarılır. Eğer üç gün içinde içerikten çıkarılmaz ve ihlal hali devam ederse Cumhuriyet başsavcısına başvuru yapılır.

YANIT: D

14. Bir alan adı haksız olarak bir başkası tarafından marka olarak tescil edilmiş ise alan adı sahibi aşağıdakilerden hangisini yapabilir?

- A) Markanın hükümsüzlüğü için dava açılabilir.
- B) Marka tescili alan tesciline önce önceliklidir.
- C) Marka ve alan adı birlikte varlığını sürdürür.
- D) Marka sahibine maddi manevi tazminat davası açılır.
- E) Marka sahibi, alan adı sahibine kendi markasının korunması için dava açabilir.

AÇIKLAMA

Bir alan adı haksız olarak bir başkası tarafından marka olarak tescil edilmiş bile olsa alan adının sahibi Mar.KHK.m.42'ye göre hükümsüzlük davası açabilir.

YANIT: A

15. Ünlü bir yazarın kitabının izinsiz bir web sayfasında yayınlanması halinde yazarın bu hakkının ihlali için başvuracağı kanun aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türk Ticaret Kanunu
- B) Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
- C) Borçlar Kanunu
- D) Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
- E) İcra İflas kanunu

AÇIKLAMA

Ünlü bir yazarın kitabının izinsiz bir web sayfasında yayınlanması halinde; eserin umuma arz edilmesi hakkı ihlal edilmiş olur. Bu nedenle yazar Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na başvurabilir.

YANIT: D

Öğretmen Diyor ki! Bu ünite; Üç Kuşak Haklar Teorisine, unutulma hakkının özelliklerine, unutulma hakkına ilişkin yargı kararlarına dikkat edilmelidir.

Önceki Sınavlarda Çıkan Soru Adedi	
Ara Sınav	Dönem Sonu
–	3 - 4

İNSAN HAKLARI TEORİSİNE İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB), İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS), Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi (ABTHB) ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası gibi insan haklarına yer veren metinlerde, insan hakları, kişinin sırf insan olduğu için sahip olduğu haklar olarak kabul edilmektedir. Anayasa'nın 12. maddesi "herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez haklara sahiptir" diyerek bu hakların niteliğini açıklamıştır. İnsan hakları teorilerini "Üç Kuşak Haklar Teorisi" ve "Dördüncü Kuşak Haklar" olmak üzere iki kısımda inceleyebiliriz.

Üç Kuşak Haklar Teorisi

İnsan hakları öğretisinin oluşmaya başladığı tarihten bu yana, insan haklarını sayan ve sınıflandıran çok sayıda liste ortaya çıkmıştır. Bu sınıflandırmalardan en ünlüsü Karel Vasak tarafından ortaya konan "üç kuşak haklar" teorisidir; Karel Vasak'a göre birinci kuşak hakların temel özelliği, kişilere, devletin karışmayacağı özel bir alan yaratmasıdır. Bu haklar, kişileri devlete karşı korur; Birinci kuşak haklar, kişi haklarını yani medeni hakları ve siyasal hakları içerir. Bunlara örnek olarak, yaşam hakkı ve kişi dokunulmazlığı, kişi özgürlüğü ve kişi güvenliği, düşünce ve düşüncüyü açıklama özgürlüğü, inanç ve ibadet özgürlüğü, konut dokunulmazlığı hakkı verilebilir. İkinci kuşak haklar ise, devlete karışmama ödevi değil, aksine eylemde bulunma, harekete geçme yani hizmet sağlama ödevi yüklemektedir. Bunlar genellikle sosyal haklar olarak adlandırılmaktadır. Bunlara örnek olarak toplu sözleşme hakkı, dinlenme hakkı, sosyal güvenlik hakkı, sağlık hakkı, korunmaya muhtaç toplumsal sınıfların korunmasına yönelik haklar verilebilir. Üçüncü kuşak haklar ise ilk iki kuşak haklardan farklı olarak belirli bir grubun değil, bir toplumdaki tüm sosyal grupların ihtiyaçlarına cevap vermeyi amaçlayan haklardır. Zira örneğin çevre kirliliğinin korkunç boyutlara ulaşması, nükleer silahların tüm insanlığı yok edecek bir savaş tehlikesine yol açması tüm sosyal grupları ilgilendirir ve çevrenin korunması, barışın sağlanması gibi amaçlar ancak tüm sosyal grupların dayanışması ile olur. Bu nedenle üçüncü kuşak haklara dayanışma hakları da denilmektedir.

Üçüncü kuşak haklarda hak ve ödev birbirinden kolaylıkla ayrılmaz; üçüncü kuşakta yer aldığı söylenen bazı haklar şu ya da bu şekilde diğer kuşak haklardan türer veya onların mantıki uzantısıdır.

İnternete erişim hakkının ülke anayasalarında yer almasını teklif eden birçok önemli metin bulunmaktadır. Ülkemiz açısından bunlardan en önemlisi Birleşmiş Milletlerin 2011 yılında internet erişimini temel insan hakkı olarak tanımladığı rapordur. Bu rapora göre internet, diğer insan haklarını destekleyen bir araç haline gelmiştir. İnternete erişim hakkı, üçüncü kuşak haklar arasında kabul edilmektedir.

Dördüncü Kuşak Haklar

Bilişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin insan onurunun korunması bakımından yarattığı riskler nedeniyle ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, dördüncü kuşak hakların bilimin ve teknolojinin olası kötüye kullanımına karşı insan onurunun korunması amacına dayandığı kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle bilişim teknolojisinin günümüzde eriştiği düzeyin ortaya çıkardığı, insan onurunu tehdit eden yeni tehlikelere karşı yeni hakların güvence altına alınması ve/veya mevcut hakların yeni durumları kapsayacak biçimde ek güvencelerle desteklenmesi dördüncü kuşak hakların tanınmasının temel nedenidir.

2010 Anayasa Referandumu ile kabul edilen 2010 değişikliğiyle, dördüncü kuşak haklardan biri olarak kabul edilen kişisel verilerin korunması hakkı, ülkemizde de anayasal güvenceye bağlanmıştır. Anayasa m. 20/3: “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Unutulma hakkı dördüncü kuşak insan haklarından kabul edilmektedir. Unutulma hakkı kişisel verilerin korunması hakkı ile yakından bağlantılıdır.

UNUTULMA HAKKI

Unutulma hakkı, bireyin dijital hafızada yer alan kişisel verilerinin kendi talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek şekilde ortadan kaldırılması şeklinde tanımlanmaktadır. Unutulma hakkı; genel olarak bireyin üçüncü kişilerin elinde bulunan kişisel verilerini kontrol etme ve bunları silme ve/veya sildirme hakkı olarak ifade edilir.

Unutulma hakkı, üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olayların bir süre sonra unutulmasını, başkaları tarafından bilinmesi istenmeyen bilgilerin silinmesini isteme hakkı olarak ifade edilmektedir.

Unutulma hakkının gerekçesine dair yaklaşımlar farklılık göstermekle birlikte, bu konuda üç temel anlayıştan bahsedilmektedir: (1) Kişisel verilerin belirli bir süre geçtikten sonra silinmesi gerektiği temelinde hareket eden görüş; (2) “Beyaz sayfa” yaklaşımından yola çıkan ve eski tarihli olumsuz bilgilerin kişilere karşı kullanılmaması gerektiğini savunan sosyal perspektifli görüş; (3) Yine beyaz sayfa temelinde hareket eden, fakat bireyin kendini geliştirme hakkını temel alan ve böylece kişilerin geçmişlerinden endişe etmeksizin kendilerini ifade edebilmeleri gerektiğini savunan görüş.

Bu hakkın tanınmasının altında yatan en önemli faktör, birey hakkında internette veya sosyal medyada yer alan rahatsız edici bir bilginin onun şeref ve onuru ile yaşamını tamamen yok etme potansiyelinin bulunmasıdır.

Bireylerin hayatlarında yeni bir sayfa açma hakkı bulunduğu kabulü, unutulma hakkının çıkışı noktasıdır.

Unutulma Hakkının Pozitif ve Negatif Yönü

Unutulma hakkı pozitif ve negatif olmak üzere iki yönlüdür. Unutulma hakkı, kişisel veriler üzerindeki tasarruf hakkının bir uzantısı olması yönüyle pozitif bir hak içermektedir. Bu yönüyle unutulma hakkı ile bir kişinin kendisi hakkındaki bilgilerin kapsamlı ve geniş biçimde silinmesini talep edebileceği kabul edilmektedir. Unutulma hakkının negatif yönü ise bireylerin rahatsız edici bulunduğu kişisel verilerin gelecekteki olumsuz etkilememesi için, bu verilerin bir daha geri getirilemeyecek biçimde ortadan kaldırılmasını isteyebilmeleri olarak tanımlanmaktadır.

Unutulma Hakkının Diğer Temel Hak ve Özgürlükler ile Çatışması

Unutulma hakkının pek çok başka hak ile ilişkisi mevcuttur. Bu ilişki kimi zaman kişisel verilerin korunması hakkında olduğu gibi kesişme ve birbirini tamamlama şeklindedir, kimi zaman ise haberleşme ve ifade özgürlüğü, iletişim özgürlüğü, basın hürriyetinde olduğu gibi çatışma şeklinde kendini gösterir. Öyleyse haberleşme ve ifade özgürlüğü, iletişim özgürlüğü, basın hürriyeti ile unutulma hakkı arasında adil bir dengenin kurulması gerektiği kuşkusuzdur.

Unutulma Hakkının Normatif Dayanağı

Unutulma hakkı, 2016/679/EU sayılı “Gerçek Kişilere Dair Kişisel Verilerin İşlenmesine ve 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Direktifin Kaldırılmasına Dair Regülasyon” ile açıkça düzenlenmiştir.

ABAD (Avrupa Birliği Adalet Divanı)

AB içerisinde en üst mahkeme olan ve AB hukukunun uygulanmasında son sözü söyleyen, böylece AB hukukunun, hukuki denetim, yorum, uyuşmazlık çözme, hukuk yaratma ve boşluk doldurma yollarıyla, AB içinde her yerde aynı şekilde yorumlanmasını sağlayan ABAD’ın kararları her ne kadar Türkiye için resmîyette bağlayıcı değilse de; Google/Unutulma Hakkı kararı bu hakla ilgili uluslararası alanda verilmiş ilk karardır.

Temel Kavramlar

Kişisel veri: Kişisel veri kavramı, doğrudan ya da dolaylı olarak bir gerçek kişi ile ilintili olabilecek ve onu belirlenebilir kılacak her türlü bilgiyi kapsamaktadır. Kişisel verilerin mutlaka gizli olması zorunlu olmayıp, herkes tarafından bilinen kişisel veriler de koruma altındadır; zira kişisel verilerin korunması hukukunun amacı bir bilginin gizliliğini değil, verinin ilgilisi olan kişinin kişilik haklarının korunmasıdır.

Yargıtay'a göre kişinin; Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, adı, soyadı, doğum tarihi, doğum yeri, nüfusa kayıtlı olunan yer, anne ve baba adı, medeni hali, nüfusa kayıtlı olduğu cilt ve aile sıra no, kan grubu, evlenme tarihi, boşanma tarihi ve mahkeme kararı bilgileri, hatıra, anı ve günlükle ilgili defterindeki bilgileri, siyasi görüşü, üye olduğu dernekler, bilgisayarının IP numarası, emeklilik ve kurum sicil numarası ve daha birçok bilgi, kişisel veridir. Kişilerin Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım sitelerinde yazdığı ve paylaştığı yazı, fotoğraf, ses veya görüntü kayıtları da kişisel veridir.

Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin işlenmesi, verilerin ilk defa elde edilmesinden başlayarak veriler üzerinde gerçekleştirilen tüm işlem türlerini ifade etmektedir.

Veri sorumlusu (veri denetleyicisi/veri denetleyici, veri kontrolörü): Veri sorumlusu, kişisel veri işlemenin amaçlarını ve yöntemini birlikte veya tek başına belirleyen kişi, organ, ajans veya kamu kurumunu ifade etmektedir. Veri sorumlusu, gerçek kişiler olabildiği gibi özel ve/veya kamu kurumu tüzel kişiliğini haiz kişiler de olabilir. Müvekkil hakkındaki kayıtları tutan avukat veri sorumlusunun gerçek kişi olduğu duruma örnek gösterilebilir.

Dikkat edilmesi gereken bir husus ise veri işleyicisi ile veri sorumlusunun her zaman aynı kişi olmayabileceğidir; zira veri sorumlusu adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişilere "veri işleyicisi" denilmektedir. Mesela bir avukatlık şirketi kendi çalışanları hakkındaki veriler açısından veri sorumlusu sayılırken; müvekkil şirketlerinin çalışanlarına ilişkin tutmakta olduğu kişisel veriler bakımından ise veri işleyicisi sayılmaktadır.

Kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili genel ilkeler: Kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerde, verilerle ilgili yapılan işlemlerin insan onuru ve değerlerine uygun yapılması maksadıyla bazı ortak ilkeler belirlenmiştir.

Kişisel veriler ancak şu temel ilkelere uygun olarak işlenebilecektir: (1) Adil ve Yasal İşleme: Kişisel veriler adil ve yasalara uygun şekilde işlenecektir. (2) Amaç ile Sınırlılık: Kişisel veriler; kesin, belirlenmiş ve hukuka uygun amaçlara göre toplanmış olacak ve ilk toplandıkları amaca aykırı olarak daha sonradan işlemeye konu olmayacaktır. (3) İlgililik ve Orantılılık: Kişisel veriler, toplama ve/veya müteakip olarak işleme amaçları için yeterli ve bu işlemlerle ilgili olacak, aşırı olmayacaktır. (4) Doğruluk ve Güncellik: Söz konusu veriler güncel ve doğru olarak tutulacak; böylece veri kalitesi korunacaktır. (5) Süreyle Sınırlılık: Kişisel veriler, toplama amacının veya daha sonraki işlemin gerektirdiğinden daha uzun süre saklanmayacaktır.

Veri işlenmesinin şartları: Kişisel verilerin işlenebilmesi ancak bazı şartların mevcut olması halinde mümkündür: Bunlar, ilgili kişinin herhangi bir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde kişisel verilerinin işlenmesine rıza göstermesi; ilgili kişinin taraf olduğu bir sözleşmeyi yerine getirmek veya bu sözleşmeye girmeden önce ilgili kişinin isteğiyle gerekli adımları atmak için kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması; veri sorumlusunun konu olduğu bir yasal zorunluluğa uymak için kişisel verilerin işlenmesinin gerekmesi; ilgili kişinin hayati çıkarlarını korumak için kişisel verilerin işlenmesinin gerekmesi; kamu yararı için yapılan bir faaliyetin yerine getirilmesi veya veri sorumlusu veya verinin açıklandığı üçüncü tarafın kamu yetkisini kullanarak yaptığı bir faaliyetin yerine getirilmesi için kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması; ilgili kişiye tanınan haklar ağır bastığı durumlar hariç olmak üzere, kişisel verileri işleminin, veri sorumlusu veya verilerin açıklandığı üçüncü tarafın meşru çıkarları için gerekli olması durumlarıdır.

Kişisel verileri işlenen kişinin hakları: Veri öznesi/veri süjesi kendisiyle ilgili verinin işlenip işlenmediğini öğrenme, işlenmişse buna ilişkin bilgileri talep etme, verilerin işleme amacı ile bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, yurtiçinde veya yurtdışında verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme ve en önemlisi verilerin işlenmesinin genel ilkelere aykırı olması halinde veya veri işleminin şartlarının mevcut olmaması halinde veya özellikle kişisel verilerin eksik veya doğru olmaması durumlarında, kişisel verilerin silinmesini, düzeltilmesini ve/veya erişime engellenmesini isteme hakkına sahiptir.

28.10.2017 tarihinde "Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik" yayımlanmıştır.

Karar Çerçevesinde Unutulma Hakkının Kapsamı

ABAD'ın Google ve diğer arama motoru işletmecilerine dair verdiği kararın önemli noktaları:

1. Arama motoru faaliyeti, kişisel verilerin işlenmesi olarak nitelendirilmeli ve arama motoru işletmecisi de veri sorumlusu olarak bu kişisel verilerin işlenmesinden sorumlu olmalıdır.
2. Arama motoru işletmecisinin şirket merkezinin ülke dışında olması, şirketin bir şubesinin ülkede faaliyet göstermesi halinde, şirketin bu sorumluluktan kaçabilmesine olanak vermemektedir.
3. Bireyler kendilerine tanınan temel hak ve özgürlüklerden, özellikle mahremiyet hakkından, tam olarak faydalanabilmek için, arama motoru işletmecisine doğrudan başvuru yapabilmelidir. İlgili kişiler, arama motoru işletmecisinden, kendilerine ilişkin bilgileri içeren web sitelerine dair arama sonuçlarında yer alan linklerin kaldırılmasını isteyebilir. Bunun için şu şartlardan herhangi birinin gerçekleşmesi yeterlidir: (a) Kişisel veriler rızaya dayalı olarak yahut bir zorunluluk gereği paylaşılmasına rağmen hukuka ve dürüstlük kuralına uygun bir biçimde işlenmemişse; (b) Kişisel veriler belirli, açık, ölçülü ve meşru amaçlarla toplanmamışsa; (c) Kişisel veriler meşru amaçla toplanmasına rağmen bu amaçlarla bağdaşmayacak şekilde işlenmiş ve kullanılmışsa; (d) İşleme faaliyeti yeterli, ilgili ve amaca uygun nitelikte değilse; (e) Kişisel veriler doğru ve güncel olarak tutulmamışsa; (f) Kişisel verilerin toplanma veya işleme amacı için gerekli olan süre aşılmışsa.
4. Unutulma hakkından yararlanabilmek için, kişisel verinin içeriğinin yanlış olması şart değildir. Gerçeği yansıtan bir verinin de kaldırılması talep edilebilir.
5. Kişinin genel olarak geçmişiyile bağlı kalmama hakkı mevcuttur. Bu bakımdan ilgili kişinin linkin kaldırılmasını isteyebilmesi için, kişinin linkin içeriğinden dolayı zarar görmesi veya böyle bir tehlikeyle karşı karşıya kalması gerekmemektedir.
6. Kişisel verilerin yayınlanmasının hukuka aykırı olması gerekmemektedir.
7. Unutulma hakkı çerçevesinde yapılan başvurularda unutulma hakkı ile çatışan diğer temel hak ve özgürlükler arasında denge kurulmalıdır.

Unutulma hakkından şu anda sadece 28 AB üyesi ülke ve AB üyesi olmayan İzlanda, Norveç, İsviçre ve Liechtenstein ülkeleri yararlanmaktadır. Bu ülkelerin vatandaşı olmak şart olmayıp, bu ülkelerde ikamet etmek yeterlidir. Türkiye'den yapılan başvurular henüz değerlendirilmeye alınmamaktadır.

ABAD kararına getirilen eleştiriler de mevcuttur; zira ABAD kararında bazı önemli noktaları aydınlatmamıştır. Örneğin bu kararda birden fazla kişiyi içeren verilerin varlığı durumunda (örneğin grup fotoğrafı) hakkın kimin tarafından ve nasıl kullanılacağı belirtilmemiştir.

Kararda eleştiriye açık bir başka husus da karar uyarınca yapılacak talep sonucunda alınan link kaldırma kararının her zaman isabetli olmayabileceği gerçeğidir. Değerlendirme, talepte bulunan kişinin verdiği bilgiler çerçevesinde yapılacaktır; fakat veriye ulaşmakta menfaati olabilecek başka kimseler süreçten haberdar bile olmayacaktır, bundan dolayı da inceleme tek taraflı bilgilere istinaden sürdürülecektir.

AYM, ABAD'dan farklı olarak haber arşiv içeriğinin, dolayısıyla ilgili sayfanın kendisinin, unutulma hakkı çerçevesinde silinebileceğini belirtmiştir. Buna karşın ABAD, unutulma hakkını sadece arama motorunda gösterilen sonuçlar çerçevesinde ele almıştır.

Unutulma hakkı Anayasa'mızda açıkça düzenlenmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın "Devletin Temel Amaç ve Ödevleri" başlığı altında düzenlenen 5. maddesinde "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" ifadesi ile devlete pozitif bir yükümlülük yüklenmiştir. Bu yükümlülük bağlamında Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kişinin manevi bütünlüğü bağlamında şeref ve itibarının korunması hakkı ve Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile birlikte düşünüldüğünde, devletin bireye geçmişte yaşadıklarının başkaları tarafından öğrenilmesi engellenerek "yeni bir sayfa açma" olanağı verme hususunda bir sorumluluğu olduğu açıktır. Özellikle kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında kişisel verilerin silinmesini talep edebilme hakkı, kişilerin geçmişlerinde yaşadıkları olumsuzlukların unutulmasına imkân tanımayı kapsamaktadır. Dolayısıyla Anayasa'da açıkça düzenlenmeyen unutulma hakkı, internet vasıtasıyla ulaşılması kolay olan ve dijital hafızada bulunan haberlere erişiminin engellenmesi için Anayasa'nın 5., 17. ve 20. maddelerinin doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

HGK'nun Unutulma Hakkı Kararı

Gerek ABAD gerekse de AYM kararlarında unutulma hakkına ilişkin bütün açıklamalar dijital hafızada yer alan kişisel içeriklere ilişkindir. Ancak HGK unutulma hakkına yeni bir boyut getirerek, bu hakkın sadece dijital ortamda yer alan kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan her türlü kişisel verilere yönelik olarak da kabul edilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

HGK, unutulma hakkını sadece internet ortamında yer alan kişisel veriler için değil, offline işlenen kişisel veriler için de kabul etmiştir.

UNUTULMA HAKKINA İLİŞKİN ULUSAL MEVZUAT

Ülkemizde unutulma hakkına ilişkin spesifik bir düzenleme bulunmamaktadır. Bir düzenleme mevcut olmasa dahi, mevzuatımızda unutulma hakkının temeli sayılabilecek ve/veya bu hakkın kullanılmasına hizmet edebilecek bazı hukuki düzenlemelerin bulunduğu da belirtilmelidir. Gerçekten de unutulma hakkının temeli olarak sayılabilecek olan hukuk devleti ilkesi (m.2), bireyin maddi ve manevi varlığını serbestçe geliştirme hakkı (m.17), özel hayatın gizliliği hakkı (m.20), konut dokunulmazlığı (m.21), haberleşmenin gizliliği (m.22), dini ve vicdani kanaatleri açıklamaya zorlanamama (m.24), düşünce ve kanaatleri açıklamaya zorlanamama (m.25) gibi anayasal düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer almaktadır.

Arama motorları aracılığıyla yapılan aramalarda gösterilen arama sonuçlarından, kişisel verilerin yer aldığı web sayfalarına ait linklerin karartılması hususunda ülkemiz yargı organlarıncı, ABAD kararı göz önünde bulundurularak, verilmiş bir karar bulunmamaktadır. Ancak 6698 sayılı Kanun aynen Direktif gibi, arama motoru işletmecilerin de veri sorumlusu olarak kabul edileceğini (m. 3/1) ve kişisel verilerin işlenmesinin ancak işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması gerektiğini ve bu işleminin de gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesi gerektiğini belirtmektedir (m. 4/ç ve d). Kanun ayrıca işleminin bu şartları taşımaması halinde, kişisel verilerin ilgilinin talebiyle silineceğini de hüküm altına almıştır (m. 7). Ayrıca Kanun'a göre ilgili kişi, kişisel verilerin eksik ya da yanlış olması halinde bunların düzeltilmesini isteme hakkına sahiptir (m. 11). Dolayısıyla ulusal mevzuatımız, unutulma hakkı çerçevesinde, Türkiye'den internete giren internet kullanıcılarına en az Avrupa'dan internete giren internet kullanıcılarına sağlanan haklar kadar güvenceler sunmakta ve böylece ilgili kişilerin unutulma hakkı çerçevesinde arama motoru işletmecilerine doğrudan başvuru yapabilmesini güvence altına almaktadır.

Unutulma hakkının kullanılmasının, Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 23-25. maddelerinde yer alan kişiliğin korunmasına ilişkin hükümlere ve Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 49 ve devamındaki haksız fiiller nedeniyle doğan sorumluluğu düzenleyen maddelere dayanılarak sağlanması mümkündür.

İçeriğin engellenmesi ve/veya silinmesi yoluyla unutulma hakkının kullanılmasına ilişkin mevzuatımızda yer alan en önemli madde, "içeriğin yayından çıkarılması ve engellenmesi" başlığını taşıyan 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesidir. İlgili hüküm şöyledir: "(1) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir. (2) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin talepleri, içerik ve/veya yer sağlayıcısı tarafından en geç yirmi dört saat içinde cevaplandırılır. (3) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talepleri doğrultusunda hakim bu maddede belirtilen kapsamda erişimin engellenmesine karar verebilir. (4) Hakim, bu madde kapsamında vereceği erişimin engellenmesi kararlarını esas olarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça internet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Ancak, hakim URL adresi belirtilerek içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle ihlalin engellenemeyeceğine kanaat getirmesi halinde, gerekçesini de belirtmek kaydıyla, internet sitesindeki tüm yayına yönelik olarak erişimin engellenmesine de karar verebilir. (5) Hakimin bu madde kapsamında verdiği erişimin engellenmesi kararları doğrudan Birliğe gönderilir. (6) Hakim bu madde kapsamında yapılan başvuruyu en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Bu karara karşı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. (7) Erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda hakim kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. (8) Birlik tarafından erişim sağlayıcıya gönderilen içeriğe erişimin engellenmesi kararının gereği derhal, en geç dört saat içinde erişim sağlayıcı tarafından yerine getirilir. (9) Bu madde kapsamında hakim verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayının başka internet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişi tarafından Birliğe müracaat edilmesi halinde mevcut karar bu adresler için de uygulanır. (10) Sulh ceza hakiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır."

AÇIKLAMALI SORULAR



1. Üç kuşak haklar teorisi aşağıdaki bilim adamlarından hangisine aittir?
- A) Vasak
B) Smith
C) Weber
D) Locke
E) Jellinek

AÇIKLAMA

Üç kuşak haklar teorisi Karel Vasak tarafından ileri sürülmüştür. Vasak'a göre birinci kuşak hakların temel özelliği kişilere, devletin karışmayacağı özel bir alan yaratmasıdır. Bu haklar kişileri devlete karşı korur.

YANIT: A

2. Haklar teorilerine ilişkin aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Birinci kuşak hakların temel özelliği kişilere, devletin karışmayacağı özel bir alan yaratmasıdır.
B) Birinci kuşak haklar, kişi haklarını yani medeni hakları ve siyasi hakları içerir.
C) İkinci kuşak haklar devlete karışmama ödevi değil aksine eylemde bulunma, harekete geçme yani hizmet sağlama ödevi yüklemektedir.
D) Üçüncü kuşak haklar belirli bir grubun değil, bir toplumdaki tüm sosyal grupların ihtiyaçlarına cevap vermeyi amaçlayan haklardır.
E) Birinci kuşak haklara aynı zamanda dayanışma hakları da denilmektedir.

AÇIKLAMA

Üçüncü kuşak haklara aynı zamanda dayanışma hakları da denilmektedir. Üçüncü kuşak haklar belirli bir grubun değil, bir toplumdaki tüm sosyal grupların ihtiyaçlarına cevap vermeyi amaçlayan haklardır.

YANIT: E

3. Ülkemiz açısından internete erişim hakkının ülke anayasalarında yer almasını teklif eden en önemli belge aşağıdakilerden hangisidir?
- A) İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
B) Birleşmiş Milletler Raporu
C) AB Temel Haklar Bildirgesi
D) ABAD Unutulma Hakkı Kararı
E) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

AÇIKLAMA

Birleşmiş Milletler Raporu, ülkemiz açısından internete erişim hakkının ülke anayasalarında yer almasını teklif eden, internete erişim hakkının bir insan hakkı olarak tanınmasına yönelik en önemli belgedir.

YANIT: B

4. Aşağıdaki haklardan hangisi bilişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin insan onurunun korunması bakımından yarattığı riskler nedeniyle ortaya çıkmıştır?
- A) Birinci kuşak haklar
B) İkinci kuşak haklar
C) Üçüncü kuşak haklar
D) Dördüncü kuşak haklar
E) Beşinci kuşak haklar

AÇIKLAMA

Dördüncü kuşak haklar, bilişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin insan onurunun korunması bakımından yarattığı riskler nedeniyle ortaya çıkmıştır. Bu hakların bilimin ve teknolojinin olası kötüye kullanımına karşı insan onurunun korunması amacıyla dayandığı kabul edilmektedir.

YANIT: D

5. Aşağıdakilerden hangisi bireyin dijital hafızada yer alan kişisel verilerinin kendi talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek şekilde ortadan kaldırılması şeklinde tanımlanmaktadır?
- A) Yaşam hakkı
B) Özgürlük hakkı
C) Unutulma hakkı
D) Devir hakkı
E) Erişim hakkı

AÇIKLAMA

Unutulma hakkı, bireyin dijital hafızada yer alan kişisel verilerinin kendi talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek şekilde ortadan kaldırılması şeklinde tanımlanmaktadır.

YANIT: C

6. Unutulma hakkına ilişkin aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Bireylerin hayatlarında yeni bir sayfa açma hakkı bulunduğunun kabulü, unutulma hakkının çıkış noktasıdır.
B) Bu hakkın tanınmasının en önemli nedeni, birey hakkında internette yer alan rahatsız edici bir bilginin onun şeref ve onuru ile yaşamını yok etme potansiyelinin bulunmasıdır.
C) Unutulma hakkı pozitif ve negatif olmak üzere iki yönlüdür.
D) Unutulma hakkının diğer haklarla bir ilişkisi bulunmamaktadır.
E) Üçüncü kişilerin elinde bulunan kişisel verilerini kontrol etme ve bunları silme ya da sildirme hakkı olarak ifade edilir.

AÇIKLAMA

Unutulma hakkının bir çok başka hak ile ilişkisi vardır. Bu ilişki kimi zaman kişisel verilerin korunması hakkında olduğu gibi kesişme ve birbirini tamamlama şeklindedir, kimi zamanda haberleşme ve ifade özgürlüğü, basın hürriyetinde olduğu gibi çatışma şeklinde kendini gösterir. Bu özgürlükler ve haklar arasında adil bir denge kurulması gerekmektedir.

YANIT: D

7. Kişisel veri işlemenin amaçlarını ve yöntemini birlikte veya tek başına belirleyen kişi, organ, ajans veya kamu kurumunu ifade eden kavram aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Kişisel veri
B) Veri sorumlusu
C) Veri işleyicisi
D) Derleme veri
E) Elektronik veri

AÇIKLAMA

Veri sorumlusu, kişisel veri işlemenin amaçlarını ve yöntemini birlikte veya tek başına belirleyen kişi, organ, ajans veya kamu kurumunu ifade eden kavramdır. Veri sorumlusu gerçek veya tüzel kişi olabilir. Veri sorumlusu adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişilere de veri işleyicisi denir.

YANIT: B

8. Aşağıdakilerden hangisi kişisel verileri işlenen kişilerin hakları arasında yer almaz?
- A) Kendisi ile ilgili verinin işlenip işlenmediği öğrenme
B) İşlenmiş bilgilere ilişkin bilgileri talep etme
C) Verinin işlenme amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını öğrenme
D) Sadece yurt içinde verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme
E) Kişisel verilerin silinmesini, düzeltilmesini veya engellenmesini isteme hakkı

AÇIKLAMA

Kişisel verileri işlenen kişilerin hakları:

- Kendisi ile ilgili verinin işlenip işlenmediği öğrenme
- İşlenmiş bilgilere ilişkin bilgileri talep etme
- Verinin işlenme amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını öğrenme
- Yurt dışında veya yurt içinde verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme
- Kişisel verilerin silinmesini, düzeltilmesini veya engellenmesini isteme hakkı

YANIT: D

9. Aşağıdakilerden hangisi veri işlenmesinin şartlarından biri değildir?

- A) İlgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesine rıza göstermemesi
- B) İlgili kişinin taraf olduğu bir sözleşmeyi yerine getirmek veya bu sözleşmeye girmeden önce ilgili kişinin isteğiyle gerekli adımları atmak için kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması
- C) Veri sorumlusunun konu olduğu bir yasal zorunluluğa uymak için kişisel verilerin işlenmesinin gerekmesi
- D) İlgili kişinin hayati çıkarlarını korumak için kişisel verilerin işlenmesinin gerekmesi
- E) Kamu yararı için yapılan bir faaliyetin yerine getirilmesi

AÇIKLAMA

Verilerin işlenmesi için, ilgili kişinin verilerinin işlenmesine rıza göstermesi gerekmektedir.

YANIT: A

10. Aşağıdakilerden hangisi ABAD'ın Google ve diğer arama motoru işletmecilerine da ir verdiği kararın önemli noktalarından bi ri değildir?

- A) Bireyler özellikle mahremiyet hakkında faydalanabilmek için arama motoru işletmecisine doğrudan başvuru yapabilmelidir.
- B) Kişinin genel olarak geçmişiyile bağlı kalmama hakkı mevcuttur.
- C) Kişisel verilerin yayınlanmasının hukuka aykırı olması gerekmektedir.
- D) Unutulma hakkı çerçevesinde yapılan başvurularda unutulma hakkı ile çatışan diğer temel hak ve özgürlükler arasında denge kurulmalıdır.
- E) Kişinin ilgili linkin kaldırılmasını isteyebilmesi için kişinin linkin içeriğinden zarar görmesi gerekmemektedir.

AÇIKLAMA

Kişisel verilerin yayınlanmasının hukuka aykırı olması gerekmemektedir.

YANIT: C

11. Aşağıdaki yargı organlarından hangisi unutulma hakkını sadece internet ortamında yer alan kişisel veriler için değil, offline işlenen kişisel veriler için de kabul etmiştir?

- A) HGK
- B) AİHM
- C) ABAD
- D) AYM
- E) AB

AÇIKLAMA

HGK, diğer yargı organlarından farklı olarak unutulma hakkını sadece internet ortamında yer alan kişisel veriler için değil, offline işlenen kişisel veriler için de kabul etmiştir.

YANIT: A

12. "Kişisel veriler, toplanma amacının veya daha sonraki işlemenin gerektirdiğinden daha uzun süre saklanmayacaktır" ifadesi kişisel verilere ilişkin aşağıdaki ilkelere hangisini açıklamaktadır?

- A) Doğruluk ve güncellik
- B) Süreyle sınırlılık
- C) Adil ve yasal işleme
- D) Amaç ve sınırlılık
- E) İlgililik ve orantılılık

AÇIKLAMA

Süreyle sınırlılık ilkesine göre; kişisel veriler, toplanma amacının veya daha sonraki işlemenin gerektirdiğinden daha uzun süre saklanmayacaktır.

YANIT: B

13. Aşağıdakilerden hangisi haber içeriğinin, ilgili sayfanın kendisinin, unutulma hakkı çerçevesinde silinebileceğini belirtmiştir?

- A) HGK
- B) SCM
- C) ABAD
- D) AYM
- E) AB

AÇIKLAMA

AYM, haber içeriğinin, ilgili sayfanın kendisinin, unutulma hakkı çerçevesinde silinebileceğini belirtmiştir. ABAD, unutulma hakkını sadece arama motorunda gösterilen sonuçlar çerçevesinde ele almıştır.

YANIT: D

14. Unutulma hakkı ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kişisel verilerin korunması hakkı ile ilgilidir.
- B) Ülkemizde unutulma hakkına ilişkin spesifik bir düzenleme yoktur.
- C) Unutulma hakkı dördüncü kuşak haklardan biridir.
- D) Unutulma hakkı birinci kuşak haklardan biridir.
- E) Unutulma hakkı diğer hak ve özgürlükler ile ilişki içindedir.

AÇIKLAMA

Unutulma hakkı, dördüncü kuşak haklar arasında yer alır.

YANIT: D

15. Veri sorumlusu adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişilere ne ad verilmektedir?

- A) Veri işleyicisi
- B) Veri denetleyicisi
- C) Veri kontrolörü
- D) Veri sorumlusu
- E) Kişisel veri

AÇIKLAMA

Veri sorumlusu adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişilere veri işleyicisi denir.

YANIT: A

**ÇÖZÜMLÜ
DENEME SORULARI**

?

1. I. Temel haklar teorisi
II. Üç kuşak haklar teorisi
III. Dördüncü kuşak haklar teorisi
Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri insan hakları teorileri arasında yer alır?

- A) Yalnız I
- B) I-II
- C) II-III
- D) I-III
- E) I-II-III

2. **Aşağıdakilerden hangisi birinci kuşak haklardan biri değildir?**

- A) Yaşam hakkı
- B) Kişi dokunulmazlığı
- C) İbadet özgürlüğü
- D) Düşünceyi açıklama özgürlüğü
- E) Sosyal güvenlik hakkı

3. **Unutulma hakkı hangi kuşak insan haklarından kabul edilmektedir?**

- A) Birinci kuşak haklar
- B) İkinci kuşak haklar
- C) Üçüncü kuşak haklar
- D) Dördüncü kuşak haklar
- E) Beşinci kuşak haklar

4. **Üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olayların bir süre sonra unutulmasını, başkaları tarafından bilinmesi istenmeyen bilgilerin silinmesini isteme hakkı olarak ifade edilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Devir hakkı
- B) Erişim hakkı
- C) Yaşam hakkı
- D) Özgürlük hakkı
- E) Unutulma hakkı

5. Doğrudan ya da dolaylı olarak bir gerçek kişi ile ilintili olabilecek ve onu belirlebilir kılacak her türlü bilgiyi kapsayan kavram aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Kişisel veri
B) Belge
C) Bilgi
D) Donanım
E) Yaşam hakkı
6. Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi hakkındaki yönetmelik hangi yılda yayınlanmıştır?
- A) 2014
B) 2015
C) 2016
D) 2017
E) 2018
7. Aşağıdaki organlardan hangisinin kararı arama motorlarından kişisel verilere link içeren sonuçların silinmesine dairdir?
- A) HGK
B) AİHM
C) ABAD
D) AYM
E) AB
8. Ülkemizde dördüncü kuşak haklardan biri olarak kabul edilen kişisel verilerin korunması hakkı, hangi tarihte anayasal güvenceye bağlanmıştır?
- A) 2008
B) 2009
C) 2010
D) 2011
E) 2012
9. Aşağıdaki organlardan hangisi unutulma hakkını sadece arama motorunda gösterilen sonuçlar çerçevesinde ele almıştır?
- A) SCM
B) ABAD
C) AYM
D) AB
E) HGK
10. İnsan hakları teorilerine ilişkin aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Birinci kuşak haklar, bilişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin insan onurunun korunması bakımından yarattığı riskler nedeniyle ortaya çıkmıştır.
B) Üç haklar teorisi Karel Vasak tarafından ortaya atılmıştır.
C) Dördüncü kuşak hakların bilimin ve teknolojinin olası kötüye kullanımına karşı insan onurunun korunması amacına dayandığı kabul edilmektedir.
D) Üçüncü kuşakta yer aldığı söylenen bazı haklar diğer kuşak haklardan türer veya onların mantığı uzantısıdır.
E) İnsan hakları, kişinin sırf insan olduğu için sahip olduğu haklar olarak kabul edilmektedir.
11. Dördüncü kuşak haklara ilişkin aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?
- A) Bu haklar, kişileri devlete karşı korur.
B) Kişi haklarını yani medeni ve siyasi hakları içerir.
C) Bu kuşak haklara dayanışma hakları da denilmektedir.
D) Bu kuşak haklara sosyal haklar da denilmektedir.
E) Bilişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin insan onurunun korunması bakımından yarattığı riskler nedeniyle ortaya çıkmıştır.

12. Aşağıdakilerden hangisi üçüncü kuşak haklara örnek gösterilebilir?

- A) Yaşam hakkı
- B) Konut dokunulmazlığı
- C) Toplu sözleşme hakkı
- D) Dinlenme hakkı
- E) İnternete erişim hakkı

13. Ulusal yüksek yargı organlarınca verilen kararlarda unutulma hakkı ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) AYM'ye göre bu hak kişisel verilerin bulunduğu içeriğin kaldırılmasına imkan tanımaktadır.
- B) HGK'ya göre bu hak, sadece dijital ortamda yer alan kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan her türlü kişisel verilere yönelik olarak kabul edilmelidir.
- C) HGK'ya göre bu hak, ilgili verinin kamu hayatında oynadığı önemli rol ve halkın ilgili veriye yönelik yoğun ilgisi şeklinde üstün bir kamu yararını ortaya koyan özel sebepler bulunmadığı sürece kabul edilmelidir.
- D) Unutulma hakkı ulusal mevzuatımızda açıkça düzenlenmiştir.
- E) HGK, diğer yargı organlarından farklı olarak unutulma hakkını sadece internet ortamında yer alan kişisel veriler için değil, offline işlenen kişisel veriler için de kabul etmiştir.

14. Aşağıdakilerden hangisi ABAD kararlarına göre kişilerin arama motorlarında yer alan linklerin kaldırılmasını isteyebilme için gerçekleşmesi gereken şartlardan biri değildir?

- A) Kişisel verilerin rızaya dayalı olarak veya bir zorunluluk gereği paylaşılmasına rağmen hukuka uygun olarak işlenmemesi
- B) Kişisel verilerin belirli, açık, ölçülü ve meşru amaçlarla toplanmaması
- C) İşleme faaliyetinin yeterli, ilgili ve amaca uygun nitelikte olmaması
- D) Kişisel verilerin doğru ve güncel olarak tutulmaması
- E) Kişisel verilerin toplanma veya işleme amacı için gerekli olan sürenin aşılması

15. Aşağıdakilerden hangisi kişisel verilerin işlenmesi sırasında uyulması gereken ilkeler arasında yer almaz?

- A) Adil ve yasal işleme
- B) Amaç ve sınırlılık
- C) İlgililik ve orantılılık
- D) Doğruluk ve güncellik
- E) Sınırsız süre

**ÇÖZÜMLÜ DENEME
SORULARI YANITLARI**


1. **C** İnsan hakları teorileri üç kuşak haklar teorisi ve dördüncü kuşak haklar teorisi olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir.
2. **E** Toplu sözleşme hakkı, dinlenme hakkı, sosyal güvenlik hakkı, sağlık hakkı, korunmaya muhtaç toplumsal sınıfların korunmasına yönelik haklar ikinci kuşak haklara örnek verilebilir. İkinci kuşak haklar aynı zamanda sosyal haklar olarak da adlandırılmaktadır.
3. **D** Unutulma hakkı, dördüncü kuşak insan haklarından kabul edilmektedir.
4. **E** Unutulma hakkı, üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olayların bir süre sonra unutulmasını, başkaları tarafından bilinmesi istenmeyen bilgilerin silinmesini isteme hakkı olarak ifade edilmektedir.
5. **A** Kişisel veri, doğrudan ya da dolaylı olarak bir gerçek kişi ile ilintili olabilecek ve onu belirlenebilir kılacak her türlü bilgiyi kapsamaktadır.
6. **D** Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi hakkındaki yönetmelik 28.10.2017 tarih ve 30224 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Yönetmeliğin 7 ve devamı maddelerinde kişisel bilgilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi ile ilgili esas ve usuller düzenlenmiştir.
7. **C** ABAD kararları, arama motorlarından kişisel verilere link içeren sonuçların silinmesine dairdir.
8. **C** 2010 Anayasa referandumu ile kabul edilen 2010 değişikliği ile ülkemizde dördüncü kuşak haklardan biri olarak kabul edilen kişisel verilerin korunması hakkı, anayasal güvenceye bağlanmıştır.
9. **B** ABAD, unutulma hakkını sadece arama motorunda gösterilen sonuçlar çerçevesinde ele almıştır.

10. **A** Dördüncü kuşak haklar, bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin insan onurunun korunması bakımından yarattığı riskler nedeniyle ortaya çıkmıştır.
11. **E** Dördüncü kuşak haklar, bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin insan onurunun korunması bakımından yarattığı riskler nedeniyle ortaya çıkmıştır.
12. **E** İnternete erişim hakkı, üçüncü kuşak haklar arasında kabul edilmektedir.
13. **D** Unutulma hakkı, ulusal mevzuatımızda açıkça düzenlenmemiştir. Ancak yine de unutulma hakkının temeli sayılabilecek veya bu hakkın kullanılmasına hizmet edebilecek bazı hukuki düzenlemeler mevcuttur. Unutulma hakkına ilişkin mevzuatımızda yer alan en önemli madde "İçeriğin yayından çıkarılması ve engellenmesi" başlığını taşıyan 5651 sayılı kanunun 9. maddesidir.
14. **E** ABAD kararlarına göre kişilerin arama motorlarında yer alan linklerin kaldırılmasını isteyebilmeleri için gerçekleşmesi gereken şartlar;
 - Kişisel verilerin rızaya dayalı olarak veya bir zorunluluk gereği paylaşılmasına rağmen hukuka uygun olarak işlenmemesi
 - Kişisel verilerin belirli, açık, ölçülü ve meşru amaçlarla toplanmaması
 - Kişisel verilerin meşru amaçla toplanmasına rağmen bu amaçlarla bağdaşmayacak şekilde işlenmesi ve kullanılması
 - İşleme faaliyetinin yeterli, ilgili ve amaca uygun nitelikte olmaması
 - Kişisel verilerin doğru ve güncel olarak tutulmaması
 - Kişisel verilerin toplanma veya işleme amacı için gerekli olan sürenin aşılması
15. **E** Kişisel verilerin işlenmesi sırasında uyulması gereken ilkeler:
 - Adil ve yasal işleme
 - Amaç ve sınırlılık
 - İlgililik ve orantılılık
 - Doğruluk ve güncellik
 - Süreyle sınırlılık

**DÖNEM SONU
DENEME SINAVI - 1**

1. **Bilgi ağı üzerindeki bilgi iletiminin ve paylaşımının sağlandığı kurallar bütününe ne ad verilir?**
- A) Domain Name
B) TCP/IP Protokolü
C) World Wide Web
D) İnternet
E) Bilgisayar Programı
2. **Elektronik ortamlarda, iletişim, bilgi ve belge paylaşımının sağlanmasının hukuki çerçevesi ve sonuçları ile bu ortamlarda vukuu bulan hukuka aykırı fiillere ilişkin yaptırımların öngörüldüğü mevzuatın oluşturduğu hukuk normlarının tamamına ne ad verilmektedir?**
- A) Siber hukuk
B) E-hukuk
C) Rekabet hukuku
D) Bilişim hukuku
E) Ceza hukuku
3. **İnternet Geliştirme Kurulu kararlarının icrası aşağıdaki kurumlardan hangisi tarafından yerine getirilmektedir?**
- A) Erişim Sağlayıcıları Birliği
B) Haberleşme Genel Müdürlüğü
C) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
D) Elektronik Haberleşme Kurumu
E) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
4. **Aşağıdakilerden hangisi kişisel verilerin korunmasında ilgili kişinin katılımı ve denetimine yönelik ilkelerin kişiye tanıdığı haklar ve yükümlülükler arasında sayılmaz?**
- A) İlgilinin başkasına ilişkin bilgilere erişim hakkı
B) İlgilinin bilgilendirilmesi
C) İlgilinin kendisine ilişkin bilgileri düzeltme hakkı
D) İlgilinin veri işlemeye itiraz hakkı
E) İlgilinin otomatik kararların konusu olmama hakkı
5. **Türkiye, Avrupa Konseyi Kişisel Verilerin Korunması Sözleşmesini kaç yılında imzalamıştır?**
- A) 28 Ocak 1981
B) 5 Temmuz 2002
C) 1 Haziran 2005
D) 28 Ocak 2009
E) 9 Mart 2014
6. **Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı uyarınca oluşturulan Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?**
- A) Kurul yedi üyeden oluşur.
B) Kurul üyeleri avukatlar, hakimler, öğretim üyeleri, kamu ve özel sektörde en az on yıl çalışmış olanlar arasından seçilir.
C) Kurul başkanı kurul üyeleri arasından seçilir.
D) Kurul üyelerinden ikisi mesleğinde en az on yıl çalışmış avukatlar ve hakimler arasından seçilir.
E) Kurul üyeleri Türkiye Barolar Birliği tarafından seçilir.
7. **Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçunun tipik manevi unsuru ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- A) Suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir.
B) Suç kasten işlenebilen bir suç değildir.
C) Kast bakımından genel kast yeterlidir.
D) Failin belirli bir motivasyonla hareket etme zorunluluğu aranmaz.
E) Suç olası kastla da işlenebilir.

8. Aşağıdakilerden hangisi banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması durumunda yer alan şahsi cezasızlık sebepleri arasında yer almaz?

- A) Suçun haklarında ayrılık kararı verilmiş eşlerden biri tarafından işlenmesi hali
- B) Üstsoy veya altsoy tarafından suç işlenmesi hali
- C) Evlat edinen veya evlatlık tarafından suç işlenmesi
- D) Kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi suç işlemişse
- E) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden biri diğerinin zararına suç işlemişse

9. Aşağıdakilerden hangisi "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Kanun"dur?

- A) 5856 sayılı kanun
- B) 3563 sayılı kanun
- C) 5651 sayılı kanun
- D) 2008 sayılı kanun
- E) 3462 sayılı kanun

10. Aşağıdakilerden hangisi internet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişilerdir?

- A) Erişim sağlayıcılar
- B) İçerik sağlayıcılar
- C) Yer sağlayıcılar
- D) Toplu kullanım sağlayıcılar
- E) İnternet kullanıcıları

11. Aşağıdakilerden hangisi erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi için yeterli şüphe sebebi bulunan katalog suçlardan birisi değildir?

- A) İntihara yönlendirme
- B) Sağlık için tehlikeli madde temini
- C) Çocukların cinsel istismarı
- D) Fuhuş
- E) Soykırım

12. Elektronik ortamda kurulan sözleşmelerde adi yazılı şekil şartı varsa şekil şartının tamamlanabilmesi koşulu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarafların elektronik imza ile sözleşmeyi imzalamaları
- B) Tarafların sözleşme koşulları yerine getirilirken hazır bulunmaları
- C) Tarafların güvenli elektronik imza ile sözleşmeyi imzalamaları
- D) Tarafların irade beyanlarını açıklarken hazır bulunmaları
- E) Sözleşmenin birer kopyasının taraflara yazılı belge şeklinde iletilmesi

13. Bir iş adamına e-posta yoluyla mesai saatleri dışında gönderilmiş irade açıklaması ne zaman ulaşılmış kabul edilir?

- A) Göndermeyi takip eden ilk mesai gününde
- B) Göndermeyi takip eden üç iş günü içerisinde
- C) Gönderilme anında
- D) Mesajın iletildiği anda
- E) İş adamının kabul beyanında bulunduğu anda

14. Elektronik ortamda yapılacak reklamlara ilişkin aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Ayrımcı, aşağılayıcı ya da saldırgan ifadelere yer verilmemelidir.
- B) Rakipler kötülenmemeli, karalanmamalıdır.
- C) Kişisel hesaplara istenmeyen reklam içerikleri gönderilmemelidir.
- D) Aldatıcı, yanıltıcı ve haksız rekabete yol açar nitelikte olmamalıdır.
- E) Örtülü reklamlarla bilinçaltı reklamlar yapılmamalıdır.

15. Aşağıdakilerden hangisi internetin eser sahibine sağladığı imkânlardan değildir?

- A) Eserler daha geniş kitlelere kolayca ulaşır.
- B) Eserler için iyi bir reklam yoludur.
- C) Eserlerin dijital ortamda yayınlanabilme imkanı doğmuştur.
- D) Eserlerin haksız ve izinsiz kullanılması ihtimali artmıştır.
- E) Eserler üçüncü kişilere daha çabuk tanıtılabilmektedir.

16. Frame teknolojisi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bir web sayfasında birbirinden bağımsız bölümlerde birden çok doküman görülmektedir.
- B) Frame veren ile frame verilen yabancı web sayfası internet kullanıcısının ekranında birleşik olarak görülür.
- C) İnternet kullanıcısının bir diğer sayfaya geçişini mümkün kılar.
- D) Bu teknikle web sayfası yapımcısı bir başkasına ait web sayfasını kendi sayfası içine monte etme imkanı bulur.
- E) Her frame verilmesinde, internet kullanıcısının ekranında yabancı web sayfası görüntülenebilmektedir.

17. Alan adı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Alan adı bir markadır.
- B) Her alan adı üst düzey, alt düzey alan adı ve ülke isimlerini temsil eden parçalardan oluşur.
- C) Alan adının hukuken isim niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.
- D) Alan adı teknik olarak bir kere alınabilmektedir.
- E) Belirli bir ismin alan adı olarak kullanılması halinde mevcut marka, işaret ve isim haklarının ihlali söz konusu olmaktadır.

18. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Savaş, sıkı yönetim, seferberlik, olağanüstü hal gibi mutlak gerektirici ve yakın bir tehdit bulunmalıdır.
- B) Sınırlama Bakanlar Kurulu kararı ile yapılmalıdır.
- C) Sınırlama sözkonusu tehdidi giderme amaçlı olmalı ve bu amaçla orantılı bir sınırlama yapılmalıdır.
- D) Sınırlamanın çerçevesi amaç, araç ve süre bakımından belirlenmelidir.
- E) Sınırlama amacını aşmamalı ve amacı dışında kullanılmamalıdır.

19. BM Genel Kurulu İnsan Hakları Komisyonu'nun 16 Mayıs 2011 tarihli raporuna göre İnternet erişimi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İnternet sitesi veya içerik bloklama ve filtreleme adli veya tamamen bağımsız düzenleyici makam tarafından kanuni sınırlara uygun olarak yapılmalıdır.
- B) Meşru fikir ve ifade hürriyeti kullanımları ceza hukuku kapsamında çıkarılmamalıdır.
- C) Hizmet sağlayıcılara gayri makul sorumluluklar yüklenmemelidir.
- D) Devletlerin veya şirketlerin internet üzerinden yapılan veri alışverişini gözetlemeleri hak ihlali sayılmaz.
- E) Mahremiyet insan hakkıdır ve gizli bilgiler korunmalıdır.

20. İnternet'te bilgi aramak için kullanılan yazılım sistemine ne ad verilir?

- A) Blog
- B) Web sayfası
- C) Twitter
- D) Facebook
- E) Arama motoru

YANITLAR

1. B	6. E	11. E	16. C
2. D	7. B	12. C	17. A
3. C	8. D	13. A	18. B
4. A	9. C	14. E	19. D
5. A	10. B	15. D	20. E

DÖNEM SONU
DENEME SINAVI - 2

1. Aşağıdakilerden hangisi dünyanın her yerindeki binlerce sunucuda kayıtlı olan, birçok internet hizmetini birleştiren bir araç olarak; yazı, resim, ses, video, animasyon gibi pek çok farklı nitelikteki verilere etkililişimli olarak ulaşmamızı sağlayan çoklu bir hiper ortam sistemidir?
 - A) Backbone
 - B) TCP Protokolü
 - C) IP
 - D) World Wide Web
 - E) Alan adı
2. Türkiye’de IP numarası dağıtım yetkisi aşağıdaki kurumlardan hangisine verilmiştir?
 - A) ULAKBİM
 - B) TÜBİTAK
 - C) Bilgi Teknolojileri ve İletişimi Kurumu
 - D) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı
 - E) Ulaştırma Bakanlığı
3. Aşağıdakilerden hangisi bireyin dijital hafızada yer alan kişisel verilerinin kendi talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek şekilde ortadan kaldırılması şeklinde tanımlanmaktadır?
 - A) Yaşam hakkı
 - B) Unutulma hakkı
 - C) Özgürlük hakkı
 - D) Devir hakkı
 - E) Erişim hakkı
4. Kişisel verilerin niteliğine ilişkin ilkelere göre aşağıdakilerden hangisi kaliteli bir verinin taşıyacağı özelliklerden değildir?
 - A) Hukuka uygun işlenmiş
 - B) Meşru ve belirli amaçlar için toplanmış
 - C) Amacın gerektirdiğinden uzun süre saklanmış
 - D) İşlenme amacına uygun ve ilgili
 - E) Aşırı olmayan

5. Elektronik Haberleşme Kanunu’nun 51. maddesi gereğince sunulan hizmetlere ilişkin soruşturma, inceleme, denetleme-ye konu olan kişisel verilerin kaç yıl saklanacağı hüküm altına alınmıştır?
 - A) 1 yıl
 - B) 2 yıl
 - C) 3 yıl
 - D) 5 yıl
 - E) 10 yıl
6. Aşağıdakilerden hangisi ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel veri değildir?
 - A) Kartvizitinde telefon numarasının bulunması
 - B) İnternette yayımlanan bir bildiriye imza atması
 - C) Sokak röportajında siyasi görüşünü söylemesi
 - D) Kamusal alanda gerçekleştirilen bir gösteri yürüyüşüne katılması
 - E) Nüfus cüzdanında din hanesinin bulunması
7. Banka kart numarası ele geçirilerek internet ortamında işlem yapılması ve yarar elde edilmesi halinde yargıtaya göre bu fiilin cezai sorumluluğu aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Bilişim yoluyla hırsızlık suçundan sorumludur.
 - B) Dolandırıcılık suçundan sorumludur.
 - C) Banka kartlarının kötüye kullanılması suçundan sorumludur.
 - D) Bilişim sistemine girme suçundan sorumludur.
 - E) Bilişim sistemindeki verileri değiştirme suçundan sorumludur.

8. 5651 sayılı kanuna göre aşağıdakilerden hangisinin bilişim suçları üzerinde yükümlülüğü bulunmaz?
- A) İçerik sağlayıcılar
B) Yer sağlayıcılar
C) Erişim sağlayıcılar
D) Bilişim sistemini kullanmayanlar
E) Toplu kullanım sağlayıcılar
9. Aşağıdakilerden hangisi 5156 sayılı Kanununun 8. maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur?
- A) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı
B) İnternet Kurulu
C) Erişim Sağlayıcıları Birliği
D) Bilgi Teknolojileri ve İletişimi Kurumu
E) İnternet Daire Başkanlığı
10. Kanun koyucunun internet ortamında yapılan yayınların katalog suçları kapsamında olduğu düşüncesiyle erişimin engellenmesi tedbirine karar verilmesi için en az hangi şüphe derecesine ulaşmış olması gerekir?
- A) Kesin şüphe
B) Yeterli şüphe
C) Basit şüphe
D) Kuvvetli şüphe
E) Varsayılan şüphe
11. Aşağıdakilerden hangisi önleme amaçlı tedbire başvurulacak belirli hallerden birisi değildir?
- A) Genel sağlığın korunması
B) Can ve mal güvenliğinin korunması
C) Millî güvenlik
D) Kamu düzeninin korunması
E) Sahteciliğin önlenmesi
12. Aşağıdakilerden hangisi elektronik ortamda yapılabilecek bir sözleşmedir?
- A) Şekil serbestisi olan sözleşmeler
B) Merasimli şekil şartı olan sözleşmeler
C) Resmî bir makamın katılması gereken sözleşmeler
D) Gayrimenkul devir sözleşmeleri
E) Nitelikli yazılı şekli olan sözleşmeler
13. Mesafeli satış sözleşmelerinde tüketiciye hiçbir gerekçe göstermeksizin tanınan cayma hakkı kaç gündür?
- A) 3 gün
B) 7 gün
C) 9 gün
D) 14 gün
E) 30 gün
14. Aşağıdakilerden hangisi, reklamının yapılması yasak olmayan mal ve hizmetlerdendir?
- A) Avukatlık, doktorluk, eczacılık, mali müşavirlik
B) Reçeteli ilaçlar
C) Alkol ve alkollü içecekler
D) Tütün ve tütün mamülleri
E) Çocuklara yönelik ürünler
15. Link (Bağlantı) verme ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
- A) Bir web sayfasında birbirinden bağımsız birçok doküman görülür.
B) Çok büyük bir bölgeyi kapsayan bilgi iletişim araçlarının birbirine bağlanmasının sağlanmasıdır.
C) Özel bir bilgisayar programı ile bir web sayfasından diğerine geçişi mümkün kılan tekniktir.
D) Web sayfasını bir başkasının web sayfasında monte etme işlemidir.
E) Verileri sıkıştırma işlemidir.

16. İnternet ortamında bir web sayfasına müzik yükleyerek müzik değişim programı için hazır bulundurma çoğaltma kabul edilir. Bu durumda aşağıdaki haklardan hangisinin ihlali söz konusudur?

- A) Çoğaltma hakkı - umuma iletim hakkı
- B) İşleme hakkı - eserde değişiklik yapılmasını men hakkı
- C) Çoğaltma hakkı - işleme hakkı
- D) İşleme hakkı - umuma iletim hakkı
- E) Tüm manevi haklar

17. Aşağıdakilerden hangisi marka ihlali sayılmaz?

- A) Ford tarafından Volvo markasının ad-words reklamlarda kullanılması
- B) Volvo tamircisinin, volvotamircisivolkan.com şeklinde alan adı alması
- C) Audi markasının Volvo şirketi tarafından metatag olarak kullanımı
- D) Volvo web sayfasında esas başlığın Wolkswagen olarak görülmesi
- E) Ford markasının Hyundai tarafından yönlendirici reklamlarda ve başlıklarda kullanılması

18. Aşağıdakilerden hangisi birinci kuşak haklardan değildir?

- A) Çalışma ve hayatını idame ettirme
- B) Emeklilik hakkı
- C) Siyasal haklar
- D) Sağlık hakkı
- E) Fırsat eşitliği hakkı

19. Türkiye'deki internet ve internete ilişkin mevzuat hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 20 Haziran 2013'te Resmi Gazete'de Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı yayımlanmıştır.
- B) Siber olayların delillendirilmesinde MİT, Jandarma, Emniyet Müdürlüğü, TÜBİTAK ve BTK sorumlu kuruluşlar olarak gösterilmektedir.
- C) İnternet üzerinden işlenen suçlarla mücadele konusunda 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun çıkarılmıştır.
- D) You Tube'a Türkiye'den erişim, 2007 ile 2010 yılları arasında verilen çeşitli mahkeme kararlarıyla toplamda iki yıl kadar engellenmiştir.
- E) Siber güvenlik alanında tüm eksiklikler giderilmiş ve kanunlarla bu alanda geniş düzenlemeler getirilmiştir.

20. İnternet üzerinde dosya iletişim protokolü arşivlerini listeleyen ilk arama motoru aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Google
- B) Yahoo
- C) Excite
- D) Archie
- E) Alta Vista

YANITLAR

1. D	6. E	11. E	16. A
2. A	7. A	12. A	17. B
3. B	8. D	13. D	18. C
4. C	9. C	14. E	19. E
5. B	10. B	15. C	20. D

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Bilişim Hukuku ders kitabı.